

Державний архів Чернігівської області

**М.В. ГОГОЛЬ У ДОКУМЕНТАХ
ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

(до 200-річчя від дня народження)

Чернігів
2009

УДК 821.161.1:930.25

ББК 83.3(4РОС=РОС)5-8 Гоголь М.В., 01

Г 58

Рецензенти:

Коваленко О.Б.,

к.і.н., професор, декан історичного факультету Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка

Острянка А.М.,

к.і.н., доцент кафедри історії та археології України Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка

Відповідальний редактор

Воробей Р.Б.

Г 58 М.В. Гоголь у документах Державного архіву Чернігівської області (до 200-річчя від дня народження). Збірник документів і матеріалів / Відп. ред. Р.Б. Воробей; упорядники А.В. Морозова, Н.М. Полетун. – Чернігів: КП «Видавництво «Чернігівські обереги», 2009. – 400 с.

ISBN 978-966-533-401-9

Документи збірника висвітлюють зв'язки Гоголя з Чернігівщиною, розповідають про ніжинський період у житті М.В. Гоголя, вивчення його творчості та вшанування пам'яті.

Збірник документів розрахований на краєзнавців, студентів, учнів, усіх, хто цікавиться життям М.В. Гоголя.

Схвалено науково-методичною радою Держархіву Чернігівської області
(протокол від 17 квітня 2009 р. № 4)

ББК 83.3(4РОС=РОС)5-8 Гоголь М.В., 01

ISBN 978-966-533-401-9

© Державний архів
Чернігівської області, 2009

ВІД УПОРЯДНИКІВ

1 квітня 2009 р. минає 200 років з дня народження М.В. Гоголя – великого українця, геніального майстра художнього слова. Цей ювілей святкують не тільки в Україні, де письменник народився, і не тільки в Росії, де розквітнув його талант. Відзначають його і в Італії, краса якої надихала Гоголя, і у Франції, де він теж жив і творив. Недаремно ЮНЕСКО оголосило 2009 роком Гоголя.

Все життя Гоголь прагнув служити добру. У своїй літературній творчості він зміг піднятися до світового рівня і стати поряд з видатними представниками великої російської літератури XIX ст. – О.С. Пушкіним, І.О. Гончаровим, І.С. Тургенєвим, Л.М. Толстим, Ф.М. Достоєвським.

Полеміка навколо Гоголя, що розгорнулася буквально наступного дня після виходу його першого твору «Вечори на хуторі поблизу Диканьки», не припиняється й досі. Останнього часу деякі «діячі» здійснили спробу викреслити Гоголя з української культури. Навіть його літературні твори вивчаються в сучасній незалежній Україні, як це не дивно, в курсі зарубіжної, а не вітчизняної літератури. Письменника звинуватили в недостатній «українськості» – адже і твори свої він писав російською. Але марні ці сміховинні спроби. Гоголь і Україна – поняття нерозривні. І 200 років, що минули після народження письменника, тільки підтверджують неминаючу актуальність і літературне безсмертя його героїв.

* * *

На сьогодні налічується чимало наукових розвідок, присвячених постаті М.В. Гоголя, його оточенню, багатогранній творчості. Одним з напрямків досліджень є біографічні студії. Але сучасні науковці вважають за необхідне створення наукової біографії Гоголя, виходячи з неупередженої ідеології періоду незалежності України та нових літературознавчих підходів¹. Історіографія ніжинського періоду біографії М.В. Гоголя налічує понад тисячу позицій². Протягом останніх двох десятиліть з'явилося багато як вітчизняних, так і зарубіжних досліджень із зазначеної теми³.

Упорядники запропонованого видання поставили за мету концентрацію всіх матеріалів, пов'язаних з ім'ям М.В. Гоголя, що зберігаються в Державному архіві Чернігівської області. Збірник складається з п'яти розділів – «Предки»; «Тут Гоголя геній одержав розгін і потім піднявся високо»; «Люблю старинные мои связи и прежних друзей моих, особенно тех, с которыми от незабвенного

Нежина почалась моя дружба»; «Вивчення рукописів М.В. Гоголя», «Знаю, що ім'я моє після мене буде щасливою мене». До нього увійшло 185 документів і матеріалів. Більшість документів сконцентрована у третьому та п'ятому розділах. Упорядники вважають за доцільне публікацію усіх можливих документів через такі причини. По-перше, це передавання у новій редакції текстів документів, що були вже раніше оприлюднені, але в окремих випадках їхні редакції дещо відрізняються. По-друге, це представлення якомога широкого спектру документів у розділі про навчання М.В. Гоголя в Ніжинській гімназії. Адже існують різні думки щодо впливу цього навчального закладу на формування творчої особистості Гоголя та рівень його освіченості. Наприклад, у дослідженні М.О. Лавровського з метою аналізу подані відомості оцінок лише М. Гоголя та Н. Кукольника. Для більш об'єктивного уявлення та співставлення успіхів учнів гімназії у збірнику наведені відомості про успішність учнів усіх класів, в яких навчався сам М.В. Гоголь та його друзі й товариші за виключенням тих відомостей, в яких через пошкоджений текст відсутні оцінки саме М.В. Гоголя. По-третє, на жаль, не зовсім задовільний фізичний стан документів фонду Гімназії вищих наук в Ніжині, що зумовило введення до наукового обігу повнотекстових документів для запобігання використанню їхніх оригіналів у читальному залі архіву.

Археографічне опрацювання документів і складання науково-довідкового апарату проведено згідно з Правилами видання історичних документів.

Документи, що увійшли до збірника, мають заголовки, в яких зазначено: дату (рік, місяць, число), різновид документа, автор, адресат і зміст. У тих випадках, коли документ не датований, але на ньому є дата резолюції або помітки, у заголовку використана одна з цих дат з обов'язковим застереженням у текстуальній примітці: «Датується за резолюцією», «Датується за поміткою документа». Якщо дата документа взагалі відсутня і встановлена лише за його змістом або за суміжними документами, про це також застережено в текстуальній примітці: «Датується за змістом справи», «Датується за супровідним листом». Документ, в якому проставлений лише рік, а немає місяця і числа, розміщений наприкінці групи документів за цей рік. Документи розташовані за датами створення.

Документи до лютого 1918 р. датовані за старим (юліанським) стилем, після цієї дати – за новим (григоріанським) стилем. Діловодні заголовки, дати і місце написання документів у більшості випадків у тексті пропущені і використані в редакційних заголовках.

Документи подаються мовою оригіналу (російською, українською).

Тексти документів XVIII ст. подані зі збереженням орфографічних особливостей авторів. Тексти розбиті на абзаци і речення, розділові знаки розставлені за правилами сучасної пунктуації.

Тексти документів XIX – XX ст. подано за сучасними правилами правопису зі збереженням стилістичних і мовних особливостей оригіналу. Прізвища подані згідно з документами. Відповідні пояснення містяться в іменному покажчику. Помилки та описки, які зустрічались в текстах, виправлені без застереження. Скорочено написані слова розшифровані повністю, пропущені у документі й відновлені за змістом слова подані у квадратних дужках. Смыслові перекручення слів, непрочитані місця, пошкодження тексту, обґрунтування дати тощо подані у текстуальних примітках.

Резолюції та діловодні помітки подані наприкінці тексту.

Як правило, тексти документів наводяться повністю. В окремих випадках робляться купюри, якщо текст повторює зміст попередніх документів або не стосується теми. У документи, що мають пошкоджений або непрочитаний текст, пропуски, введено три крапки (...). У пошкоджених документах відновлені слова або частини слів подані в квадратних дужках.

Під кожним документом збірника подається легенда, в якій вказано: місце зберігання документа (назва архіву, номер фонду, опису, справи, аркушів) із вказівкою на автентичність документа (оригінал, відпуск, копія).

До збірника додаються: список скорочень, коментарі, перелік опублікованих документів і матеріалів та іменний покажчик.

У виявленні документів брали участь співробітники Державного архіву Чернігівської області: Микитко В.С., Морозова А.В., Чуйко В.І. Археографічне опрацювання, складання передмов до розділів і покажчика виконали Морозова А.В. та Полетун Н.М., комп'ютерний набір тексту – Лимар Л.М. та Морозова А.В., оцифрування документів – Бобир В.В.

1. Крутикова Н.Е. Гоголь и Капнисты // Дослідження і статті різних років. – К., 2003. – С. 321–392.

2. Н.В. Гоголь и Нежин: Нежинская гимназия высших наук князя Безбородко, начало творчества. Библиографический указатель / Сост. Н.М. Жаркевич, Е.Н. Михальский, П.В. Михед, Г.В. Самойленко. – Нежин, 1989. – 121 с.

3. *Виноградов И.А.* Неизвестные автографы Н.В. Гоголя // Неизданный Гоголь. Издание подготовил И.А. Виноградов. – М., 2001. – С. 3–38; *Воропаев В.А.* «Духом схимник сокрушенный»... Жизнь и творчество Н.В. Гоголя в свете

Православия. – М., 1994. – 159 с.; *Жаркевич Н.М.* Н.В. Гоголь и И.Г. Кулжинский (К вопросу о становления исторических взглядов) // Література і культура Полісся. – Вип. 3. – Ніжин, 1992. – С. 25–31; *Летопись жизни и творчества Николая Гоголя. Нежинский период (1820–1828)* / Сост. *Жаркевич Н.М., Кирилук З.В., Якубина Ю.В.* // Гоголезнавчі студії. – Вип. 8. – Ніжин, 2002. – 232 с.; *Мани Ю.* «Сквозь видный миру смех...» Жизнь Н.В. Гоголя 1805–1835. – М., 1994. – С. 61–177; *Михед П.В.* Про ніжинську літературну школу (до постановки питання) // Слово і час. – 1990. – № 5. – С. 76–79; *Самойленко Г.В.* Нежин – город юности Гоголя. – Нежин, 2002. – С. 3–172; *Супронюк О.К.* Литературная среда раннего Гоголя // Известия АН СССР. Серия литературы и языка. – Т. 50. – № 1. – М., 1991. – С. 58–68 тощо.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

<i>АН</i>	Академія наук
<i>Арк.</i>	аркуш
<i>г.</i>	город
<i>г. (гг.)</i>	год (года)
<i>г-да</i>	господа
<i>г-н</i>	господин
<i>гр.</i>	граф
<i>др.</i>	другой
<i>и. д.</i>	исполняющий должность
<i>ім.</i>	імені
<i>кн.</i>	князь
<i>коп.</i>	копейка
<i>крб</i>	карбованець
<i>м.</i>	місто
<i>МНП</i>	Министерство народного просвещения
<i>муз.</i>	музыка
<i>Оп.</i>	опис
<i>пер.</i>	переулок
<i>проф.</i>	профессор
<i>проч.</i>	прочее
<i>р.</i>	рік
<i>рос.</i>	российский
<i>руб.</i>	рубль
<i>с.</i>	село
<i>Св.</i>	Святой
<i>Спр.</i>	справа
<i>СРСР</i>	Союз Радянських Соціалістичних Республік
<i>ст.</i>	століття
	стаття
	станція
<i>стр.</i>	сторінка
<i>студ.</i>	студент
<i>т.</i>	товариш
<i>тис. (тыс.)</i>	тисяча (тысяча)
<i>УРСР</i>	Українська Радянська Соціалістична Республіка
<i>Ф.</i>	фонд
<i>ЦК</i>	Центральний Комітет
<i>ч.</i>	час
<i>экз.</i>	екземпляр

Розділ 1

ПРЕДКИ

Наявні документи свідчать, що по батьківській лінії М.В. Гоголь мав предків духовного звання. Рід Гоголів-Яновських веде початок від Івана Яновича, вихідця з Польщі, який 1695 р. був призначений священником Троїцької церкви м. Лубни, а згодом переведений до Успенської церкви с. Кононівка цього ж повіту. Його син Дем'ян Іванович Яновський (прізвище – від імені батька Івана, польською – Яна), також священник кононівської Успенської церкви. А от його син Опанас Дем'янович (вже Гоголь-Яновський) згодом зміг отримати дворянство. Він народився 1738 р., закінчив семінарію в Глухові й Києво-Могилянську академію, але священницького сану не прийняв і в січні 1756 р. став полковим писарем, а через півтора року – військовим канцеляристом при полковій Миргородській канцелярії¹.

Дід Гоголя жив у екатерининські часи, коли найінтенсивніше відбувалася інтеграція всього соціально-культурного життя Малоросії в рамках Російської імперії, й він уже не міг обмежуватися натяками на походження із «польської нації», а повинен був активно пробиватися до правлячого стану. Цьому сприяла і важлива подія в його житті – одруження з Тетяною Лизогуб.

Скромний військовий канцелярист полкової канцелярії Опанас Гоголь-Яновський був людиною освіченою: вмів читати й писати російською, німецькою, латинською та грецькою мовами². У сімдесятих роках він був домашнім учителем у знатній і багатій сім'ї Лизогубів, закохався у свою ученицю, молодшу від нього років на двадцять і, незважаючи на різницю у вікові та соціальному стані, одружився з нею всупереч волі батьків. У 1777 р. в них народився син Василь, а ще через три роки Опанас Гоголь-Яновський одержав від тестя за дружиною посаг – кілька десятків дворів у селах Келеберді й Купчині, в яких за даними 1782 р. було 268 селян (док. № 1). Таким чином Опанас Гоголь-Яновський увійшов у сім'ю, яка мала визнаний родовід і розгалужені родинні зв'язки з українською знаттю. Тетяна Семенівна Лизогуб була з гетьманського й полковницького роду та й по матері вона походила з «значної» полковницької родини Танських.

Поселившись із дружиною на хуторі Купчинському, Опанас Гоголь-Яновський назвав збудоване тут помістя Василівкою на честь сина Василя, а хутір – Яновщиною. Але володіти кріпаками він міг, лише будучи дворянином Російської імперії. Тяжба Опанаса Гоголя за дворянство триває кілька років. 1786 р. він був занесений до алфавітного списку дворян Золотоніського повіту. Наступного, 1787 р. у списку були зроблені зміни через те, що у квітні 1787 р. Опанас Гоголь отримав чин секунд-майора (док. № 1).

У жовтні 1792 р. рід Гоголів-Яновських був занесений до першої частини дворянської родовідної книги Київського намісництва³. Єдиний син Опанаса Дем'яновича Василь за тогочасними правилами з дня свого народження був зарахований на службу й у списках дворян 1787 та 1792 рр. у віці 7–8 років значиться корнетом (док. № 1, 2). Але за наказом Павла I діти були виключені зі списків військових частин, що й відобразилося вже у документах, складених 1797 р. (док. № 3). Василь Опанасович був людиною доволі хворобливою, через що й не склалася його службова кар'єра. У 1805 р. (у віці 28 років) він був вимушений піти у відставку з чином колезького асесора й після цього жив у селі. Мабуть, найвидатнішою подією в його житті стало одруження з Марією Іванівною Косяровською, донькою сусіда-поміщика, яку він знав ще з дитинства. Важливу роль в житті Василя Опанасовича відіграв багатий і знаний родич дружини Д.П. Трощинський, колишній міністр юстиції, що після виходу у відставку переїхав у власний маєток Кибинці неподалік від Василівки. Коли Д.П. Трощинського обрали повітовим предводителем дворянства, Василь Опанасович став виконувати при ньому обов'язки секретаря, а 1812 р. займався організацією земського ополчення і як людина, що мала високу репутацію, контролював фінансові видатки на його утримання.

У гостинному маєтку Д.П. Трощинського для численних гостей влаштовувались різноманітні розваги, в т. ч. і театральні вистави. Грала комедії, що створювалися експромтом. У постановках брали участь і дворові люди, а також гості. Василь Опанасович Гоголь і Марія Іванівна теж були активними учасниками цих спектаклів.

Пізніше Марія Іванівна згадувала, що чоловік створив багато комедій і віршів як російською, так і українською мовами, але всі ці твори були втрачені.

Помер Василь Опанасович Гоголь-Яновський у 1825 р., не доживши навіть до 50. У подружжя народилося 12 дітей. Старший син Микола з'явився на світ 20 березня (за старим стилем) 1809 р.

1. *Вересаев В.В.* Гоголь в жизни: Систематический свод подлинных свидетельств современников. – Х.: Прапор, 1990. – С. 16, 18.

2. Там само. – С. 19.

3. Там само. – С. 20.

**РЕПОРТ ПРЕДВОДИТЕЛЯ ДВОРЯНСТВА ЗОЛОТОНІСЬКОГО
ПОВІТУ КИЇВСЬКОГО НАМІСНИЦТВА І. МАКСИМОВИЧА
ПРЕДВОДИТЕЛЮ ДВОРЯНСТВА КИЇВСЬКОГО
НАМІСНИЦТВА В.В. КАПНІСТУ ПРО ВНЕСЕННЯ ДО СПИСКУ
ДВОРЯН РОДИНИ О.Д. ГОГОЛЯ-ЯНОВСЬКОГО**

2 грудня 1787 р.

Прошлого 1786 года декабря от числа^а по предложениям Вашего высокоблагородия комиссии дворянского собрания сочиненной от мене обо всех уезда Золотоношского господах дворянах по форме и алфавиту список отправлен, в коем и господин писар полковий Гоголь-Яновский с его фамилиею внесенным состоит, но как сего году априля от 20 числа по всевысочайшей Ея императарскаго величества воле, он, господин Яновский, пожалован чином секунд-майора, а син его Василий – карнетом; для того просил мене с тем его и сина его чинамы список препроводить в оную комиссию для поставления в родословную книгу наместничества вновь пожалованными чинамы, почему при сем представляю.

Предводитель дворянства

Иван Максимович

Додаток

Відомості про родину О.Д. Гоголя-Яновського

<i>Имя и прозвание дворянина в том уезде именем недвижимым владеющего и его лета</i>	Афанасий Демянов син Гоголь Яновский, лет 49
<i>Холост или женат</i>	Женат на дочери бунчукового товарища Симеона Лизогуба Тетияне
<i>Много ли детей мужеска или женска пола и их имена и лета</i>	Детей имеет одного сина Василия карнетом, лет 7
<i>Сколько за ним по последней ревизии наследственных или купленных или вновь пожалованных или в приданное полученных обоего пола души ныне состоит и во скольких селах или деревнях</i>	По последней 1782 году ревизии за ним состоит уезда Лубенского в селе Кононовки наследственных мужеска полу – 2, женска – 1; в приданное полученные уезда Золотоношского в селе Келеберде мужеска пола – 63, женска – 59,

^а Дата в документі не вказана.

	уезда Голтвянского в хуторе Купчине мужеска – 77, а женска – 69 душ
<i>В уезде ли живет тот дворянин или в отлучке</i>	Живет уезда Золотоношского в селе Келеберде
<i>Какого он чина</i>	Секунд-майор
<i>В какой имянно службе или в отставке</i>	В отставке

Секунд-майор

Афанасий Гоголь Яновский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 133. – Оп. 2. – Спр. 8. – Арк. 550–550 зв., 553. Оригінали.

№ 2

**ВІДОМОСТІ ПРО РОДИНУ ГОГОЛІВ-ЯНОВСЬКИХ ЗА
СПИСКАМИ ДВОРЯН ЗОЛОТОНІСЬКОГО ПОВІТУ
КИЇВСЬКОГО НАМІСНИЦТВА**

22 травня 1789 р.^а

Гоголь-Яновский Афанасий Демянов сын, лет 50

Женат на дочери бунчукового товарища Симеона Лизогуба Тетияне

Имеет сына Василия, карнета, лет 8

По последней 1782 году ревизии за ним состоит уезда Лубенского в селе Кононовки наследственных мужеска полу – 2, женска – 1; в приданное полученные уезда Золотоношского в селе Келеберде мужеска пола – 63, женска – 59, уезда Голтвянского в хуторе Купчине мужеска – 77, а женска – 69 душ

Уезда Золотоношского в селе Келеберде

Секунд-майор

В отставке

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 133. – Оп. 2. – Спр. 8. – Арк. 372 зв.–373. Оригінал.

^а Датовано за супровідним листом (Ф. 133. – Оп. 2. – Спр. 8. – Арк. 346).

**ВІДОМОСТІ ПРО РОДИНУ ГОГОЛІВ-ЯНОВСЬКИХ ЗА
СПИСКАМИ ДВОРЯН ПЕРЕЯСЛАВСЬКОГО ПОВІТУ
КИЇВСЬКОГО НАМІСНИЦТВА**

Не раніше травня 1797 р.^а

Афанасий Демянов сын Гоголь-Яновский, 56 лет

Женат на дочери бунчукового товарища Семиона Лизогуба Татиане

Имеет сына Василя, 14 лет

За ным людей по ревизии записанных уезда Лубенского в селе Кононовке наследственных мужеска пола – 2, женска – 1; в приданное полученные уезда Золотоношского в селе Келеберде мужеска пола – 63, женска – 59, уезда Голтвянского в хуторе Купчине мужеска – 77, а женска – 69 душ

Живет в уезде

Майор

В отставке

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 133. – Оп. 2. – Спр. 15. – Арк. 628, 643. Чернетка.

^а Датовано за суміжними документами (Ф. 133. – Оп. 2. – Спр. 15. – Арк. 757).

Розділ 2

**«ТУТ ГОГОЛЯ ГЕНІЙ
ОДЕРЖАВ РОЗГІН
І ПОТІМ ПІДНЯВСЯ
ВИСОКО»**

Гімназія вищих наук кн. Безбородька в Ніжині була заснована відповідно до указу імператора Олександра I від 29 липня 1805 р. на кошти, пожертвовані князем О.А. Безбородьком (1747–1799)¹. Будівництво навчального закладу тривало довгі роки й затрималося через Вітчизняну війну 1812 року. Та нарешті 4 вересня 1820 р. відбулося урочисте відкриття гімназії.

Статут гімназії, затверджений 19 лютого 1825 р., визначив дев'ятилітній термін навчання: перші три роки – нижчий курс, наступні три – середній і останні три – вищий курс. На перших двох курсах учні вивчали предмети гімназичного циклу, а на останньому – юридичні та філологічні дисципліни. Статутом гімназії були визначені й предмети, які вивчали гімназисти: «1) Закон Божий; 2) мови і словесність – руський, латинський, грецький, німецький, французький; 3) географія і історія; 4) науки фізико-математическіе; 5) політическіе; 6) военныє. Кроме того, танцы, рисование и черчение»².

Ніжинська гімназія вищих наук була заснована для привілейованих верств – дворян, духовенства й вихідців з офіцерських родин «з метою підготовки юнаків до служіння державі»³. Передбачалося, що гімназія буде навчальним закладом закритого типу – студенти мали проживати в окремому пансіоні при гімназії. Та з 1821 р. до гімназії почали приймати й тих, хто навчався в гімназії, але мешкав у місті. Кількість цієї категорії вихованців гімназії щороку зростала (док. № 4).

Попечитель гімназії князь О.Г. Кушелев-Безбородько разом з її першим директором В.Г. Кукольніком провели велику роботу щодо добору викладацьких кадрів, забезпечення матеріальної бази гімназії. Після смерті В.Г. Кукольника гімназію очолив І.С. Орлай. Іван Семенович Орлай (1770–1829) одержав ґрунтовну освіту в кількох західних університетах. Він захистив дисертації на звання доктора медицини й хірургії, доктора філософії, магістра словесних наук. Але він також добре знав історію та культуру, цікавився мовами (док. № 5). І.С. Орлай протягом п'яти років збільшив штат викладачів до 19 осіб.

Серед тих, хто викладав у гімназії під час навчання в ній М.В. Гоголя, були професори математичних і природничих наук К.В. Шапалінський, римського та природничого права М.Г. Білоусов, російської словесності П.І. Нікольський, французької словесності І.Я. Ландражин, німецької словесності Ф.І. Зінгер, латинської словесності С.А. Андрущенко та І.Г. Кулжинський, природничих наук М.Ф. Соловійов, історичних наук К.А. Мойсєєв, М.В. Білевич.

Звичайно, багато залежало від наполегливості в надбанні знань самого учня, але без цілеспрямованих, систематичних занять з професорами досягти гарних результатів було досить важко. Серед викладачів були різні за рівнем освіти люди. Широкою ерудицією, знанням предмету вирізнявся професор М.Г. Білоусов, який читав природниче право. Взагалі професор Білоусов був непересічною особистістю й улюбленцем багатьох гімназистів.

Але відносини поміж викладачами були не завжди доброзичливими. Відзначимо рапорти, доповідні записки на ім'я директора гімназії та її конференції^а про «недостойну поведінку» окремих викладачів та їхній негативний вплив на вихованців (док. №№ 13–17, 20, 21). Рапорт М.В. Білевича від 7 травня 1827 р. (док. № 15) мав фатальне значення в історії гімназії взагалі. Ним було покладено початок справи про «неблагонамірене» викладання природничого права та «вільнодумство» професора М.Г. Білоусова, а згодом і інших професорів. Почалися розслідування, взаємні обвинувачення професорів, допити вихованців і врешті-решт звільнення професорів М.Г. Білоусова, К.В. Шапалинського, І.Я. Ландражина, Ф.І. Зінгера та С.А. Андрущенка.

-
1. Полное собрание законов Российской империи. – Изд. 1830. – Т. XXVIII. – С. 1142–1144.
 2. Устав Гимназии высших наук князя Безбородко: Доп. к сб. постановлений по Министерству народного просвещения, 1803–1864. – Спб., 1867. – С. 209.
 3. Там само. – С. 214.

№ 4

ВІДОМОСТІ ПРО ГІМНАЗІЮ ВИЩИХ НАУК кн. БЕЗБОРОДЬКА В НІЖИНІ ЗА 1820 – 1828 рр. Не пізніше 1829 р.^b

Касаючися до Гимназии высших наук князя Безбородко пункты из запросов г-на Арсеньева для составления им статистики:

11. Число учащихся / учащихся каждый год отдельно, из какого сословия учащиеся.
16. Какие училища учреждены на иждивении частных людей, кем именно и когда.
17. Какие капиталы в деньгах или в землях назначены на содержание сих училищ.

^а Конференція – навчальна і вчена рада навчального закладу.

^b Датовано за змістом документа.

18. Какие пожертвования или дары сделаны в пользу всякого рода училищ правительством и частными лицами.

23. Число ежегодно произведенных докторов, профессоров, магистров, кандидатов и студентов.

Ответ на оные пункты по 1829 год.

Гимназія вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. ХІХ ст.

Гимназия высших наук князя Безбородко в городе Нежине учреждена в 1820 году апреля 11-го дня.

Она основана по завещанию покойного государственного канцлера, князя Александра Андреевича Безбородко на иждивении наследников его: родного брата покойного, действительного тайного советника, графа Ильи Андреевича Безбородко и внука их, камергера, графа Александра Григорьевича Кушелева-Безбородко.

Для основания Гимназии высших наук князя Безбородко покойный действительный тайный советник, граф Илья Андреевич Безбородко уступил навсегда в г. Нежине место с садом, на коем и построил он училищное здание, dokonченное внуком его, камергером, графом Александром Григорьевичем Кушелевым-Безбородко и стоящее 604 034 руб.

Для содержания Гимназии высших наук князя Безбородко:

первое – имеется капитал в деньгах 445 тыс. руб., составленный из 210 тыс. руб., назначенных покойным князем Безбородко и наследниками его – покойным графом Ильёю Андреевичем Безбородко и внуком их, ныне почетным попечителем гимназии, через проценты и собственные пожертвования увеличенный;

второе – ежегодно получаемые 15 тыс. руб. из доходов имения, на вечные времена графом Ильею Андреевичем Безбородко определенные и обеспеченные 3 тыс. душ в Малороссии;

третье – со времени открытия сего учебного заведения с 1820 года сентября 4-го дня имеется приобретенный из остатков от расходов капитал в деньгах 100 тыс. руб.

Из сих трех источников Гимназия высших наук князя Безбородко ежегодно на содержание свое имеет 40 605 руб.

При Гимназии высших наук князя Безбородко учрежден в 1820 году благородный пансион, в котором штатное число казенных воспитанников положено 27, а число платящих по 1 тыс. руб. не ограничено.

1820 год

Для гимназии в дар принесено:

- 1) правительством – 28 книг разных;
- 2) почетным попечителем сей гимназии – 2 610 томов [раз]ных сочинений и 20 тыс. руб. на физический кабинет и первоначальное обзаведение.

Директор – 1; число учащихся было – 2, число учащихся в пансионе было 17, все из [дворян], приходящих в гимназию для слушания лекций в сем 1820 г. не было.

В **1821 г.** гимназии в дар принесено:

- 1) правительством –
- 2) частными лицами – 513 книг разных.

Директор – 1, число учащихся было – 9; число учащихся было в пансионе 44, все из д[ворян], приходящих в гимназию для слушания лекций было 13 [из дворян].

В **1822 г.** гимназии в дар принесено:

- 1) правительством – 46 книг разных;
- 2) частными лицами – серебряная большая медаль на заключение мира России с Оттоманскою Портою 1791 г.¹ – 1, 90 книг разных.

Директор – 1, учащихся было – 9; учащихся в пансионе было: из дворян – 56, из греков, по высочайшему повелению в пансион принятых, – 6; приходящих в гимназию для слушания лекций было: из дворян – 49, из разночинцев – 4, купцов – 1, мещан – 6.

В **1823 г.** гимназии в дар принесено:

- 1) правительством – 19 книг разных [соци]альных;
- 2) почетным попечителем сей гимназии – 34 книги разных со[чинений], 5 географических карт, 8 хронологических

исторических таблиц, 78 оригиналов для рисования, 1 серебряная медаль на открытие торговли по Балтийскому м[орю] и разные отл[ивки] греческих дре[вних] сосудов из Ольвии, минералогический кабинет из 642 минеральных штуфов;

3) разными лицами – 154 книги разных сочинений.

В сем 1823 г. были: директор – 1, число учащихся – 23; учащихся в пансионе: из дворян – 71, из греков, в пансион по высочайшему повелению принятых, – 6; приходящих в гимназию для слушания лекций было: из дворян – 57, разночинцев – 4, купцов – 3, мещан – 7, греков – 7, казаков – 1. Всех учащихся в гимназии было 156.

В 1824 г. в дар гимназии принесено:

1) правительством – 17 книг разных сочинений;

2) частными лицами – 55 книг разных сочинений и 13 географических карт.

В сем 1824 году были: директор – 1, число учащихся – 16; учащихся в пансионе: из дворян – 71, из греков, в пансион по высочайшему повелению принятых, – 6; приходящих в гимназию для слушания лекций было: из дворян – 98, разночинцев – 6, купцов – 4, мещан – 7, греков – 9, казаков – 1. Всех учащихся в сем 1824 г. в гимназии было 202.

В 1825 г. в дар гимназии принесено:

1) правительством – 6 книг разных сочинений;

2) частными разными лицами – 15 книг, 1 географический атлас и несколько китайских вещей.

Директор – 1, учащихся было – 19; учащихся в пансионе: из греков – 6, из дворян – 71, всех – 77; приходящих в гимназию учеников было: из дворян – 136, разночинцев – 7, купцов – 9, мещан – 8, греков – 16, казаков – 2. Всего учащихся было 255.

В 1826 г. в дар принесено гимназии:

1) правительством – 3 книги;

2) частными лицами – 1 книга.

Директор – 1, учащихся было – 19; учащихся в пансионе: из греков – 6, из дворян – 61, всего – 67; приходящих в гимназию учеников было: из дворян – 143, разночинцев – 9, купцов – 9, мещан – 9, греков – 15, казаков – 2. Всего учащихся было 254.

В 1826 году был первый выпуск, по оному выбыли:^a

В 1827 г. в дар принесено гимназии:

1) правительством – 32 книги;

2) частными лицами – 32 книги.

^a Далі текст пошкоджено.

Директор – 1, учащихся было – 19; учащихся в пансионе: из греков – 6, из дворян – 47, всех – 53; приходящих в гимназию учеников было: из дворян – 140, разночинцев – 10, купцов – 11, мещан – 9, греков – 7, казаков – 3, колонистов – 1, духовного звания – 2. Всех учащихся было 236.

В 1827 году выпущено: кандидатов – 3, студентов – –.

В 1828 г. гимназии в дар принесено:

- 1) правительством – 10 книг разных;
- 2) разными лицами – 3 книги.

Директор – 1, учащихся было – 19; учащихся в пансионе было: из греков – 5, из дворян – 47, всех – 52; приходящих в гимназию учеников было: из дворян – 173, разночинцев – 12, купцов – 13, мещан – 10, греков – 6, казаков – 9, иностранцев – 1, колонистов – 1, вольноотпущенных – 1, уволенных из духовного звания – 1. Всех учащихся было 279.

В 1828 г. выпущено: кандидатов – 5, студентов – 5.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 31. – Арк. 1–5. Оригінал.

№ 5

ПОСЛУЖНИЙ СПИСОК ДИРЕКТОРА ГІМНАЗІЇ, СТАТСЬКОГО РАДНИКА Й КАВАЛЕРА І.С. ОРЛАЯ

1821 р.

<i>Чин, імя, отчество, фамилия и должность, им отправляемая, и сколько имеет от роду лет</i>	Статский советник, словесных наук магистр, философии, медицины и хирургии доктор, Его императорского величества гоф-медик Иван Семенов сын Орлай, от роду ему 46 лет
<i>Из какого звания происходит</i>	Родом карпатороссиянин из венгерских дворян, на подданство России присягал 1810 года в декабре месяце
<i>Сколько имеет во владении мужского пола душ крестьян и в которых уездах и селениях</i>	Имеет 6 душ мужского пола Полтавской губернии в Миргородском уезде

<p><i>Где и чему обучался, когда в службу вступил и в оной в каких должностях и где происходил, также не было ли отличных по службе деяний, и не был ли особенно чем награжден, и в какое время</i></p>	<p>Бывши в римско-императорской службе в Великокарловской высших наук гимназии² профессором словесных наук, вступил в российско-императорскую службу медицины студентом в Санкт-Петербургское медико-хирургическое училище³ 8 мая 1791 г.;</p> <p>по испытанию в Государственной медицинской коллегии произведен лекарем и оставлен в сем качестве при генеральной сухопутной гошпитали 14 февраля 1793 г.;</p> <p>определен по способности его помощником ученого секретаря Государственной медицинской коллегии с оставлением при военной гошпитали лекарем 27 сентября 1793 г.;</p> <p>уехал в Вену для усовершенствования себя в медико-хирургических науках 31 июля 1794 г.;</p> <p>признан почетным членом Енского физического общества в знак уважения его усердной ревности к естественным наукам 17 мая 1795 г.;</p> <p>возвратившись [из чужих] земель, определен по прежнему помощником ученого секретаря 15 июня 1797 г.;</p> <p>за врачебные примечания на латинском языке, им представленные Государственной медицинской коллегии, и добропорядочную службу произведен в штаб-лекари 14 февраля 1798 г.;</p> <p>определен лейб-гвардии в Семеновский полк на лекарскую вакансию с оставлением при должности в Коллегии 13 сентября 1798 г.;</p> <p>из оногo полка по прошению уволен 30 сентября 1799 г.;</p> <p>определен в Санкт-Петербургский почтамт на вакансию лекаря 19 октября 1799 г.;</p> <p>уволен от Коллегии для определения к Высочайшему двору в гоф-хирурги 9 марта 1800 г.;</p> <p>по Высочайшему императорскому указу пожалован надворным советником 2 апреля</p>
---	---

	<p>1802 г.;</p> <p>признан членом-наб[людателем] при Императорском Московском университете Общества соревнования врачебных и физических наук 15 октября 1804 г.;</p> <p>по Высочайшему именному указу уволен из почтамта и определен помощником к лейб-хирургу Виллие – 9 марта 1805 г.;</p> <p>признан членом Алтенбургского ботанического общества 15 ноября 1805 г.;</p> <p>уволен по Высочайшему повелению в чужие края 4 мая 1806 г.,</p> <p>где в королевско-прусском Кенигсбергском университете⁴ за представленные им по сей части сочинения произведен словесных наук магистром и философии доктором 6 июля 1806 г.;</p> <p>в Императорском Дерптском университете⁵ за сочиненную и защищенную им диссертацию под заглавием «Disertatio sistens doctrinade de viribus naturae medicatricibus, historiam brevem, expositionem, vindicias etc.», которая напечатана, произведен доктором медицины и хирургии 20 октября 1806 г.;</p> <p>признан членом Московского общества истории и древностей российских⁶ 4 мая 1809 г.;</p> <p>пожалован кавалером ордена Св. Владимира 4 степени 22 сентября 1809 г.;</p> <p>признан экстраординарным членом фитографического общества, что в Горынке, 8 января 1810 г.;</p> <p>именным Высочайшим указом произведен гоф-медиком 7 мая 1810 г.;</p> <p>уволен в чужие края 1 июня 1810 г.;</p> <p>признан почетным членом Эрлангенского физико-медицинского общества 1 сентября 1810 г.;</p> <p>возвратился из чужих краев и вступил в должность 1 ноября 1810 г.;</p>
--	---

<p>назначен редактором всеобщего журнала врачебной науки в Комитете, учрежденном для издания оногo 7 января 1811 г.;</p> <p>признан Московским обществом истории и древностей российских соревнователем общества 19 сентября 1811 г.;</p> <p>по Именному [Высочайше]го величества указу пожалована ему пенсия 100 руб. в год по смерти 6 октября 1811 г.;</p> <p>по Высочайшему повелению прикомандирован на время в Санкт-Петербургский сухопутный гошпиталь для исправления ординаторской должности 8 апреля 1812 г.;</p> <p>от ординаторской должности по причине уменьшения числа больных Медицинским департаментом Военного министерства⁷ уволен с изъявлением ему совершенной благодарности за готовность и рачительность, какие оказал в самое нужное время помощью больным военного ведомства и военнопленным разных наций, как то австрийцам, пруссакам, баварцам, вюртенбергцам и испанцам, 14 октября 1813 г.;</p> <p>Его императорское величество по всеподданнейшему [пред]ставлению г-на управляющего Военным министерством Его сиятельства князя Горчакова и засвидетельствованию главного по армии медицинского инспектора Виллие Высочайше пожаловал за отличное усердие, оказанное им пользование больных военного ведомства кавалером ордена Св. Анны 2 класса 20 мая 1814 г.;</p> <p>за сделанные пожертвования в 1812 г. получил дворянскую медаль на Владимирской ленте – 1815 г.;</p> <p>по Высочайшему указу в воздаяние усердной службы и ревностного исполнения должности пожалован в статские советники со старшинством с того времени, когда</p>

узаконенный срок в прежнем чине кончился, то есть с 9 января 1813 г., 4 сентября 1816 г.; по прошению его и по положению Комитета министров⁸, утвержденному Его императорским величеством, уволен по болезни от должности ученого секретаря Академии с оставлением при лейб-медики Его величества Якове Васильевиче Виллие и произведением ему из Государственного казначейства 2 тыс. руб. 15 мая 1817 г.;

на основании постановления Комитета министров от 4 июня 1817 г. № 1716 признан почетным академии членом 17 июня 1817 г.

Отличия.

Находясь при Государственной медицинской коллегии в качестве помощника ученого секретаря, привел в порядок медико-хирургическую библиотеку и Либеркенский ка[бинет, при]том последний, по препоручению одной же коллегии, изъяснял для Санкт-петербургской публики до 1794 года июля 31-го дня.

Находясь при Санкт-Петербургском почтамте, кроме должности своей по званию лекаря исправлял и должность доктора, через нарочито долгое время без всякого за то возмездия, при всегдашнем сбережении сумм, определенных для лечения почтовых чиновников.

По Высочайшему повелению уволен от должности его при президенте Медико-хирургической академии и определен директором Гимназии высших наук князя Безбородко, положенных по сему месту жалованьем и сохранением получаемого сверх того пенсионна оставляя по-прежнему и в звании придворного доктора с жалованьем его по оному 3 сентября 1821 г.

Избран членом Императорского медицинского Виленского общества 12 декабря 1821 г.

<i>В походах против неприятеля и в самих сражениях был или нет, и когда именно</i>	Не был
<i>Не был ли в штрафках и под судом, и если был, то за что именно, когда и чем дело кончено</i>	Не был
<i>К продолжению статской службы способен и к повышению чина достоин или нет и зачем</i>	
<i>Не был ли в отставке с награждением чина или без оного и когда</i>	
<i>Женат, имеет ли детей и кого именно, сколько лет и где они находятся</i>	Женат, имеет дочь Катерину 18 лет, находящуюся при нем; сыновей: Михаила 13 лет, находящегося в Императорском Царскосельском пансионе ⁹ , Александра 11 лет, находящегося в губернской гимназии ¹⁰ , дочерей: Анну 10 лет, Марию 9 лет, Елизавету 6 лет, сына Андрея 3 лет и 1 месяца, кои все находятся при нем

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 69. – Арк. 2–11. Засвідчена копія.

№ 6

**ЛИСТ ПОЧЕСНОГО ПОПЕЧИТЕЛЯ ГИМНАЗІЇ,
графа О.Г. КУШЕЛЕВА-БЕЗБОРОДЬКА І.С. ОРЛЯЮ
ПРО ЗГОДУ НА ПРИЗНАЧЕННЯ М.В. БІЛЕВИЧА
ВЧИТЕЛЕМ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

14 листопада 1822 р.
м. Санкт-Петербург

Курской губернской гимназии учитель старших классов немецкого языка Билевич прошением своим изъявил желание определиться в Гимназию высших наук князя Безбородко учителем низших классов; если же вследствие сделанного ему отзыва последует в гимназию от него, Билевича, отношение о представлении его на утверждение безусловно в помянутой должности, то с моей стороны на таковое представление предварительно изъявляю согласие.

С истинным почтением честь имею быть,
милостивый государь мой,
покорный Ваш слуга

гр. Кушелев-Безбородко

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 64. – Арк. 95. Оригінал.

№ 7

**ПОСЛУЖНИЙ СПИСОК МОЛОДШОГО ПРОФЕСОРА
РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ГИМНАЗІЇ П.І. НІКОЛЬСЬКОГО
1822 р.**

Чин, имя, отчество, фамилия и должность, им отправляемая, и сколько имеет от роду лет	Младший профессор российской словесности, коллежский асессор Парфений Иванов сын Никольский, 40 лет
Из какого звания происходит	Из духовного
Сколько имеет во владении мужского пола душ крестьян и в которых уездах и селениях	Не имеет

<p><i>Где и чему обучался, когда в службу вступил и в оной в каких должностях и где происходил, также не было ли отличных по службе деяний и не был ли особенно чем награжден и в какое время</i></p>	<p>Из Императорского Санкт-Петербургского педагогического института¹¹ по выслушании в нем курса наук определен в Новгородскую губернскую гимназию старшим учителем философии, изящных наук и политической экономии 26 декабря 1807 г.; при оной должности по поручению начальства обучал латинскому языку с жалованьем 16 августа 1809 г.; получил в награждение 200 руб. 26 декабря 1810 г.; получил в награждение 125 руб. 21 января 1812 г.; получил в награждение 350 руб. 26 сентября 1815 г.; по Именному повелению произведен в коллежские асессоры 9 декабря 1816 г.; получил в награждение 500 руб. 28 апреля 1820 г.; вследствие определения господином министром духовных дел и народного просвещения из ведомства учебных заведений Новгородской губернии перемещен младшим профессором российской словесности в Гимназию высших наук князя Безбородко 6 ноября 1820 г.; в сей гимназии исправлял должность секретаря по учебной части с 1 ноября 1821 г. по 1 мая 1822 г.</p>
<p><i>В походах против неприятеля и в самих сражениях был или нет и когда именно</i></p>	<p>Не был</p>
<p><i>Не был ли в штрафах и под судом, и если был, то за что именно, когда и чем дело кончено</i></p>	<p>Не был</p>
<p><i>К продолжению статской службы способен и к повышению чина достоин или нет и зачем</i></p>	

<i>Не был ли в отставке с награждением чином или без оного и когда</i>	Не был
<i>Женат, имеет ли детей и кого именно, скольких лет и где они находятся</i>	Вдов, имеет трех дочерей и одного сына

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 69. – Арк. 15 зв.–16. Оригінал.

№ 8

**ПРОХАННЯ ВЧИТЕЛЯ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ПОВІТОВОГО
ДУХОВНОГО УЧИЛИЩА¹² І.Г. КУЛЖИНСЬКОГО ПРО
ПРИЙНЯТТЯ НА СЛУЖБУ ДО ГІМНАЗІЇ**

16 травня 1825 р.

Известясь, что в подведомой Вашему высокородию Гимназии высших наук есть вакантное место учителя латинского язы[ка] и не намереваясь продолжать более моей служ[бы] в уездном духовном училище, состоящем при Черниговской семинарии¹³, Ваше высокород[ие] покорнейше прошу определить меня на о[ное] вакантное место. О моем же поведении и [зна]ниях представляю при сем Вашему высо[кородию] мой студенческий аттестат, а вслед [за пра]вительным увольнением моим от на[стоящей] моей службы, имею явить к 1 числу августа месяца другой аттестат вместе с моим послужным списком; [прилага]емый же при сем подлинный студентский [аттестат], за снятием с оного копии, прошу покорне[йше] возвратить.

О сем просит уездного дух[овного]
училища, состоящего при Черни[говской]
семинарии, учитель греческого [языка]
и лектор словесности

Иван Кулжинский

Помітка: Получено 1825 16 мая.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 84. – Арк. 31–31 зв. Оригінал.

**ПОСЛУЖНИЙ СПИСОК СТАРШОГО ПРОФЕСОРА
ПОЛІТИЧНИХ НАУК ГІМНАЗІЇ М.В. БІЛЕВИЧА**

Липень 1825 р.

<i>Чин, имя, отчество, фамилия и должность, им отправляемая, и сколько имеет от роду лет</i>	Надворный советник Михаил Васильев сын Билевич, старший профессор политических наук, 45 лет
<i>Из какого звания происходит</i>	Из дворян
<i>Сколько имеет во владении мужского пола душ крестьян и в которых уездах и селениях</i>	Имеет мужеска пола 4 души и благоприобретенное недвижимое дворянское имение Черниговской губернии Кролевецкого повета в селе Радичев
<i>Где и чему обучался, когда в службу вступил и в одной в каких должностях и где происходил, также не было ли отличных по службе деяний и не был ли особенно чем награжден и в какое время</i>	За окончанием наук в народном училище и гимназии обучался в Львовском университете ¹⁴ , что в Галиции, и в Пражской академии ¹⁵ , что в Венгрии, по факультету философическому наукам: логике, метафизике, риторике, дипломатике, математике, геометрии, архитектуре, гидротехнии, физике, всеобщей и естественной истории, также и всеобщей и естественной географии с 1799 по 1802 гг.; а в Пестянском университете ¹⁶ , что в Венгрии, по юридическому факультету – правам естественному, всеобщему, народному, гражданскому, уголовному, церковному, венгерскому, вексельным, политической экономии, финансии, коммерции, статистике и судопроизводству с 1802 по 1806 гг., от коих университетов и академии имеет полные аттестаты; определен учителем философии и латинского языка в Новгород-Северскую гимназию ¹⁷ от Императорского Харьковского универси-

	<p>тета¹⁸ 4 июля 1806 г., а после и немецкого языка с 8 августа 1808 г.;</p> <p>произведён в титулярные советники 31 декабря 1811 г.;</p> <p>сверх того по препоручению Императорского Харьковского университета за неимением учителя естественной истории занимал его должность с 1811 года августа 2-го по 1813 год сентября по 29-е число;</p> <p>а по формальному распоряжению г-на профессора, визитатора училищ Калчического, сделанному при визитации его в 1811 году ноября 10-го дня, составил систематическое описание минерального кабинета, находящегося при Новгород-Северской гимназии по системе г-на профессора Севергина с весом и описанием 476 штук минеральных, каковое описание и ныне имеется при минеральном кабинете сей гимназии;</p> <p>за ревностное и усердное с хорошим успехом отправлением должности учителя естественной истории сообразно с предписанием училищного комитета Императорского Харьковского университета за № 1216 от 17 августа 1812 г. было выдаваемо половинное учителя естественной истории жалованье с 1812 года августа 1-го дня по 1813 год августа 1-е число;</p> <p>а за понесенные излишние труды в отправлении сей должности без всякого за оные награждения с 1811 г. по 1812 г. предложил училищный комитет тем же предписанием от 17 августа 1812 г. за № 1216 в отдание оным должной справедливости, иметь таковые труды в особом внимании;</p> <p>определен учителем естественной истории, коммерции и технологии от Императорского Харьковского университета в Новгород-</p>
--	--

Северскую гимназию 5 декабря 1816 г.;
произведен в коллежские ассесоры по
именному Его императорского величества
указу, состоявшемуся 1818 года в 26-й день
декабря со старшинством с 31 декабря
1815 г.;

с начала учебного 1819 года по предписанию
училищного комитета Императорского
Харьковского университета преподавал
сверх естественной истории и немецкого
языка также и опытную физику при
Новгород-Северской гимназии с 1 ноября
1821 г.;

определен профессором немецкой
словесности в Гимназию высших наук князя
Безбородко 31 августа 1821 г.;

произведен в надворные советники по указу,
состоявшемуся 1822 года февраля 3-го дня со
старшинством за выслуги в прежнем чине
узаконенного срока, то есть с 31 декабря
1820 г.;

вследствие XII журнала конференции §10,
апреля 15-го дня 1822 года состоявшегося,
исправлял должность учителя российской
грамматики по просьбе начальства без
жалованья с июня (?)^a по 1 июля 1822 г.;

в награждение усердной и ревностной
службы, засвидетельствованной главным
учебным начальством, получил тысячу
рублей по Высочайшему повелению,
состоявшемуся 25 июля 1823 г.;

на основании предписания главного
учебного начальства, 1821 года августа 31-го
дня последовавшего, исправлял должность
профессора политических наук сверх своей
должности профессора немецкой
словесности, согласно журналу конференции
§ 18 17^b 1823 г., по случаю открытия сей

^a Так у документі.

^b Місяць не вказаний.

	<p>кафедры с августа 1823 года по 5 января 1824 г.;</p> <p>переименован из профессора немецкой словесности в старшие профессора политических наук с утверждения г-на министра духовных дел народного просвещения с штатным жалованьем по 2 тыс. в год 25 января 1824 г.;</p> <p>а затем сверх сей своей должности профессора политических наук исправлял также должность профессора немецкой словесности на основании журнала конференции V § 1, 1824 года февраля 23-го дня состоявшегося, с 5 января по 1 июля 1824 г. с получением за сие и за прежнее преподавание предметов политических наук в виде жалованья 500 руб. с утверждения верховного учебного начальства, последовавшего за № 1061 сентября 12-го дня 1824 г.</p>
<i>В походах против неприятеля и в самих сражениях был или нет и когда именно</i>	Не был
<i>Не был ли в штрафах и под судом и если был, то за что именно, когда и чем дело кончено</i>	Не был
<i>К продолжению статской службы способен и к повышению чина достоин или нет и зачем</i>	
<i>Не был ли в отставке с награждением чина или без оного и когда</i>	Не был

<i>Женат, имеет ли детей и кого именно, сколько лет и где они находятся</i>	Женат на дочери умершего дворянина титулярного советника Федора Мартинова сына Геккеля. Детей имеет при себе: дочь Софию 12 [лет], Анну 9 [лет], Марию 7 [лет], Александру 3 [лет] и новорожденную Екатерину
--	--

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 41–46. Оригінал.

№ 10
ПОСЛУЖНИЙ СПИСОК ПРОФЕСОРА ЛАТИНСЬКОЇ
СЛОВЕСНОСТІ ГІМНАЗІЇ І.Г. КУЛЖИНСЬКОГО
7 вересня 1825 р.

<i>Имя и звание</i>	Учитель низшего отделения по греческому классу Иван Кулжинский
<i>Лета</i>	25
<i>Какой нации и состояния</i>	Малороссиянин, священнический сын
<i>Где и чему научался</i>	Обучался в Черниговской семинарии: богословию, церковной истории, философии, математике, словесности, всеобщей истории, языкам еврейскому, греческому, немецкому и французскому
<i>Какие когда проходил должности, какие имеет производства и награждения</i>	По окончании семинарского курса 1823 года июля 12-го дня правлением Черниговской семинарии удостоен звания студента и того ж года августа 1-го дня определен учителем греческого языка, катехизиса, российской словесности, грамматики и церковного устава в низшем отделении Черниговского духовного уездного училища. С сентября месяца 1824 г. по 12 июля 1825 г., по определению семинарского правления, исправлял должность лектора словесности в Черниговской семинарии

<i>Какого поведения и в должности исправен ли и надежен</i>	Поведения доброго; в должности исправен и впредь надежен
<i>Не подлежал ли суду и штрафам</i>	Не подлежал

Смотритель духовных училищ
Инспектор училищ

*игумен Филидельф
священник^a*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 51–52. Оригінал.

№ 11
АТЕСТАТ ПРО СЛУЖБУ І.Г. КУЛЖИНСЬКОГО
3 жовтня 1825 р.

Объявитель сего Черниговского духовного уездного училища низшего отделения учитель Иван Кулжинский, повета Глуховского местечка Воронежа священника Григория сын, имеющий от роду 25 лет, по окончании учебного курса в Черниговской семинарии 1823 года июля 12-го дня правлением семинарии удостоен звания студента и того же года августа 28-го дня определен учителем греческого языка, катехизиса, российской и славянской грамматики и церковного устава в низшем отделении уездного училища, каковую должность проходил рачительно при поведении честном.

Ныне же по определению правления семинарии, с соизволения Его преосвященства Лаврентия, епископа Черниговского и Нежинского и кавалера, уволен от оной учительской должности для поступления в епархиальное ведомство. В чем ему, Кулжинскому, и дан от училищного руководства сей аттестат за надлежащим подписом и печатью 1825 года октября 3-го дня.

Смотритель училищ
Инспектор

*игумен Филидельф
священник Иоани^b*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 84. – Арк. 32–32 зв. Оригінал.

^a Підпис нерозбірливий.

^b Частина документа пошкоджена.

№ 12
ПОСЛУЖНИЙ СПИСОК ПРОФЕСОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК
ГІМНАЗІЇ М.Г. БІЛОУСОВА

1825 р.

<i>Чин, имя, отчество, фамилия и должность, им отправляемая, и сколько имеет от роду лет</i>	Словесности вообще и в особенности латинской и российской учитель Николай Григориев сын Белоусов, 30 лет
<i>Из какого звания происходит</i>	Из киевских мещан, из какового звания уволен с утверждением Правительствующего Сената ¹⁹
<i>Сколько имеет во владении мужского пола душ крестьян и в которых уездах и селениях</i>	Не имеет
<i>Когда в службу вступил и в одной в каких должностях и где происходил, также не было ли отличных по службе деяний и не был ли особенно чем награжден и в какое время</i>	Обучался в Киевской духовной академии ²⁰ и по окончании в одной курса философских наук поступил в Императорский Харьковский университет, где слушал науки общие и особенно принадлежащие словесному и юридическому факультетам и по оным произведен в действительные студенты в 1818 г.; училищным комитетом Императорского Харьковского университета к настоящей должности определен 21 января 1820 г.; господином министром народного просвещения перемещен в Гимназию высших наук князя Безбородко исправляющим должность младшего профессора юридических наук 6 мая 1825 г.
<i>В походах против неприятеля и в самих сражениях был или нет и когда именно</i>	Не был

<i>Не был ли в штрафах и под судом и если был, то за что именно, когда и чем дело кончено</i>	Не был
<i>К продолжению статской службы способен и к повышению чина достоин или нет и зачем</i>	К прохождению служения способен и к повышению чина достоин
<i>Не был ли в отставке с награждением чина или без оного и когда</i>	Не был
<i>Женат, имеет ли детей и кого именно, скольких лет и где они находятся</i>	Холост

Директор училищ Киевской губернии,
статский советник и кавалер

Григорий Петровский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 61. – Арк. 47–48. Оригінал.

№ 13
РАПОРТ ИНСПЕКТОРА ПАНСИОНУ ГИМНАЗИИ
М.Г. БЛОУСОВА
гр. О.Г. КУШЕЛЕВУ-БЕЗБОРОДЬКУ ПРО ПОВЕДІНКУ
ДЕЯКИХ ПАНСИОНЕРІВ, ЩО СТАНОВИТЬ ЗАГРОЗУ ДЛЯ
ЇХНЬОЇ МОРАЛІ

20 жовтня 1826 р.^a

Вступив в должность инспектора [пансиона] находящейся под начальством Вашим Гимназии высших наук князя [Безбородко], я по долгу звания своего обратил [внимание на] все те обстоятельства, которые^b ...ливать преуспевание воспитанников [в част]ности и науках. И между прочим некоторые из них, скрываясь от [начальства гим]назического, пишут стихи и читают [их меж] собою. Таковая скрытность побудила меня обратить на них внимание, в ...денно мною,

^a Датовано за датою отримання конференцією.

^b Текст документа пошкоджений. Слова або частини слів, що не підлягають відновленню, тут і далі позначені трикрапкою.

что пансионеры Данилевский и Мартос читают некоторые [неприличные книги] для их возраста, равным образом [держат у себя] сочинения А. Пушкина и других под[обных] разные стихотворения, не показывающие [нравствен]ности. Почему препровождая при сем ... рукописные, найденные у них сочинения ... изорванном виде, имею честь [донести Вашему] сиятельству о таком [поведении] пансионеров Данилевского [и Мартоса].

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 89. – Арк. 37. Копія.

№ 14

РАПОРТ П.І. НІКОЛЬСЬКОГО ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ГІМНАЗІЇ ПРО ПЕРЕВІРКУ БІБЛІОТЕКИ ТА ПОСИЛЕННЯ НАГЛЯДУ ЗА ПОСТАНОВКАМИ ГІМНАЗИЧНОГО ТЕАТРУ

16 квітня 1827 р.

Предписанием Его сиятельства г-на почетного попечителя гимназии от 2 ноября 1826 года за № 145 в конференцию данным, требовалось и требуется на основании устава сей гимназии строгое смотрение за поведением учеников и за тем, чтобы не занимались они чтением как-либо непозволительных и их возрасту неприличных книг. Господин же инспектор над пансионерами гимназии рапортом своим от 27 ноября 1826 г. между прочим конференции донес, что воспитанники вверенного его смотрению пансиона имели у себя непозволенные книги и занимались чтением оных, которые уже и отобрал, хотя не предъявил конференции ни книг оных, ни же какого содержания они были. Вследствие чего для исполнения вышеозначенного предписания Его сиятельства и для отвращения впредь всякого неурядища многократно в конференции о сем предмете было рас[суж]даемо и предположено собрать от всех членов мнение, дабы можно было учинить надлежащее общее определение в предупреждение и в предотвращение всякого беспорядка. По таковому предположению к прочим мнениям и я со стороны моей обязанности тогда подал мнение. Но до времени ни по оному, ни по чьим-либо другим касательно вышепомянутого предписания Его сиятельства в конференции ничего не учинено. Пансионеры же гимназии, как и из ответов их на задаваемые в классах вопросы оказывается, не столько по видимому учением преподаваемых предметов занимаются, сколько выучиванием [игра]льных роль, которые они на открытом [представлении б] раз для

пр[иглашенных] зрителей представляли; притом различные пьесы, столько раз уже представленные, конференцией как следует не были рассматриваемы; следственно и порядок театральной дирекции не соблюден, отчего слышны в публике по таковым занятиям учеников невыгодные отзывы для сего учебного заведения вместе с ропотом и неудовольствиями, относящимися и на счет чиновников оного. Сверх того по поводу поданных мнений касательно вышеозначенного Его сиятельства предписания конференция предположила освидетельствовать библиотеку гимназии и продолжила свидетельствование по 26 марта, в которое число исправляющим должность директора было объявлено, что библиотекарь Аман постижен болезненным ударом и при свидетельствовании присутствовать не может. Но поелику библиотека, составляя важнейшую движимую собственность и капитал гимназии, не может оставаться без верного конференцией ведения о ее целостности и сохранности, то тогда же и за отсутствием библиотекаря предположено продолжать свидетельствование оной. При всем однако законном таком предположении с оного 26 марта доселе к свидетельствованию не было еще приступлено и о том, что продолжавшимся прежде свидетельствованием найдено и сделано, никакого заключения не учинено, тогда как целая уже половина протекла и сего апреля месяца, в который по общему положению надлежало бы уже вновь свидетельствовать. По долгу службы обязанностию поставляя во внимание конференции представить таковые обстоятельства и покорнейше прося принять меры к отвращению вообще всякого зла, от какого только главная цель сего учебного заведения потерпеть что-либо может через посредство ли действий воспитывающегося в оном юношества или [п]рямо через внутреннее течение дел его по причине [расст]ройств, проистекающих от неизвестности и да[ваемо]сти распоряжений мимо конференции чинимые, [прошу покор]нейше далее взять во внимание ниж[еследующее]^а: во-первых, с положением, по коему, как выше сказано, требовались мнения всех членов конференции, сообразно ли мною сделана, что с своей стороны представил я оное, или несообразно. Если не сообразно, то почему при общем совещании оное требовалось; если же сообразно, то для чего доселе в делах конференции никакого ни по оному, ни по другим не учинено заключения. Во-вторых, следовало ли предположенное, как выше упомянуто, за болезнь библиотекаря остановить свидетельствование библиотеки или не следовало. Ежели следовало, то

^а Документ пошкоджений, один рядок не підлягає відновленню.

для чего при собрании в конференции в вышепоказанное 26 марта предположено было и за отсутствием библиотекаря продолжить оное; если же не следовало, то почему оное предположение оставлено без действия и время упущено. В-третьих, публичный театр гимназии, который без строжайшего рассматривания и выбора пьес вместо какой-либо пользы один только вред принести может, по какому поводу, кем и с чьего дозволения открыт, так как ни мне, ни другим членам конференции о том неизвестно, и имеется ли от начальства на заведение сего театра разрешение или не имеется. Ежели не имеется, то по чьему распоряжению открыты здесь оные театральные зрелища; если же имеется, то для чего оно скрыто или утаено от конференции, на которую вышеупомянутым предписанием Его сиятельства и уставом гимназии возложена общая строгая ответственность за поведение и за порядок действия обучающегося юношества, посему в случае каких-либо по оному предмету востребований правительства кто [бе]рет на себя за то ответственность. Притом ежели подлинно находилось разрешение начальства на заведе[ние] театра, то кому представлен выбор театр[аль]ных сочинений для назначения к разыгрыванию – в конференции или частно которому-либо из членов. Ежели сие кому-либо частно одному предоставлено, [то] для чего конференции за известие о том знать не [было]. Если же вообще предоставлен выбор пьес всей конференции, то для чего и кем без ведома оной назн[ачаемы] были театральные пьесы, кои, как выше [сказано], 6 раз разыгрывались^а [ка]кими-то собственными, только неизвестно чьими, дополнениями и прибавлениями. Между тем поелику неизвестна цель заведения здесь театральных зрелищ, то об оной остается только догадываться и по догадке кажется, едва ли не для того особенно приглашается публика на зрелищные представления, чтобы наиболее выкрасть ее внимание, по вниманию расположить и по расположению захотеть отдавать детей в пансион гимназический. Но таковое предположение кроме многих других причин видится совершенно в противном тому ныне же уверяет невыгодным о театральные пансионерских занятиях слухами в публике. Впрочем, ежели подлинно есть желание привлечь публику для славы и пользы сего заведения, то к этому есть меры благовиднейшие, которые, если бы благоугодно было принять, я готов изобразить и представить особым мнением. Таким образом по долгу службы изъяснив вышепрописанные обстоятельства, по коим не видно надлежащего законного порядка в ходе дел конференции, сообщив^а одни сбивчивые только неопределительность

^а Документ пошкоджений, один рядок тексту відновленню не підлягає.

мер ее, наконец покорнейше прошу конференцию все оные обстоятельства, взяв во внимание, разрешить, в случае же какой-либо за упущение законного порядка конференциальных действий ответственности меня, как не участвовавшего в том, оной не подвергать и о сем представить на благоусмотрение обоим господам попечителям.

Старший профессор

Парфений Никольский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 1–2 зв. Оригінал.

№ 15

**РАПОРТ М.В. БЛЕВИЧА ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ГІМНАЗІЇ
ПРО НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА ПОВЕДІНКУ УЧНІВ
М.Г. БІЛОУСОВА**

7 травня 1827 р.

В ответ на рапорт г-на инспектора над воспитанниками пансиона гимназии младшего профессора Белоусова, конференции представленный г-ном профессором, исполняющим должность директора Шапалинским и в заседании оной читанный сего 1827 года апреля 30-го дня, сим имею честь конференции изъяснить следующее.

1

Сего 1827 года апреля 27-го дня в среду пополудни в окончании второго часа, пришел я в гимназию к первому колокольному звону и, увидевши в коридоре возле 6 класса г-на учителя и вместе нравонаблюдателя Персидского, окруженного многими учениками и что-то с ними весьма серьезно разговаривавшего, не пошел однако прямо к тому месту, но войдя в свой 9 класс, положив книги на стол и сказав своим ученикам заняться пересмотрением сочинений, какие я имел для упражнения по практическому судопроизводству дел, вышел сам для усмотрения причины одного собрания в одно место учеников и для усмирения их от шума и резвостей, какие они по коридору производили, дабы можно спокойно заняться в классе преподаванием уроков.

2

Я, подошедши к г-ну учителю и нравонаблюдателю Персидскому, спросил его о причине собрания в коридоре учеников, его окружавших, и жаркого его с ними разговора, на что он мне отвечивал, что ученик

8 класса из пансионеров Григоров, прохаживаясь по коридору с другими учениками, с намерением толкнул его в бок рукою, оборотясь в другую сторону; почему я ему, ученику Григорову, тут же сделал выговор и велел ему идти в свой класс, но он сказал мне, что профессор Белоусов не будет в классе, засим я велел ему идти в музей и впредь остерегаться делать такие дерзости, каким бы то образом ни было; господину же Персидскому сказал я, что ему, яко нравонаблюдателю, следует учеников, не взирая на то, пансионер ли он или вольноприходящий, держать всех в послушании и на должности отнюдь никакого различия не делать, в противном случае весьма нехорошо будет, если пансионеры не станут уважать нравонаблюдателей.

3

На сей разговор подошел к нам г-н экзекутор и нравонаблюдатель майор Шишкин, к которому я обратясь, рассказал неблагонравный поступок ученика Григорова, но г-н майор Шишкин отвечал мне, что ученик Григоров и так уже находится за черным столом вместе с учеником Кукольниковом за худой их поступок; после сего сказал я г-ну экзекутору, чтобы он велел ученикам войти каждому в свой класс, но он, г-н экзекутор, сказал мне, что ученики их не слушаются, доказывая сие тем, что ученик Григоров тут же обидел уже г-на Персидского умышленно, а следовательно может и его обидеть; почему я, пошедши с ним по коридору, сам велел ученикам разойтись в классы, а по коридорам не бродить, чему они и повиновались; затем скоро стал проходить мимо нас другой ученик 8 класса – пансионер Яновский, который на вопрос мой, почему он не в классе, отвечал, что в 8 классе учения нет, ибо Белоусов не будет в классе; к сему сказал г-н экзекутор Шишкин: «Вот смотрите, какое неуважение воспитанников к своим наставникам, что не захотел и остановиться, когда его спрашивали»; [я же], почитая сие действительно за одну только [невоспитан]ность ученика, сказал ему: «Посему-то и должно на квартирах их и на всяком месте наставлять и к учтивости приучать, а без того они не могут лучше понимать дело, в противном случае мы сами за то должны будем отвечать и перед Богом, и перед родителями, ибо родители детей дают нам для того, чтобы мы их учили и образовали»; на что он, г-н экзекутор, мне отвечал: «Что ж мы можем учинить, когда не все так делают, как должно, но что иные наставники часто с учениками побравшись под руки по коридору прохаживают и слишком фамильярно с ними обращаются»; на что я сказал: «По крайней мере я

так никогда того не делал и делать не умею и за неучтивость учеников против меня жаловаться причины никогда не имел».

4

Между тем произошел в 5 классе, где должно было быть г-ну профессору Шапалинскому, сильный шум и два ученика подрались в оном между собою; почему я с г-ном экзекутором, отворивши дверь в класс, вызвал их и, сделавши им расправу, велел сидеть тихо, пока г-н профессор Шапалинский придет; но как ученики узнали, что он в класс не будет, то они разошлись по домам. К сему разговору подошел г-н надзиратель Зельднер, к которому я обратясь, сказал: «Нехорошо дело идет, потому что надзиратели и нравонаблюдатели в общем деле разделяют смотрение за учениками исключительно, то есть г-да надзиратели, видя шалости вольноприходящих учеников, не укрощают их, а нравонаблюдатели не ускромляют пансионеров»; к чему сказал г-н экзекутор, что нравонаблюдателям в инструкции дано наставление смотреть только за вольноприходящими учениками, почему они и не имеют никакого влияния на пансионеров; на сие я ему отвечал, что хотя бы и не было сказано в инструкции, то долг всякого чиновника исправлять юношество, между тем как нет в инструкции и надобность оказывается; то просить конференцию рапортом разрешить сей случай и я сам в конференции буду ходатайствовать, чтобы распространить обязанность смотрения нравонаблюдателей вне музея^а и спален и за пансионерами и обратно – надзирателей за вольноприходящими, ибо здесь должно общими силами иметь смотрение неусыпно, а таковое разделение никуда не годится.

5

Засим пришел к нам вольноприходящий ученик Кодинец с жалобой, что его ученики не пускают в класс за то, что подозревают, [что] якобы он донес о том, что пансионеры Григоров и Кукольник в городе разыгрывали вместе с вольноприходящими учениками Котляревскими пеньковую курительную трубку; на сие я ему, Кодицу, сказал, чтобы он подождал, пока г-н профессор придет в класс и ему бы о сем пожаловался, а затем спросил я г-на экзекутора, как это случилось; он, г-н экзекутор, мне отвечал, что дело сие уже кончено и Григоров и Кукольник наказаны, как я сказал, определением их за черный стол, а вольноприходящим поставили нравонаблюдатели в поведении за прошлый месяц по единице; на сие я сказал: «Жаль, что сие не было сделано с ведома членов конференции, ибо я, ничего не зная о сем, поставил оным ученикам за прошлый месяц март в

^а Музей-кімната для підготовки домашніх завдань.

поведении результат каждому по 4; следовательно, оная нравонаблюдателями данная им в поведении единица уничтожается высшими числами».

6

К сему разговору сказал я г-дам майору Шишкину, учителю Персидскому и Зельднеру, чтобы они особое [вн]имание обратили на нравственное поведение [ю]ношества, ибо неблагоприятные для всех нас [сл]ышны толки насчет поступков учеников, [особ]ливо пансионеров, а между тем мы и сами, [замеча]я шалости, знаем, что некоторые ученики [из па]нсионеров в городе проигрывали в карты^а или проигравшись в карты и не имея чем [уплатить], постоянно уходили; сверх сего неда[вно я] сам был свидетелем их неблагоприятия: [идя] с г-ном Черницким мимо гимназии в гимназический сад, где многие посторонние лица находились, к моему неудовольствию слышал неблагоприятный в музеях крик и пение неприличных песен, почему встретившись с г-ном надзирателем Мишковским, спросил его, зачем учеников не удерживают от таковых шалостей, на что он, г-н Мишковский, отвечал, что г-н инспектор и сам слышит и видит, что пансионеры делают, но не хочет их ускромлять.

7

Тем же вышеизложенным г-дам надзирателю и нравонаблюдателям наконец сказал, что я 26 числа апреля, будучи в некотором благородном доме, к моему неудовольствию и к стыду всего заведения, должен был слышать жалобу на воспитанников, которые, открывши окошки, обидно кричали и свистали на проходивших мимо гимназии благородных дам в сопровождении офицера Шкляревича, на что мне однако же г-н экзекутор отвечал, что тому причиною сам тот офицер, а я сказал, что кто бы то ни был причиною, но ученикам не следует так делать и я сколько ни защищал учеников и сколько ни уверял, что ученики того не сделают, но не мне в том уверять; после всех сих разговоров, когда уже прошло 2 часа и я принужден был для устройства по классам учеников пропустить классного времени почти четверть часа, вошел я в начале третьего часа в свой класс, где, прошедши, что следовало и перепросивши всех четырех учеников 9 класса, окончил учение в начале пятого часа. А что сие действительно так было, как я здесь изъяснил, готов я оное и совестию своею подтвердить и равно ссылаюсь на г-д майора Шишкина, учителя Персидского и надзирателя Зельднера, которых, буде надобность покажет, спросить по сему моему изъяснению.

^а Документ пошкоджений, частина тексту не підлягає відновленню.

Ныне же в пополнение выше сказанного, дабы не быть за молчание виноватым, долгом себе поставляю сказать и то, что действительно не имеется надлежащего смотра за поведением воспитанников пансиона со стороны г-на инспектора, по новости и малоопытности его в сем деле, ибо 1 мая некоторые воспитанники находились в своих спальнях и музеях и прохаживались по саду в неблагопристойном и безобразном виде, что и я сам приметил, и другие сие подтвердить могут; и для отвращения таковых неустройств впредь объявил я о сем 2 мая г-ну экзекутору майору Шишкину.

Равномерно необходимою обязанностью для себя поставляю как старший профессор юридических наук сказать, что я приметил у некоторых учеников некоторые основания вольнодумства, а сие, полагаю, может происходить от заблуждения в основаниях права естественного, которое хотя и предписано преподавать здесь по системе г-на де Мартини, но он, г-н младший профессор Белоусов, проходит оно естественное право по своим запискам, следуя в основаниях философии Канта и г-на Шада; для чего покорнейше прошу конференцию гимназии: 1-е, подтвердить г-ну младшему профессору юридических наук Белоусову, дабы он непременно руководствовался систематическою книгою г-на де Мартини в преподавании права естественного, как предписано руководствоваться; 2-е, подтвердить ему же, г-ну Белоусову, как [и]нспектору над воспитанниками, а равно и г-дам надзирателям и нравонаблюдателям, [дабы] они имели неослабное смотрение [за нравст]венным поведением воспитанников гимназии вообще и подавали бы ежемесячно всякий по своей части о поведении учеников в конференцию ведомости, а в экстренных случаях во всякое время доносили бы о том конференции, дабы она могла принимать нужные к тому меры, и каждый член конференции был бы в возможности исполнять в точности свои обязанности как уставом сей гимназии, так и предписаниями высшего начальства на конференцию возложенные.

А как таковой рапорт, против меня г-ном инспектором Белоусовым поданный г-ну исправляющему должность директора старшему профессору Шапалинскому 30 апреля 1827 г. в конференцию, читан и совершенно клонится к моей обиде, а из выше писанных обстоятельств явствуют также некоторые послабления обязанностей г-на Шапалинского, то посему всепокорнейшее [пр]ошу конференцию

дальнейшее рассмотре[ние] сего дела предоставит беспристрастному по суждению имеющего вскоре приехать настоящего директора сей гимназии г-на Ясновского.

Старший профессор Гимназии
высших наук кн. Безбородко,
надворный советник

Михайло Васильев сын Билевич

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 99. –
Арк. 3–7. Засвідчена копія.*

№ 16

**РАПОРТ М.Г. БІЛОУСОВА ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ГІМНАЗІЇ
ІЗ СПРОСТУВАННЯМ ЗВИНУВАЧЕНЬ У ПОГАНОМУ
ВИКОНАННІ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ**

2 липня 1827 р.

На рапорт, г-ном профессором политических наук Билевичем во время моей болезни 7 мая сего года поданный, якобы в ответ на рапорт мой, читанный в заседании 30 апреля, коим я просил г-на исправляющего должность директора приказать г-ну Билевичу, дабы он удерживался, расхаживая по коридорам, от выражений, могущих быть вредными для нравственности воспитанников пансиона, имею честь представить конференции следующее.

По принятии мною инспекторской должности г-н Билевич по моим замечаниям весьма много делал мне препятствий на пути к достижению предположенной цели для исправления нравственности пансиона, так что при меньшей со стороны моей деятельности и при ме[нь]шей твердости характера я не мог бы он[ой] цели достигнуть. О всем сем я доносил словесно и письменно г-ну исправляющему должнос[ть] директора. Во время болезни моей, усиливш[ей]ся с первых чисел апреля, я все не переставал прилагать трудов на пользу пансиона, чем самым привел свое здоровье в великое рас[строй]ство, так что наконец доктор не позволил мне [со]вершенно выходить из комнаты. Вследств[ие] чего я письменно донес 27 апреля г-ну исправляющему должность директора, что не могу до выздоровления отправлять должность инспектора. На другой же день, услышав о происшествии того числа на коридоре между классами и приведя себе на память, как г-н Билевич старался мне вредить, я опасался, дабы в то время, когда я буду болеть, г-н Билевич не достиг своего намерения и не расстроил с

многими трудами заведенного порядка. Почему я подал г-ну исправляющему должность директора рапорт от 27 апреля, цель коего состояла собственно в том, чтобы г-н исправляющий должность директора не позволил ему, г-ну Билевичу, употреблять явно никаких мер, вредных для нравственности пансионеров, которую мне меж ними восстановить стоило толиких трудов, ибо известно, что легко и в короткое время можно испортить то, что с трудом и долгое время устроялось. Господин же Билевич вместо того, чтобы повиноваться исправляющему должность директора как начальнику, написал в возражение свой рапорт от 7 мая^а, наполненный несправедливостями против меня и выражениями обидными для начальства, разгласив об оном всем, кому мог, как будто для того, чтобы произвести непослушание к начальству, имея может быть для сего особые свои цели. Почему, оставляя здесь без внимания первые пункты его рапорта, коими он старался себя оправдать, хотя несправедливым показанием обстоятельству, кои впрочем он желает совестью своею подтвердить, и не желая без особенного требования начальства отвечать на оные, честь представить конференции следующее для того только собственно, дабы через молчание мое не сочтено было, что сделанное в последних пунктах г-ном Билевичем несправедливое против меня нападение имеет какую-то вероятность.

В восьмом пункте своего рапорта г-н Билевич пишет, что действительно не имеется надлежащего смотра за поведением воспитанников пансиона со стороны моей яко инспектора, по новости и малоопытности моей в сем деле, подтверждая сие тем, что 1 мая некоторые воспитанники находились в своих спальнях и музеях и прохаживались по саду в неблагопристойном и беспорядочном виде, о чем он на другой день, т. е. 2 мая объявил и г-ну экзекутору. Но г-н профессор Билевич, писавши это, конечно знал, что я 1 мая был весьма болен и смотреть действительно не мог за воспитанниками. Только 18 мая, едва немного оправившись от болезни, я вступил опять в отправление инспекторской должности, как о сем удостовериться можно из рапорта моего, 18 мая г-ну исправляющему должность директора поданного, да и из самого рапорта г-на Билевича видно, что я и 27 апреля был уже болен. Впрочем я по выздоровлении старался развеять об упоминаемой г-ном Билевичем проходке в саду в неблагопристойном и безобразном виде и к изумлению моему узнал, что воспитанники, играя в оном по обыкновению в мяч и в другие игры, по причине сильного жару в тот день сняли с себя суконные

^а Див. Документ № 15.

сюртуки, ибо летние тогда еще не были сделаны. Так вот в чем, по мнению г-на Билевича, состоит недостаток надлежащего со стороны моей смотрения! Несмотрение сие приписывает он новости и малоопытности моей в сем деле. Но уничтоженный мною разврат, господствовавший в пансионе, доказывает противное тому. Притом же начальство мое было и, надеюсь, ныне есть прежнего мнения. Господин бывший директор Орлай многократными убеждениями принудил меня принять на себя должность инспектора для исправления нравственности. Я долго отказывался, ибо видел, сколько труда, беспокойств и неприятностей должно было переносить при столь развращенном состоянии пансиона, в каком он тогда находился. Но когда сей почтенный своими заслугами в нашем отечестве муж начал меня почти со слезами убеждать, представляя и гибель юношества, и обманутую надежду родителей, и пагубу, угрожающую целому заведению, присовокупляя, что на меня только он единственно полагает надежду, что я все могу исправить, тогда я уже решился принять на себя тяжкое бремя исправлять развращенных, несмотря на все с тем сопряженные трудные препятствия. Бог помог мне в сем подвиге. Ибо я, не просив у него помощи, приступил к своему делу, приказав тотчас по получении бумаги всему пансиону идти в церковь для испрошения благодати Божьей для благого начинания. Я не упоминаю уже здесь в другой раз о тех необыкновенных усилиях, с коими я старался, вникая в характер и образ мыслей каждого, исторгать все, что в нем находилось порочного, о том, что я не знал в продолжение года покоя ни днем, ни ночью, что я даже старался прерывать свой сон, отдыхая урывками, дабы воспитанники не могли знать времени определенного, когда я к ним приду, всегда были готовы к моему посещению и потому не предполагали бы никаких вредных шалостей, что я отказался от всяких знакомств, посвятив себя совершенно пансиону. Всем чиновникам гимназии известно, что коль скоро преподающий рано выпускал из класса или не бывал в оном, я по извещении приходил в музей и занимался с воспитанниками тем предметом, который в те часы был положен. И это делано мною не только для большого успеха в науках, но и для того, чтоб воспитанники, имея свободные часы, не вздумали какой-либо шалости. Словом, все могущее их отвратить от дурного и безнрав[ственн]ого было мною предприняемо.

Необыкновенный был разврат в пансионе, необыкновенные должно было употреблять усилия. О всем сем известно г-дам членам конференции и высшее начальство удостоверится, когда повелит

сделать следствие. Я предпринимал правда решительные меры, дабы не допускать ничего, могущего мне препятствовать к достижению предположенной благой цели. Сими мерами конечно некоторые товарищи огорчены, но я решился лучше огорчить своих товарищей, не желая, снисходя к их порочным страстям и навыкам или угождая их личным выгодам и корыстным целям (посредством чего, конечно, мог бы навсегда сохранить их любовь), видеть прежнее состояние порученного мне пансиона и через то отвечать перед Богом, царем и собственною совестью и обмануть ожидание того, который на меня полагал надежду. Господин бывший директор Орлай по возвращении своем из Москвы еще в сентябре месяце сам приметил ошутимую перемену в нравственности воспитанников пансиона, благодарил меня за старание и просил г-на нынешнего директора Ясновского наградить меня за то, что я в полной мере оправдал его доверенность; но тогда еще только положено первое основание к лучшему. С течением времени менее происходило шалостей и более улучшалась нравственность пансионеров. И в то время, когда подавлено ужаснейшее буйство пансионеров, когда они не только потеряли навык, но и не думают, как прежде было, бродить толпами по трактирам для пьянства, по подозрительным местам для произведения постыднейших бесчинств, когда не видны более в музеях толпы юнкеров, извне приносивших с собою неопытным детям всякого рода разврат, когда вместо прежнего занятия пущанием ракет в саду и музеях и стрельбою, бродя по Магеркам, они занимаются науками или забавляются приличными и позволенными им играми, когда прилежание, нравственность и послушание отличают пансионеров перед прочими, в то время г-н Билевич вздумал утверждать, что за пансионерами нет надлежащего смотра со стороны инспектора, потому что во время его болезни 1 мая в день рекреации, когда им позволено было играть ранее и более обыкновенного, они были якобы в неблагопристойном и безобразном виде, т. е. по причине необыкновенного жару сбросили с себя тяжелые суконные сюртуки во время забавы. Почему же г-н Билевич, ежели им руководствует такая ревность к добру, не обвиняет прежнего инспектора тогда, когда господствовал в пансионе разврат и всякого рода гнусности? Из всех действий г-на Билевича я только могу заключить, что он может быть в чье-нибудь защищение или из ненависти ко мне старается, дабы свалить на меня запущение и несмотрение прежнего начальства пансиона. А как действительно нельзя ручаться, что и впоследствии времени не будут подобные упущения от будущих инспекторов и через то, что мною с толикими

трудностями подавлено, может опять в воспитанниках раскрыться, то, дабы оно никогда не было вменено моему несмотрению и во избежание всякой ответственности, убедительнейшее прошу конференцию представить высшему начальству о повелении сделать следствие, в каком состоянии был пансион до принятия мною инспекторской должности, какие я употреблял к исправлению оно и до какой степени он ныне исправлен. Конечно следствию видно будет погубительное оно состояние до того времени и высшее начальство, узнав с какими трудностями и препятствиями я должен был бороться, в полной мере усмотрит все мое усердие к моей должности, а те, кои допустили пансион до такого плачевного состояния, в котором он прежде находился, и те, кои мне препятствовали и старались действиями своими опять повернуть его в прежнее состояние, примут достойную себе мзду. Если же конференции не угодно сего сделать, то прошу покорно позволить мне самому утруждать о сем высшее начальство.

В девятом пункте рапорта своего г-н Билевич по[ложил] себе обязанностью, как старший проф[ессор] юридических наук сказать, что он приметил у некоторых учеников некоторые основания вольнодумства, а сие, полагает он, может происходить от заблуждения в основаниях права естественного, которое я прохожу по своим занятиям, следуя, по его словам, в основаниях философии Канта и Шада. Не оспаривая у г-на профессора Билевича, должен ли он называться старшим профессором политических наук, как в Высочайше утвержденном уставе нашей гимназии значится и как он себя прежде подписывал, или старшим профессором юридических наук, имею честь представить во внимание конференции следующее.

Предмет естественного права, от возникших злоупотреблений естественного права в новейшие времена через смешание оно некоторыми писателями с политикою и другими посторонностями, не принадлежащими к области естественного права, для преподающих сделался довольно опасным. Пользуясь этим, г-н Билевич выступил с упоминаемым обвинением, приписывая примеченные якобы им некоторые основания вольнодумства у некоторых учеников моим запискам, думая, что сего уже довольно, чтобы сделать меня виноватым или может быть, чтоб предварительно лишит меня доверенности г-на директора Ясновского, имеющего, как г-н Билевич пишет, вскоре приехать. Я не буду уже говорить о кантианской философии, ибо все г-да, присутствовавшие 18 июня на экзамене по естественному праву для 9 класса, видели, как сия философия в записках естественного

права, г-ном Билевичем преподаваемого, перемешана с естественным правом де Мартини, какие от одного происходили противоречия и какие могут от того проистекать вредные последствия. Господин Билевич слышал, что бывший профессор Харьковского университета Шад выслан за границу, что его естественное право запрещено, а потому не усомнился написать, что я при преподавании естественного права следую и Шаду, дабы более весу дать своему обвинению. Но я решительно утверждаю, что в записках моих ничего нет общего с шадовскою системою естественного права. Я даже всегда говорил не в пользу шадова естественного права. Да и сами г-да члены конференции по прочтении моих записок удостоверятся, что в них ничего нет из шадова естественного права. Посему можно судить, что г-н Билевич до сего времени не читал шадова естественного права, а сказал это наугад. Что ж касается до самого Канта, то просвещеннейшие члены конференции конечно со мною согласны в том, что г-н Билевич о его философии ни малейшего понятия не имеет. И сие я утверждаю не наугад, а основываясь на вернейших доказательствах записок г-на Билевича, по коим он преподавал естественное право для кончивших ныне курс в нашей гимназии, совершенно отличных от записок, по коим он преподавал для кончивших курс в прошлом 1826 году. Прошу покорнейше конференцию рассмотреть как те, так и другие для удостоверения себя, польза или вред проистекали от преподавания г-ном Билевичем естественного права. Причем еще конференцию прошу покорнейше взять и то во внимание, что в последнее заседание оной, когда читано составленное расположение предметов для годовичного испытания, г-н Билевич показал явную робость и, отведя в сторону г-на ученого секретаря, сначала ему, а потом, когда подошли другие, их речи сделались общими, говорил, что по естественному праву для 9 класса не должен быть экзамен, что через сие мы можем подпасть подсудности, когда узнают, что мы экзаменовали из естественного права, поелику оно запрещено. А из сего самого и обнаруживается уже намерение, чего он относительно меня хотел по девятому пункту своего рапорта, то какого он сам мнения об истинах, им в естественном праве изложенных. Если он в оных говорил только дозволенное, то ему нечего было опасаться, если же естественное право действительно запрещено, то почему он не говорил об этом прежде, ибо знал, что оно мною преподается и в прошедшем 1826 г. был при экзамене в числе прочих. Почему он в то же заседание конференции не говорил, что и мне в 7 классе не должно экзаменоваться, поелику ежели он предполагал, что можно подпасть н[емилости] за экзамен в 9 классе,

то почему того ж[е не] предполагал и за экзамен в 7 классе; если есть запрещение, то оно по приезде моем к должности должно было быть мне объявлено. После многих письменных приглашений со стороны г-на бывшего директора Орлая, в Киев ко мне адресованных, я наконец подал по желанию его прошение об определении меня на вакантное место профессора юридических наук и по приезде моем к должности мне приказано читать право естественное и римское, что я исполнял как в прошедшем, так и в нынешнем годах. А потому из всего вышесказанного явствует, что не желание блага заведению руководствовало г-ном Билевичем при сем на меня доносе, но желание зла собственно мне. Ибо он, будучи уверен в моих познаниях и вероятно не надеясь на себя, думает, как и изъяснялся некоторым, что я стараюсь занять его место, и сия его мысль есть кажется существенная причина всех его действий против меня.

Человек познается от дел. Если бы, как полагает г-н Билевич, в основаниях преподаваемого мною естественного права крылись семена вольнодумства, то мне не удалось бы до такой степени исправить пансион, ибо я действовал бы противно тому, чему учу. Но никто не отнимет у меня той важной заслуги, что я укрощал ужасное буйство, коим прежде отличались воспитанники пансиона, что я поселил в них уважение к старшим, что я заставил их повиноваться надзирателям и почитать в них своих начальников, коих они по внушению г-на Билевича считали только старшими лакеями или дежурными лакеями и долго по принятии мною инспекторской должности сопротивлялись оказывать им послушание и должное уважение, что я поселил в них страх Божий – начало всякой мудрости, что я заставил каждого знать молитвы, что я заставлял вникать в смысл оных и соображать с оными свои поступки, что в храме Божьем они теперь стоят скромно и с благоговением. Даже посторонние, видевшие таковую перемену в воспитанниках, не могли себе представить такого поворота, утверждая, что по распространившейся прежней дурной славе трудно верить такой счастливой перемене, а надобно самому видеть, чтобы поверить. Но чтобы конференция могла удостовериться, что записки естественного права, мною преподаваемого, не несут такого свойства, что по предположению г-на Билевича может у некоторых заметно быть некоторое вольнодумство, то я у сего имею честь на благоусмотрение конференции представить оные, взятые у ученика в таком виде, как им в прошлом году были написаны и в нынешнем году оставлены без всякой перемены. Господа члены конференции тотчас заметят, что сии записки суть только краткое сообразное с понятием слушателей

извлечение из того автора, коим правительство позволило руководствоваться при преподавании в русских училищах. В сих записках не вольнодумством отзывается, а доказывается необходимость верховной власти, единой ни от кого не зависимой, неприкосновенной, священной, доказывается необходимость повиновения верховной власти, законам и начальству, как непосредственно от оной проистекающему и через оную только имеющему силу. Самый экзамен по естественному праву, мною преподаанному, в присутствии многих июня сего года сделанный, доказал, что основания такового естественного права не способны возбуждать в слушателях некоторых, как г-н Билевич полагает, оснований вольнодумства. Я не показал при оном трудность, которую г-н Билевич обнаружил при сем. Напротив, приготовив вопросы в нескольких экземплярах, я просил присутствовавших спрашивать как кому угодно и при самом экзамене удостовериться можно было, что в таком естественном праве излагаются истины полезные и необходимые для человека в гражданском обществе живущего, и могущие подавить самые семена вольнодумства.

Поелику же, доколе я буду преподавать естественное право, всегда могу подвергаться такому нападению со стороны г-на Билевича или других, кои на меня за ревностное исполнение моей должности негодуют, и всякое подобное нападение может меня останавливать в моей должности, то я прошу покорнейше конференцию вместо естественного права поручить мне преподавание российского гражданского и уголовного права. Причины, по коим я думаю приличнее мне читать, нежели г-ну Билевичу, суть следующие: 1-я та, что я тому систематически учился в университете, как и аттестаты мои показывают, а г-н Билевич нигде оному не учился; 2-я, что я природный русский, а г-н Билевич из иностранцев; 3-я, что г-н Билевич не может, не учившись оному, знать и легчайшего способа преподавания, что весьма видно при экзаменах; 4-я, что теорию русского права, которой я учился в университете, я имел случай и старался усовершенствовать практику, занимаясь в 1822 г. по приглашению киевского губернатора управлением его канцелярии; 5-я, самое утверждение меня профессором юридических наук показывает, кажется, что преподавание русского права мне должно принадлежать, а г-ну Билевичу, как профессору политических наук, – преподавание наук политических, к коим он всегда относил естественное право и которое и теперь может остаться предметом его преподавания, только бы при том он держался одного автора или авторов одной школы. Буде

нужно большее удостоверение в преимуществе моих познаний в русском праве перед г-ном Билевичем, то я готов с г-ном Билевичем по сей части держать конкурс.

Гимназии высших наук
князя Безбородко благородного
пансиона инспектор,
юридических наук профессор

Николай Белоусов

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 19. – Арк. 2–7. Засвідчена копія.

№ 17

**ЗВЕРНЕННЯ в.о. ДИРЕКТОРА ГІМНАЗІЇ
К.В. ШАПАЛИНСЬКОГО ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ГІМНАЗІЇ
ПРО РОЗГЛЯД КОНСПЕКТІВ М.В. БІЛЕВИЧА**

23 липня 1827 р.

Врученные мне профессором Белоусовым записки естественного права, преподанного профессором Билевичем для окончивших курс в сем году, взятые у ученика Николая Боровика, при сем на рассмотрение и на суждение конференции препровождаю.

Исправляющий должность директора
старший профессор

Казимир Шапалинский

Помітка: Получено 1827 июля 23-го.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 98. – Арк. 33. Засвідчена копія.

№ 18

**ПРОХАННЯ М.Г. БІЛОУСОВА ДО К.В. ШАПАЛИНСЬКОГО
ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ З ПОСАДИ ІНСПЕКТОРА ПАНСІОНУ**

10 серпня 1827 р.

Бывший директор Орлай многократными своими убеждениями заставил меня принять на себя должность инспектора благородного пансиона для исправления нравственности оною, каковую должность я и отправлял с 18 мая 1826 года. Поскольку же нравственность

воспитанников пансиона исправилась уже до того, что для удержания их в пределах оной достаточно и обыкновенного надзора, то я прошу покорнейше уволить меня от инспекторской должности, оставив при одной должности профессора юридических наук. А т[ак] как Вашему высокоблагородию изве[ст]ны все действия чиновников против пансиона, то всенижайшее прошу, [дабы] пансион вновь не ввержен был в разврат, из коего оный исторжен, поручить сию должность таковому [чело]веку, который бы известен был честностию, усердием к службе и бескорыстием.

Августа 10-го дня 1827 года к сему прошению инспектор пансиона, профессор юридических наук Николай Григорьев сын Белоусов руку приложил.

Помітка: 1827 августа 10-го.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 98. – Арк. 36–36 зв. Засвідчена копія.

№ 19

ПОВІДОМЛЕННЯ ДИРЕКТОРА УЧИЛИЩ НОВГОРОДСЬКОЇ ГУБЕРНІЙ ДИРЕКТОРОВІ ГІМНАЗІЇ Д.О. ЯСНОВСЬКОМУ ПРО СЛУЖБУ П.І. НІКОЛЬСЬКОГО

Не пізніше 25 серпня 1827 р.^a

По сделанной справке из дел Новгородской дирекции училищ оказалось, что господин профессор Никольский во время своего служения старшим учителем при губернской гимназии исправлял директорскую должность: 1809 года с 16 августа по 4 декабря, 1810 – с 1 июня по 1 сентября, 1811 – с 15 по 30 апреля, с 14 июля по 1 сентября и с 27 сего же месяца по 3 но[ября], 1812 – с 2 по 30 июня, 1813 – с^b января по 18 февраля, 1814 – с 2 сентября по 12 октября, 1815 – с^b апреля по 1 июля, 1816 – с 15 по 8 октября, 1817 – с 30 н[оября] по^b, 1818 – с 30^b [по] ноября, с 10 декабря [по]^b.

Вследствие отношения от 16 [прошед]шего июля месяца честь [имею Ваше] благородие о сем известить, долгом [считаю при]совокупить, что господин [профессор Никольский] в продолжение своего служения [старшим] учителем при Новгородско[й гимназии] и

^a Датовано за датою надходження документа.

^b Частина документа пошкоджена, дати встановити неможливо.

директорскую, и должность^a по службе исправлял с [отлично]стью и усердием.

Директор училищ Новгородской губернии,
статский советник^b

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 110. – Арк. 51–51 зв. Оригінал.

№ 20

**РАПОРТ М.В. БІЛЕВИЧА ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ГІМНАЗІЇ
ПРО НЕПРАВИЛЬНЕ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧОГО
ПРАВА М.Г. БІЛОУСОВИМ**

22 жовтня 1827 р.

Сего 1827 года мая 7-го дня я по обязанности члена конференции в силу Устава сей гимназии § 49 имел честь между прочим донести конференции и о неправильном естественного права преподавании г-ном младшим профессором Белоусовым, который ныне, стараясь запутать дело сие, рапорты свои будто по сему же предмету в конференцию подаваемые обильно наполняет одними только обидными для меня и других чиновников сей гимназии посторонностями. Сие он, г-н Белоусов, делает для того наипаче, чтобы таковыми посторонностями, в своих рапортах обильно излагаемыми, отвлечь внимание конференции от существенного предмета, рассмотрению ее подлежащего касательно исследования неправильного его преподавания по своим запискам естественного права; какового рода рапорт посторонностями наполненный опять подал он, г-н Белоусов, 30 сентября, который читан в конференции сего месяца октября 15-го дня. А таковые посторонности и личности считал и считаю вовсе к делу сему не принадлежащими, почему как в рапорте моем, 7 мая сего года в конференцию поданном, просил я оную представить таковые посторонности одному беспристрастному посуждению г-на директора, так и ныне о сем прошу оную; поелику об оных посторонностях и личностях имеются в самой конференции с моей стороны доказательства касательно всех его, г-на Белоусова, несправедливых противу меня мнений. А засим обращаясь и ныне единственно к тому, что в самой сущности составляет дело общее, дело, касающееся как всего здешнего учебного заведения, так и

^a Документ пошкоджений. Частина слова із закінченням *ниш* відновити неможливо.

^b Підпис нерозбірливий.

воспитывающегося в оном юношества, касательно неправильно преподаваемого г-ном Белоусовым по своим запискам естественного права, покорнейше прошу конференцию, оставив всё частное, одной личности касающееся и к делу сему вовсе не принадлежащее, доследовать и рассмотреть естественное право, г-ном Белоусовым по своим запискам преподаваемое, коего права некоторые статьи найдены уже противными цели нравственного воспитания.

Что же я действительно руководствовался в таком донесении обязанностью моей и общей всего заведения пользою, а не личностию, [о] том конференция может удостовериться из всех рапортов и мнений, в конференцию мною поданных, касательно должного смотра за благонаравием воспитывающегося в сем заведен[ии] юношества. В особенности могут служить сему доказательством, во-первых, мнение мое, в августе 1826 г. в к[он]ференцию поданное. Во-вторых, мнение, поданное мною того же 1826 года декабря 11-го дня. По первому состоялся и журн[ал конфе]ренции того же 1826 года августа 24-го дня и оное мнение [рассмотр]ению высшему начальству, несмотря на несогласие [некото]рых членов конференции, было одобрено и утверждено. Второе же мнение мое, хотя и было в конференции заслушано того же вышесказанного года и месяца, но по оному, несмотря на одобрение его большим числом членов, в заседании тогда бывших, ничего до сего времени не учинено в противность изложенной в оном общей пользе всего учебного заведения.

Посему, прежде, нежели конференция приступит к исследованию и рассмотрению неправильно преподаваемого г-ном Белоусовым по его запискам естественного права, покорнейше прошу конференцию истребовать от и. д. директора Шапалинского оное мое мнение, 1826 года 11 декабря в конференцию поданное, и удостовериться из него к пользе ли сего заведения в оном мнении мысли изложены. Если конференция и ныне найдет оное мнение мое полезным, то я покорнейше прошу конференцию узнать и заметить, кто те члены конференции, которые вышеозначенным как первому, так и сему второму мнениям были противных мыслей, несмотря на пользу в оных излагаемую, и затем взять во внимание, не будут ли те же самые члены конференции и теперь подобным же образом мыслей руководствоваться в открытии истины при рассмотрении неправильно преподаваемого г-ном Белоусовым по его запискам естественного права. А сверх того покорнейше прошу конференцию при таковом доследовании взять еще во внимание и следующее обстоятельство.

1. Господин старший профессор и кавалер Шапалинский, исправляя должность директора, конечно знал о таковом неправильном г-ном

Белоусовым преподавании естественного права и не только не запретил ему оное право читать таким образом, но когда я в рапорте моем, 7 мая сего года поданном, донес о том конференции и просил оную предписать ему, г-ну Белоусову, руководствоваться книгою де Мартини, то он, г-н Шапалинский, не только не обратил на сие никакого внимания, но принимал даже в противность законов от г-на Белоусова оскорбительные для меня и наполненные доткливостями^a бумаги, на которые и я со своей стороны нашел себя вынужденным, в доказательство несправедливости оных, подавать в конференцию объяснения.

2. Когда я 22 июня сего года лично донес ему, г-ну Шапалинскому, как и. д. директора, что г-н Белоусов для прикрытия неправильно преподаваемого им естественного права требует от учеников 7 класса тетради оного права вероятно для изменения оных, то он, г-н Шапалинский, и в сем разе оказал к сему совершенное свое равнодушие и невнимание.

3. Когда г-н Белоусов представил в конференцию некую тетрадь естественного права, не упоминая, какому ученику она принадлежит, то г-н Шапалинский, взяв оную к себе, конечно [дол]жен бы был разыскать, кому именно она принадлежит и в котором году написана, а узнав, что она не принадлежит у[ченику] 7 класса сего учебного по 1 июля 1827 года и не написана [в том] же учебном году, конечно должен бы был потребовать [тетра]дей естественного права, в сем последнем учебном году [г-ном Белоусо]вым преподаваемого и учениками в классе на[писанно]го, но г-н Шапалинский не учинил таково^b изменены, ибо если бы они были одинаковы, то не было бы надобности г-ну Белоусову 21 июня отбирать от учеников тетради преподаваемого им в сем учебном году естественного права; и затем почему же он не представил в конференцию тетради какого-либо ученика, слушавшего у него естественное право в сем последнем учебном году, а предоставил тетрадь, как он объяснил уже в последнем своем рапорте, ученика Маркова, слушавшего у него естественное право в прошлом учебном году. Напротив, тетради, мною в конференцию представленные, принадлежат ученикам Новохацкому и Филипченко, бывших учениками 7 класса в сем последнем учебном году, суть те, кои заключают в себе естественное право, в сем последнем учебном году г-ном Белоусовым преподаваемое; а что оное естественное право в тетрадках, мною представленных, действительно есть его же, г-на Белоусова, преподавания, то сие доказывается и тем,

^a Доткливость – тут у значенні «колікість».

^b Документ пошкоджений, один рядок не підлягає відновленню.

что сии мною представленные естественного права тетрадки, будучи писаны в 7 классе сего учебного года учениками Новохацким и Филипченко по лекциям его, г-на Белоусова, заключают в себе все то же, что находится в тетрадке, им, г-ном Белоусовым, представленной, исключая, что в сей, им представленной тетрадке, история естественного права изложена короче и не находится в ней введения в естественное право, а посему-то он, г-н Белоусов, и не представил тетрадки естественного права, в сем последнем учебном году в 7 классе преподаваемого. Притом же в представленной им, г-ном Белоусовым, тетрадке учинена на первой строке подчистка и поправка, а конец оной, как вероятно, дописан при самой подаче оной в конференцию, что приметно как по почерку, так и по свежему письму в оной.

5. Господин Шапалинский, взяв к себе представленную г-ном Белоусовым в конференцию тетрадку для пересмотра, придержал оную значительное время и наконец, отдавая оную г-ну законоучителю протоиерею Павлу Волынскому, сказал ему: «Пересмотрите и Вы сию тетрадку, а я не нашел в ней ничего худого»; сим он, г-н Шаполинский, давал знать г-ну законоучителю, чтобы и он не показывал в ней ничего противного его желанию.

Все сии вышеизъясненные обстоятельства приняв во внимание при исследовании неправильно преподаваемого естественного права г-ном Белоусовым по его запискам, покорнейше прошу конференцию гимназии с устранением всех личностей поступить в сем деле по точной силе законов и тем самым не только ныне совершенно уничтожить и искоренить примеченные и частью обнаруженные начала вольномыслия, но и впредь навсегда положить [пр]очную преграду всякому подобному случаю, могущему иметь [па]губное влияние на нравственность юношества, в с[ем уче]бном заведении воспитывающегося. При рассмотрении подлинного состояния сего дела для открытия по о[ному] истины, покорнейше прошу:

1. Спросить ученика 7 [класса Мих]но, брал ли он у ученика 7 класса пансионе[ра Новохацкого] тетрадь естественного права; для чего^a [будет ту тетрадь]; почему^a и точно ли он, Михно, брал от Новохацкого ту тетрадь, которая в конференции находится под именем Новохацкого.

2. Спросить ученика Новохацкого, давал ли он тетрадь естественного права ученику Михно, если давал, то для чего и точно ли то та тетрадь, которую он давал Михно; ему ли она принадлежит; как он, Новохацкий, написал её – с записок ли своих или с чьей-либо тетради; не требовал ли когда от него, Новохацкого, сей тетради г-н

^a Документ пошкоджений, частина тексту відновленню не підлягає.

профессор Белоусов; если требовал, то когда именно или в котором месяце.

3. Спросить у ученика Филипченко, действительно ли эта тетрадь его естественного права, которая в конференции находится под его именем; его ли рукою она написана; откуда он списывал её и когда списывал; требовал ли от него сей тетради естественного права г-н профессор Белоусов; если требовал, то когда и притом у него ли одного он, г-н Белоусов, требовал сию тетрадь или требовал тетрадей естественного права и у других учеников 7 класса и не знает ли он, Филипченко, для чего г-н Белоусов требовал тетрадей естественного права у учеников 7 класса; получил ли он от каких-то учеников таковые тетради и не знает ли он, Филипченко, что сделал г-н Белоусов с полученными тетрадями.

Старший профессор

Михаил Билевич

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 99. – Арк. 9–10 зв. Засвідчена копія.

№ 21

ПОЯСНЕННЯ М.В. БІЛЕВИЧА ЩОДО РОЗСЛІДУВАННЯ КОНФЛІКТУ НАВКОЛО ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧОГО ПРАВА М.Г. БЕЛОУСОВИМ

Листопад 1827 р.

[В]следствие журнала конференции XXXII § 4, истекшего де[кабр]я 17-го дня состоявшегося, сим имею честь объяснить [след]ующее обстоятельство касательно помещенного в оном [жур]нале изъяснения г-на профессора Белоусова в рассуждении [соб]ственного его сознания в том, что он, кроме представ[лен]ной в конференцию, еще читал по другой тетради [в] большом формате в лист в начале учебного года уче[н]икам естественное право.

1. В начале учебного года, как [яв]ствуется из его же, Белоусова, месячных ведомостей, [про]читано им всё то, что находится в тетрадках учеников Филипченко и Новохацкого под заглавием «Введение в естест[вен]ное право».

2. Он, г-н Белоусов, и в рапорте своем от 2 и 4 июля в конференции читанном истекшего 1827 года, а [ра]вно и при показаниях учеников всегда и везде утверж[да]л, что он по одной только без введения предстваленной им в конференцию тетрадке ученика Маркова [читал] в классах естественное право без введения же, [и] другой никакой не

имел тетради в руководство, [чем] хотел доказывать, что оно введено в естес[твенное пр]аво в классах не преподавал.

3. Когда же [ученики при доп]рашивании их стали дополнять свои [показания, то] г-н профессор Белоусов вначале^а начальные лекции естес[твенного права]^а в [упомяну]том журнале и за[тем]^а завалилась между бумагами, а [вз]ял после у пансионера Гороновича другую, принадлежащую пансионеру Маркову, но тогда г-н Белоусов не говорил, чтобы она затерянная была пансионера Божко, теперь же после подачи от 2 декабря рапорта касательно сег[о обстоя]тельства он, г-н Белоусов, к своему извинению из[ъяснил] то, что будто она тетрадь принадлежала пансионеру^а, говоря совсем иначе, нежели как говорил и в р[апорте] писал прежде, почему ныне сообразил к своему о[правданию] правдоподобные отношения дал к вышеупо[мянутому] журналу XXXII § 4 для вписания в оный такое [пояснение], какое он прежде подачи моего рапорта в конференци[ю лич]но Вашему высокоблагородию объявил.

4. Тетрадь, ко[торую] послал к г-ну почетному попечителю г-н и. д. директора старший профессор Шапалинск[ий учени]ка Божко, не была конференцию предъявлена и посла[на] после представления мною в конференцию тетра[дей уче]ников Новохацкого и Филипченко, а посему она не [могла] быть полная настоящего преподавания г-ном Белоусов[ым естес]твенного права, тем паче, что г-н и. д. директора Шапалинский по преклонности с[воей к] г-ну Белоусову к обиде моей, не отбирая тетрадей [позволил] ему изменять оные, но тетрадки ученик[ов Новохацкого] и Филипченко, заключающие^а г-н Белоусов и вначале и^а в месячных ведомостях^а обстоятельства^а в конференции и обращаясь^а на него самого в справедливость^а в теперешнем рапорте г-на Билевича [распо]ложены и не так описаны, как было расск[азано] по его мнению, и рапорт г-на Билевича, как не содер[жащий] в себе полной справедливости, а особливо касательно б[удто] затерянной тетради, не следует и принимать к делам сим, о сем записать в журнал и довести д[о сведения выс]шего начальства.

Профессор же Шапалинский объяви[л, что] во время исправления должности директора сей гим[назии] действительно доводил только до сведения почетного [попечи]теля о деле господ Билевича и Белоусова касательно естес[твенного] права, для чего и тетрадки оно, взятые им от учени[ка] Шапошникова, слушавшего у Билевича, и Божко – у Бело[сова] к его сиятельству препроводил, но что копии с таково[го] ставления у него, Шапалинского, не имеется.

^а Документ пошкоджений, частина тексту відновленню не підлягає.

Определе[но: при]нять все сие к сведению и записать в журнал.

Директор	<i>Данила Ясновский</i>
Протоиерей	<i>Павел Вольнский</i>
Профессор Билевич при объясн[ении]	
Старший профессор	<i>Парфений Никольский</i>
Старший профессор	<i>Казимир Шапалинский</i>
Старший профессор	<i>Кирилл Моисеев</i>
Профессор	<i>Иван Ландражин</i>
Профессор	<i>Семен Андрущенко</i>
Профессор	<i>Фридрих Зингер</i>
Профессор	<i>Николай Белоусов</i>

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 20. – Арк. 39–40 зв. Оригінал.

№ 22

З ЖУРНАЛУ ЗАСІДАННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ ГІМНАЗІЇ ПРО ДОПИТИ УЧНІВ У СПРАВІ ВИКЛАДАННЯ М.Г. БІЛОУСОВИМ ПРИРОДНИЧОГО ПРАВА

Листопад 1827 р.

§ 1. Продолжение разыскания.

[В]следствие определения журнала конференции ХХІІІ [к]асательно естественного права, профессором Белоусов[ым п]реподанного, допрошен ученик 8 класса пансионера Нестор Кукольник.

Он, Кукольник, 18 лет, будучи призван в конференц[ию], истребованные от него несшитые тетради с надписью о естественном праве под буквою К в восьми номерах признал своими, объявляя, что составил из них материал для диссертации о естественном праве в течение учебного курса естественного права по выметкам из разных авторов, читанных им в 5 и 6 классах до преподавания естественного права, а книги сии, сколько помнит, суть [сле]дующие:^а которые книги [вольн]о]приходящего ученика Родзянко. О другой тетради под литерою С. Кукольни[к] показывает, что она переписана с тетрадей учени[ка 9] класса пансионера Яновского без всяких правок, а сии тетради писаны по диктовке с тетрад[ки про]фессора Белоусова. Сверх сего Кукольник пок[азал], что тетрадь его о естественном праве списана с [тетра]ди о

^а Перелік опущений через пошкодження документа.

естественном праве пансионера Маркова, [когда] же Кукольнику объявлено было, что ученик Мих[но пока]зал, якобы он введение в естественное п[раво] списал в марте 1827 г. с т[етрадок] Новохацкого и его, Кукольника, то Кукольник [отве]чал, что он Михно никаких тетрадей н[е давал]. Показание же Филипченко, что замечания о [естествен]ном праве в тетради его под буквою В [писаны] были сначала с диктовки его, Кукольника, сии замечания разделяя на^a замечания, Кукольник подтв[ердил]...^a

Что же касается до показан[ия] пансионера Новохацкого, что введение в естественн[ое пр]аво, в тетрадке под буквою Б находящеяся, сос[тавл]ено им самим частию из собственных кл[ассн]ых замечаний, деланных при лекциях, а большею частию с записок его, Кукольника, что историю естественного права и самое естественное право списал он в тетрадь под буквою Б с тетради пансионера Яновского, находившейся у Кукольника, что в сей тетрадке находятся прибавки в тексте и на полях с его, Новохацкого, замечаний, деланных им при лекциях, и записок Кукольника. Кукольник подтвердил, что [он] Новохацкому давал свои записки и записки Янов[ско]го, тогда у него находившиеся.

Директор
Профессор

Данила Яновский
Парфений Никольский
Кирилл Моисеев
Семен Андрущенко
Иван Ландражин
Фридрих Зингер
Христофор Иеропес
Никита Соловьев

§ 1. Продолжение разыскания.

Вследствие определения журнала конференции № 1 касательно естественного права, Белоусовым преподанного, допрошены вольноприходящие ученики: 9 класса Николай [Котля]ревский и 8 класса Алексей Кошкешевич.

1. Он, Котляревский, 17 лет, призван будучи в конференцию, подтвердил показание ученика Михно, что он тетрадку естественного права давал ученику Родзянко, кроме [введе]ния в оно, которого он не имел; причем объя[вил], что сверх истории естественного права и самого пр[ава слы]шал он от профессора Белоусова предваритель[ные поя]снения, относящиеся к естественному праву, кот[орые он] читал из книги, а когда профессор [Белоусов] перестал носить книгу, то стал после [ди]ктовать историю права и самое пра[во. Кро]ме же диктования

^a Документ пошкоджений і текст не підлягає відновленню.

Белоусов запис[ывать] не давал, что по мнению его, [Котляревского], [... тетра]дь, данная им при^а ученик Филипченко^а [буд]то бы он, Колышкевич, читал в прису[тствии Ба]зиля некоторую статью из введения в [есте]ственное право, им составленную, и говорил: «Посмотри, как она хорошо написана», на что якобы Базиль, обращаясь к нему и к другим, сказал: «Бросьте! Что вы вздор понаписывали – это не нужно». Колышкевич отвечал, что он от Базиля этого не слышал.

В сем журнале в первой статье на 13 строчке очерчено речение:

он.

Директор
Профессор

*Данила Яновский
Парфений Никольский
Кирилл Моисеев
Семен Андрущенко
Иван Ландражин
Фридрих Зингер
Христофор Иеропес
Никита Соловьев*

[Всл]едствие определения журнала конференции [ка]сательно естественного права, профессором [Бе]лоусовым преподаваемого, допрошены ученики [9 класс]а Николай Яновский и 8 класса Петр Гороно[вич], Николай Родзянко и вторично Ефим Филипчен[ко].

Яновский, 19 лет, призван будучи в конференц[ию, по]казание Новохацкого подтвердил в том, что [те]традь истории естественного права и самое е[стестве]нное право отдал в пользование Кукольнику, св[ерх] того Яновский добавил, что объяснения о разл[ичии] права и этики профессор Белоусов делал [по] книге.

Петр Горонович, 17 лет от роду, когда объявл[ено] было в конференции, что ученик Филипченко пок[азан] был в тетради его под буквою В. последняя лекция на [страни]це 35 до конца списана с руки его, Гороновича, он, Горон[ович], сие подтвердил, сказав, что сию статью писал он с [тетрад]ки Кукольника по его диктовке и при том добавил, ч[то поль]зовался тетрадью пансионера Маркова, которая^а законоучителем протоиереем Волын[ским, ко]торая у него в таком точно виде была, в как[ом и] теперь находится; что в ней ничего не [было доб]авлено и что профессор Белоусов [читал] по ней...^б

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 20. – Арк. 32–34 зв. Оригінал.

^а Частина документа пошкоджена, текст відновленню не підлягає.

^б Закінчення документа відсутнє.

№ 23

**ПРОХАННЯ ПРОФЕСОРА ГІМНАЗІЇ Ф.І. ЗІНГЕРА ДО
Д.О. ЯСНОВСЬКОГО ПРО ПОВЕРНЕННЯ АТЕСТАТІВ**

9 грудня 1827 р.

Подал 1824 года в апреле месяце прошение о допущении меня к занимаемой мною ныне должности, я присоединил аттестаты об обучении моем в разных учебных заведениях Австрийской империи. Ныне же, имея необходимую нужду в сих аттестатах, прошу покорнейше Ваше высокоблагородие приказать кому следует, чтобы мне оные в оригинале были выданы.

Профессор

Фридрих Зингер

Резолюція: С оставлением с оных копий документов г-на Зингера подлинные возвратить. Директор *Ясновский*.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 98. – Арк. 68. Оригінал.

№ 24

**ДОНЕСЕННЯ Н.В. КУКОЛЬНИКА Д.О. ЯСНОВСЬКОМУ ПРО
ПРИЧИНУ ПОПЕРЕДНІХ НЕПРАВДИВИХ СВДЧЕНЬ У
СПРАВІ М.Г. БІЛОУСОВА ТА ВІДМОВУ ВІД НИХ**

28 червня 1829 р.

Вашему высокоблагородию известно, что по делу, рассмотренному в 1827 г. в конференции гимназии о естественном праве, преподанном профессором Белоусовым, призываемы были в оную некоторые ученики, а в числе их и я для снятия показаний по поводу найденных в тетрадях неприличных по мнению конференции изречений по означенному предмету.

Находясь в числе пансионеров, а посему в ближайшем надзоре и власти инспектора и профессора Белоусова, преподававшего науку естественного права, и будучи молодым и неопытным и страхась и избегая преследований, я приведен был в горестную необходимость в конференции, бывшей 1 ноября 1827 года, на предлагаемые мне Вашим высокоблагородием и другими членами вопросы отвечать неискренно и принимать на себя такие обстоятельства, о коих я не имел ни малейшего понятия. В противном же случае я бы должен был навлечь на себя негодование профессора Белоусова, также присутствовавшего моего наставника и начальника. В сем положении, не желая

подвергнуться негодванию, а с другой стороны остаться в ответственности, я решился хотя и принимать в показаниях своих многое на себя, но оные изъяснить таким образом, чтобы конференция легко удостовериться могла в невероятности моих показаний, а через то удостоверилась бы в моей невинности, приняв в уважение необходимость, побудившую меня к показаниям такого рода.

Ныне, оставляя по окончании полного курса наук гимназию и будучи совершенно свободен, нахожу необходимым объяснить Вашему высокоблагородию с совершенною искренностью прежние мои ложные показания, в полной мере опровергая и уничтожая оные, и через то оправдать себя и очистить от всякого пятна труды мои, коих вы, начальник мой и благодетель, можете быть блистательным свидетелем, а также и поведения моего, в гимназии не помраченного.

Выше сего изъяснил я поводы, заставившие меня изложить показания мои неискренно; здесь же остается мне доказать неверность оных и невероятность, которая, как я надеялся, должна была быть доказательством моей невинности. Прежде всего в показании своем, сколько за давностью времени могу припомнить, я изъяснял, что тетради, находившиеся у меня о естественном праве, составил я по билетам из разных авторов, читанным мною в 5 и 6 классах якобы еще до преподавания естественного права. Я надеялся, что конференция несомнительно иссмотрит, что одна необходимость заставляла меня говорить таким образом. Ибо ей довольно известно, что имея в то время только 15 лет, не зная иностранных языков, я никаким образом не мог бы извлекать мысли из иностранных писателей, а тем более еще составлять записки о такой науке, которая еще не была преподаваема и об которой не мог иметь никакого понятия. Записки же сии начали быть мною составляемы с того времени, как начал я слушать сию науку. Никогда я не полагал и не воображал, чтобы в оных могло находиться что-либо вредное, ибо оные составляли классные мои замечания и находились не только в классах, но и в музеях, а посему если б в них оказалось что-либо вредное, основанное на собственных моих мыслях, тогда бы я старался их скрывать, как между тем инспектор мог во всякое время их рассмотреть, меня предостеречь, дурное исправить или уничтожить; но я напротив ни от кого никакого замечания не получал и не слышал.

Наконец те же самые мысли находились бы в тетрадках учеников, переписавших только мои собственные, но нет никакого сомнения, что оные найдутся и в тех, кои вовсе не списывали с моих тетрадей, а составляли свои собственные в классах. Если же я и диктовал в музеях ученикам мои записки, то оные составлены были или почерпнуты в классах; а посему я и полагаю, что в тетрадках моих, содержащих

классические мои замечания, не могло быть ничего вредного. При сем еще нахожу нужным объяснить и то, что до призыва меня в конференцию был я у профессора Зингера, с которым я советовался, что мне отвечать в конференции, и который прежде о таком призыве меня предупредив, совершенно расположил меня к изъяснению вышеупомянутых показаний и уверял меня, что я не могу подвергнуться никакой за то ответственности.

Объяснив таким образом все обстоятельства, к делу сему относящиеся, долгом почитаю уверить Ваше высокоблагородие, что оные изложены по крайней справедливости и что истину оных я могу подтвердить присягой.

Нестор Кукольник

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 25. – Арк. 10–11 зв. Засвідчена копія.

№ 25

**З ВІДОМОСТЕЙ ПРО СЛУЖБУ ЗАКОНОУЧИТЕЛЯ ГІМНАЗІЇ
П.І. ВОЛИНСЬКОГО**

1833 р.

<i>Звание городов и в них соборных протоиереев</i>	Города Нежина протоиерей Павел Вольнский
<i>Кто какой нации</i>	Малороссийской
<i>Из каких чинов</i>	Священнический сын
<i>Чему учился и сам учил</i>	Обучался в Черниговской семинарии. По окончании богословского класса, при том географии и арифметики, учителем же был грамматики, поэзии, географии, истории и арифметики
<i>Когда и куда во священники рукоположен</i>	1803 года марта 27-го рукоположен во священники в г. Нежине к Преображенской церкви
<i>Какие где проходил звания и с какого времени в настоящем чине</i>	В 1795 г. по окончании учения определен был учителем первой части грамматики, географии и истории, в преподавании таковых предметов находился через три года, затем три года был учителем синтаксического класса с теми

	<p>двумя предметами и третьим арифметическим, после в пиитическом классе учителем же^a был по 10 июля 1803 г. и того года определен в Нежинское духовное правление присутствующим, 1812 г. назначен членом в Нежинский комитет^b, учрежденный для распространения предохранительной оспы, и того же года марта 12-го по удостоению начальства Высочайше награжден фионитовою бархатною скуфьею, 1813 года июля 13-го произведен в протоиереи, 1817 [года] января 12-го Высочайше награжден фионитовою камилавкою, 1825 [года] декабря 22-го пожалован наперсным крестом, 1826 года марта 7-го награжден употреблением при священнослужении палицы, 1830 [года] февраля 1-го в воздаяние усердной службы законоучителем в Нежинской гимназии через 11 лет именным Высочайшим указом сопричислен к ордену Св. Анны 3 степени и при всех оных должностях упражняется в сказывании проповеди слова Божия</p>
Какие до него касались дела и по оным обвинениям оправдан	Дел до него, по коим бы был обвинен, не касалось
Каких ныне от роду лет	63
К послушаниям впродь способен или не способен и по каким обстоятельствам	Способен

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 679. – Оп. 2. – Спр. 4473. – Арк. 13 зв.–14 зв. Копія.

^a Слова *в пиитическом классе учителем же* вписані між рядками.

^b Слова *членом в Нежинский комитет* вписані між рядками.

Розділ 3

**«...ЛЮБЛЮ СТАРИННЫЕ МОИ
СВЯЗИ И ПРЕЖНИХ ДРУЗЕЙ МОИХ,
ОСОБЕННО ТЕХ, С КОТОРЫМИ
ОТ НЕЗАБВЕННОГО НЕЖИНА
НАЧАЛАСЬ МОЯ ДРУЖБА»**

З стін Ніжинської гімназії вищих наук вийшло багато відомих російських, українських і білоруських літераторів. Тут виховувалось чимало вчених, дипломатів, митців. Атмосфера Ніжинської гімназії сприяла виявленню творчих особистостей, які вже потім по-різному знаходили свій розвиток. Найбільш талановиті стали згодом професійними літераторами, посіли чільне місце у літературному процесі, решта залишились аматорами й займалися творчістю у вільний від служби час.

Наприкінці 1820 – на початку 1830-х років з гімназії вийшла когорта літераторів, які залишили слід в історії літератури та гуманітарних наук. Серед них були поети, прозаїки, етнографи, лінгвісти, історики, перекладачі Н.В. Кукольник, М.Я. Прокопович, П.Г. Редкін, М.В. Білевич, К.М. Базілі, В.Г. Любич-Романович, П.Я. Лукашевич, художник А.М. Мокрицький тощо.

На заняттях з поезики та російської словесності професор Нікольський розвивав у вихованців практичні навички складання поетичних творів різних жанрів. Усі гімназисти повинні були випробувати свої сили в написанні од, елегій, балад, послань тощо. Саме ці заняття в якійсь мірі сприяли розвитку літературних здібностей у гімназистів.

Власні вірші, повісті, сатирично-гумористичні твори гімназисти публікували в рукописних журналах та альманахах. Саме таким чином уперше були оприлюднені твори М.В. Гоголя, Н.В. Кукольника, В.Г. Любича-Романовича, М.Я. Прокоповича, М.В. Білевича, О.С. Данилевського та багатьох інших у майбутньому відомих авторів.

Усі науки вивчали дуже широко. Так, до складу правових наук було віднесено політичну історію, римське право, російське цивільне та кримінальне право, судочинство, історію права. Лекції з природничої історії (попередні знання про природу, її тіла, про систему природничої історії) починалися з сьомого класу. Роком пізніше читали ботаніку, курс якої включав, наприклад, такі розділи: анатомічна будова рослин, про квітку взагалі, квіткорозташування, органи плодотворні, запліднення, плоди, насіння, уявлення про хвороби та загибель рослин, система ботаніки та ботанічна номенклатура, практичний спосіб визначення рослин. У дев'ятому класі вивчали зоологію.

Микола Васильович Гоголь навчався в гімназії з 1 травня 1821 р. по 27 червня 1828 р. Що стосується навчання, то в літературі про письменника зустрічаються твердження, що Микола Васильович вчився погано. Це не зовсім вірно. Документи підтверджують, що

Гоголь вчився досить нерівно, отримуючи доволі різні оцінки протягом року.

З початку заснування гімназії навчався в ній Нестор Васильович Кукольник, відомий письменник 1830–1840-х рр., автор численних романсів, п'єс, історичних романів, видавець і редактор журналів. Обдарований від природи юнак успішно вчився, опанував багато мов, гарно грав на музичних інструментах.

Однокурсником Кукольника був і Микола Якович Прокопович – один з найближчих друзів Миколи Гоголя, який початкову освіту одержав дома, а у 1822 р. вступив до гімназії, де навчався до 1829 р. Після закінчення гімназії М. Прокопович виїхав до Санкт-Петербурга, де спочатку працював актором, а згодом викладав російську словесність у першому кадетському корпусі.

До кола друзів М. Гоголя входив і Олександр Семенович Данилевський, відомий пізніше педагог і літератор. Він навчався в гімназії з 1820 по 1828 рр. Разом з Петром Мартосом Олександр Данилевський був виключений з гімназії за читання недозволених книг. Проте батьки О.С. Данилевського домоглися поновлення сина в гімназії, яку він і закінчив вже разом з М.В. Гоголем. Після закінчення гімназії він деякий час служив військовим, а після відставки влаштувався вчителем, був директором Полтавської гімназії.

Василь Гнатович Любич-Романович, відомий російський поет і перекладач, навчався в гімназії з 1820 по 1826 рр. Він опанував латинську, французьку, німецьку, англійську, італійську, польську мови, що дало йому можливість читати класиків у оригіналі. В.Г. Любич-Романович багато зробив для популяризації творів Адама Міцкевича та Джорджа Байрона.

Любов до літератури зблизила з М.В. Гоголем і Миколу Івановича Білевича, який навчався у гімназії до 1830 р. й закінчив її з ступенем кандидата та золотою медаллю. М.В. Білевич виявив нахил до вивчення словесності, мов та римського права, яке читав професор М.Г. Білоусов, що дозволило йому у подальшому стати відомим прозаїком, бібліографом і педагогом.

У червні 1822 р. почесний попечитель граф О.Г. Кушелев-Безбородько повідомив директора гімназії про намір направити на навчання дітей з грецьких родин, які проживали в Одесі, й утримувати їх за власний кошт. Так у гімназії з'явилися Костянтин Базілі, Стефан Гютен, Іван Сканаві, Єгор Ксеніс, Іван Агалло, Філіпп Котопулі. Костянтин Михайлович Базілі, який навчався в гімназії з 1822 по 1827 рр., мав гарну домашню підготовку, з дитинства знав французьку

мову. Він був прийнятий до Ніжинської гімназії навіть без знання російської мови. Але хлопчик за короткий час опанував її й обійшов з багатьох предметів товаришів по класу. У п'ятому класі він потоваришував з М.В. Гоголем, М.Я. Прокоповичем, Н.В. Кукольником та іншими. Закінчив освіту К. Базілі вже в Одесі у Рішельєвському лицейі, після чого перебував на дипломатичній службі на Близькому Сході.

З квітня 1822 р. по березень 1825 р. навчався в Ніжинській гімназії Віктор Миколайович Забіла, відомий український поет-романтик. Він вступив відразу до четвертого класу й його однокласниками стали М.В. Гоголь та інші ровесники, згодом – відомі літератори.

Ще 22 січня 1822 р. конференція гімназії прийняла рішення замість навчальних відділень запровадити класи й 4-бальну систему оцінювання знань: «...для отмечания превосходных успехов брать цифру 4, хорошо – 3, посредственно – 2, слабейших – 1»¹. Відомості успішності зафіксували щомісячні підсумки навчання, які свідчать про доволі різне ставлення гімназистів до занять. Часто поточні оцінки були нижчими за екзаменаційні. А 1 листопада 1824 р. І.С. Орлай запропонував розділити гімназистів кожного музею на три розряди відповідно до рівня опанування іноземних мов². Наглядачі мали доповідати інспекторові, а інспектор – директорові про успіхи учнів у вивченні мов. До кожного з відділень зараховувалися діти різних класів залежно від їхнього знання мови.

Питання щодо ролі школи в житті М.В. Гоголя досі є дискусійним. Документальні джерела дають змогу неупереджено проаналізувати його. Уважно переглянувши та проаналізувавши оцінки Миколи Гоголя та інших вихованців гімназії протягом усього періоду навчання, можна зробити висновок, що Гоголь отримував не лише одиниці та двійки, досить часто зустрічаються трійки та четвірки. Не полишає при цьому думка, що до навчання майбутній письменник ставився все ж таки несерйозно й часто лінувався.

У червні 1828 р. Микола Гоголь завершив «повний курс навчання» у Ніжинській гімназії кн. Безбородька із званням студента (док. № 125) й попрощався з товаришами.

1. *Самойленко Г.В.* Бытовая и учебная жизнь Гимназии высших наук кн. Безбородко в нежинских письмах Н. Гоголя // *Література та культура Полісся.* – Вип. 40. – Ніжин, 2007. – С. – 73.

2. Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 3, 57 зв.

№ 26
ВІДОМОСТІ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ КНИГИ ПРО ВИХОВАНЦІВ
ГІМНАЗІЇ ВИЩИХ НАУК кн. БЕЗБОРОДЬКА
26 серпня 1820 р.^a

<i>№ п/п</i>	<i>Імя и фамилия воспитанника</i>	<i>Воз- раст</i>	<i>Дата вступ- ления в гимназию</i>	<i>Сведения о родителе</i>	<i>Дата выбы- тия из гимна- зии</i>
1	[Семен] Коханович	15	Августа 26-го [1820]	Петр Яковлевич	
2	Петр Скоропадский	15	Сентября 10-го	Гвардии прапорщик Петр Яковлевич	Выбыл июня 28-го
3	Михайло Скоропадский	14	Сентября 10-го	-«-	Декабря 31-го 1822 г.
4	Владимир Марков	9	Сентября 11-го	Статский советник Михаил Григорьевич	
5	Иван Халчинский	9	Сентября 15-го	Надворный советник Дмитрий Лаврентьевич	
6	Николай Романович	12	Сентября 15-го	Капитан Федор Петрович	
7	Александр Миницкий	11	Сентября 16-го	Поручик Осип Андреевич	1826 [года] сентяб- ря 22-го
8	Илиодор Миницкий	13	Сентября 16-го	- « -	
9	Александр Лисаневич	14	Октября 1-го	Майор Иван Михайлович	Іюня 5- го 1823 г.

^a Дата заведення журналу.

10	Михайло Щербак	12	Октября 5-го	Коллежский советник Михаил Максимович	1826 [года] 8 мая
11	Петр Редкин	13	Октября 13-го	Надворный советник Григорий Федорович	
12	Василий Тарновский	11	Октября 17-го	Поручик Василий Васильевич	
13	Иван Стахович	15	Октября 17-го	Поручик Андрей Иванович	Августа 9-го 1821 г.
14	Николай Григоров	11	Октября 28-го	Коллежский советник Петр Афанасьевич	Окон- чил курс 1828 [года] июня 30-го
15	Сергей Милорадович	15	Ноября 12-го	Тайный советник Григорий Петрович	Выбыл 28 июня 1824 г.
16	Иван Кобеляцкий	13	Ноября 18-го	Поручик Николай Степанович	1826 [года] января 9-го
17	Прокофий Бардовский	12	Декабря 12-го	Губернский секретарь Дмитрий Илиферович	1826 [года] ноября 4-го
18	Николай Герард	13	Января 11-го 1821	Полковник Иван Иванович	
19	Федор Бороздин	12	Января 22-го	Полковник Корнелий Васильевич	

20	Николай Бороздин	11	Января 22-го	Полковник Корнелий Васильевич	
21	[Яков] Бороздин	9	Января 22-го	- « -	
22	Николай Прокопович	10	Января 23-го	Статский советник Яков Семенович	
23	Василий Прокопович	8	Января 23-го	- « -	
24	Николай Думитрашка	12	Января 29-го	Коллежский ассессор Иван Федорович	1826 [года] января 9-го
25	Герасим Высоцкий	13	Января 29-го	Поручик Иван Герасимович	
26	Василий Романович-Любич	15	Февраля 18-го	Ротмистр Игнатий Антонович	
27	Петр Богаевский	10	Февраля 27-го	Коллежский регистратор Федор Степанович	
28	Иван Сокович	15	Марта 14-го	Коллежский ассессор Иван Павлович	
29	Петр Сокович	12	Марта 14-го	- « -	
30	Николай Гоголь- Яновский	11	Мая 1-го	Коллежский ассессор Василий Афанасьевич	
31	Андрей Пузыревский	11	Мая 20- го	Майор Осип Онуфриевич	
32	Николай Данченко- Немирович	10	Мая 20- го	Капитан Федор Федорович	
33	Василий Тамара	13	Мая 23- го	Майор Павел Степанович	Октября 3-го 1821 г.
34	Иван Тамара	14	Мая 23- го	- « -	Октября 14-го 1821 г.

35	Павел Тамара	15	Мая 31-го	Майор Павел Степанович	Октября 14-го 1821 г.
36	Лев Милорадович	11	Июня 1-го	Тайный советник Григорий Петрович	Апреля 1-го 1824 г.
37	Николай Новицкий	13	Июня 17-го	Лейб-гвардии каптенармус Яков Григорьевич	Декабря 22-го 1823 г.
38	Аполлон Лукашевич	11	Августа 24-го	Майор Иоаким Петрович	1826 [года] января 30-го
39	Платон Лукашевич	12	Августа 24-го	- « -	1826 [года] сентября 18-го
40	Александр Карлицкий	10	Сентября 20-го	Майор Михайло Степанович	Июня 27-го 1822 г.
41	Андрей Макаров	12	Октября 27-го	Надворный советник Гаврило Яковлевич	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 57. – Арк. 19–21. Оригінал.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 2–3 КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ТА СВЯЩЕННОЇ
ІСТОРІЇ ЗА ЛЮТИЙ 1822 р.**

Не раніше 28 лютого 1822 р.^a

Число учеников	Имена учеников	Удостоение профессорское			
		поведење	успехи по катехизису	успехи по истории	в каком пред-мете сколько было лекций и что пройдено
	Класс второй				По классу Закона Божия и Священной истории по два часа было. Из сокращенного катехизиса части второй пройдено главу вторую о Законе Божием с
1	Александр Карлицкий	4	4	4	
2	Александр Иваненко	3	2	2	
3	Михаил Щербак	1	1	1	
4	Иван Халчинский	2	2	2	
5	Петр Бугаевский	3	3	3	
6	Пузыревский Андрей	3	2	2	
7	Николай Прокопович	3	3	3	
8	Иван Бойков	1	1	1	
9	Василий Кодинец	2	1	1	
10	Семен Нестелей	1	1	1	
	Класс третий				изъяснением и повторением; а из Священной истории из отделения второго пройдены §§ 9 – 15, также с изъяснением и повторением. Сверх того из Священного писания прочитаны
1	Григорий Иваненко	4	2	2	
2	Николай Новицкий	3	4	4	
3	Платон Лукашевич	2	1	1	
4	Николай Думитрашко	4	3	3	
5	Николай Григоров	4	4	4	
6	Николай Яновский	3	3	3	
7	Андрей Макаров	4	4	4	
8	Александр Миницкий	3	3	3	
9	Яков Бороздин	3	3	3	
10	Иван Вышневецкий	2	1	1	
11	Николай Миллер	2	2	2	
12	Владимир Марков	4	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

				апостольские деяния, соборные послания Апостола Иякова и соборные послания Апостола Петра, соборные послания Апостола Иоанна Богослова, соборное послание Св. Апостола Иуды к римлянам, послания к коринфянам Св. Апостола Павла
--	--	--	--	--

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 2–2 зв. Оригінал.

№ 28

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–3 ВІДДІЛЕНЬ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЗА ЛЮТИЙ 1822 р.

Не раніше 28 лютого 1822 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение учителя за</i>		<i>В каком отделении что пройдено</i>
	<i>поведение</i>	<i>успехи</i>	
[2 отделение]			
Герасим Высоцкий	4	2	
Лев Милорадович	3	2	
Дионисий Бойков	4	4	
Иван Шапошников	4	1	
Григорий Шапошников	4	1	

^a Датовано за змістом документа.

Иван Кодинец	4	2	
Иван Вышне夫斯基	4	2	
Николай Яновский	4	2	
Иван Халчинский	4	2	
Николай Прокопович	4	2	
Петр Бугаевский	4	2	
Василий Почека	3	1	
Николай Бороздин	4	4	
Михаил Скоропадский	3	1	
Аполлон Уласенко	4	1	
Николай Новицкий	4	1	
Аркадий Танский	4	3	
3 отделение			
Сергей Милорадович	4	3	
Василий Любич	4	4	
Семен Коханович	4	3	
Иван Кобелецкий	4	1	
Илиодор Миницкий	4	4	
Александр Высочин	4	4	
Александр Орлай	4	3	
Николай Скларевич	4	1	
Николай Герард	4	2	
Петр Редкин	4	4	
Николай Романович	4	2	
Василий Тарновский	4	4	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 3. Оригінал.

№ 29

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–3 КЛАСІВ З ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ ЗА ЛЮТИЙ 1822 р.

Не раніше 28 лютого 1822 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение профессорское за</i>		
		<i>поведение</i>	<i>географию</i>	<i>историю</i>

^a Датовано за змістом документа.

2 класс				
1	Иван Халчинский	4	4	Не читается
2	Николай Прокопович	4	4	
3	Семен Нестелей	4	3	
4	Андрей Пузыревский	4	4	
5	Александр Карлицкий	4	4	
6	Петр Бугаевский	4	4	
7	Михаил Щербак	4	3	
8	Александр Иваненко	4	4	
9	Иван Бойков	4	3	
10	Василий Кодинец	4	2	
3 класс				
1	Владимир Марков	4	4	4
2	Яков Бороздин	4	4	4
3	Иван Вишневецкий	4	1	1
4	Николай Яновский	4	4	4
5	Николай Григоров	4	3	3
6	Андрей Макаров	4	4	4
7	Платон Лукашевич	4	4	4
8	Николай Думитрашка	4	4	4
9	Григорий Иваненко	4	3	2

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 10–10 зв. Оригінал.

№ 30

3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ КЛАСУ МАЛЮВАННЯ ЗА ЛЮТИЙ 1822 р.

Не раніше 28 лютого 1822 р.^a

Число учеников	Имена учеников	Удостоение учительское за		В каком предмете что прошли
		поведение	успехи	
1	Илиодор Миницкий	3	4	Лучшие ученики прошли уже части головы
2	Василий Любич	4	4	
3	Иван Кодинец	3	4	
4	Герасим Высоцкий	3	4	
5	Петр Скоропадский	3	4	

^a Датовано за змістом документа.

6	Сергей Милорадович	3	4	человеческой, коим следует давно уже начать целые головы и фигуры, но за неимением сих органов, продолжают рисовать ландшафты, в коих довольно хорошо успели, а кои слабее – рисуют начальные ландшафты
7	Александр Лисаневич	4	4	
8	Николай Романович	4	4	
9	Николай Новицкий	3	4	
10	Петр Редькин	4	4	
11	Александр Височин	3	3	
12	Николай Думитрашка	4	3	
13	Федор Бороздин	4	3	
14	Николай Бороздин	4	3	
15	Иван Шапошник	4	3	
16	Григорий Шапошник	4	3	
17	Николай Яновский	4	3	
18	Владимир Марков	4	3	
19	Петр Богаевский	4	3	
20	Яков Бороздин	4	3	
21	Иван Кобеляцкий	3	3	
22	Василий Тарновский	4	3	
23	Николай Григоров	4	3	
24	Андрей Дмитренко	4	3	
25	Платон Лукашевич	4	2	
26	Николай Мылер	4	3	
27	Николай Данченко	3	2	
28	Николай Прокопович	4	2	
29	Николай Карлицкий	4	2 ^a	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 12–12 зв. Оригінал.

№ 31

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 3–5
КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА ЛЮТИЙ 1822 р.
4 березня 1822 р.**

Число воспитанников	Классы и имена воспитанников	Удостоение профессорское за			
		поведение	успехи по		
			российской грамматике	логике	риторике
	3 класс				
1	Владимир Марков	4	4	-	-

^a Документ пошкоджений – далі рядок не підлягає відновленню.

2	Яков Бороздин	4	4	-	-
3	Николай Яновский	4	4	-	-
4	Николай Григоров	4	4	-	-
5	Андрей Макаров	4	4	-	-
6	Платон Лукашевич	4	4	-	-
7	Николай Думитрашко	4	3	-	-
8	Григорий Иваненко	4	2	-	-
9	Николай Новицкий	4	4	-	-
10	Александр Миницкий	4	4	-	-
11	Иван Вишнеvский	4	3	-	-
	4 класс				
1	Семен Коханович	4	-	3	-
2	Петр Скоропадский	4	-	3	-
3	Михаил Скоропадский	4	-	2	-
4	Николай Бороздин	4	-	3	-
5	Александр Лисаневич	4	-	3	-
6	Василий Почека	4	-	4	-
7	Николай Шкляревич	3	-	3	-
8	Дионисий Бойков	4	-	3	-
9	Иван Кодинец	4	-	2	-
10	Аркадий Танский	4	-	4	-
11	Иван Шапочников	4	-	4	-
12	Григорий Шапочников	4	-	4	-
13	Аполлон Власенко	4	-	3	-
	5 класс				
1	Николай Романович	4	-	-	4
2	Василий Любич-Романович	4	-	-	4
3	Иван Кобелецкий	2	-	-	3
4	Илиодор Миницкий	4	-	-	4
5	Василий Гарновский	4	-	-	4
6	Петр Редкин	4	-	-	4
7	Сергей Милорадович	4	-	-	4
8	Лев Милорадович	4	-	-	3
9	Герасим Высоцкий	4	-	-	4
10	Федор Бороздин	4	-	-	4
11	Николай Герард	4	-	-	3
12	Александр Орлай	4	-	-	4
13	Иван Почека	4	-	-	3

14	Александр Высочин	4	-	-	4
----	-------------------	---	---	---	---

Младший профессор

Парфений Никольский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 1–1 зв. Оригінал.

№ 32

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
2–3 КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ТА СВЯЩЕННОЇ ІСТОРІЇ
ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 31 березня 1822 р.^a

Чис- ло учени- -ков	Имена учеников	Удостоение профессорское		
		пове- дение	успехи по кате- хизису	успехи по исто- рии
	Класс второй			
1	Александр Карлицкий	4	4	4
2	Александр Иваненко	3	2	2
3	Михаил Щербак	1	2	2
4	Иван Халчинский	3	2	2
5	Петр Бугаевский	3	3	3
6	Пузыревский Андрей	3	2	2
7	Николай Прокопович	2	3	3
8	Иван Бойков	2	1	1
9	Василий Кодинец	2	1	1
10	Семен Нестелей	2	1	1
	Класс третий			
1	Григорий Иваненко	4	2	2
2	Николай Новицкий	3	4	4
3	Платон Лукашевич	2	2	2
4	Николай Думитрашко	4	3	3
5	Николай Григоров	4	3	3

^a Датовано за змістом документа.

6	Николай Яновский	4	3	3
7	Александр Миницкий	4	3	3
8	Андрей Макаров	4	4	4
9	Яков Бороздин	3	2	2
10	Иван Вышневецкий	3	1	1
11	Николай Миллер	3	2 ^a	
12	Владимир Марков	4	4	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. –
Арк. 32 зв. Оригінал.

№ 33

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–3
КЛАСІВ З ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 31 березня 1822 р.^b

Чис- ло уче- ників	Имена учеников	Удостоение профессорское за			
		пове- дение	исто- рию	геогра- фию	
	2 класс				
1	Михаил Щербак	3	Не прохо- дили	3	Прой- дено из [геогра- фии] о зените
2	Николай Прокопович	4		4	
3	Андрей Пузыревский	3		3	
4	Петр Бугаевский	4		4	
5	Александр Карлицкий	4		3	
6	Иван Халчинский	4		4	
7	Александр Иваненко	4		3	
8	Семен Нестелей	3		2	
9	Иван Бойков	3		2	
10	Василий Кодинец	3		2	
	3 класс				
1	Николай Новицкий	4	3	3	Прой- дено из геогра- фии
2	Владимир Марков	4	4	4	
3	Яков Бороздин	4	4	3	
4	Николай Григоров	3	3	3	

^a Оцінки з історії Міллера М. та Маркова В. відновити неможливо через пошкодження документа.

^b Датовано за змістом документа.

5	Николай Миллер	4	2	3	вообще и исто- рии
6	Андрей Макаров	4	3	3	
7	Григорий Иваненко	4	2	2	
8	Николай Думитрашка	4	4	4	
9	Александр Минецкий	4	3	4	
10	Николай Яновский	3	3	3	
11	Платон Лукашевич	4	4	4	
10	Иван Вишневецкий	3	1	2	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 33–33 зв. Оригінал.

№ 34

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 1–2 ВІДДІЛЕНЬ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1822 р. Не раніше 31 березня 1822 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение учителя за</i>		<i>В каком отделении что пройдено</i>
	<i>поведение</i>	<i>успехи</i>	
1 отделение			Чтение, изучение слов, чистописание и изучение свойств гласных
Василий Прокопович	4	2	
Прокофий Бордовский	3	2	
Аполлон Лукашевич	2	2	
Филипп Миронов	3	1	
Андрей Дмитренко	4	3	
Даниил Дмитренко	4	2	
Петр Матушинский	3	2	
Мойсей Нестелей	3	3	
Петр Белченко	4	3	
Александр Закман	3	2	
Иван Бенземан	4	2	
Михаил Щербак	3	3	
Александр Карлецкий	4	2	
Александр Иваненко	4	3	
Семен Нестелей	3	3	
Григорий Иваненко	4	3	
Иван Бойков	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

Василий Кодинец	Боле ^а		Чтение, чистоп[исание], изучили из грам[матики] по Ломондо до гл[аголов] и упражнения в лек[си]ке и легкий перевод с русского на фран[цузский]
Николай Думитрашка	4	4	
2 отделение			
Николай Прокопович	4	2	
Андрей Пузыревский	3	2	
Петр Бугаевский	4	2	
Николай Данченко	3	2	
Иван Халчинский	4	2	
Василий Почека	2	2	
Николай Яновский	4	2	
Николай Новицкий	4	2	
Николай Григоров	Боле ^б		

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. –
Арк. 41–41 зв. Оригінал.

№ 35
З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ
ЗА КВІТЕНЬ 1822 р.
Не раніше 30 квітня 1822 р.^с

<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение у</i>		
	<i>Павлова</i>	<i>Зельднера</i>	<i>Амана</i>
Николай Думитрашка	3	4	4
Михаил Щербак	2	2	2
Петр Матушинский	3	2	2
Аполлон Лукашевич	2	2	2
Прокофий Бордовский	2	2	2
Андрей Дмитренко	4	4	4
Даниил Дмитренко	3	3	3
Григорий Иваненко	3	3	3
Александр Иваненко	3	3	3
Василий Прокопович	4	4	4
Александр Карлицкий	4	3	3
Филипп Миронов	3	2	2
Семен Иваненко	3	4	4
Александр Лисаневич	4	4	4

^а Зверху слова у відповідних стовпчиках проставлені цифри «4» та «3».

^б Зверху слова у відповідних стовпчиках проставлені цифри «4» та «3».

^с Датовано за змістом документа.

Александр Миницкий	3	3	3
Андрей Пузыревский	2	2	2
Петр Скоропадский	3	3	3
Николай Данченко	2	2	2
Яков Бороздин	4	2	4
Федор Бороздин	4	4	4
Николай Бороздин	4	4	4
Николай Григоров	2	3	3
Андрей Макаров	2	2	2
Владимир Марков	4	4	4
Платон Лукашевич	3	3	4
Герасим Высоцкий	2	4	4
Лев Милорадович	2	2	2
Николай Яновский	4	3	3
Иван Халчинский	4	3	3

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 76–76 зв. Оригінал.

№ 36

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–3
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ТА СВЯЩЕННОЇ ІСТОРІЇ ЗА
КВІТЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 30 квітня 1822 р.^а

<i>Число учени- ков</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение профессорское</i>		
		<i>за пове- дение</i>	<i>за успехи по катехи- зису</i>	<i>за успехи по истории</i>
	Класс второй			
1	Александр Карлицкий	4	4	4
2	Александр Иваненко	3	2	2
3	Михаил Щербак	2	2	2
4	Иван Халчинский	3	3	3
5	Петр Бугаевский	3	3	3
6	Андрей Пузыревский	2	2	2
7	Николай Прокопович	3	3	3

^а Датовано за змістом документа.

8	Иван Бойков	2	2	2
9	Василий Кодинец	2	2	2
10	Семен Нестелей	2	3	1
Класс третий				
1	Григорий Иваненко	3	2	2
2	Николай Новицкий	3	4	4
3	Платон Лукашевич	4	4	4
4	Николай Думитрашко	4	3	3
5	Николай Григоров	4	4	4
6	Николай Яновский-Гоголь	4	3	3
7	Александр Милицкий	4	3	3
8	Андрей Макаров	4	4	4

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 50–50 зв. Оригінал.

№ 37

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 3
КЛАСУ З МАТЕМАТИКИ ЗА КВІТЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 30 квітня 1822 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение учительское</i>		<i>В каком классе что пройдено</i>
	<i>поведение</i>	<i>успехи</i>	
3 класс			
Владимир Марков	4	4	В 3 классе пройдено правило смешенности по руководству к арифметике издания от Главного училищного правления
Бороздин Яков	4	3	
Иван Вишне夫斯基	3	2	
Николай Яновский	4	3	
Николай Григоров	4	3	
Андрей Макаров	4	3	
Платон Лукашевич	4	3	
Николай Думитрашка	4	2	
Григорий Иваненко	4	2	
Николай Новицкий	4	4	
Николай Миллер	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

Александр Миницкий	3	3	
Семен Иваненко	4	4	
Иван Кошелев	4	3	

Аман

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. –
Арк. 59. Оригінал.

№ 38

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 3–4
КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА КВІТЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 30 квітня 1822 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>				<i>Что пройдено из оных предметов</i>
	<i>по поведению</i>	<i>в российской грамматике</i>	<i>в логике</i>	<i>в риторике</i>	
Класс третий					
Владимир Марков	4	4	-	-	В 3 классе из российской грамматики третья часть о правописании. Вишневский и Григорий Иваненко учили [уда]рения глаголов и Семен Иваненко по неедино[вре]менному с прочими вступлению в класс
Николай Григоров	3	4	-	-	
Александр Миницкий	3	4	-	-	
Николай Яновский	3	4	-	-	
Николай Миллер	4	4	-	-	
Яков Бороздин	4	4	-	-	
Иван Вишневский	3	2	-	-	
Андрей Макаров	3	3	-	-	
Платон Лукашевич	3	3	-	-	
Николай Думитрашка	3	3	-	-	
Николай Новицкий	3	3	-	-	
Григорий Иваненко	3	2	-	-	
Семен Иваненко	4	3	-	-	
Иван Кошелев	Не являлся				

^a Датовано за змістом документа.

Класс четвертый					
Семен Коханович	3	-	4	-	В 4 классе повторяли пройденные три главы логики и упражнялись в сочинении предложений и в разборе оных по изъясненным правилам
Петр Скоропадский	4	-	4	-	
Михаил Скоропадский	3	-	2	-	
Николай Бороздин	4	-	3	-	
Александр Лисаневич	4	-	3	-	
Василий Почека	4	-	3	-	
Николай Шкляревич	3	-	2	-	
[Ив]ан Кодинец	3	-	3	-	
[Дионис]ий Бойков	Не являлся				
[Арка]дий Танский	4	-	4	-	
[Ива]н Шапочников	4	-	4	-	
[Гри]горий Шапочников	4	-	4	-	
[Апо]ллон Власенко	3	-	3	-	
[Але]ксей Сребдольский	4	-	4	-	
[Не]стор Забела	3	-	3	-	

Младший профессор

[Парфений Никольский]

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 47–47 зв. Оригінал.

№ 39

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСІШНІСТЬ УЧНІВ 1–3
ВІДДІЛЕНЬ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЗА КВІТЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 30 квітня 1822 р.^a

Число учеников	Имена учеников	Удостоение		Что пройдено
		за поведение	за успехи	

^a Датовано за змістом документа.

	Отделение первое			Занимались чтением и чистописа- нием
1	Бардовский Прокофий	3	2	
2	Бенземан Иван	3	1	
3	Бойков Иван	2	1	
4	Бельченко Петр	2	1	
5	Вихман Александр	3	2	
6	Дмитренко Даниил	3	2	
7	Дмитренко Андрей	3	2	
8	Думитрашка Николай	4	2	
9	Забелла Павел	3	2	
10	Иваненко Александр	3	1	
11	Иваненко Григорий	4	1	
12	Иваненко Семен	4	1	
13	Карлицкий Александр	2	1	
14	Кодинец Василий	2	1	
15	Лукашевич Аполлон	3	2	
16	Матушинский Петр	3	1	
17	Миронов Филипп	3	1	
18	Нестелей Семен	2	1	
19	Нестелей Моисей	2	1	
20	Прокопович Василий	3	2	
21	Щербак Михаил	3	2	
	Отделение второе			Занимались [повторе- нием] выученного
1	Бойков Дионисий	1	1	
2	Бороздин Николай	1	1	
3	Бороздин Федор	2	1	
4	Бороздин Яков	4	1	
5	Бугаевский Петр	3	2	
6	Вишневецкий Иван	3	1	
7	Высоцкий Герасим	2	2	
8	Власенко Аполлон	3	2	
9	Григоров Николай	4	2	
10	Данченко Николай	3	2	
11	[Забелла Виктор]	1	1	
12	Лисаневич Александр	3	2	
13	Лукашевич Платон	4	2	
14	Макаров Андрей	4	2	
15	Марков Владимир	4	3	
16	Миллер Николай	3	2	
17	Миницкий Александр	2	2	
18	Новицкий Николай	4	2	
19	Почека Василий	4	1	
20	Почека Иван	4	1	

21	Прокопович Николай	3	2	
22	Пузыревский Андрей	3	2	
23	Скоропадский Петр	2	2	
24	Скоропадский Михаил	2	1	
25	Сребдольский Алексей	3	3	
26	Танский Аркадий	3	2	
27	Халчинский Иван	3	2	
28	Шапочников Иван	4	3	
29	Шапочников Григорий	4	3	
30	Яновский Николай	4	3	
Отделение третье				
1	Высочин Александр	2	2	
2	Герард Николай	4	1	
3	Карлицкий Иван	2	2	
4	Коханович Семен	3	3	
5	Любич-Романович Василий	4	4	
6	Миницкий Илиодор	3	3	
7	Орлай Александр	4	2	
8	Романович Николай	2	2	
9	Редкин Петр	3	3	
10	Тарновский Василий	2	2	
11	Шкляревич Николай	2	2	

Младший профессор латинской словесности *Семен Андрущенко*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 53–54. Оригінал.

№ 40

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–3 ВІДДІЛЕНЬ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЗА КВІТЕНЬ 1822 р.

Не раніше 30 квітня 1822 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение учителя за</i>		<i>В каком отделении что пройдено</i>
	<i>поведение</i>	<i>успехи</i>	
2 отделение			Продолжено чтение,
[А]лександр Лисаневич	4	2	
Александр Миницкий	3	4	

^a Датовано за змістом документа.

Андрей Пузыревский	4	2	чистописание, спряжение двух вспомогатель- ных глаголов по ломондовой грамматике купно с легкими переводами с [французского на русский]
[П]етр Скоропадский	4	2	
[Н]иколай Данченко	4	2	
[Я]ков Бороздин	4	4	
[Фе]дор Бороздин	4	4	
[Ник]олай Бороздин	4	4	
[Николай] Григоров	4	3	
Платон Лукашевич	4	4	
Герасим Высоцкий	4	3	
Сергей Милорадович	3	2	
Николай Яновский	4	2	
Иван Халчинский	4	2	
Николай Прокопович	4	2	
Иван Вишневский	3	1	
Петр Бугаевский	4	2	
Михаил Скоропадский	3	2	
Николай Миллер	4	4	
Николай Новицкий	3	2	
Алексей Сребдольский	4	2	
Аполлон Власенко	4	2	
Василий Почека	3	2	
Иван Кодинец	4	2	
Григорий Шапошников	4	2	
Иван Шапошников	4	2	
Дионисий Бойков	4	4	
Виктор Забелла	4	2	
Аркадий Танский	4	4	
Иван Кошелев	4	2	
3 отделение			Упражнение в грам[ма]тичес- ком разбор[е], продолжение синт[аксиса] до согласия глагол[олов] с своим пред[логом] купно с перевод[дом] с
Лев Милорадович	4	4	
Василий Любич	4	4	
Семен Коханович	4	4	
Иван Кобелецкий	3	2	
Илиодор Миницкий	4	4	
Николай Герард	4	4	
Петр Редькин	4	3	
Николай Романович	4	3	
Василий Тарновский	4	4	
Александр Орлай	4	3	

Александр Высочин	4	3	русского на [фран]цузский и с ф[ранцуз]ского на русск[ий]
Николай Шкляревич	4	1	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 57–58. Оригінал.

№ 41

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
З МАЛЮВАННЯ ЗА КВІТЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 30 квітня 1822 р.^a

Чис-ло уче- ников	Имена учеников	Удостоение учительское		В каком предме- те что прошли
		поведе- ние	успехи	
1	Илиодор Миницкий	3	4	Лучшие ученики рисовали части головой и ланд- шафты, более слабые рисуют ланд- шафты
2	Иван Кодинец	3	4	
3	Василий Любич	4	4	
4	Герасим Высоцкий	3	4	
5	Петр Скоропадский	3	4	
6	Сергей Милорадович	4	4	
7	Александр Лисаневич	4	4	
8	Денис Бойков	4	4	
9	Николай Романович	4	4	
10	Николай Новицкий	3	4	
11	Петр Редькин	4	4	
12	Николай Думитрашка	3	4	
13	Василий Почека	3	4	
14	Александр Высочин	4	4	
15	Николай Яновский	4	4	
16	Николай Миллер	4	3	
17	Иван Почека	3	3	
18	Владимир Марков	4	3	
19	Петр Горонович	4	3	
20	Александр Орлай	3	3	

^a Датовано за змістом документа.

21	Николай Бороздин	4	3
22	Федор Бороздин	4	3
23	Яков Бороздин	4	3
24	Иван Кобеляцкий	3	3
25	Иван Бойков	3	3
26	Василий Тарнавский	4	3
27	Николай Григоров	3	3
28	Аркадий Танский	4	3
29	Андрей Дмитренко	4	3
30	Данило Дмитренко	3	3
31	Николай Шкляревич	3	3
32	Платон Лукашевич	3	2
33	Николай Данченко	3	2
34	Григорий Шапошников	4	3
35	[Ив]ан Шапошников	4	3
36	[Алекса]ндр Карлицкий	4	2

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 48–48 зв. Оригінал.

№ 42

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–3
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ТА СВЯЩЕННОЇ ІСТОРІЇ ЗА
ТРАВЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 31 травня 1822 р.^a

Число учени- ков	Имена учеников	Удостоение профессорское		
		за пове- деніе	за успехи по катехи- зису	за успехи по истории
	Класс второй			
1	Александр Карлицкий	4	4	4
2	Александр Иваненко	3	2	2
3	Михаил Щербак	2	2	2
4	Иван Халчинский	3	3	3
5	Петр Бугаевский	3	2	2

^a Датовано за змістом документа.

6	Андрей Пузыревский	1	2	2
7	Николай Прокопович	4	3	3
8	Иван Бойков	2	1	1
9	Василий Кодинец	2	1	1
10	Семен Нестелей	2	3	1
11	Андрей Дмитренко	1	1	1
12	Александр Матвеев	1	1	1
	Класс третий			
1	Григорий Иваненко	4	2	2
2	Николай Новицкий	3	4	4
3	Платон Лукашевич	4	4	4
4	Николай Думитрашко	4	4	4
5	Николай Григоров	4	4	4
6	Николай Яновский-Гоголь	4	4	3
7	Александр Миницкий	4	4	4
8	Андрей Макаров	4	4	4
9	Яков Бороздин	3	3	3

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 77–77 зв. Оригінал.

№ 43

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
2 ВІДДІЛЕННЯ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЗА ТРАВЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 31 травня 1822 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>
	2 отделение		
1	Николай Яновский	2	3
2	Андрей Пузыревский	2	2
3	Николай Данченко	3	3
4	Николай Григоров	3	3
5	Николай Миллер	4	3
6	Владимир Марков	4	3
7	Иван Халчинский	4	4
8	Петр Бугаевский	3	3
9	Александр Миницкий	3	3
10	Александр Лисаневич	3	3

^a Датовано за змістом документа.

11	Петр Скоропадский	2	2
12	Михаил Скоропадский	2	2
13	Яков Бороздин	3	3
14	Федор Бороздин	3	3
15	Николай Бороздин	3	3
16	Андрей Макаров	4	4
17	Платон Лукашевич	3	3 ^a

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. –
Арк. 66–66 зв. Оригінал.

№ 44

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
3–6 КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ТА СВЯЩЕННОЇ ІСТОРІЇ
ЗА СЕРПЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 31 серпня 1822 р.^b

Число учени- ков	Имена учеников	Удостоение профессорское			В каком предмете что пройдено и сколько было лекций
		по- веде- ние	за успе- хи по ка- те- хизи- су	за успе- хи по ис- то- рии	
	Класс третий				
1	Богаевский Петр	2	2	2	По классу Закона Божия и Священной истории во втором отделении занимаемо было по четыре часа в неделю и из пространного катехизиса пройдено: 1-е,
2	Пузыревский Андрей	3	3	3	
3	Халчинский Иван	3	3	3	
4	Вишневский Иван	1	1	1	
5	Иваненко Александр	4	3	3	
6	Прокопович Николай	3	3	3	
7	Иваненко Семен	3	3	3	
8	Горонович Петр	4	4	4	
9	Горонович Павел	4	4	4	
10	Столица Александр	4	4	4	
11	Филипченко Ефим	4	4	4	

^a Опущені відомості про решту учнів через пошкодження документа.

^b Датовано за змістом документа.

Класс четвертый					определение оного; 2-е, что ведет человека к тому, как познавать Бога и поступать по его заповедям, 3-е, по каким именно предметам разделяется катехизис на две части; а из первой части оного о богопознании естественном толкующей пройдены: глава первая о бытии Божьем и глава вторая о существе Божьем; из второй же части истории о церкви Нового Завета пройдены: § 1. О Рождестве Христовом; § 2. О бежании Христа в Египет; § 3. Об уединенной жизни Христовой в юности; § 4. О крещении Христовом от Иоанна
1	Григоров Николай	4	4	4	
2	Думитрашко Николай	4	4	4	
3	Марков Владимир	3	3	3	
4	Миллер Николай	4	3	3	
5	Миницкий Александр	2	3	3	
6	Яновский Николай	2	4	4	
7	Бороздин Яков	3	4	4	
8	Лукашевич Платон	3	4	4	
9	Макаров Андрей	3	2	2	
10	Новицкий Николай	-	-	-	
11	Иваненко Григорий	3	2	2	
12	Скоропадский Михаил	-	-	-	
13	Забела Виктор	3	3	3	
14	Кодинец Иван	-	-	-	
15	Почека Василий	3	4	4	
16	Танский Аркадий	3	3	3	
17	Шкляревич Николай	3	4	4	
Класс пятый					
1	Коханович Семен	4		4	
2	Бороздин Николай	4	3	3	
3	Герард Николай	4	3	3	
4	Лисаневич Александр	4	4	4	

5	Милорадович Лев	3	4	4	отделении занимаемо было по четыре часа в неделю и из пространного катехизиса пройдено: 1-е, определение оного, 2-е, что ведет человека к тому, как познавать Бога и поступать по его заповедям, 3-е, по каким именно предметам разделяется катехизис на две части; а из первой части оного о богопознании естественном толкующей пройдены: глава первая о бытии Божьем и глава вторая о существе Божьем; из второй же части истории о церкви Нового Завета пройдены: § 1. О Рождестве Хрис- товом; § 2. О бежании Христа в Египет; § 3. Об уединенной жизни Христовой в юности; § 4. О крещении
6	Скоропадский Петр	-	-	-	
7	Власенко Аполлон	4	4	4	
8	Почека Иван	3	4	4	
9	Сребдольский Алексей	3	4	4	
10	Шапочников Григорий	4	4	4	
11	Шапочников Иван	4	4	4	
	Класс шестой				
1	Кобеляцкий Иван	4	4	4	
2	Любич-Романович Василий	4		4	
3	Романович Николай	4	4	4	
4	Бороздин Федор	3	4	4	
5	Высоцкий Герасим	4	4	4	
6	Милорадович Сергей	4	4	4	
7	Миницкий Илиодор	4	4	4	
8	Редькин Петр	4	4	4	
9	Тарнавский Василий	4	4	4	
10	Высочин Александр	4	3	3	
11	Орлай Александр	4	4	4	

					Христовом от Иоанна; § 5. О первом лете проповеди Христовой. Сверх того из Священного Писания прочетом пройдено Евангелие Св. Апостола и Евангелиста Матвея, содержащее в себе 28 глав
--	--	--	--	--	--

Законоучитель

протоиерей Павел Вольтинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. – Арк. 122–122 зв. Оригінал.

№ 45

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 1–5
КЛАСІВ З ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ ЗА СЕРПЕНЬ 1822 р.**

Не раніше 31 серпня 1822 р.^a

Число учени- ков	Имена учеников	Удостоение профессорское за			Что прой- дено
		пове- дение	геогра- фию	исто- рию	
	Класс первый				
1	Баталин Захарий	3	2	-	В 1 классе из обозре- ния общей
2	Баталин Федор	3	2	-	
3	Мионов Филипп	3	2	-	
4	Шрамченко Андрей	3	1	-	
5	Закревский Николай	4	4	-	
6	Дмитренко Данило	3	3	-	

^a Датовано за змістом документа.

7	Симоновский Николай	4	4	-	географии введе- ние о виде земли, о зените и нидоре, об оси земной и ее полюсах и об экваторе	
8	Бенземан Иван	3	1	-		
9	Вихман Александр	-	-	-		
10	Вольский Климентий	4	3	-		
11	Вольский Николай	4	3	-		
12	Забела Павел	3	1	-		
13	Нестелей Моисей	3	3	-		
14	Орлай Андрей	3	2	-		
15	Сребдольский Григорий	2	1	-		
16	Стрешенцев-Демешко Иван	3	2	-		
17	Шапочников Василий	3	2	-		
18	Гютень	3	4	-		
19	Базиль	3	3	-		
20	Агало	4	0	-		
21	Сканави	3	0	-		
22	Ксенис	4	0	-		
23	Гринь	4	3	-		
24	Ляшко	3	1	-		
25	Кониский	3	1	-		
26	Андреев Иван	4	4	-		
Класс второй						
1	Бардовский Прокофий	3	2	2		Во 2 классе из обозре- ния геогра- фии: матема- тичес- кую гео- графию, из обозре- ния истории: от
2	Данченко Николай	3	3	3		
3	Матушинский Петр	3	3	3		
4	Горленко Андрей	2	4	4		
5 ^a		4	2	2		
6	Дмитренко Андрей	4	3	4		
7	Лукашевич Аполлон	3	3	3		
8	Прокопович Василий	3	3	3		
9	Щербак Михаил	2	4	3		
10	Бельченко Петр	4	3	3		
11	Виридарский Тимон	3	4	3		
12	Кодинец Василий	-	-	-		
13	Матвеев Александр	4	3	4		
14	Матвеев Петр	4	3	4		
15	Нестелей Семен	3	3	3		
16	Отрада Онуфрий	4	4	3		

^a Текст пошкоджений, прізвище учня відновити неможливо.

17	Отрада Лев	4	3	3	сотворения мира до потопа
18	Сарачанов Михаил	4	3	3	
19	Скороходов Василий	4	4	4	
20	Чекан Алексей	4	4	3	
21	Шапочников Александр	4	3	3	
Класс третий					
1	Богаевский Петр	4	3	3	В 3 классе из обозрения географии: о России, ее границах и водах; из обозрения истории: от времени Октавия Августа до падения Западной Римской империи
2	Пузыревский Андрей	4	4	3	
3	Халчинский Иван	4	4	4	
4	Вишневский Иван	3	2	2	
5	Иваненко Александр	4	3	3	
6	Иваненко Семен	4	3	3	
7	Прокопович Николай	4	4	3	
8	Горонович Петр	4	3	3	
9	Горонович Павел	4	3	3	
10	Столица Александр	3	3	2	
11	Филипченко Ефим	3	3	3	
Класс четвертый					
1	Григоров Николай	3	3	3	
2	Думитрашка Николай	3	3	3	
3	Марков Владимир	4	4	4	
4	Миллер Николай	4	3	3	
5	Миницкий Александр	3	3	3	
6	Яновский Николай	3	3	3	
7	Бороздин Яков	4	3	3	
8	Лукашевич Платон	4	3	3	

9	Макаров Андрей	3	3	3	
10	Новицкий Николай	-	-	-	
11	Иваненко Григорий	4	4	4	
12	Скоропадский Михаил	-	-	-	
13	Забела Виктор	3	3	3	
14	Кодинец Иван	-	-	-	
15	Почека Василий	4	4	4	
16	Танский Аркадий	-	-	-	
17	Шкляревич Николай	4	4	4	
18	Данилевский Александр	4	3	3	
	Класс пятый				
1	Коханович Семен	4	4	4	В 5 классе из всеоб- щей геогра- фии: Порту- галию и Испа- нию; из истории: историю персов
2	Бороздин Николай	4	3	3	
3	Герард Николай	4	4	4	
4	Лисаневич Александр	4	3	3	
5	Милорадович Лев	4	4	4	
6	Скоропадский Петр	-	-	-	
7	Власенко Аполлон	4	4	4	
8	Почека Иван	4	4	4	
9	Сребдольский Алексей	3	4	4	
10	Шапочников Григорий	4	4	3	
11	Шапочников Иван	3	4	3	

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. –
Арк. 139–140 зв. Оригінал.*

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 4–6
КЛАСІВ З ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ ЗА ЛИСТОПАД 1822 р.**

Не раніше 30 листопада 1822 р.^a

Число учени- ков	Имена учеников	Удостоение профессорское за			Что прой- дено
		пове- дение	геогра- фию	исто- рию	
	Класс четвертый				
1	Григоров Николай	3	3	3	В 4 классе пройде- но: из всеоб- щей геогра- фии Фран- цию. Из всеоб- щей истории – обычай Египет- ские, особен- но право граж- данское, об их науках, искусст- вах и торговле
2	Думитрашка Николай	4	4	4	
3	Марков Владимир	4	4	4	
4	Миллер Николай	4	3	3	
5	Миницкий Александр	3	3	4	
6	Яновский Николай	4	3	4	
7	Бороздин Яков	4	3	3	
8	Лукашевич Платон	4	4	4	
9	Макаров Андрей	3	2	2	
10	Новицкий Николай	-	-	-	
11	Иваненко Григорий	4	4	4	
12	Скоропадский Михаил	3	3	3	
13	Забела Виктор	4	3	4	
14	Сидоренко Василий	4	3	3	
15	Шкляревич Николай	4	4	4	
16	Данилевский Александр	4	4	4	
	Класс пятый				
1	Коханович Семен	4	4	4	В 5 классе пройде-
2	Бороздин Николай	4	3	3	
3	[Герард Николай]	4	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

4	[Лисаневич Александр]	4	3	3	но: из всеобщей географии: мадоннские владения, герцогства Луккское, Маид и Каррару, папские владения. Из истории: о внутреннем состоянии персов, как то: их религии, законах, обычаях, науках, искусствах и художествах	
5	Милорадович Лев	4	3	4		
6	Скоропадский Петр	-	-	-		
7	Власенко Аполлон	4	4	4		
8	Сидоренко Иван	4	4	4		
9	Шапочников Григорий	4	4	4		
10	Шапочников Иван	4	4	4		
Класс шестой						
1	Кобеляцкий Иван	4	3	3		В 6 классе из географии: в южной части
2	Любич-Романович Василий	4	3	3		
3	Романович Николай	4	3	4		
4	Бороздин Федор	4	3	4		
5	Высоцкий Герасим	4	3	4		
6	Милорадович Сергей	4	3	3		

7	Миницкий Илиодор	4	4	4	Европы Европей- -скую Турцию, в средней – Герма- нию, Пруссию и Авст- рию. Из истории: третий период гречес- кой истории от персид- ских войн до времен Алексан- дра Македон- ского и сравни- тельную историю Фини- кии с Алек- сандром
8	Редкин Петр	4	4	4	
9	Тарновский Василий	4	4	4	
10	Высочин Александр	4	3	3	
11	Орлай Александр	4	3	4	
12	Баранов Петр	4	4	4	
13	Садовничей Григорий	4	3	3	
14	Якобсон Яков	4	3	3	

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 67. –
Арк. 190–191. Оригінал.*

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
3-5 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА СІЧЕНЬ 1823 р.**

Не раніше 31 січня 1823 р.^a

<i>Имена и фамилии учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>География</i>	<i>История</i>	<i>Что пройдено</i>
Класс третий				Из географии краткое обозрение Азии. Из истории кратко от Карла Великого до начала крестовых походов.
Андриевский Виктор	4	4	4	
Богаевский Петр	4	3	3	
Вишневский Иван	3	1	1	
Горонович Петр	4	4	4	
Мартос Петр	3	3	4	
Пузыревский Андрей	3	3	3	
Иваненко Семен	4	3	3	
Иваненко Александр	4	3	3	
Халчинский Иван	4	4	4	
Прокопович Николай	4	3	3	
Горонович Павел	4	4	4	
Столица Александр	4	3	3	
Сарачанов Михаил	4	4	4	
Скорородов Василий	4	3	3	
Отрада Онуфрий	4	3	3	
Филипченко Ефим	4	2	3	
Кошелев Иван	3	2	2	
Слива Иван	3	2	3	
Чекан Алексей	4	3	3	
Парасочкин Николай	3	2	3	
Виридарский Тимон	3	2	2	
Класс четвертый				
Григоров Николай	4	3	3	
Думитрашка Николай	3	3	3	
Марков Владимир	4	4	4	
Миллер Николай	4	3	3	
Миницкий Александр	3	3	3	

^a Датовано за змістом документа.

Яновский Николай	3	3	4	продолжено.
Бороздин Яков	4	3	3	
Данилевский Александр	4	4	4	
Лукашевич Платон	4	3	3	
Иваненко Григорий	4			
Макаров Андрей	3	2	2	
Забела Виктор	4	3	3	
Шкляревич Николай	4	4	4	
Сидоренко Василий	3	3	3	
Класс пятый				
Коханович Семен	4	4	4	Из географии о Германии, владения германские. Из истории о Пелопонесской войне
Герард Николай	4	3	3	
Милорадович Лев	4	3	3	
Бороздин Николай	4	3	3	
Лисаневич Александр	4	3	2	
Сидоренко Иван	4	3	3	
Шапошников Григорий	4	4	4	
Власенко Аполлон	4	4	4	
Шапошников Иван	4	3	4	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 21–21 зв. Оригінал.

№ 48

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 3-6 КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ТА СВЯЩЕННОЇ ІСТОРІЇ ЗА ЛЮТИЙ 1823 р.

Не раніше 28 лютого 1823 р.^a

Число учеников	Прозвания и имена учеников	Профессорское удостоверение			
		поведение	успехи по катехизису	успехи по истории	в каком предмете сколько было лекций и что пройдено
Класс третий					
1	Богаевский Петр	3	3	3	По классу

^a Датовано за змістом документа.

2	Пузыревский Андрей	4	4	4	Закона Божия и Священной истории во втором отделении занимаемо было по четыре часа в неделю и из пространного катехизиса пройдены четвертый, пятый, шестой и седьмой члены Символа веры, а из Священной истории части второй пройдены § 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25
3	Халчинский Иван	4	4	4	
4	Андриевский Виктор	4	4	4	
5	Вишневский Иван	3	0	0	
6	Горонович Петр	4	4	4	
7	Иваненко Александр	4	4	4	
8	Иваненко Семен	3	3	3	
9	Мартос Петр	4	4	4	
10	Прокопович Николай	4	3	3	
11	Сушков Петр	3	4	4	
12	Выридарский Тимон	4	3	3	
13	Горонович Павел	4	4	4	
14	Кошелев Иван	3	4	4	
15	Парасочкин Николай	4	4	4	
16	Отрада Онуфрий	4	4	4	
17	Сарачанов Михаил	4	4	4	
18	Скороходов Василий	4	3	3	
19	Столица Александр	4	4	4	
20	Слива Иван	4	4	4	
21	Филипченко Ефим	3	3	3	
22	Чекан Алексей	4	4	4	
	Класс четвертый				
1	Григоров Николай	4	4	4	
2	Думитрашко Николай	4	4	4	
3	Марков Владимир	4	4	4	
4	Миллер Николай	4	4	4	
5	Яновский Николай	1	2	2	
6	Миницкий Александр	4	4	4	
7	Бороздин Яков	4	4	4	
8	Данилевский Александр	4	4	4	
9	Лукашевич Платон	2	2	2	
10	Макаров Андрей	4	3	3	

11	Иваненко Григорий	4	3	3	По классу Закона Божия и Священной истории в третьем отделении занимаемо было по четыре часа в неделю и из пространного катехизиса пройдены четвертый, пятый, шестой, седьмой и восьмой члены Символа веры; а из Священной истории части второй пройдены §§ 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 и притом из разговора о всеобщей истории
12	Сушков Иван	4	4	4	
13	Забела Виктор	4	4	4	
14	Сидоренко Василий	4	4	4	
15	Шкляревич Николай	3	4	4	
	Класс пятый				
1	[Ко]ханович Семен	4	4	4	
2	[Бор]оздин Николай	4	4	4	
3	[Гер]ард Николай	4	3	3	
4	[Ли]саневич Александр	4	4	4	
5	[Ми]лорадович Лев	4	3	3	
6	[В]ласенко Аполлон	4	4	4	
7	[Си]доренко Иван	3	3	3	
8	Шапочников Григорий	4	4	4	
9	Шапочников Иван	4	4	4	
	Класс шестой				
1	Кобеляцкий Иван	4	4	4	
2	Любич-Романович Василий	4	4	4	
3	Романович Николай	4	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	4	
5	Бороздин Федор	4	4	4	
6	Высоцкий Герасим	4	4	4	
7	Милорадович Сергей	4	4	4	
8	Миницкий Илиодор	4	4	4	
9	Редькин Петр	4	4	4	
10	Тарновский Василий	4	4	4	
11	Высочин Александр	4	4	4	
12	Садовничей Григорий	4	4	4	
13	Якобсон Яков	4	4	4	

					прочетом с изъясне- нием пройдено о сошествии Святого Духа, утвержде- нии церкви, о суде Божием над иудеями и над язычника- ми. Сверх того из Священного Писания прочтено послание к римлянам Святого Апостола Павла
--	--	--	--	--	---

Законоучитель

протоиерей Павел Вольнский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73 –
 Арк. 30 зв.–31 зв. Оригінал.*

№ 49

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 1-6
 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ЗА ЛЮТИЙ 1823 р.
 Не раніше 28 лютого 1823 р.^a**

Число уче- ников	Имена учеников	За успехи	
		в пове- дении	в ариф- метике

^a Датовано за змістом документа.

Класс первый			
1	Баталин Захарий	3	3
2	Баталин Федор	2	2
3	Миронов Филипп	2	2
4	Шрамченко Андрей	1	1
5	Агало Иван	3	2
6	Базиль Константин	4	4
7	Воротников Александр	4	1
8	Гютен Степан	3	3
9	Ксенес Егор	3	3
10	Катапулли Филипп	2	1
11	Сканава Иван	3	3
12	Орлай Андрей	4	3
13	Андриевский Павел	4	3
14	Бырдин Иван	3	1
15	Дмитренко Даниил	4	3
16	Иваненко Андрей	4	3
17	Симоновский Николай	4	4
18	Вольский Климентий	4	4
19	Вольский Николай ^a		4
20	Грин Федор		3
21	Забела Павел		1
22	Кониский Александр		1
23	Котельников Иван		
24	Мирковский Василий	2	
25	Мирковский Николай		
26	Мирковский Иван		
27	Нестелей Моисей	2	
28	Сребдольский Григорий	3	
29	Стрешенцов Иван	2	2
30	Чирков Василий	1	2
31	Шапошников Василий	3	2
Класс второй			
1	Бардовский Прокофий	3	3
2	Данченко Николай	3	3
3	Матушинский Петр	3	3
4	Андриевский Аркадий	3	3

В 1 классе из арифметики окончена 1 часть и повторено умножение

Пройдена арифметическая пропорция

^a Тут і далі неможливо відновити окремі оцінки через пошкодження документа.

5	Горленко Андрей	3	3
6	Дмитренко Андрей	4	3
7	Закревский Николай	4	4
8	Лукашевич Аполлон	3	2
9	Прокопович Василий	3	2
10	Щербак Михайло	2	3
11	Андреев Иван	3	2
12	Бельченко Петр	3	3
13	Матвеев Александр	4	4
14	Матвеев Петр		
15	Нестелей Семен		
16	Отрада Лев	4	
17	Забела Василий	4	
18	Ступаков Петр	3	
19	Шапошников Александр	4	
	Класс третий		
1	Багаевский Петр	4	
2	Горонович Петр	4	
3	Пузыревский Андрей	4	
4	Халчинский Иван	4	
5	Андриевский Виктор	4	
6	Вишневский Иван	4	
7	Иваненко Александр	4	
8	Иваненко Семен	4	
9	Мартос Петр	4	
10	Прокопович Николай	2	
11	Сушков Петр	4	
12	Веридарский Тимон	4	
13	Родзянка Николай	3	
14	Горонович Павел	4	
15	Кошелев Иван	3	
16	Поросочкин Николай	3	
17	Отрада Онуфрий	4	
18	Сарачанов Михайло	4	
19	Скорородов Василий	4	
20	Столица Александр	4	
21	Слива Иван	4	
22	Филипченко	4	

23	Чекан Алексей	4	
Класс четвертый			
1	Григоров Николай	4	
2	Думитрашка Николай	3	
3	Марков Владимир	4	
4	Миллер Николай	4	
5	Миницкий Александр	2	
6	Яновский Николай	3	
7	Бороздин Яков	4	
8	Данилевский Александр	4	
9	Лукашевич Платон	3	
10	Макаров Андрей	2	
11	Сушков Иван		
12	[Иваненко Григорий]		

	<i>Класс пятый</i>	<i>Пове- дение</i>	<i>Успехи</i>			
			<i>по классу</i>		<i>по экзамену</i>	
			<i>в алге- бре</i>	<i>в гео- мет- рии</i>	<i>в пред- метах</i>	<i>в языках</i>
1	Коханович Семен	4	4	4	3	3
2	Бороздин Николай	4	4	4	4	3
3	Герард Николай	4	3	3	3	4
4	Лисаневич Александр	4	1	1	Не был	
5	Милорадович Лев	4	3	3	3	2
6	Скоропадский Петр	4	4	4	Не был	
7	Власенко Апполон	4	4	4	4	4
8	Сидоренко Иван	4	4	3	3	3
9	Шапошников Иван	4	4	4	4	4
10	Шапошников Григорий	4	4	4	4	4
	<i>Класс шестой</i>	<i>Пове- дение</i>	<i>Успехи</i>			
			<i>по классу</i>		<i>по экзамену</i>	
			<i>в алге- бре</i>	<i>в геоме- трии</i>	<i>в пред- метах</i>	<i>в язы- ках</i>
1	Кобелецкий Иван	4	4	4	4	4
2	Любич-Романович Василий	4	3	3	4	4
3	Романович Николай	4	4	4	4	4

4	Баранов Петр	4	4	4	4	4
5	Бороздин Федор	4	3	3	4	4
6	Высоцкий Герасим	4	4	4	4	4
7	Милорадович Сергей	4	4	4	4	4
8	Миницкий Илиодор	4	4	4	4	4
9	Редкин Петр	4	4	4	4	4
10	Тарновский Василий	4	4	4	4	4
11	Высочин Александр	Болен был				
12	Садовничий Григорий	4	4	4	4	4
13	Якобсон Яков	4	4	4	Не был	

Младший профессор
Учитель арифметики

Казимир Шапалинский
Антон Лопушевский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 23–24. Оригінал.

№ 50

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
4 КЛАСУ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА ЛЮТИЙ 1823 р.**

Не раніше 28 лютого 1823 р.^a

<i>Имена и фамилии учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>География</i>	<i>История</i>	<i>Что пройдено</i>
4 класс				
Григоров Николай	4	3	3	Из всеобщей географии церковную область, королевства объединенного Сицилий и Соединенные Штаты Ионических островов. Из всеобщей истории окончание египетской истории
Думитрашка Николай	4	3	3	
Марков Владимир	4	4	4	
Миллер Николай	4	2	3	
Миницкий Александр	4	3	3	
Яновский Николай	3	3	4	
Бороздин Яков	4	3	3	
Лукашевич Платон	4	3	3	
Макаров Андрей	4	3	2	
Данилевский Александр	4	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

Иваненко Григорий	4	3	4	
Сушков Иван	4	3	3	
Забела Виктор	4	3	3	
Сидоренко Василий	4	2	3	
Шкляревич Николай	4	4	4	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 17 зв. Оригінал.

№ 51

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 1-4
КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА ЛЮТИЙ 1823 р.**

Не раніше 28 лютого 1823 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
Класс первый			
Баталин Захар	1	1	В 1 классе из российской грамматики до изъяснения таблицы склонений имен существительных включительно
Баталин Федор	1	1	
Мионов Филипп	1	1	
Шрамченко Андрей	1	1	
Агало Иван	1	1	
Базиль Константин	4	4	
Воротников Александр	3	2	
Гютен Степан	4	4	
Ксенис Егор	3	2	
Котопули Филипп	2	1	
Сканави Иван	1	2	
Орлай Андрей	3	2	
Андриевский Павел	3	3	
Бирдин Иван	2	1	
Дмитренко Даниил	2	2	
Иваненко Андрей	3	2	
Симоновский Николай	4	3	
Вольский Климентий	2	3	
Вольский Николай	2	2	
Гринь Федор	3	3	
Забела Павел	3	2	
Кониский Александр	2	2	

^a Датовано за змістом документа.

Котельников Василий	2	3	
Мирковский Василий	1	1	
Мирковский Николай	1	1	
Мирковский Иван	1	1	
Нестелей Моисей	3	3	
Сребдольский Григорий	3	3	
Стрешенцов Иван	2	3	
Чирков Василий	3	3	
Шапошников Василий	2	3	
Класс второй			
Бардовский Прокофий	3	4	Во 2 классе о происхождении наклонений, времен, причастий и деепричастий в глаголах и о наречиях с их значениями
Данченко Николай	2	3	
Магушинский Петр	3	2	
Андриевский Аркадий	3	2	
Горленко Андрей	2	2	
Дмитренко Андрей	4	4	
Закревский Николай	2	2	
Лукашевич Аполлон	2	2	
Прокопович Василий	3	2	
Щербак Михаил	1	2	
Андреев Иван	3	3	
Бельченко Петр	3	3	
Матвеев Александр	4	4	
Матвеев Петр	4	4	
Нестелей Семен	4	3	
Отрада Лев	3	3	
Забела Василий	3	3	
Ступаков Петр	2	3	
Шапошников Александр	4	3	
Класс третий			
Богаевский Петр	2	2	
Горонович Петр	3	3	
Пузыревский Андрей	2	3	
Халчинский Иван	3	4	
Андриевский Виктор	3	3	
Вишневский Иван	Не ходил		
Иваненко Александр	2	3	
Иваненко Семен	3	3	
Мартос Петр	3	3	

Прокопович Николай	3	4
Сушков Петр	2	3
Веридарский Тимон	3	2
Родзянка Николай	3	3
Горонович Павел	3	3
Кошелев Иван	3	2
Парасочкин Николай	2	3
Отрада Онуфрий	3	3
Сарачанов Михаил	3	3
Скороходов Василий	3	3
Столица Александр	3	3
Слива Иван	3	3
Филипченко Ефим	3	4
Чекан Алексей	4	4
Класс четвертый		
Григоров Николай	3	3
Думитрашка Николай	3	4
Марков Владимир	4	4
Миллер Николай	4	4
Миницкий Александр	3	3
Яновский Николай	3	3
Бороздин Яков	3	3
Данилевский Александр	4	4
Лукашевич Платон	3	2
Макаров Андрей	3	2

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 29 – 29 зв. Оригінал.

№ 52

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 1–3
ВІДДІЛЕНЬ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЗА ЛЮТИЙ 1823 р.**

Не раніше 28 лютого 1823 р.^а

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>
	Отделение первое		
1	Баталин Захарий	3	2

^а Датовано за змістом документа.

2	Баталин Федор	3	2
3	Бардовский Прокофий	2	1
4	Горонович Петр	4	4
5	Данченко Николай	4	3
6	Думитрашка Николай	3	3
7	Матушинский Петр	3	1
8	Мионов Филипп	2	1
9	Пузыревский Андрей	4	4
10	Шрамченко Андрей	2	1
11	Агало Иван	2	1
12	Базиль Константин	3	2
13	Гютен Степан	2	1
14	Ксенис Егор	3	1
15	Котопули Филипп	3	0
16	Сканави Иван	2	1
17	Воротников Александр	3	0
18	Орлай Андрей	3	2
19	Андреевский Виктор	4	2
20	Андреевский Аркадий	2	1
21	Андреевский Павел	2	1
22	Бырдин Иван	3	0
23	Горленко Андрей	2	1
24	Дмитренко Андрей	4	3
25	Дмитренко Даниил	3	2
26	Закревский Николай	4	3
27	Иваненко Григорий	3	2
28	Иваненко Александр	3	2
29	Иваненко Семен	4	3
30	Иваненко Андрей	4	1
31	Лукашевич Аполлон	2	1
32	Мартос Петр	2	1
33	Прокопович Василий	2	1
34	Симоновский Николай	4	3
35	Щербак Михаил	3	2
36	Бельченко Петр	3	2
37	Сушков Петр	4	3
38	Андреев Иван	3	2
39	Виридарский Тимон	3	3
40	Вольский Климентий	4	3

41	Вольский Николай ^а		3
42	Горонович Павел		4
43	Гринь Федор		2
44	Забела Василий		3
45	Забела Павел		1
46	Кониский Алексей		1
47	Кошелев Иван		3
48	Котельников Иван		1
49	Мирковский Василий		1
50	Мирковский Николай		1
51	Мирковский Иван		1
52	Матвеев Петр		4
53	Матвеев Александр		3
54	Нестелей Моисей		2
55	Нестелей Семен		2
56	Отрада Онуфрий		4
57	Отрада Лев		3
58	Парасочкин Николай		3
59	Слива Иван		3
60	Сарачанов Михаил		4
61	Скороходов Василий		4
62	Сребдольский Григорий		1
63	Столица Александр		3
64	Стрешенцов Иван		2
65	Ступаков Петр		2
66	Чекан Алексей		4
67	Чирков Василий		1
68	Шапочников Александр		2
69	Шапочников Василий		2
	Отделение второе		
1	Бугаевский Петр		1
2	Григоров Николай		2
3	Марков Владимир		4
4	Миллер Николай		3
5	Миницкий Александр		1
6	Халчинский Иван		1
7	Яновский Николай		2

^а Оцінку учнів за №№ 41–69 першого відділення та №№ 1–11 другого відділення за поведінку відновити неможливо через втрату частини тексту документа.

8	Баранов Петр		4
9	Бороздин Яков		2
10	Бороздин Николай		3
11	Бороздин Федор		3
12	Вишневецкий Иван	-	-
13	Высоцкий Герасим	4	3
14	Данилевский Александр	3	3
15	Лисаневич Александр	4	1
16	Лукашевич Платон	2	1
17	Макаров Андрей	1	0
18	Прокопович Николай	1	0
19	Скоропадский Петр	-	-
20	Сушков Иван	4	4
21	Власенко Аполлон	4	4
22	Забела Виктор	3	2
23	Сидоренко Иван	3	3
24	Сидоренко Василий	3	2
25	Филипченко Ефим	4	3
26	Шапочников Григорий	4	4
27	Шапочников Иван	4	4
28	Шкляревич Николай	3	3
29	Родзянка Николай	3	2
	Отделение третье		
1	Коханович Семен	4	3
2	Кобеляцкий Иван	2	1
3	Любич-Романович Василий	4	4
4	Романович Николай	3	2
5	Герард Николай	3	1
6	Миницкий Илиодор	3	3
7	Редкин Петр	4	4
8	Тарновский Василий	4	3
9	Высочин Александр	2	1
10	Садовничей Григорий	4	2
11	Якобсон Яков	4	3

В первом отделении выучили общие правила родов, имен и их окончания без исключений, сверх сего каждую лекцию делаемы были краткие переводы с русского языка на латинский для упражнения в употреблении имен прилагательных с существительными по всем их

принадлежностям; причем назначаемо было по десять латинских употребительнейших слов к изучению.

Во втором отделении выучили правильные и неправильные уравнения имен прилагательных; окончили спряжение недостаточных глаголов; также значение слитных предлогов; при чем упражнялись в переводах с русского языка на латинский с разбором грамматическим.

В третьем отделении выучили об управлении отличительных глаголов, также о сочинении деепричастий; при чем занимались переводами с русского языка на латинский и обратно с разбором грамматическим и указанием на правила словосочинения.

Младший профессор

Семен Андрущенко

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 27–28. Оригінал.

№ 53

ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ З МУЗИКИ ТА ТАНЦІВ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1823 р.

Не раніше 31 березня 1823 р.^a

Число учеников		Способный	Прилежание	Что пройдено	Примечание
1	Павел Андриевский	Сии не ходят на музыкальный класс			Пению обучаться продолжают с успехом, но по воскресениям некоторые не бывают на пении, потому что отпускаемы
2	Николай Симоновский				
3	Андрей Иваненко				
4	Даниил Дмитренко				
5	Андрей Дмитренко				
6	Андрей Горленко				
7	Михаил Щербак				
8	Петр Мартос				
9	Аполлон Лукашевич				
10	Аркадий Андриевский				

^a Датовано за змістом документа.

11	Виктор Андриевский	Сии не ходят на музыкальный класс			в город, ^a невозможно заниматься ранее по причине за- нятия законо- учителем изъяс- нением Евангелия
12	Платон Лукашевич				
13	Владимир Марков				
14	Николай Яновский				
15	Николай Думитрашка				
16	Александр Миницкий				
17	Илиодор Миницкий				
18	Герасим Высоцкий				
19	Василий Тернавский				
20	Василий Любич				
21	Андрей Макаров				
22	Семен Иваненко				
23	Василий Прокопович	Способен	Ленив	Выучен хор, полонез и два хора учатся и разные музыкальные штуки	
24	Николай Закревский	Способен	Ленив		
25	Александр Данилевский	Способен	Ленив		
26	Яков Бороздин	Способен	Ленив		
27	Николай Прокопович	Способен	Прилежен		
28	Александр Иваненко	Способен	Прилежен		
29	Григорий Иваненко	Способен	Ленив		
30	Николай Миллер	Способен	Прилежен		
31	Николай Григоров	Способен	Прилежен		
32	Александр Лисаневич	Способен	Ленив		
33	Семен Коханович	Способен	Прилежен		
34	Николай Герард	Способен	Прилежен		
35	Лев Милорадович	Способен	Прилежен		
36	Николай Романович	Способен	Прилежен		
37	Иван Кобеляцкий	Способен	Прилежен		
38	Петр Баранов	Способен	Ленив		
39	Федор Бороздин	Способен	Ленив		
40	Сергей Милорадович	Способен	Прилежен		
41	Петр Редкин	Способен	Прилежен		

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73 – Арк. 45–45 зв. Оригінал.

^a Далі втрачена частина одного слова з закінченням *рано*.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
4 КЛАСУ З МАТЕМАТИКИ ЗА ТРАВЕНЬ 1823 р.**

Не раніше 31 травня 1823 р.^a

Число уче- ників	Имена учеников	Удостоение		
		за пове- дение	за успехи	
			по алгебре	по гео- мет- рии
	Класс четвертый			
1	Григоров Николай	3	2	2
2	Думитрашка Николай	3	2	2
3	Марков Владимир	4	4	4
4	Миллер Николай	4	4	4
5	Миницкий Александр	3	1	1
6	Яновский Николай	3	1	1
7	Бороздин Яков	4	3	3
8	Данилевский Александр	4	3	3
9	Иваненко Григорий	4	2	2
10	Лукашевич Платон	4	3	3
11	Макаров Андрей	4	1	1
12	Сушков Иван	4	4	4
13	Забела Виктор	4	4	4
14	Сидоренко Василий	4	1	1
15	Тамара Евгений	4	4	4
16	Тамара Павел	4	4	4
17	Тамара Василий	4	4	4
18	Тамара Иван	4	4	4
19	Шкляревич Николай	3	1	1
20	Криштофович Лев	4	Не пригтовлен	

Младший [профессор

Казимир Шапалинский]

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. –
Арк. 66–66 зв. Оригінал.*

^a Датовано за змістом документа.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
2 ВІДДІЛЕННЯ З ПОЛІТИЧНИХ НАУК ТА НІМЕЦЬКОЇ
СЛОВЕСНОСТІ ЗА СЕРПЕНЬ 1823 р.**

Не раніше 31 серпня 1823 р.^a

<i>Число уче- ников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи в немецкой словесности</i>
Отделение второе			
1	Бордовский Прокофий	3	2
2	Бугаевский Петр	3	2
3	Горонович Петр	3	4
4	Данченко Николай	3	3
5	Думитрашка Николай	3	3
6	Григоров Николай	3	3
7	Миллер Николай	3	3
8	Миницкий Александр	3	3
9	Пузыревский Андрей	3	3
10	Халчинский Иван	3	3
11	Яновский Николай	3	2
12	Базиль Константин	3	4
13	Гютен Степан	3	4
14	Артюхов Григорий	3	3
15	Андреевский Виктор	3	4
16	Андреевский Аркадий	3 ^b	
17	Высоцкий Герасим	3	
18	Горленко Андрей	3	
19	Дмитренко Андрей	3	
20	Іваненко Григорий	3 ^c	

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. –
Арк. 96 – 96 зв. Оригінал.*

^a Датовано за змістом документа.

^b Відомості останнього стовпчика не підлягають відновленню через пошкодження документа.

^c Опущені відомості про решту учнів через пошкодження документа.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
4–5 КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ
ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1823 р.**

10 вересня 1823 р.

<i>Номера учеников</i>	<i>Имена</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи по риторике</i>	<i>Что пройдено</i>
	Класс четвертый			
1	Горонович Петр	4	3	В 4 классе из риторики писали и прошли введение о красноречии вообще, о пособиях к оному и о разделении с предварительным повторением прежде пройденного
2	Миницкий Александр	3	3	
3	Пузыревский Андрей	1	1	
4	Халчинский Иван	4	4	
5	Андреевский Виктор	4	4	
6	Артохов Григорий	3	3	
7	Иваненко Александр	3	3	
8	Иваненко Семен	3	3	
9	Крыштофович Лев	2	3	
10	Макаров Андрей	3	3	
11	Мартос Петр	3	3	
12	Прокопович Николай	3	3	
13	Сушков Петр	3	2	
14	Горонович Павел	3	3	
15	Кошелев Иван	2	2	
16	Колишкевич Алексей	4	4	
17	Отрада Онуфрий	4	3	
18	Парасочкин Николай	2	2	
19	Родзянка Николай	3	3	
20	Сарачанов Михаил	3	3	
21	Скороходов Василий	3	3	
22	Слива Иван	2	2	
23	Столица Александр	3	3	
24	Филипченко Ефим	4	3	
25	Чекан Алексей	4	3	
26	Юркевич Петр	4	3	
27	Юркевич Степан	4	3	

Класс пятый			
1	Григоров Николай	2	2
2	Думитрашко Николай	3	3
3	Марков Владимир	2	3
4	Миллер Николай	3	3
5	Яновский Николай	3	4
6	Бороздин Яков	3	3
7	Данилевский Александр	3	4
8	Иваненко Григорий	3	3
9	Лукашевич Платон	3	2
10	Сушков Иван	4	3
11	Забела Виктор	3	4
12	Сидоренко Василий	2	3
13	Шкляревич Николай	3	4

В пятом классе из риторических фигур предложений о занятии, уступлении, сообщении и из фигур речений, обосновываемых на повторении с предварительным повторением тропов и прочих фигур речений с примерами оных

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 124–124 зв. Оригінал.

№ 57

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
5–7 КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО
ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1823 р.**

Не раніше 30 вересня 1823 р.^а

Число учеников	Имена учеников	Профессорское удостоверение	
		поведение	успехи по Закону Божию
Класс пятый			
1	Григоров Николай	4	4
2	Думитрашко Николай	4	3

^а Датовано за суміжними документами.

3	Марков Владимир	4	4
4	Миллер Николай	4	3
5	Яновский Николай	3	2
6	Бороздин Яков	4	4
7	Данилевский Александр	3	4
8	Иваненко Григорий	4	4
9	Лукашевич Платон	4	4
10	Сушков Иван	4	4
11	Забела Виктор	4	4
12	Котляревский Александр	4	4
13	Котляревский Егор	4	4
14	Котляревский Николай	4	4
15	Сидоренко Василий	4	4
16	Шкляревич Николай	4	4
	Класс шестой		
1	Бороздин Николай	4	3
2	Милорадович Лев	4	3
3	Власенко Аполлон	4	4
4	Сидоренко Иван	3	3
5	Шапочников Иван	4	4
6	Шапочников Григорий	4	4
	Класс седьмой		
1	Кобеляцкий Иван	4	4
2	Романович-Любич Василий	4	4
3	Романович Николай	4	4
4	Баранов Петр	4	4
5	Бороздин Федор	4	4
6	Высоцкий Герасим	4	4
7	Милорадович Сергей	4	4
8	Миницкий Илиодор	4	4
9	Редькин Петр	4	4
10	Тарновский Василий	4	4
11	Садовничий Григорий	4	4

Законоучитель

протоиерей Павел Вольнский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 140. Оригінал.

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 4–5
 КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1823 р.
 Жовтень 1823 р.

<i>Число учени- ков</i>	<i>Имена</i>	<i>Пове- дение</i>	<i>Успехи по рито- рике</i>	<i>Что пройдено</i>
	Класс четвертый			
1	Горонович Петр	3	3	Из риторики первой части: об изобретении грамматическом до распростра- нения через превращения глагола
2	Миницкий Александр	3	3	
3	Пузыревский Андрей	1	1	
4	Халчинский Иван	4	4	
5	Андреевский Виктор	4	3	
6	Артюхов Григорий	3	3	
7	Иваненко Семен	2	2	
8	Крыстовович Лев	2	2	
9	Макаров Андрей	3	2	
10	Мартос Петр	3	3	
11	Горонович Павел	3	3	
12	Иваненко Александр	3	2	
13	Прокопович Николай	2	2	
14	Сушков Петр	3	2	
15	Кошелев Иван	2	2	
16	Колишкевич Алексей	4	4	
17	Отрада Онуфрий	3	3	
18	Парасочкин Николай	Не был		
19	Сарачанов Михаил	3	3	
20	Скороходов Василий	3	2	
21	Слива Иван	2	2	
22	Родзянка Николай	2	3	
23	Столица Александр	3	3	
24	Филипченко Ефим	3	3	
25	Чекан Алексей	4	3	
26	Юркевич Петр	4	3	
27	Юркевич Степан	4	3	
	Класс пятый			Из риторики второй части: об
1	Григоров Николай	3	3	

2	Думитрашко Николай	За болезнию не был		украшении из фигур предложений о сообщении, уступлении, предупреждении, поправлении и происхождении
3	Марков Владимир	3	4	
4	Миллер Николай	3	3	
5	Яновский Николай	3	4	
6	Бороздин Яков	3	3	
7	Данилевский Александр	3	4	
8	Иваненко Григорий	3	3	
9	Лукашевич Платон	3	2	
10	Сушков Иван	3	4	
11	Забела Виктор	3	4	
12	Котляревский Александр	3	3	
13	[Кот]ляревский Егор	3	3	
14	[Котл]яревский Николай	3	3 ^a	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 136–136 зв. Оригінал.

№ 59

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 5–7 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА ЖОВТЕНЬ 1823 р.**

Не раніше 31 жовтня 1823 р.^b

Число учеников	Имена учеников	Удостоение		
		за поведение	за успехи	
			в алгебре	в геометрии
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	4	3	3
2	Думитрашка Николай	4	2	2
3	Марков Владимир	4	4	4
4	Миллер Николай	4	3	3
5	Яновский Николай	3	2	2
6	Бороздин Яков	4	3	3

^a Документ пошкоджений.

^b Датовано за змістом документа.

7	Данилевский Александр	4	4	4
8	Иваненко Григорий	4	1	2
9	Лукашевич Платон	4	3	3
10	Сушков Иван	4	4	4
11	Забела Виктор	4	4	4
12	Котляревский Александр	4	4	4
13	Котляревский Егор	4	4	4
14	Котляревский Николай	4	3	3
15	Сидоренко Василий	4	1	2
16	Шкляревич Николай	4	3	4
	Класс шестой		<i>приложение к алгебре</i>	<i>из плоской тригонометрии</i>
1	Бороздин Николай	4	3	4
2	Милорадович Лев	4	3	3
3	Власенко Аполлон	4	4	4
4	Сидоренко Иван	4	2	2
5	Шапошников Иван	4	4	4
6	Шапошников Григорий	4	4	4
	Класс седьмой		<i>в конических сечениях</i>	<i>в физике</i>
1	Кобелецкий Иван	4	4	4
2	Любич-Романович [Василий]	4	3	4
3	Романович Николай	4	4	4
4	Баранов Петр	4	4	4
5	Бороздин Федор	4	3	3
6	Высоцкий Герасим	4	3	3
7	Милорадович Сергей	4	3	3
8	Миницкий Илиодор	4	4	4
9	Редкин Петр	4	4	4
10	Тарнавский Василий	4	4	4
11	Садовничий Григорий	4	4	4

Младший профессор

Казимир Шапалинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 145–146. Оригінал.

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 4–5
 КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА ЖОВТЕНЬ 1823 р.
 2 листопада 1823 р.

<i>Число учени- ков</i>	<i>Имена</i>	<i>Пове- дение</i>	<i>Успехи по рито- рике</i>	<i>Что пройдено</i>
	Класс четвертый			
1	Горонович Петр	4	4	Из риторики из части об изобретении превращения предложений через перемену глаголов и о видах простых периодов с примерами и упражнениями
2	Миницкий Александр	3	3	
3	Пузыревский Андрей	1	1	
4	Халчинский Иван	4	4	
5	Андреевский Виктор	4	4	
6	Артохов Григорий	3	3	
7	Иваненко Семен	3	2	
8	Крыштофович Лев	2	3	
9	Макаров Андрей	3	3	
10	Мартос Петр	3	3	
11	Горонович Павел	4	3	
12	Иваненко Александр	3	3	
13	Прокопович Николай	3	3	
14	Сушков Петр	2	3	
15	Кошелев Иван	Не был		
16	Колишкевич Алексей	4	4	
17	Отрада Онуфрий	4	4	
18	Парасочкин Николай	Не был		
19	Родзянка Николай	4	3	
20	Садовничий Константин	4	4	
21	Сарачанов Михаил	3	3	
22	Скороходов Василий	3	3	
23	Слива Иван	3	2	
24	Столица Александр	3	3	
25	Филипченко Ефим	4	4	
26	Чекан Алексей	4	3	
27	Юркевич Петр	4	4	
28	Юркевич Степан	4	3	

Класс пятый				
1	Григоров Николай	3	3	В 5 классе из риторики по части об украшении пройдены из фигур предложений с дополнительным ^а
2	Думитрашко Николай	4	3	
3	Марков Владимир	3	4	
4	Миллер Николай	4	3	
5	Яновский Николай	3	4	
6	Бороздин Яков	3	3	
7	[Д]анилевский Александр	3	4	
8	[Ив]аненко Григорий	4	3	
9	[Лукаш]евич Платон	3	3	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 135–135 зв. Оригінал.

№ 61

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ З
ПОЛІТИЧНИХ НАУК ТА НІМЕЦЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ
ЗА ГРУДЕНЬ 1823 р.**

Не раніше 31 грудня 1823 р.^б

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи в немецкой словесности</i>
Отделение второе			
1	Бардовский Прокофий	3	2
2	Богаевский Петр	3	3
3	Вольский Климентий	3	3
4	Горонович Петр	3	2
5	Григоров Николай	3	2
6	Данченко Николай	3	1
7	Думитрашка Николай	3	2
8	Миллер Николай	3	3
9	Миницкий Александр	3	3
10	Пузыревский Андрей	3	3
11	Халчинский Иван	3	4

^а Далі документ пошкоджений.

^б Датовано за змістом документа.

12	Яновский Николай	3	3
13	Базиль Константин	3	3
14	Гютен Степан	3	3
15	Андреевский Виктор	3	4
16	Андреевский Аркадий	3	4
17	Артюхов Григорий	2	2
18	Высоцкий Герасим	3	2
19	Горленко Андрей	3	2
20	Дмитренко Андрей	3	3
21	Иваненко Григорий	3	2
22	Иваненко Александр	3	2
23	Иваненко Семен	3	2
24	Кристофович Лев	3	4
25	Лукашевич Платон	3	3
26	Макаров Андрей	1	2
27	Мартос Петр	3	3
28	Милорадович Лев	3	3
29	Прокопович Николай	3	1
30	Сушков Иван	3	4
31	Сушков Петр	3	3
32	Андреев Иван	3	3
33	Бельченко Петр	3	3
34	Виридарский Тимон	3	2
35	Горонович Павел	3	3
36	Колишкевич Алексей	3	4
37	Котляревский Александр	3	3
38	Котляревский Егор	3	3
39	Котляревский Николай	3	3
40	Матвеев Петр	3	4
41	Матвеев Александр	3	3
42	Нестелей Семен	3	2
43	Отрада Онуфрий	3	3
44	Отрада Лев	3	2
45	Родзянка Николай	3	4
46	Садовничей Константин	3	2
47	Сарачанов Михаил	3	3
48	Сидоренко Иван	3	3
49	Сидоренко Василий	3	3
50	Скороходов Василий	3	3

51	Слива Иван	3	3
52	Столица Александр	3	3
53	Чекан Алексей	3	2
54	Юркевич Петр	3	3
55	Юркевич Степан	3	3
	Отделение третье		
1	Кобеляцкий Иван	3	3
2	Романович Николай	3	3
3	Баранов Петр	3	3
4	Марков Владимир	3	2
5	Бороздин Федор	3	2
6	Бороздин Николай	3	2
7	Бороздин Яков	3	2
8	Данилевский Александр	3	3
9	Садовничей Григорий	3	3
10	Власенко Аполлон	3	3
11	Шапошников Иван	3	3
12	Шапошников Григорий	3	3
13	Филипченко Ефим	3	3
14	Забела Виктор	Не был	
15	Шкляревич Николай	3	2
	Отделение четвертое		
1	Любич-Романович Василий	3	4
2	Редкин Петр	3	4
3	Миницкий Илиодор	3	4
4	Тарновский Василий	3	2
5	Милорадович Лев	3	3
	Класс седьмой		<i>в полити- ческих науках</i>
1	Кобеляцкий Иван	3	3
2	Романович Николай	3	3
3	Любич-Романович Василий	3	3
4	Редкин Петр	3	3
5	Бороздин Федор	3	3
6	Высоцкий Герасим	3	3
7	Тарновский Василий	3	3
8	Милорадович Сергей	3	3
9	Миницкий Илиодор	3	3

10	Баранов Петр	3	3
11	Садовничей Григорий	3	3

Профессор,
надворный советник

Михаил Билевич

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 73. – Арк. 170–171. Оригінал.

№ 62

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 5–7
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА СІЧЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 січня 1824 р.^a

Чис- ло уче- ни- ков	Имена учеников	Профессорское удостоверение		
		поведе- ние	успехи по Закону Божію	сколько было лекций по Закону Божію и что пройдено
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	4	4	В 5 и 6 классах по предмету Закона Божия занимаемо было в неделю по четыре часа и из Священной истории повторено период первый: от сотворения мира до потопа – 2262 года; периода
2	Думитрашко Николай	4	4	
3	Марков Владимир	4	4	
4	Миллер Николай	4	4	
5	Яновский Николай	3	3	
6	Бороздин Яков	4	4	
7	Данилевский Александр	4	4	
8	Иваненко Григорий	Не ходил		
9	Лукашевич Платон	4	4	
10	Сушков Иван	4	4	
11	Забела Виктор	Не ходил		
12	Котляревский Александр	4	4	
13	Котляревский Егор	4	4	
14	Котляревский Николай	4	4	
15	Сидоренко Василий	4	4	
16	Шкляревич Николай	Не ходил		

^a Датовано за змістом документа.

Класс шестой				
1	Бороздин Николай	4	4	<p>второго отделение первое: от потопа до переселения Аврамова в землю Ханаанскую – 1147 лет, отделение второе: от переселения Аврамова в землю Ханаанскую до исхода израильтян из Египта – 430 лет; из Священной же географии повторено: 1) разделение обетованной земли на 12 колен по завладении оной израильтяна- ми; 2) по разделению государства Израильского на сколько частей вся обетованная земля разделилась; 3) в последние времена на</p>
2	Милорадович Лев	3	3	
3	Власенко Аполлон	4	4	
4	Сидоренко Иван	3	4	
5	Шапочников Иван	4	4	
6	Шапочников Григорий	4	4	

				<p>сколько провинций земля обетованная разделена; 4) каждая провинция какие колена в себе содержала; 5) в обетованной земле сколько было знатных озер и рек; 6) какие в оной города были достопамятные; 7) какие в оной горы по большей части славные</p>
	Класс седьмой			
1	Кобеляцкий Иван	4	4	<p>В 7 классе по предмету Закона Божия занимаемо было в неделю по два часа и прочетом пройдено восемь бесед Иже во Святых Отца нашего Иоанна Златоустого. Сверх того из Нового Завета прочетом пройдено</p>
2	Романович-Любич Василий	4	4	
3	Романович Николай	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Бороздин Федор	4	4	
6	Высоцкий Герасим	4	4	
7	Милорадович Сергей	4	4	
8	Миницкий Илиодор	4	4	
9	Редькин Петр	4	4	
10	Тарновский Василий	4	4	
11	Садовничей Григорий	4	4	

				соборное послание Св. Апостола Иуды, Св. Апостола Павла послание к римлянам и первое и второе его же послания к коринфянам
--	--	--	--	--

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 264–264 зв. Оригінал.

№ 63

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 5 КЛАСУ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ЗА СІЧЕНЬ 1824 р. Не раніше 31 січня 1824 р.^a

Число учеников	Имена учеников	За поведе-ние	За успехи	
			по алгебре	по геометрии
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	4	3	3
2	Думитрашка Николай	4	2	2
3	Марков Владимир	4	4	4
4	Миллер Николай	4	3	3
5	Яновский Николай	4	3	3
6	Бороздин Яков	4	4	4
7	Данилевский Александр	4	4	4
8	Лукашевич Платон	4	3	4
9	Сушков Иван	4	4	4
10	Забела Виктор	4	4	3

^a Датовано за змістом документа.

11	Котляревский Александр	4	4	4
12	Котляревский Егор	4	4	4
13	Котляревский Николай	4	3	3
14	Сидоренко Василий	4	1	1

Профессор

Казимир Шапалинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 22–22 зв. Оригінал.

№ 64

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 4–7
КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА СІЧЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 січня 1824 р.^a

<i>Число</i>	<i>Имена</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
	4 класс			
1	Горонович Петр	4	4	Из прежде пройденных предметов до седьмого класса по риторике, а в седьмом из логики повторяли, приготовляясь к экзамену и были занятия испытанием
2	Миницкий Александр	3	3	
3	Пузыревский Андрей	1	1	
4	Халчинский Иван	4	4	
5	Андриевский Виктор	3	4	
6	Артюхов Григорий	3	2	
7	Иваненко Семен	2	2	
8	Кристофович Лев	2	3	
9	Макаров Андрей	Не был		
10	Мартос Петр	2	3	
11	Горонович Павел	3	3	
12	Иваненко Александр	3	3	
13	Прокопович Николай	3	3	
14	Сушков Петр	3	3	
15	Кошелев Иван	Не был		
16	Колишкевич Алексей	4	4	
17	Отрада Онуфрий	3	4	
18	Паросочкин Николай	Не был		
19	Родзянка Николай	3	3	

^a Датовано за змістом документа.

20	Садовничей Константин	4	4
21	Сарачанов Михаил	3	2
22	Скороходов Василий	3	3
23	Слива Иван	3	2
24	Столица Александр	3	3
25	Филипченко Ефим	4	3
26	Чекан Алексей	4	3
27	Юркевич Петр	4	4
28	Юркевич Степан	3	3
5 класс			
1	Миллер Николай	4	3
2	Данилевский Александр	3	4
3	Яновский Николай	3	3
4	Сушков Иван	4	4
5	Бороздин Яков	3	3
6	[Думитрашка] Николай	3	3
7	Григоров Николай	3	3
8	Марков Владимир	3	4
9	Лукашевич Платон	3	3
10	Григорий Иваненко	3	4
11	Забела Виктор	Не был	
12	Сидоренко Василий	3	3
13	Котляревский Александр	4	4
14	Котляревский Егор	4	4
15	Котляревский Николай	3	3
16	Шклярович Николай	Не был	
6 класс			
1	Милорадович Лев	2	2
2	Коханович Семен	Не был	
3	Бороздин Николай	3	3
4	Власенко Аполлон	4	4
5	Сидоренко Иван	3	3
6	Шапочников Иван	4	4
7	Шапочников Григорий	4	4
7 класс			
1	Кобеляцкий Иван	4	4

2	Романович-Любич Василий	3	3	
3	Романович Николай	2	2	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Бороздин Федор	3	3	
6	Высоцкий Герасим	3	3	
7	Милорадович Сергей	3	3	
8	Миницкий Илиодор	3	3	
9	Редкин Петр	4	4	
10	Терновский Василий	4	4	
11	Высочин Александр	Не был		
12	Садовничий Григорий	4	3	

Профессор

Парфений Никольский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 20–21. Оригінал.

№ 65

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–4
ВІДДІЛЕНЬ З ЛАТИНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА СІЧЕНЬ 1824 р.
Не раніше 31 січня 1824 р.^a**

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
Отделение второе				
1	Бардовский	2	1	Во втором отделении выучили 3 и 4 спряжения правильных, как действительных и страдательных, так и
2	Богаевский	3	2	
3	Вольский	3	2	
4	Горонович Петр	3	3	
5	Григоров	2	1	
6	Данченко	2	1	
7	Думитрашко	4	1	
8	Миллер	4	2	
9	Миницкий Александр	3	1	
10	Пузыревский	2	1	

^a Датовано за змістом документа.

11	Халчинский	3	2	отложительных глаголов.
12	Яновский	3	2	
13	Базиль	4	3	
14	Гютен	3	2	
15	Андреевский Виктор	4	4	Примечание: многие из учеников сего отделения не успели по лености
16	Андреевский Аркадий	4	2	
17	Артюхов Григорий	-	-	
18	Высоцкий	3	1	
19	Горленко	3	1	
20	Дмитренко Андрей	4	2	
21	Иваненко Александр	4	2	
22	Иваненко Семен	3	1	
23	Крыштофович	3	1	
24	Лукашевич Платон	3	1	
25	Мартос	2	1	
26	Прокопович Николай	2	1	
27	Сушков Иван	4	2	
28	Сушков Петр	3	1	
29	Андреев	2	1	
30	Бельченко	3	2	
31	Виридарский	3	2	
32	Горонович Павел	4	4	
33	Кольшкевич	4	4	
34	Котляревский Александр	4	4	
35	Котляревский Егор	4	4	
36	Котляревский Николай	4	3	
37	Матвеев Петр	-	-	
38	Матвеев Александр	-	-	
39	Нестелей Семен	2	1	
40	Отрада Онуфрий	4	3	
41	Отрада Лев	3	2	
42	Родзянка	4	3	
43	Сарачанов	4	3	
44	Сидоренко Иван	1	1	
45	Сидоренко Василий	3	3	
46	Скороходов	4	2	
47	Слива	4	2	
48	Столица	3	2	

49	Чекан	3	2	
50	Садовничий Константин	3	2	
51	Юркевич Петр	4	4	
52	Юркевич Степан	3	2	
Отделение третье				
1	Кобеляцкий	3	2	В третьем отделении занимались повторением пройденного и сверх того пройдено вновь об употреблении деепричастия в именительном и родительном падежах; упражнялись также в переводах с русского языка на латинский с разбором грамматическим
2	Марков	3	3	
3	Романович Николай	4	4	
4	Баранов	4	4	
5	Бороздин Федор	3	2	
6	Бороздин Николай	3	2	
7	Бороздин Яков	3	2	
8	Данилевский	3	2	
9	Власенко	4	2	
10	Забела Виктор	3	3	
11	Садовничий Григорий	4	3	
12	Филипченко	4	3	
13	Шапочников Иван	4	3	
14	Шапочников Григорий	4	3	
Отделение четвертое				
1	Любич-Романович Василий	4	4	В четвертом отделении высшее словосочинение и притом занимались переводами с русского языка на латинский по правилам оного сочинения с разбором на
2	Редкин	4	3	
3	Тарновский	4	2	
4	Миницкий Илиодор	4	2	

				ЛАТИНСКОМ ЯЗЫКЕ
--	--	--	--	--------------------

Профессор латинского языка

С. Андрущенко

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 26 зв.–27. Оригінал.

№ 66

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
З МАЛЮВАННЯ ЗА СІЧЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 січня 1824 р.^a

<i>Число учени- ков</i>	<i>Имена</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>
1	Агало Иван	3	2
2	Баталин Захар	2	1
3	Баталин Федор	2	1
4	Миронов Филипп	3	1
5	Ксенис Егор	3	2
6	Сканави Иван	2	2
7	Котопули Филипп	2	2
8	Шрамченко Андрей	3	2
9	Ножин Дмитрий	3	3
10	Ланге Леопольд	3	4
11	Матушинский Петр	3	3
12	Орлай Андрей	2	3
13	Забела Яков	4	3
14	Закревский Николай	3	2
15	Дмитренко Данил	4	4
16	Лукашевич Аполлон	2	2
17	Прокопович Василий	4	4
18	Пащенко Тимофей	3	2

^a Датовано за змістом документа.

19	Пашенко Андрей	3	2
20	Пашенко Иван	3	2
21	Иваненко Андрей	-	-
22	Чернилевский Михаил	2	1
23	Бирдин Иван	2	2
24	Крамтич Максим	4	2
25	Воротников Александр	4	3
26	Бобар Гавриил	4	3
27	Коневский Николай	4	2
28	Полторацкий Павел	-	-
29	Андриевский Павел	3	3
30	Артюхов Константин	2	4
31	Щербак Михаил	1	3
32	Криц Федор	-	-
33	Качемазов Павел	-	-
34	Войтохович Андрей	-	-
35	Котляревский Михаил ^a		
36	Юркевич Василий		
37	Юркевич Николай	3	2
38	Силич Николай	-	-
39	Силич Михаил	-	-
40	Соловьёв Федор	4	2
41	Курдюмов Иван	4	2
42	Курдюмов Василий	4	3
43	Подгаевский Гавриил	4	4
44	Тарасевич Павел	-	-
45	Ступаков Петр	-	-
46	Забела Василий	-	-
47	Забела Николай	-	-
48	Нестелей Моисей	-	-
49	Забела Павел	2	2
50	Храмцов Николай	4	-
51	Гамалей Александр	4	2
52	Гамалей Михаил	-	-
53	Гришнаковский Александр	-	-
54	Мирковский Василий	3	2
55	Мирковский Иван	4	2

^a Оцінки Котляревського М. та Юркевича В. не підлягають відновленню через пошкодження документа.

56	Мирковский Николай	4	2
57	Стрешенцов Иван	3	3
58	Худолей Павел	-	-
59	Сребдольский Григорий	-	-
60	Котельников Иван	-	-
61	Белоновский Василий	-	-
62	Белоновский Павел	-	-
63	Садовничей Андрей	4	2
64	Кониский Андрей	-	-
65	Мокрицкий Аполлон	-	-
66	Конвесаров Алексей	2	1
67	Бенземан Иван	2	2
68	Гербаневский Николай	-	-
69	Гербаневский Сократ	-	-
70	Жила Николай	-	-
71	Гармаш Петр	-	-
72	Дараган Кузьма	-	-
73	Дараган Максим	-	-
74	Салиман Павел	3	1
75	Почека Яков	3	2
76	Гринь Федор	4	3
77	Енька Иван	3	3
78	Енька Степан	3	3
79	Шапошник Александр	4	3
80	Шапошников Василий	4	2
81	Радзиховский Иван	-	-
82	Бардовский Прокофий	1	2
83	Бугаевский Петр	3	4
84	Данченко Николай	3	3
85	Миницкий Александр	2	2
86	Вольский Климентий	4	3
87	Пузыревский Андрей	1	3
88	Думитрашко Николай	4	3
89	Миллер Николай	4	3
90	Базиль Константин	4	4
91	Гютен Степан	4	3
92	Горонович Петр	4	3
93	Андриевский Виктор	4	4
94	Андриевский Аркадий	4	3

95	Дмитренко Андрей	4	3
96	Горленко Андрей	2	3
97	Григоров Николай	2	3
98	Лукашевич Платон	-	-
99	Милорадович Лев	-	-
100	Криштофович Лев	3	3
101	Иваненко Александр	4	4
102	Иваненко Семен	3	3
103	Прокопович Николай ^a		
104	Высоцкий Герасим	-	-
105	Артюхов Григорий	4	4
106	Сушков Иван	3	4
107	Сушков Петр	2	3
108	Мартос Петр	2	2
109	Яновский Николай	3	3
110	Андреев Иван	3	3
111	Бельченко Петр	4	4
112	Отрада Лев	-	-
113	Отрада Онуфрий	-	-
114	Скороходов Василий	-	-
115	Слива Иван	-	-
116	Сарачанов Михаил	-	-
117	Пащенко Елисей	-	-
118	Веридарский Тимон	-	-
119	Панкевич Афанасий	-	-
120	Скаловский	4	4
121	Сидоренко Иван	-	-
122	Сидоренко Василий	2	3
123	Столица Александр	-	-
124	Садовничей Константин	-	-
125	Нестелей Семен	4	4
126	Родзянка Николай	-	-
127	Горонович Павел	-	-
128	Колишкевич Алексей	-	-
129	Юркевич Степан	3	3
130	Юркевич Петр	3	2
131	Чекан Алексей	-	-
132	Котляревский Егор	-	-

^a Оцінки Прокоповича М. не підлягають відновленню через пошкодження документа.

133	Котляревский Александр	-	-
134	Котляревский Николай	-	-
135	Кукольник Нестор	-	-
136	Марков Владимир	-	-
137	Кобеляцкий Иван	-	-
138	Данилевский Александр	3	3
139	Баранов Петр	-	-
140	Бороздин Федор	-	-
141	Бороздин Николай	-	-
142	Бороздин Яков	4	3
143	Забела Виктор	-	-
144	Шкляревич Николай	-	-
145	Шапошников Иван	4	4
146	Шапошников Григорий	4	4
147	Власенко Аполлон	4	4
148	Редькин Петр	-	-
149	Милорадович Сергей	-	-
150	Терновский Василий	-	-
151	Романович Николай	-	-
152	Романович-Любич Василий	-	-
153	Миницкий Илиодор	-	-
154	Садовничей Григорий	-	-

В первом отделении рисуют части головы человека и полные ландшафты.

Во втором отделении рисуют пальцы руки и почку и ландшафты.

В третьем отделении рисуют головы человеческие и большие ландшафты.

Рисовальный учитель

Капитон Павлов

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 3–4 зв. Оригінал.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 4–7
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА ЛЮТИЙ 1824 р.**

Не раніше 29 лютого 1824 р.^a

Число учени- ков	Имена учеников	Профессорское удостоение	
		поведение	успехи по Закону Божію
	Класс четвертый		
1	Горонович Петр	4	4
2	Миницкий Александр	3	3
3	Пузыревский Андрей	1	1
4	Андреевский Виктор	4	4
5	Артюхов Григорий	4	4
6	Иваненко Александр	2	2
7	Иваненко Семен	2	2
8	Халчинский Иван	4	3
9	Криштофович Лев	4	3
10	Мартос Петр	3	3
11	Прокопович Николай	3	2
12	Сушков Петр	3	3
13	Горонович Павел	4	4
14	Колишкевич Алексей	4	4
15	Отрада Онуфрий	По болезни не ходил	
16	Родзянка Николай	4	4
17	Садовничей Константин	4	4
18	Сарачанов Михаил	4	3
19	Скороходов Василий	4	3
20	Слива Иван	4	3
21	Столица Александр	4	3
22	Филипченко Ефим	4	3
23	Чекан Алексей	4	3
24	Юркевич Петр	4	4
25	Юркевич Степан	4	4
	Класс пятый		
1	Григоров Николай	3	3

^a Датовано за змістом документа.

2	Думитрашко Николай	4	4
3	Марков Владимир	4	4
4	Миллер Николай	3	3
5	Яновский Николай	2	3
6	Бороздин Яков	4	4
7	Данилевский Александр	4	4
8	Лукашевич Платон	4	4
9	Сушков Иван	3	4
10	Забела Виктор	4	4
11	Котляревский Александр	3	3
12	Котляревский Егор	4	4
13	Котляревский Николай	3	4
14	Сидоренко Василий	3	4
	Класс шестой		
1	Бороздин Николай	3	2
2	Милорадович Лев	3	1
3	Власенко Иван ^а	4	4
4	Сидоренко Иван	3	4
5	Шапочников Иван	4	4
6	Шапочников Григорий	4	4

В 5 и 6 классах по предмету Закона Божия занимаемо было в неделю по четыре часа и пройдено из Священной истории отделения третьего: от исхода израильтян из Египта до Саула – первого царя израильского – 550 лет: § 1. Об исходе израильтян из Египта и установлении Пасхи; § 2. О погоне за израильтянами и потоплении фараона; § 3. О десяти заповедях и церковных израильтянам установлениях; § 4. О 40-летнем странствовании израильтян по Аравии; § 5. О кончине Моисея; § 6. О пяти книгах Моисеевых; § 7. О принятии израильтян в землю Ханаанскую и разделении оной между ними; § 8. О судьях израильских; § 9. Об Илье, судье израильском; § 10. О Самуиле, пророке и последнем судье израильском. Отделения четвертого: от первого израильского царя Саула до пленения вавилонского – 513 лет: § 1. О жизни Саула; § 2. О кротости Давида; § 3. О слабости Давида и раскаянии его; § 4. О Соломоне и сочинении его; § 5. О разделении двенадцати колен израильских на царства; § 6. Об идолопоклонстве в Царстве Израильском; § 7. О пророке Илье и Елисее и о разрушении Царства Израильского; § 8. О богобоязливости

^а Так у документі. Йдеться про Власенка Аполлона.

говитов; § 9. О церкви в Царстве Иудейском; § 10. О пленении вавилонском; § 11. О пророках до пленения вавилонского и § 12. О писаниях пророческих. А из Священной географии показаны: 1. Черное или Красное море; 2. Каменистая Аравия; 3. Гора Синайская; 4. Гора Фасга, на которой Моисей скончался; 5. Земли, на которых обитали моавитяне, маднанитяне, аммонитяне и филистимляне; 6. Гора Сион; 7. Города Вефиль и Дан; 8. Царства Вавилонское и Ассирийское и бывшие оных столичные города Вавилон и Ниневия.

Класс седьмой			
1	Кобеляцкий Иван	4	4
2	Романович-Любич Василий	4	4
3	Романович Николай	4	4
4	Баранов Петр	4	4
5	Бороздин Федор	4	4
6	Высоцкий Герасим	4	4
7	Милорадович Сергей	4	4
8	Миницкий Илиодор	4	4
9	Редькин Петр	4	4
10	Тарновский Василий	4	4
11	Садовничей Григорий	4	4

В 7 классе по предмету Закона Божия занимаемо было по два часа в неделю и прочтено 4 беседы Иже во святых Отца нашего Иоанна Златоустого. Сверх того из Священного Писания прочетом пройдено: 1. Послания Св. Апостола Павла к галатам, к ефесянам, к филиппийцам, к колоссянам и первое послание к фессалоникийцам; 2. Слово о посте, разделенное на четыре статьи, говоренное Гавриилом, епископом Орловским и Севским; 3. Христианского чтения книжку пятую.

Законоучитель *протоиерей Павел Вольтский*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 50–52 зв. Оригінал.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 5–7
КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ЗА ЛЮТИЙ 1824 р.
Не раніше 29 лютого 1824 р.^a**

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		
	<i>за поведе- ние</i>	<i>за успехи</i>	
		<i>в алгебре</i>	<i>в геометрии</i>
Класс пятый			
Григоров Николай	4	3	3
Думитрашка Николай	4	2	2
Марков Владимир	4	4	4
Миллер Николай	4	3	3
Яновский Николай	4	3	3
Бороздин Яков	4	4	4
Данилевский Александр	4	4	4
Лукашевич Платон	4	4	4
Сушков Иван	4	4	4
Забела Виктор	Болен		
Котляревский Александр	4	4	4
Котляревский Егор	4	4	4
Котляревский Николай	4	3	3
Сидоренко Василий	4	2	2
Класс шестой		<i>в прило- жении алгебры к геометрии</i>	<i>в плоской тригономе- трии</i>
Бороздин Николай	4	3	3
Милорадович Лев	4	3	3
Власенко Аполлон	4	4	4
Сидоренко Иван	4	4	4
Шапошников Иван	4	4	4
Шапошников Григорий	4	4	4
Класс седьмой		<i>по диффе- ренциаль- ному исчи- слению</i>	<i>по физике</i>

^a Датовано за змістом документа.

Кобеляцкий Иван	4	4	4
Любич-Романович [Василий]	4	4	4
Романович Николай	4	4	4
Баранов Петр	4	4	4
Бороздин Федор	4	3	3
Высоцкий Герасим	4	3	3
Милорадович Сергей	4	3	3
Редкин Петр	4	4	4
Тарновский Василий	4	4	4
Миницкий Илиодор	4	4	4
Садовничий Григорий	4	4	4

Профессор *Казимир Шапалинский*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 59–60. Оригінал.

№ 69

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 5–7
КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА ЛЮТИЙ 1824 р.**

Не раніше 29 лютого 1824 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Российская география</i>	<i>Российская история</i>	<i>Что пройдено</i>
5 класс				
Григоров Николай	4	2	2	Из российской географии пройдены губернии Ярослав- ская, Тверская, Псковская, Эстлянд-
Думитрашка Николай	4	4	4	
Марков Владимир	4	4	4	
Миллер Николай	4	3	3	
Яновский Николай	2	3	3	
Бороздин Яков	4	3	4	
Данилевский Александр	4	4	4	
Лукашевич Платон	4	4	4	
Сушков Иван	4	4	3	
Забела Виктор	4	3	4	

^a Датовано за змістом документа.

Котляревский Александр	4	4	4	ская, Лифляндская. Из русской истории – о княжениях Игоря, Святослава, Ярополка и Владимира до принятия святого крещения
Котляревский Егор	4	4	3	
Котляревский Николай	4	3	3	
Сидоренко Василий	4	3	3	
6 класс		<i>средняя история</i>		
Бороздин Николай	4	4		В 6 классе из средней истории пройдено второго периода о народах Северной Европы и третьего периода до начала крестовых походов
Милорадович Лев	2	1		
Власенко Аполлон	4	4		
Сидоренко Иван	3	3		
Шапошников Иван	4	4		
Шапошников Григорий	4	4		
7 класс		<i>новая история</i>		
Кобеляцкий Иван	2	3	3	Из новой истории о 30-летней в Германии войне от битвы Пражской до
Романович-Любич Василий	4	4	4	
Романович Николай	4	3	3	
Баранов Петр	4	4	4	
Бороздин Федор	4	3	3	
Высоцкий Герасим	4	3	3	
Милорадович Сергей	4	2	2	

Редькин Петр	4	4	4	заклучения Вестфальско го мира. Из российской истории – о княжениях Игоря, Святослава, Ярополка и Владимира до принятия им святого крещения
Тарновский Василий	4	3	4	
Миницкий Илиодор	4	4	4	
Садовничей Григорий	4	2	3	

Исторических наук
старший профессор

Кирилл Моисеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 53–54. Оригінал.

№ 70

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 3–7
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 березня 1824 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Профессорское удостоверение</i>		
		<i>поведение</i>	<i>успехи по Закону Божию</i>	<i>сколько было лекций по Закону Божию и что пройдено</i>
	Класс третий			
1	Базиль Константин	4	4	В 3 и 4 классах по предмету Закона Божия занимаемо было по четыре часа в неделю и
2	Бардовский Прокопий	3	3	
3	Богаевский Петр	3	3	
4	Данченко Николай	4	3	
5	Матушинский Петр	4	4	
6	Андреевский Аркадий	4	4	
7	Горленко Андрей	4	3	
8	Дмитренко Андрей	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

9	Закревский Николай	3	3	пройдено из пространного катехизиса части вторая и главы вторая о Законе Божием, толкующие шестую, седьмую, восьмую, девятую и десятую заповеди с изъяснениями оных	
10	Лукашевич Аполлон	3	3		
11	Прокопович Василий	4	3		
12	Пащенко Тимофей	4	4		
13	Пащенко Иван	4	4		
14	Щербак Михаил	2	1		
15	Андреев Иван	3	3		
16	Бельченко Петр	4	4		
17	Выридарский Тимон	3	3		
18	Гармаш Петр	4	4		
19	Гербаневский Сократ	4	4		
20	Гербаневский Николай	4	4		
21	Жила Николай	4	4		
22	Забела Василий	4	4		
23	Матвеев Александр	4	4		
24	Матвеев Петр	4	4		
25	Мокрицкий Аполлон	4	4		
26	Нестелей Семен	3	3		
27	Отрада Лев	4	4		
28	Панькевич Афанасий	4	3		
29	Радзиховский Иван	4	4		
30	Подгаевский Гавриил	4	2		
31	Садовничей Андрей	4	4		
32	Скаловский Ростислав	4	4		
33	Ступаков Петр	3	3		
34	Силич Николай	3	3		
35	Силич Михаил	3	3		
36	Тарасевич Павел	3	3		
37	Шапочников Александр	4	4		
Класс четвертый					
1	Горонович Петр	4	4		
2	Миницкий Александр	3	3		
3	Пузыревский Андрей	1	1		
4	Андреевский Виктор	4	4		
5	Артюхов Григорий	4	4		
6	Иваненко Александр	3	3		
7	Иваненко Семен	3	2		
8	Халчинский Иван	4	3		
9	Криштофович Лев	4	4		
10	Мартос Петр	4	4		
11	Прокопович Николай	3	2		

12	Сушков Петр	3	2	
13	Горонович Павел	4	4	
14	Колишкевич Алексей	4	4	
15	Отрада Онуфрий	4	4	
16	Родзянка Николай	4	4	
17	Садовничей Константин	4	4	
18	Сарачанов Михаил	4	4	
19	Скороходов Василий	3	3	
20	Слива Иван	4	4	
21	Столица Александр	4	4	
22	Филипченко Ефим	4	4	
23	Чекан Алексей	4	3	
24	Юркевич Петр	4	4	
25	Юркевич Степан	4	4	
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	4	4	В 5 и 6 классах по Закону Божьему занимаемо было по четыре часа в неделю и пройдено из Священной истории периода третьего от пленения вавилонского до Рождества Христова, с 4902 по 5508 г. – 606 лет: § 1. О пророках Данииле и Еезекииле; § 2. Об освобождении иудеев из
2	Думитрашка Николай	4	4	
3	Марков Владимир	4	4	
4	Миллер Николай	4	4	
5	Яновский Николай	3	3	
6	Бороздин Яков	4	4	
7	Данилевский Александр	3	4	
8	Лукашевич Платон	4	4	
9	Сушков Иван	4	4	
10	Забела Виктор	4	4	
11	Котляревский Александр	4	4	
12	Котляревский Егор	4	4	
13	Котляревский Николай	3	4	
14	Сидоренко Василий	4	4	
15	Шкляревич Николай	Не ходил		
	Класс шестой			
1	Бороздин Николай	3	3	
2	Милорадович Лев	3	3	
3	Власенко Аполлон	4	4	
4	Сидоренко Иван	4	4	
5	Шапочников Иван	4	4	
6	Шапочников Григорий	4	4	

				<p>плена; § 3. О возобновлении Иерусалима; § 4. О заслугах Ездры и Неемии; § 5. Об успешном состоянии церкви и о переводе Библии на греческий язык; § 6. О Макковях – восстановителях истинного богослужения; § 7. О^a саддукеев и фарисеев. Из истории же церкви Нового Завета от Рождества Христова до наших времен: § 1. О Рождестве Христовом; § 2. О бегании Христа в Египет; § 3. Об уединенной жизни Христа в юности; § 4. О крещении Христовом от</p>
--	--	--	--	---

^a Далі одне слово нерозбірливе.

				<p>Иоанна; § 5. О первом лете проповеди Христовой;</p> <p>§ 6. О втором лете проповеди Христовой;</p> <p>§ 7. Об исцелении от Христа разных жестоких недугов, о воскресении умершего сына бедной вдовы и дочери Иаира, и о смерти Иоанна Крестителя;</p> <p>§ 8. Об оставлении Христом владения Иродова;</p> <p>§ 9. О третьем лете проповеди Христова. А из Священной географии показаны следующие города: Вифлеем, Назарет, Кана, Капернаум, Наин, Тир, Сидон, Вифсаида и Филиппова Кесария</p>
--	--	--	--	---

Класс седьмой				
1	Кобеляцкий Иван	4	4	В 7 классе по предмету Закона Божия занимаемо было по два часа в неделю и по назначению от меня пройдено учениками прочетом восемь бесед во святых Отца нашего Иоанна Златоустого. Сверх того из Священного Писания прочетом пройдены: к фессалонийцам второе послание и к Тимофею первое послание Св. Апостола Павла и христианского чтения книжку шестую и книжку седьмую
2	Романович-Любич Василий	4	4	
3	Романович Николай	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Бороздин Федор	4	4	
6	Высоцкий Герасим	4	4	
7	Милорадович Сергей	4	4	
8	Редькин Петр	4	4	
9	Тарновский Василий	4	4	
10	Миницкий Илиодор	4	4	
11	Садовничей Григорий	4	4	

Законоучитель

протоиерей Павел Волынский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 72–74. Оригінал.

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
5–7 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 березня 1824 р.^a

Чис- ло учени -ков	Имена учеников	За поведе- ние	За успехи	
			по алгебре	по геометрии
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	3	2	2
2	Думитрашка Николай	4	2	2
3	Марков Владимир	4	4	4
4	Миллер Николай	4	3	3
5	Яновский Николай	4	3	3
6	Бороздин Яков	4	4	4
7	Данилевский Александр	4	4	4
8	Лукашевич Платон	4	4	4
9	Сушков Иван	4	4	4
10	Забела Виктор	4	4	4
11	Котляревский Александр	4	4	4
12	Котляревский Егор	4	4	4
13	Котляревский Николай	4	3	3
14	Сидоренко Василий	4	2	2
	Класс шестой		в плоской тригоно- метрии	в кони- ческих сечениях
1	Бороздин Николай	4	2	2
2	Милорадович Лев	3	2	2
3	Власенко Аполлон	4	4	4
4	Сидоренко Иван	3	2	2
5	Шапошников Иван	4	4	4
6	Шапошников Григорий	4	4	4
	Класс седьмой		по диф- ференци- альному исчисле- нию	по физике

^a Датовано за змістом документа.

1	Кобелецкий Иван	4	4	4
2	Любич-Романович [Василий]	4	4	4
3	Романович Николай	4	3	3
4	Баранов Петр	4	4	4
5	Бороздин Федор	4	3	3
6	Высоцкий Герасим	4	3	3
7	Милорадович Сергей	4	3	3
8	Редкин Петр	4	4	4
9	Тарновский Василий	4	4	4
10	Миницкий Илиодор	4	4	4
11	Садовничий Григорий	4	3	3

Профессор

Казимир Шапалинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 83–84. Оригінал.

№ 72

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
5–7 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 березня 1824 р.^a

<i>Имена и фамилии учеников</i>	<i>Пове- дение</i>	<i>Россий- ская геогра- фия</i>	<i>Рос- сий- ская исто- рия</i>	<i>Что пройдено</i>
Класс пятый				
Бороздин Яков	4	3	4	Из российской географии пройдены губернии: Курляндская, Виленская, Гродненская, Витебская, Костромская, Вятская,
Григоров Николай	3	2	2	
Данилевский Александр	4	4	3	
Думитрашка Николай	4	3	3	
Лукашевич Платон	4	4	4	
Миллер Николай	4	3	2	
Марков Владимир	4	4	4	
Сушков Иван	4	3	4	
Яновский Николай	4	3	4	
Забела Виктор	4	4	3	

^a Датовано за змістом документа.

Котляревский 1-й	4	3	4	Пермская, Оренбургская, Казанская, Симбирская, Нижегородская, Московская, Владимирская, Рязанская. Из российской истории пройдено княжение Владимира Святого и княжения Ярослава I, Изяслава Ярославовича, Всеволода I, Святополка II
Котляревский 2-й	4	4	4	
Котляревский 3-й	4	3	3	
Сидоренко Василий	4	3	3	
Класс шестой		<i>сред- няя исто- рия</i>		
Бороздин Николай	4	3		Из средней истории пройдено о крестовых походах и последствиях оных
Милорадович Лев	2	2		
Власенко Аполлон	4	4		
Сидоренко Иван	4	3		
Шапошников Иван	4	4		
Шапошников Григорий	4	3		
Класс седьмой		<i>новая исто- рия</i>	<i>рос- сий- ская исто- рия</i>	
Баранов Петр	4	4	4	Из новой истории первого периода пройдено: о Франции со вступления на престол Франциска II до вступления на
Бороздин Федор	4	3	3	
Кобеляцкий Иван	3	3	3	
Милорадович Сергей	3	2	2	
Романович-Любич Василий	4	4	4	
Романович Николай	4	4	3	
Редькин Петр	4	4	4	

Тарнавский Василий	4	4	3	престол Людовика XIV, об Испании и Португалии со времени Филиппа II до вступления на престол португальский браганского дома; об Англии от вступления на престол дома Тюдоров до Карла II. Из российской истории пройдено то же, что и в пятом классе
Высоцкий Герасим	4	3	3	
Миницкий Илиодор	4	4	4	
Садовничий Григорий	3	2	2	

Старший профессор

Кирилл Мусеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 75–76. Оригінал.

№ 73

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 1–2 ВІДДІЛЕНЬ З ФРАНЦУЗЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ
ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 березня 1824 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>
Отделение первое			
1	Баталин Захарий	3	2
2	Баталин Федор	3	3
3	Матушинский	4	3
4	Миронов	3	1
5	Ножин	4	3
6	Орлай	3	2
7	Флеров	3	1
8	Шрамченко	2	1

^a Датовано за змістом документа.

9	Агало	3	2
10	Воротников	3	2
11	Котопулли	3	1
12	Кочемазов	4	4
13	Ксенис	3	1
14	Ланге	3	2
15	Сканави	4	2
16	Андреевский П.	4	3
17	Артюхов	4	3
18	Бобыр	3	1
19	Бырдин	2	1
20	Дмитренко	4	3
21	Забела Яков	4	3
22	Закревский	3	3
23	Иваненко Андрей	-	-
24	Каневский	4	2
25	Криц	3	2
26	Лукашевич	2	2
27	Пащенко Тимофей	3	3
28	Пащенко Иван	3	3
29	Пащенко Андрей	3	2
30	Полторацкий	4	4
31	Прокопович	3	1
32	Крамтич	4	2
33	Черлениовский	3	1
34	Щербак	3	3
35	Бенземан	3	3
36	Беляновский В.	3	1
37	Беляновский П.	2	1
38	Войцехович	2	0
39	Гамалей А.	3	1
40	Гамалей М.	2	1
41	Гармаш	3	2
42	Гербаневский С.	3	1
43	Гербаневский Н.	3	2
44	Гринь	3	1
45	Гриشناковский	3	3
46	Дараган М.	-	-
47	Дараган К.	2	0
48	Енько Степан	3	2
49	Енько Иван	3	3

50	Жила	3	1
51	Забела В.	4	3
52	Забела П.	3	1
53	Забела Н.	3	1
54	Котельников	3	2
55	Конвисеров	2	0
56	Конисский	-	-
57	Котляревский	3	2
58	Курдюмов В.	3	2
59	Курдюмов Иван	3	2
60	Мирковский В.	3	3
61	Мирковский Н.	3	2
62	Мирковский Иван	3	2
63	Нестелей	2	0
64	Панченко	3	2
65	Подгаевский	3	0
66	Почека	2	0
67	Радзиховский	4	2
68	Садовничей	4	3
69	Салеман	3	1
70	Силич Н.	2	3
71	Силич М.	2	3
72	Спиридонов	3	2
73	Сребдольский	3	0
74	Стрешенцов	3	3
75	Ступаков	3	1
76	Тарасевич	3	0
77	Храмцов	3	1
78	Худолей	2	0
79	Шапочников А.	4	3
80	Шапочников В.	3	2
81	Юркевич В.	3	2
82	Юркевич Н.	3	2
	Отделение второе		
1	Бардовский	2	1
2	Богаевский	3	2
3	Вольский	4	1
4	Горонович Петр	3	2
5	Григоров	2	2
6	Данченко	2	2
7	Думитрашко	3	2

8	Миллер	4	4
9	Миницкий	3	2
10	Пузыревский	2	1
11	Халчинский	3	2
12	Яновский	3	2
13	Базиль	4	4
14	Гютень	3	3
15	Андриевский Виктор	4	3
16	Андриевский Аркадий	3	3
17	Артюхов	3	3
18	Высоцкий	3	1 ^a

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 77–79. Оригінал.

№ 74

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 5–7
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА КВІТЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 30 квітня 1824 р.^b

Чис- ло уче- ни- ков	Имена учеников	Профессорское удостоверение		
		поведе- ние	успехи по Закону Божію	скільки було лекцій по Закону Божію и что пройдено
Класс пятый				
1	Григоров Николай	3	3	В 5 и 6
2	Думитрашко Николай	4	3	классах по
3	Марков Владимир	4	4	предмету
4	Миллер Николай	4	3	Закона Божия
5	Яновский Николай	3	3	занимаемо
6	Бороздин Яков	4	4	было по
7	Данилевский Александр	3	3	четыре часа в
8	Лукашевич Платон	4	3	неделю и
9	Сушков Иван	4	4	пройдено из
10	Забела Виктор	4	4	Священной
11	Котляревский Александр	3	4	истории Нового

^a Опущені відомості про решту учнів через пошкодження документа.

^b Датовано за змістом документа.

12	Котляревский Егор	4	4	Завета; § 10. О Преображении Христовом; § 11. О пришествии Христовом в Иерусалим на четвертый праздник Пасхи; § 12. О другом Христовом пришествии в Иерусалим из города Ефрема; § 13. О беседе Христовой с учениками в Вифании и о прочих пред страданием его обстоятельствах; § 14. Об осуждении Христа на распятие; § 15. О распятии Христа; § 16. О погребении Иисуса Христа; § 17. О Воскресении Иисуса Христа; § 18. О Вознесении Иисуса Христа на небо. А из
13	Котляревский Николай	3	4	
14	Сидоренко Василий	4	4	
	Класс шестой			
1	Бороздин Николай	4	4	
2	Милорадович Лев	Не ходил		
3	Власенко Аполлон	4	4	
4	Сидоренко Иван	4	4	
5	Шапочников Иван	4	4	
6	Шапочников Григорий	4	4	

				Священной географии показаны следующие города: Иерусалим, Ефрем, Иерихон и гора Елионская
	Класс седьмой			
1	Кобеляцкий Иван	4	4	В 7 классе по предмету Закона Божия занимаемо было по два часа в неделю и прочтено три беседы во святых Отца нашего Иоанна Златоустого. Сверх того из Священного Писания прочетом пройдено: 1-е, второе послание Св. Апостола Павла к Тимофею, послание к Титу, послание к Филимону и послание к евреям; 2-е, из Христианского чтения письмо к издателям
2	Романович-Любич Василий	4	4	
3	Романович Николай	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Бороздин Федор	4	4	
6	Высоцкий Герасим	4	4	
7	Милорадович Сергей	4	4	
8	Редькин Петр	4	4	
9	Тарновский Василий	4	4	
10	Миницкий Илиодор	4	4	
11	Садовничей Григорий	4	4	

				оного чтения, слово Св. Отца нашего Иоанна Дамаскина об иконах и слово из предложения, взятого из Св. Евангелия: «Блаженны алчущие и жаждущие правды, ибо они насытятся»
--	--	--	--	--

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 97–97 зв. Оригінал.

№ 75

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 5–7 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА КВІТЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 30 квітня 1824 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>За поведе- ние</i>	<i>За успехи</i>	
			<i>по алгебре</i>	<i>по геометрии</i>
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	3	2	2
2	Думитрашка Николай	4	2	2
3	Марков Владимир	4	4	4
4	Миллер Николай	4	3	3
5	Яновский Николай	4	3	3
6	Бороздин Яков	4	4	4
7	Данилевский Александр	4	4	4
8	Лукашевич Платон	4	4	4

^a Датовано за змістом документа.

9	Сушков Иван	4	4	4
10	Забела Виктор	4	3	3
11	Котляревский Александр	4	4	4
12	Котляревский Егор	4	4	4
13	Котляревский Николай	4	3	3
14	Сидоренко Василий	4	2	2
	Класс шестой		<i>в плоской тригоно- метрии</i>	<i>в кони- ческих сечениях</i>
1	Бороздин Николай	4	2	2
2	Милорадович Лев	Болен		
3	Власенко Аполлон	4	4	4
4	Сидоренко Иван	3	2	2
5	Шапошников Иван	4	4	4
6	Шапошников Григорий	4	4	4
	Класс седьмой		<i>по диф- ференци- альному исчисле- нию</i>	<i>по физике</i>
1	Кобелецкий Иван	4	4	4
2	Любич-Романович [Василий]	4	4	4
3	Романович Николай	4	3	3
4	Баранов Петр	4	4	4
5	Бороздин Федор	4	3	3
6	Высоцкий Герасим	4	3	3
7	Милорадович Сергей	4	3	3
8	Редкин Петр	4	4	4
9	Тарновский Василий	4	4	4
10	Миницкий Илиодор	3	3	3
11	Садовничий Григорий	4	3	3

Профессор

Казимир Шапалинский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. –
Арк. 117–118. Оригінал.*

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
2 ВІДДІЛЕННЯ З ЛАТИНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ
ЗА КВІТЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 30 квітня 1824 р.^a

<i>Число учени-ков</i>	<i>Імена учеников</i>	<i>Поведен-ние</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
1	Бардовский	2	1	Во 2 отделении прошли о составлении и уравнении наречий, об управлении предлогов и о средствах познавать значения слов по производству и по сложению, чем и окончена латинская этимология. Занимались при том переводами с русского языка на латинский с разбором грамматическим
2	Богаевский	3	2	
3	Вольский	3	1	
4	Горонович Петр	3	3	
5	Григоров	2	1	
6	Данченко	3	1	
7	Думитрашко	3	1	
8	Миллер	4	3	
9	Миницкий Александр	2	1	
10	Пузыревский	2	1	
11	Халчинский	3	2	
12	Яновский	3	3	
13	Базиль	3	3	
14	Гютень	3	2	
15	Кукольник	4	4	
16	Андреевский Виктор	4	3	
17	Андреевский Аркадий	3	2	
18	Артюхов Григорий	3	1	
19	Высоцкий	3	1	
20	Горленко	2	1	
21	Дмитренко Андрей	4	2	
22	Иваненко Александр	3	1	
23	Иваненко Семен	-	-	
24	Крыштофович	-	-	
25	Лукашевич Платон	3	3	
26	Мартос	2	1	
27	Прокопович Николай	2	1	
28	Сушков Иван	4	3	
29	Сушков Петр	3	1	

^a Датовано за змістом документа.

30	Андреев	1	1
31	Бельченко	3	3
32	Виридарский	-	-
33	Горонович Павел	4	3
34	Колышкевич	4	4
35	Котляревский Александр	4	4
36	Котляревский Егор	4	4
37	Котляревский Николай	4	3
38	Матвеев Петр	3	2
39	Нестелей Семен	-	-
40	Отрада Онуфрий	3	2

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 103 зв. Оригінал.

№ 77

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ З
ПОЛІТИЧНИХ НАУК ТА НІМЕЦЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ
ЗА КВІТЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 30 квітня 1824 р.^a

<i>Число учени- ков</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи в немецкой словес- ности</i>
Отделение второе			
1	Бордовский Прокофий	3	2
2	Богаевский Петр	3	3
3	Вольский Климентий	3	3
4	Горонович Петр	3	3
5	Григоров Николай	3	3
6	Данченко Николай	Болез	
7	Миллер Николай	3	3
8	Миницкий Александр	3	3
9	Пузыревский Андрей	3	2
10	Халчинский Иван	3	3
11	Яновский Николай	3	3

^a Датовано за змістом документа.

12	Базиль Константин	3	3
13	Гютен Степан	3	3
14	Кукольник Нестор	3	3
15	Андреевский Виктор	3	4
16	Андреевский Аркадий	3	4
17	Артюхов Григорий	3	2
18	Высоцкий Герасим	3	2
19	Горленко Андрей	3	2
20	Дмитренко Андрей	3	3
21	Иваненко Александр	3	1
22	Кристофович Лев	3	3
23	Лукашевич Платон	3	3
24	Макаров Андрей	Не являлся	
25	Мартос Петр	3	1
26	Прокопович Николай	3	1
27	Сушков Иван	3	3
28	Сушков Петр	3	3
29	Андреев Иван	3	3
30	Бельченко Петр	3	2
31	Виридарский Тимон	3	1
32	Горонович Павел	3	3
33	Колишкевич Алексей	3	3
34	Котляревский Александр	3	3
35	Котляревский Егор	3	3
36	Котляревский Николай	3	3
37	Матвеев Петр	3	3
38	Нестелей Семен	Не являлся	
39	Отрада Онуфрий	3	2
40	Отрада Лев	3	2
41	Родзянка Николай	3	3
42	Садовничей Константин	3	3
43	Сарачанов Михаил	3	2
44	Сидоренко Иван	3	3
45	Сидоренко Василий	3	3
46	Скороходов Василий	3	3
47	Слива Иван	3	2
48	Столица Александр	3	2
49	Чекан Александр ^a	3	2
50	Юркевич Петр	3	3
51	Юркевич Степан	3	3

^a Так у документі. Йдеться про Чекана Олексія.

52	Скаловский Ростислав	3	3
	Отделение третье		
1	Кобеляцкий Иван	3	3
2	Романович Николай	3	3
3	Баранов Петр	3	3
4	Марков Владимир	3	3
5	Бороздин Федор	3	3
6	Бороздин Николай	3	2
7	Бороздин Яков	3	2
8	Данилевский Александр	3	3
9	Садовничей Григорий	3	3
10	Власенко Аполлон	3	3
11	Шапошников Иван	3	3
12	Шапошников Григорий	3	3
13	Филипченко Ефим	3	3
14	Забела Владимир	3	2
	Отделение четвертое		
1	Любич-Романович Василий	3	4
2	Редкин Петр	3	4
3	Милорадович Сергей	3	3
4	Тарновский Василий	3	2
5	Миницкий Илиодор	3	4
	Класс седьмой		<i>успехи в естествен- ном праве</i>
1	Кобеляцкий Иван	3	3
2	Любич-Романович Василий	3	3
3	Романович Николай	3	3
4	Редкин Петр	3	3
5	Бороздин Федор	3	3
6	Высоцкий Герасим	3	3
7	Тарновский Василий	3	3
8	Милорадович Сергей	3	3
9	Баранов Петр	3	3
10	Садовничей Григорий	3	3
11	Миницкий Илиодор	3	3

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 113–114. Оригінал.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
5–7 КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА ТРАВЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 31 травня 1824 р.^a

Чис- ло уче- ни- ков	Имена учеников	Профессорское удостоверение		
		поведе- ние	успехи по Закону Божію	сколько было лекций по Закону Божію и что пройдено
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	4	4	В 5 и 6 классах по предмету Закона Божія занимаемо было по четыре часа в неделю и из Священной истории Нового Завета пройдены: § 19. О распростране- нии веры христианской; § 20. О книгах, для распро- странения и утверждения христианства служащих; § 21. Об обрядах при святом крещении и святом миропома-
2	Думитрашко Николай	4	3	
3	Марков Владимир	4	4	
4	Миллер Николай	4	3	
5	Яновский Николай	4	4	
6	Бороздин Яков	4	4	
7	Данилевский Александр	4	4	
8	Лукашевич Платон	4	4	
9	Сушков Иван	4	4	
10	Забела Виктор	4	4	
11	Котляревский Александр	4	4	
12	Котляревский Егор	4	4	
13	Котляревский Николай	4	4	
14	Сидоренко Василий	4	4	
15	Ритгер Михаил	4	3	
	Класс шестой			
1	Бороздин Николай	4	4	
2	Милорадович Лев	Не ходил		
3	Власенко Аполлон	4	4	
4	Сидоренко Иван	4	4	
5	Шапочников Иван	4	4	
6	Шапочников Григорий	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

				<p>зани; § 22. Об обрядах при святом причастии; § 23. Об обрядах при покаяниях; § 24. Об обрядах при браке, священстве и елеосвящении; § 25. О знамении Креста и почитании икон; § 26. Об обрядах при праздниках; § 27. О постах; § 28. О начале монастырей; § 29. О чиноположении церковей с времен Апостолов и в последующие века; § 30. О распри в церкви Христовой; § 31. О восстановлении любви христианской. А из Священной географии</p>
--	--	--	--	---

				показано три города: Эфес, Александрия, Смирна, в коих были во времена Апостолов учреждены частные училища не только для детей, но и для тех, кои себя духовному чину посвятить хотели
	Класс седьмой			
1	Кобеляцкий Иван	4	4	В 7 классе по предмету Закона Божия занимаемо было по два часа в неделю и прочетом было пройдено три беседы во Святых Отца нашего Иоанна Златоустого и 13 глав нравоучительных поучений во святых отца нашего Амвросия, епископа Медиоланского.
2	Романович-Любич Василий	4	4	
3	Романович Николай	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Бороздин Федор	4	4	
6	Высоцкий Герасим	4	4	
7	Милорадович Сергей	4	4	
8	Редькин Петр	4	4	
9	Тарновский Василий	4	4	
10	Миницкий Илиодор	4	4	
11	Садовничий Григорий	4	4	

			<p>Сверх того прочетом пройдены из Христианского чтения:</p> <p>1-е, размышление из слов: «Безумный! В сию ночь душу твою возьмут. Кому же достанется то, что ты заготовил»;</p> <p>2-е, размышление из слов: «Паче всего обленитесь в любовь, которая есть совокупность совершенства »;</p> <p>3-е, размышление из слов: «Если не увижу на руках его ран от гвоздей и не вложу перста моего в раны от гвоздей и не вложу руки моей в бок его, не поверю»;</p> <p>4-е, советы христианам, желающим быть</p>
--	--	--	---

				<p>истинными христианами; 5-е, о свойстве христианской кротости; 6-е, о свете и истине; 7-е, о силе Воскресения Христова; 8-е, рассуждение об ангеле-хранителе; 9-е, размышление из слов: «В том состоит любовь к Богу, чтобы мы соблюдали заповеди его и заповеди его не суть тяжки»; 10-е, письмо к другу из слов: «Благодарите всегда за все именем Господа нашего Иисуса Христа Богу и Отцу»</p>
--	--	--	--	--

Законоучитель

протоиерей Павел Вольнский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 146–146 зв. Оригінал.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 5–7
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА ЧЕРВЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 30 червня 1824 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Профессорское удостоверение</i>		
		<i>поведение</i>	<i>успехи по Закону Божию</i>	<i>сколько было лекций по Закону Божию и что пройдено</i>
	Класс пятый			
1	Григоров Николай	4	4	В 5 и 6 классах по предмету Закона Божия занимаемо было в неделю по четыре часа и из Священной истории повторено период первый от сотворения мира до потопа – 2262 года; периода второго отделения первое – от потопа до переселения Аврамова в землю Ханаанскую – 1147 лет; и отделение второе – от переселения Аврамова в
2	Думитрашко Николай	4	4	
3	Марков Владимир	4	4	
4	Миллер Николай	4	4	
5	Яновский Николай	3	3	
6	Бороздин Яков	4	4	
7	Данилевский Александр	4	4	
8	Иваненко Григорий	Не ходил		
9	Лукашевич Платон	4	4	
10	Сушков Иван	4	4	
11	Забела Виктор	Не ходил		
12	Котляревский Александр	4	4	
13	Котляревский Егор	4	4	
14	Котляревский Николай	4	4	
15	Сидоренко Василий	4	4	
16	Шкляревич Николай	Не ходил		
	Класс шестой			
1	Бороздин Николай	4	4	
2	Милорадович Лев	3	3	
3	Власенко Аполлон	4	4	
4	Сидоренко Иван	3	4	
5	Шапочников Иван	4	4	
6	Шапочников Григорий	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

			<p>землю Ханаанскую до исхода израильтян из Египта – 430 лет. Из Священной же географии повторено: 1) разделение обетованной земли на 12 колен по завладении оной израильтянами; 2) по разделению государства Израильского на сколько частей вся обетованная земля разделилась; 3) в последние времена на сколько провинций земля обетованная разделена; 4) каждая провинция какие колена в себе содержала; 5) в обетованной земле сколько было знатных озер и сколько рек; 6) какие в оной города</p>
--	--	--	--

				были достопамят- ные; 7) какие в оной горы по большой части славны
	Класс седьмой			В 7 классе по
1	Кобеляцкий Иван	4	4	предмету
2	Романович-Любич Василий	4	4	Закона Божия занимаемо
3	Романович Николай	4	4	было в неделю
4	Баранов Петр	4	4	по два часа и
5	Бороздин Федор	4	4	прочетом
6	Высоцкий Герасим	4	4	пройдено
7	Милорадович Сергей	4	4	восемь бесед
8	Миницкий Илиодор	4	4	Иже во святых
9	Редькин Петр	4	4	Отца нашего
10	Тарновский Василий	4	4	Иоанна
11	Садовничий Григорий	4	4	Златоустого. Сверх того из Нового Завета прочетом пройдено соборное послание Св. Апостола Иуды, Св. Апостола Павла послание к римлянам и первое и второе его же послания к коринфянам

Законоучитель

протоиерей Павел Волынский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. –
Арк. 264–264 зв. Оригінал.*

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 3–5
ВІДДІЛЕНЬ З ЛАТИНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА ВЕРЕСЕНЬ
1824 р.**

Не раніше 30 вересня 1824 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
	3 отделение			В третьем отделении из словосочинения о винительном с неопределенным, о сравнительной и превосходной степени, о родительном, именительном и дательном падежах; а из латинской хрестоматии перевели от девятой до семнадцатой статьи; из «Зрелища вселенная» главу 4-5 ра[зобрали] и выучили. Сверх сего у[праж]нялись в переводах с [русско]го языка на латинский
1	Горонович Петр	3	2	
2	Кобеляцкий	3	2	
3	Марков	3	3	
4	Миллер	4	2	
5	Халчинский	3	2	
6	Яновский	3	2	
7	Базиль	4	4	
8	Кукольник	2	3	
9	Бороздин Федор	4	2	
10	[Б]ороздин Николай	4	3	
11	[Бор]оздин Яков	4	3	
12	[Божк]о	4	3	
13	Данилевский	3	2	
14	Лукашевич Платон	3	2	
15	Матвеев	3	2	
16	Сушков Иван	3	2	
17	Горонович Павел	3	2	
18	Забела Виктор	3	2	
19	Кольшкевич	4	3	
20	Котляревский Александр	4	4	
21	Котляревский Егор	4	4	
22	Котляревский Николай	3	3	
23	Михно	3	1	
24	Родзянко	3	3	
25	Филипченко	4	3	
	4 отделение			В четвертом отделении из
1	Романович Николай	3	2	
2	Баранов	3	3	

^a Датовано за змістом документа.

3	Тернавский	3	2	высшего словосочи[нения] прошли о переменении речей для красивейшего выра[жения], при чем занимались пер[ево]дами с русского языка на латинский по оному со[чи]нению	
4	Власенко	4	3		
5	Миницкий Илиодор	3	2		
6	Садовничий Григорий	3	2		
7	Шапочников Иван	4	3		
8	Шапочников Григорий	4	3		
5 отделение					
1	Романович-Любич	4	4		В пятом отделении из латинской прозы о количестве познавае[мого] по прошедшем удвояющ[ему] первые слоги, «по супине двусл[ожном] и многосложном» и по произвед[ению] окончили также Горациеву оду к Меценату с раз[бором] критическим и перевели оную на русский язык
2	Редкин	4	3		

Профессор латинской словесности

Андрущенко

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 190–191 зв. Оригінал.

№ 81

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
3–5 ВІДДІЛЕНЬ З ФРАНЦУЗЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА
ВЕРЕСЕНЬ 1824 р.**

Не раніше 30 вересня 1824 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>
	Третье или синтаксическое отделение		
1	Горонович Петр	4	3
2	Кобеляцкий	4	3
3	Марков	3	3
4	Миллер	4	3
5	Яновский	3	2
6	Базиль	4	4
7	Кукольник	3	3
8	Божко	4	3
9	Бороздин Ф.	4	3
10	Бороздин Н.	4	3
11	Бороздин Я.	4	3
12	Данилевский	3	3
13	Лукашевич	3	2
14	Матвеев	4	3
15	Сушков	4	3
16	Горонович Павел	4	2
17	Забела	3	2
18	Колишкевич	3	3
19	Котляревский Александр	4	3
20	[Кот]ляревский Егор	4	3
21	[Ко]тляревский Николай	3	3
22	Матвеев	-	-
23	Михно	4	3
24	Родзянка	4	4
25	Сидоренко Иван	3	3
26	Филипченко	3	2
	Четвертое или риторическое отделение		
1	Романович Николай	3	3

^a Датовано за змістом документа.

2	Баранов	3	3
3	Тарновский	4	4
4	Власенко	4	4
5	Миницкий Илиодор	4	4
6	Садовничий	4	3
7	Шапочников Иван	4	3
8	Шапочников Григорий	4	3
	Пятое или пиитическое отделение		
1	Романович-Любич Василий	4	4
2	Редкин	4	4

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 81. – Арк. 192–193. Оригінал.

№ 82

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 5–8 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1825 р.**

Не раніше 31 березня 1825 р.^a

<i>Число уче- ников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>За поведение</i>	<i>За успехи</i>	
			<i>по алгебре</i>	<i>по геометрии</i>
	Класс пятый			
1	Горонович Петр	4	3	3
2	Халчинский Иван	4	4	2
3	Базиль Константин	4	4	4
4	Кукольник Нестор	4	4	4
5	Иваненко Александр	4	2	2
6	Мартос Петр	4	2	2
7	Горонович Павел	4	3	3
8	Колишкевич Алексей	4	4	4
9	Михно Федор	4	2	2
10	Отрада Онуфрий	4	1	1
11	Родзянка Николай	4	4	3
12	Силич Михаил	4	3	3
13	Силич Николай	4	3	3

^a Датовано за змістом документа.

14	Садовничий Константин	4	1	1
15	Сарачанов Михаил	3	1	1
16	Столица Александр	3	1	1
17	Филипченко Ефим	4	4	4
18	Юркевич Петр	3	2	2
19	Юркевич Степан	3	2	2
20	Чекан Алексей	4	2	2
	Класс шестой		<i>прилагательная алгебра</i>	<i>тригонометрия плоская</i>
1	Григоров Николай	2	2	1
2	Думитрашка Николай	4	1	1
3	Марков Владимир	4	4	4
4	Миллер Николай	4	2	2
5	Яновский Николай	4	2	2
6	Божко Андрей	4	3	3
7	[Бор]оздин Яков	4	3	3
8	[Данилев]ский Александр	3	2	2
9 ^a				
10	Сушков Иван	4	4	4
11	Риттер Михаил	3	2	2
12	Забела Виктор	-	-	-
13	Котляревский Александр	4	4	4
14	Котляревский Егор	4	4	4
15	Котляревский Николай	4	4	4
	Класс седьмой		<i>физика</i>	<i>естественная история</i>
7	Бороздин Николай	4	3	3
8	Власенко Аполлон	4	4	4
9	Топольский Василий	4	4	4
10	Шапошников Иван	4	4	4
11	Шапошников Григорий	4	4	4
	Класс восьмой			
1	Кобилецкий Иван	4	4	4
2	Романович-Любич	4	4	4

^a Текст документа пошкоджений. Ймовірно, йдеться про Лукашевича Платона.

3	Романович Николай	4	4	4
4	Баранов Петр	4	4	4
5	Высоцкий Герасим	4	4	4
6	Бороздин Федор	4	4	4
7	Редкин Петр	4	4	4
8	Тарновский Василий	4	4	4
9	Миницкий Илиодор	4	4	4
10	Садовничий Григорий	4	4	4

Профессор

Казимир Шапалинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 42–43. Оригінал.

№ 83

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 4–7
КЛАСІВ З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1825 р.**

Не раніше 31 березня 1825 р.^a

<i>Число</i>	<i>Класы и имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>
	4 класс		
1	Данченко Николай	2	2
2	Миницкий Александр	4	4
3	Пузыревский Андрей	3	3
4	Артюхов Григорий	2	2
5	Горленко Андрей	2	3
6	Дмитренко Андрей	4	3
7	Закревский Николай	2	3
8	Лукашевич Аполлон	2	2
9	Пащенко Тимофей	2	3
10	Пащенко Иван	2	3
11	Прокопович Василий	1	1
12	Прокопович Николай	2	1
13	Сушков Петр	2	3
14	Щербак Михайло	1	2
15	Андреев Иван	2	2
16	Артынов Петр	2	3

^a Датовано за змістом документа.

17	Бельченко Петр	-	3
18	Гармаш Петр	2	2
19	Гербаневский Николай	2	3
20	Жила Николай	Не был	
21	Забела Василий	2	2
22	Колодеев Платон	3	3
23	Матвеев Петр	3	3
24	Мокрицкий Аполлон	3	3
25	Панкевич Афанасий	1	1
26	Родзиховский Иван	4	4
27	Садовничий Андрей	4	4
28	Скаловский Ростислав	3	4
29	Скороходов Василий	3	3
30	Слива Иван	4	4
31	Тарасевич Павел	2	2
32	Шапочников Александр	3	3
	5 класс		
1	Горонович Петр	3	3
2	Халчинский Иван	2	2
3	Базиль Константин	3	4
4	Кукольник Нестор	3	4
5	Иваненко Александр	2	2
6	Мартос Петр	2	3
7	Горонович Павел	4	3
8	Колишкевич Алексей	3	4
9	Михно Федор	4	2
10	Отрада Онуфрий	3	3
11	Родзянка Николай	2	2
12	Садовничий Константин	3	3
13	Сарачанов Михаил	2	2
14	Силич Николай	2	3
15	Силич Михаил	2	3
16	Столица Александр	2	2
17	Филипченко Ефим	2	3
18	Чекан Алексей	4	3
19	Юркевич Петр	1	2
20	Юркевич Степан	1	1
	6 класс		
1	Григоров Николай	2	2

2	Думитрашко Николай	3	3
3	Марков Владимир	1	2
4	Миллер Николай	3	3
5	Яновский Николай	3	4
6	Божко Андрей	3	4
7	Бороздин Яков	2	2
8	Данилевский Александр	1	3
9	Лукашевич Платон	2	3
10	Сушков Иван	3	3
11	Риттер Михайло	3	4
12	Забела Виктор	Не был	
13	Котляревский Александр	3	3
14	Котляревский Егор	4	4
15	Котляревский Николай	1	2
	7 класс		
1	Бороздин Николай	3	3
2	Власенко Аполлон	4	4
3	Шапошников Иван	4	4
4	Шапошников Григорий	4	4
5	Топольский Василий	4	4

В классе четвертом из риторики – сложные периоды – противоположные уступительные, порядочные или постепенные, заключительные и речь неперIODическая или прерываемая с примерами в прозе и стихах из Ломоносова, упражнялись в сочинении своих периодов, чем и кончены периоды сложные, называемые однообразными *uniforms*.

В пятом – из поэтики разделение стихов по числу стоп, чем кончено механическое стихосложение. Затем вступление в собственную поэзию, ее определение с показанием предмета и основания, общее изъяснение вымыслов и подражания природе, разделение поэзии на заключающиеся в ней роды стихотворных сочинений.

В шестом – из риторики по разделении больших собственно риторских речей, на чем в окончании прошлого месяца остановились, ныне изъяснены оные пороки, именно: речи духовные, гражданские, ученые, торжественные, торжественные академические, надгробные и похвальные, с кратким в общих понятиях раздроблением их случаев, содержания и расположений.

В седьмом – из логики об умствованиях, общее определение одного и силлогизмов, о правильных силлогизмах, об основании, веществе, образцах и правилах, по которым и из коих оные составляются.

Профессор

Парфений Никольский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 40–41. Оригінал.

№ 84

**ВІДОМІСТЬ ПОВЕДІНКИ ТА УСПІШНОСТІ УЧНІВ 4–7 КЛАСІВ
З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА КВІТЕНЬ 1825 р.**

Не раніше 30 квітня 1825 р.^a

Число учеников	Классы и имена учеников	Удостоение		Что пройдено в течение месяца	Примечание
		за поведение	за успехи		
	4 класс				
1	Данченко Николай	2	3	В 4 классе – из риторики за окончанием периодов сложных по одиночим формам составляемых, называемых единообразными, изъяснены периоды многосложные, именуемые многообразными или смешанными <i>multiforms sumirte c</i>	Ученики, замеченные под цифрами 1 и 2 совершенно не радят об учении – не только не выучивают зада-
2	Миницкий Александр	4	4		
3	Пузыревский Андрей	4	3		
4	Артюхов Григорий	2	3		
5	Горленко Андрей	2	3		
6	Дмитренко Андрей	4	3		
7	Закревский Николай	3	3		
8	Лукашевич Аполлон	2	2		
9	Пащенко Тимофей	2	3		
10	Пащенко Иван	2	3		
11	Прокопович Василий	2	2		
12	Прокопович Николай	2	2		
13	Сушков Петр	3	3		
14	Щербаков Михаил	2	2		
15	Андреев Иван	2	3		
16	Артынов Петр	3	3		
17	Бельченко Петр	3	3		
18	Гармаш Петр	2	2		
19	Гербаневский Николай	2	2		

^a Датовано за змістом документа.

20	Забела Василий	2	3	примерами из Ломоносова и затем из части об украшении глава о тропах. При том занимались упражнениями в сочинениях периодов	ва- емых после объяс- нений уроков и нис- сколько не зани- мают- ся упра- жне- нием в сочини- ниях, но совсем не
21	Жила Николай	Не был			
22	Колодеев Платон	2	2		
23	Матвеев Петр	3	3		
24	Мокрицкий Аполлон	2	3		
25	Панкевич Афанасий	2	2		
26	Родзиховский Иван	4	4		
27	Садовничий Андрей	4	3		
28	Скаловский Ростислав	3	3		
29	Скороходов Василий	3	3		
30	Слива Иван	4	4		
31	Тарасевич Павел	1	1		
32	Шапочников Александр	3	3		
33	Отрада Лев	2	2		
5 класс					
1	Горонович Петр	3	3	В 5 классе – из поэзии о стихотво- рениях лирических – одах, гимнах, дифирамбах, кантатах, песнях и прочее, об эпиграммичес- ких – эпиграммах, надписях, экспромтах, эпитафиях, загадках, сонетах, трио- летах, рондо – и упраж- нялись в сочи- нениях некоторых из оных	брегу[т] и о книж- ках и о тетра- дах своих, в кои запи- сывать над- лежа- ло им попо- лне- ния изъяс- нений – сих послед- них – тетра- дей – нако- нец даже не имеют
2	Халчинский Иван	2	2		
3	Базиль Константин	4	4		
4	Кукольник Нестор	4	4		
5	Иваненко Александр	3	3		
6	Мартос Петр	1	3		
7	Горонович Павел	4	3		
8	Колишкевич Алексей	3	4		
9	Михно Федор	4	3		
10	Отрада Онуфрий	3	2		
11	Родзянка Николай	3	2		
12	Садовничий Константин	3	3		
13	Сарачанов Михайло	2	2		
14	Силич Николай	Не были			
15	Силич Михаил				
16	Столица Александр	2	2		
17	Филипченко Ефим	3	3		
18	Чекан Алексей	4	3		
19	[Юр]кевич Петр	1	1		
20	[Юркевич] Степан	1	1		

6 класс				
1	Григоров Николай	2	3	В 6 классе – из риторики о правилах писания сочинений исторических или собственно историй, о разделении их на свои виды по предметам содержания. Затем о слоге вообще, об общих принадлежностях и качествах слога, о точности, ясности и о противном тому с изъяснением причин; упражнялись в расположении хрий и больших речей, также из поэзии занимались расположением оды и элегии, что и дано им для сочинений
2	Думитрашко Николай	3	3	
3	Марков Владимир	1	3	
4	Миллер Николай	3	3	
5	Яновский Николай	4	4	
6	Божко Андрей	4	3	
7	Бороздин Яков	3	3	
8	Данилевский Александр	2	3	
9	Лукашевич Платон	1	2	
10	Сушков Иван	4	3	
11	Ритгер Михайло	3	3	
12	Котляревский Александр	3	3	
13	Котляревский Егор	4	3	
14	Котляревский Николай	2	2	
7 класс				
1	Бороздин Николай	3	3	В 7 классе – в четыре чтения
2	Власенко Аполлон	4	4	

3	Шапочников Иван	4	4	урока о неправильных силлогизмах, о силлогизмах сложных – условном, соединитель- ном, разделитель- ном, эпихерзде, сориме, дилемме, индукции и аналогии, чем кончена часть теоретическая. Из практической части две главы – первая, об истине вообще, вторая – о ложном, погрешностях, предрассудках и обманах – руководству- ясь логикой Бавмейстера
4	Шапочников Григорий	4	4	
5	Топольский Василий	4	4	

Профессор

Парфений Никольский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. –
Арк. 91–92. Оригінал.*

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 3–5 ВІДДІЛЕНЬ З ЛАТИНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ
ЗА КВІТЕНЬ 1825 р.**

Не раніше 30 квітня 1825 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
	3 отделение			Окончено
1	Горонович Петр	3	3	словосочетание, из хрестоматии перевели книги первой главы третьей страницы с 321 по 341 и занимались переводами с русского языка на латинский с разбором синтаксическим
2	Кобеляцкий	3	3	
3	Марков	3	3	
4	Миллер	3	1	
5	Халчинский	2	1	
6	Яновский	2	1	
7	Базиль	3	3	
8	Кукольник	3	4	
9	Божко	3	3	
10	Данилевский	3	2	
11	Лукашевич Платон	3	1	
12	Матвеев	3	1	
13	[Сушков] Иван	3	2 ^b	
15	Бороздин Федор	3	2	
16	Бороздин Николай	3	2	
17	Бороздин Яков	3	2	
18	Кольшкевич	4	3	
19	Котляревский Александр	3	3	
20	Котляревский Егор	3	3	
21	Котляревский Николай	2	2	
22	Михно	3	1	
23	Родзянка	3	3	
24	Филипченко	3	3	
	4 отделение			
1	Романович Николай	3	3	Непона перевели жизнь Аристида Павзания и Кимона с разбором
2	Баранов	4	4	
3	Тарновский	4	2	
4	Власенко	4	4	
5	Миницкий Илиодор	3	2	

^a Датовано за змістом документа.

^b Один рядок не підлягає відновленню через пошкодження документа.

6	Садовничей Григорий	3	3	риторическим и указанием на правило высшего сочинения Из Горация перевели оды с разбором стопосложения и родов стихотворений также с пояснением древности
7	Шапочников Иван	3	2	
8	Шапочников Григорий	3	2	
5 отделение				
1	Романович-Любич Василий	4	4	
2	Редкин	4	4	

Профессор латинской словесности

Семен Андрущенко

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 85 зв.–86. Оригінал.

№ 86

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 7–9
КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА ЛИСТОПАД 1825 р.**

Не раніше 30 листопада 1825 р.^a

Число учеников	Имена учеников	Успехи	Поведение	Что пройдено по предмету Закона Божия и сколько было лекций
Класс седьмой				
1	Григоров Николай	3	3	По классу Закона Божия в 7, 8 и 9 классах занимаемо было по четыре часа в неделю и
2	Миллер Николай	3	3	
3	Яновский Николай	4	4	
4	Марков Владимир	4	4	
5	Божко Андрей	4	4	
6	Данилевский Александр	4	4	
7	Ритгер Михаил	3	3	
8	Сушков Иван	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

9	Бороздин Яков	4	4	прочтено из «Христианского чтения»: 1) краткое историческое известие о Св. Дионисии Ареопагите; 2) Св. Дионисия Ареопагита письма к разным лицам; 3) преподобного отца нашего Макария Великого беседа о милости Христа к человеку; 4) преподобного отца нашего Макария Египетского беседа о братских обязанностях; 5) святого Исаака Сирианина слово о тех, кои живут в близости к Богу и в жизни разумной провождают дни свои; 7) речь
10	Котляревский Александр	4	4	
11	Котляревский Егор	4	4	
12	Котляревский Николай	3	3	
13	Лукашевич Платон	3	2	
	Класс восьмой			
1	Бороздин Николай	4	4	
2	Власенко Аполлон	4	4	
3	Шапочников Иван	4	4	
4	Шапочников Григорий	4	4	
	Класс девятый			
1	Кобеляцкий Иван			
2	Романович-Любич Василий			
3	Романович Николай	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Высоцкий Герасим	4	4	
6	Тернавский Василий	4	4	
7	Бороздин Федор	4	4	

				Киевского митрополита Кирилла III к священникам, присутствовавшим на Владимирском соборе, бывшем в 1274 г.; 8) нравы христиан и 9) некоторые правила христианской жизни. Сверх того прочтено Евангелие Св. Апостола и Евангелиста Иоанна Богослова
--	--	--	--	---

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 189. Оригінал.

№ 87

**ВІДОМІСТЬ ПОВЕДІНКИ ТА УСПІШНОСТІ УЧНІВ 5–9 КЛАСІВ
З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ЗА ЛИСТОПАД 1825 р.**

Не раніше 30 листопада 1825 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		
		<i>за поведе- ние</i>	<i>за успехи</i>	
			<i>по алгебре</i>	<i>по геометрии</i>
	Класс пятый			

^a Датовано за змістом документа.

1	Миницкий Александр	3	1	1
2	Пузыревский Андрей	4	3	3
3	Артюхов Григорий	Не являлся		
4	Дмитренко Андрей	4	2	2
5	Закревский Николай	4	2	2
6	Маргос Петр	3	1	1
7	Матвеев Петр	4	4	4
8	Пащенко Тимофей	4	3	3
9	Пащенко Иван	4	4	4
10	Панкевич Афанасий	4	1	1
11	Прокопович Николай	4	4	4
12	Симановский Иван	4	4	4
13	Сушков Петр	3	1	1
14	Артинов Петр	4	4	4
15	Бельченко Петр	4	3	3
16	Гармаш Петр	4	2	2
17	Кодинец Александр	4	2	2
18	Кодинец Пармен	4	2	2
19	Мокрицкий Михаил	4	2	2
20	Мокрицкий Аполлон	4	2	2
21	Отрада Онуфрий	4	1	1
22	Радзиховский Иван	4	2	2
23	Сарачанов Михаил	4	2	2
24	Садовничий Андрей	4	3	3
25	Скаловский Ростислав	4	3	3
26	Скорородов Василий	4	1	1
27	Слива Иван	4	1	1
28	Столица Петр	4	1	1
29	Шапошников Александр	4	3	3
30	Юркевич Степан	4	3	3
	Класс шестой		<i>геометрии</i>	<i>приложено по алгебры к гомометрии по плоской три-</i>
1	Горонович Петр	4	4	4
2	Думитрашка Николай	4	1	1
3	Халчинский Иван	4	1	1
4	Базиль Константин	4	4	4
5	Кукольник Нестор	4	4	4

6	Иваненко Александр	4	2	2
7	Новохацкий Александр	4	2	2
8	Горонович Павел	4	2	2
9	Колишкевич Алексей	4	3	3
10	Михно Федор	4	2	2
11	Родзянка Николай	4	4	4
12	Садовничий Константин	4	1	1
13	Филипченко Ефим	4	4	4
14	Чекан Алексей	4	3	3
15	Юркевич Петр	4	3	3
	Класс седьмой		<i>по конкурсным сечениям</i>	<i>по сфере- ческой три- гонометрии</i>
1	Григоров Николай	4	2	2
2	Марков Владимир	4	4	4
3	Миллер Николай	4	2	2
4	Яновский Николай	4	2	2
5	Божко Андрей	4	3	3
6	Данилевский Александр	4	2	2
7	Риттер Михаил	4	2	2
8	Сушков Иван	4	4	4
9	Бороздин Яков	4	4	4
10	Котляревский Александр	4	4	4
11	Котляревский Егор	4	4	4
12	Котляревский Николай	4	4	4
13	Лукашевич Платон	4	3	3
	Класс восьмой		<i>по физике</i>	
1	Бороздин Николай	4	4	
2	Власенко Аполлон	4	4	
3	Шапошников Иван	4	4	
4	Шапошников Григорий	4	4	
	Класс девятый		<i>по химии</i>	
1	Кобелецкий Иван	4	4	
2	Романович Николай	4	4	
3	Романович-Любич [Василий]	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Высоцкий Герасим	4	4	
6	Редкин Петр	4	4	
7	Тарнавский Василий	4	4	

8	Бороздин Федор	4	4
9	Милорадович Сергей	4	4
10	Милорадович Лев	4	4
11	Миницкий Илиодор	4	4
12	Садовничий Григорий	4	4

Профессор

Казимир Шапалинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 183–183 зв. Оригінал.

№ 88

**ВІДОМІСТЬ ПОВЕДІНКИ ТА УСПІШНОСТІ УЧНІВ 5–9 КЛАСІВ
З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ЗА ГРУДЕНЬ 1825 р.**

Не раніше 31 грудня 1825 р.^a

Число уче- ников	Имена учеников	Удостоение		
		за пове- дение	за успехи	
			по алгебре	по геоме- трии
	Класс пятый			
1	Миницкий Александр	3	1	1
2	Пузыревский Андрей	4	3	3
3	Артюхов Григорий	Не являлся		
4	Дмитренко Андрей	4	2	2
5	Закревский Николай	4	2	2
6	Маргос Петр	3	1	1
7	Матвеев Петр	4	4	4
8	Пащенко Тимофей	4	3	3
9	Пащенко Иван	4	4	4
10	Панкевич Афанасий	4	1	1
11	Прокопович Николай	4	4	4
12	Симоновский Иван	4	4	4
13	Сушков Петр	3	1	1
14	Аргинов Петр	4	4	4
15	Бельченко Петр	4	3	3
16	Гармаш Петр	4	2	2
17	Кодинец Александр	4	2	2

^a Датовано за змістом документа.

18	Кодинец Пармен	4	2	2
19	Мокрицкий Михаил	4	2	2
20	Мокрицкий Аполлон	4	2	2
21	Отрада Онуфрий	4	1	1
22	Радзиховский Иван	4	1	1
23	Сарачанов Михаил	4	2	2
24	Садовничий Андрей	4	3	3
25	Скаловский Ростислав	4	3	3
26	Скороходов Василий	4	1	1
27	Слива Иван	4	1	1
28	Столица Петр	4	1	1
29	Шапошников Александр	4	3	3
30	Юркевич Степан	4	3	3
	Класс шестой		<i>по прило- жению алгебры к геоме- трии</i>	<i>по плос- кой три- гоно- мет- рии</i>
1	Горонович Петр	4	4	4
2	Думитрашка Николай	4	1	1
3	Халчинский Иван	4	1	1
4	Базиль Константин	4	4	4
5	Кукольник Нестор	4	4	4
6	Иваненко Александр	4	2	2
7	Новохацкий Александр	4	2	2
8	Горонович Павел	4	2	2
9	Колешкевич Алексей	4	3	3
10	Михно Федор	4	2	2
11	Родзянка Николай	4	4	4
12	Садовничий Константин	4	1	1
13	Филипченко Ефим	4	4	4
14	Чекан Алексей	4	3	3
15	Юркевич Петр	4	3	3
	Класс седьмой		<i>по кону- сечьям</i>	<i>по сфери- ческой триго- нометрии</i>
1	Григоров Николай	4	2	2

2	Марков Владимир	4	4	4
3	Миллер Николай	4	2	2
4	Яновский Николай	4	2	2
5	Божко Андрей	4	3	3
6	Данилевский Александр	4	2	2
7	Риттер Михаил	4	2	2
8	Сушков Иван	4	4	4
9	Бороздин Яков	4	4	4
10	Котляревский Александр	4	4	4
11	Котляревский Егор	4	4	4
12	Котляревский Николай	4	4	4
13	Лукашевич Платон	4	3	3
	Класс восьмой		по физике	
1	Бороздин Николай	4	4	
2	Власенко Аполлон	4	4	
3	Шапошников Иван	4	4	
4	Шапошников Григорий	4	4	
	Класс девятый		по химии	
1	Кобеляцкий Иван	4	4	
2	Романович Николай	4	4	
3	Романович-Любич [Василий]	4	4	
4	Баранов Петр	4	4	
5	Высоцкий Герасим	4	4	
6	Редкин Петр	4	4	
7	Тарнавский Василий	4	4	
8	Бороздин Феодор	4	4	
9	Милорадович Сергей	4	4	
10	Милорадович Лев	4	4	
11	Миницкий Илиодор	4	4	
12	Садовничий Григорий	4	4	

Профессор

Казимир Шапалинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 237–237 зв. Оригінал.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ПАНСІОНЕРІВ
2–3 МУЗЕЇВ ЗА ГРУДЕНЬ 1825 р.**

Не раніше 31 грудня 1825 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Нравственность</i>	<i>Примечание</i>
	Музей второй		
1	Богасвский Петр	2	Во втором музее при двух надзирателях, знающих объясняться на французском языке, практика воспитанников сего музея в языке французском идет весьма тупо, или даже можно сказать вовсе не подвигается вперед
2	Вольский Климентий	4	
3	Матушинский Петр	1	
4	Орлай Андрей	4	
5	Гютен Степан	1	
6	Ланге Леопольд	2	
7	Гинтовт Александр	4	
8	Змиев Александр	4	
9	Забела Яков	-	
10	Дмитренко Данило	4	
11	Магденко Василий	4	
12	Пащенко Андрей	2	
13	Полторацкий Павел	3	
14	Данченко Алексей	2	
15	Прокопович Василь	3	
16	Щербак Михаил	1	
17	Миницкий Александр	1	
18	Пузыревский Андрей	4	
19	Артюхов Григорий	-	
20	Дмитренко Андрей	4	
21	Закревский Николай	3	
22	Матвеев Александр	3	
23	Пащенко Тимофей	2	
24	Пащенко Иван	2	
25	Прокопович Николай	1	
26	Сименовский Иван	4	
27	Сушков Петр	1	
28	Маргос Петр	3	
29	Панкевич [Афанасий]	3	
	Музей третий		
1	Горонович Петр	4	Кобеляцкому и

^a Датовано за змістом документа.

2	Халчинский Иван	4	Романович-Любичу не отмечена их нравственность по той же причине, какова значится выше в классном рапорте за сей же месяц ноябрь
3	Думитрашка Николай	3	
4	Базиль Константин	4	
5	Кукольник Нестор	2	
6	Иваненко Александр	3	
7	Новохацкий Александр	2	
8	Григоров Николай	2	
9	Марков Владимир	4	
10	Миллер Николай	3	
11	Яновский Николай	4	
12	Божко Андрей	4	
13	Данилевский Александр	2	
14	Сушков Иван	4	
15	Риттер Михаил	2	
16	Кобеляцкий Иван	-	
17	Романович-Любич Василий	-	
18	Романович Николай	3	
19	Баранов Петр	3	
20	Высоцкий Герасим	3	
21	Редькин Петр	3	
22	Тарновский Василий	3	

Инспектор

Кирило Муссеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 220 зв.–221. Оригінал.

№ 90

**ВІДОМІСТЬ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 7–9
КЛАСІВ З ПРИРОДНИЧОЇ ІСТОРІЇ ЗА ГРУДЕНЬ 1825 р.**

Не раніше 31 грудня 1825 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено в оных с половины августа месяца по январь</i>
9 класс				
1	Петр Редкин	4	4	Из зоологии:

^a Датовано за змістом документа.

2	Иван Кобеляцкий	3	3	1) общее понятие об естественной истории и телах природы; 2) общее понятие о живых или орудных телах; различие их между собою; основные формы тел животных; органы и отправления животных; 3) о свойстве метода и разделении животного царства на четыре большие формы, отличительные свойства каждой из сих форм и разделение их на классы, отряды, роды и виды; 4) подробное рассмотрение класса млекопитающих животных
3	Василий Любич-Романович	4	4	
4	Герасим Высоцкий	4	4	
5	Василий Терновский	4	3	
6	Петр Баранов	4	4	
7	Николай Романович	4	4	
8	Григорий Садовничий	4	3	
9	Сергей Милорадович	4	2	
10	Лев Милорадович	Не был		
11	Илиодор Миницкий	4	3	
12	Федор Бороздин	4	3	
8 класс				
13	Аполлон Власенко	4	4	Из ботаники: 1) общее понятие о природе и ее телах и главные различия тел органических между собою; 2) определение ботаники и частей ее, цель и способ учиться оной; 3) обозрение растений вообще и главных органов их; 4) внутреннее
14	Иван Шапошников	4	4	
15	Григорий Шапошников	4	4	
16	Николай Бороздин	4	4	

				строение растений; 5) наружный вид растений: корень, стебель, почки и листья; 6) питание растений; 7) цветок: цветорасположение и части – цветочашечка, венчик, тычинки и пестик
	7 класс			
17	Андрей Божко	4	4	Из минералогии: 1) общее понятие о природе и телах ее; 2) отличительные признаки ископаемых, составляющие предметы теоретической части минералогии; 3) из прикладной части минералогии: а) разделение всех неорудных тел на классы и разряды по системе Вернера, б) рассмотрение класса землистых ископаемых, заключающих в себе 9 разрядов с несколькими в каждом семействами, до класса солей
18	Иван Сушков	4	3	
19	Владимир Марков	4	3	
20	Николай Яновский	4	3	
21	Александр Данилевский	4	3	
22	Николай Григоров	4	3	
23	Николай Миллер	4	3	
24	Михаил Риттер	4	3	
25	Яков Бороздин	3	2	
26	Александр Котляревский	4	3	
27	Егор Котляревский	4	3	
28	Николай Котляревский	3	2	
29	Платон Лукашевич	4	2	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 208–208 зв. Оригінал.

**ВІДОМІСТЬ ПОВЕДІНКИ ТА УСПІШНОСТІ УЧНІВ З
ВІДДІЛЕННЯ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЗА ГРУДЕНЬ 1825 р.
Не раніше 31 грудня 1825 р.^a**

Число учеников	Имена учеников	Удостоение за		Сколько раз не был в классе	
		поведение	успехи	без причины	по болезни
1	Горонович Петр	3	3		
2	Миницкий Александр	Не бывал			
3	Пузыревский Андрей	2	3		
4	Халчинский Иван	2	3		
5	Яновский Николай	Не бывал			
6	Гютен Степан	1	2		
7	Кочемазов Павел	1	2	1	
8	Сканава Иван	2	2		
9	Артюхов Григорий	-	-		
10	Высоцкий Герасим	Не бывал			
11	Гинтовт Александр	2	2		
12	Дмитренко Андрей	4	3		
13	Дмитренко Даниил	2	1		
14	Забела Яков	-	-		
15	Змеев Александр	В четвертом отделении			
16	Маргос Петр	2	2	1	
17	Новохацкий Александр	Не бывал			
18	Панкевич Афанасий	2	2	2	
19	Полторацкий Павел	Не бывал			
20	Симановский Иван	2	2		
21	Андреев Иван	Не бывал			
22	Бельченко Петр	2	2		
23	Воаргард Николай	2	3		
24	Горонович Павел	3	3	1	1
25	Котляревский Николай	1	2		
26	Лукашевич Платон	Не бывал			
27	Михно Федор	4	3		2
28	Мокрицкий Аполлон	2	2		
29	Садовничей Константин	3	2	1	

^a Датовано за змістом документа.

30	Скаловский Ростислав	2	3	1	1
31	Филипченко Ефим	Не бывал			
32	Юркевич Петр	Не бывал			3
33	Юркевич Степан	1	1		

Профессор французского языка

Яков Воаргард

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 86. – Арк. 244. Оригінал.

№ 92

**РАПОРТ НАГЛЯДАЧА З МУЗЕЮ ПАНСІОНУ ГІМНАЗІЇ
I. де МИРОВА-МИШКОВСЬКОГО ПРО ПОВЕДІНКУ
ПАНСІОНЕРІВ ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1826 р.**

Не раніше 31 березня 1826 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>	<i>Замечание</i>
6 класс			
1	Базиль Константин	4	
2	Кукольник Нестор	3	За шалость
3	Новохацкий Александр	3	
4	Оронович ^b Петр	4	
5	Халчинский Иван	3	
7 класс			
6	Божко Андрей	4	
7	Григоров Николай	2	За шалость без поправки
8	Данилевский Александр	3	
9	Миллер Николай	4	
10	Марков Владимир	3	
11	Ритгер Михаил	3	
12	Сушков Иван	4	
13	Яновский Николай	3	
9 класс			
14	Баранов Петр	4	
15	Высоцкий Герасим	4	
16	Редкин Петр	4	

^a Датовано за змістом документа.

^b Так у документі. Йдеться про Гроновича Петра.

17	Романович-Любич Василий	3	Заметил в нем хитрость
18	Романович Николай	4	
19	Тарнавский Василий	4	

Надзиратель

Иоанн де Миров-Мышковский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 78–78 зв. Оригінал.

№ 93

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1826 р.**

Не раніше 31 березня 1826 р.^a

Число уче- ников	Имена учеников	Удостоение		
		за пове- дение	за успехи ^b	
			по алгебре	по геомет- рии
	7 класс			
1	Григоров Николай	3		
2	Марков Владимир	4		
3	Миллер Николай	4	3	
4	Яновский Николай	4		
5	Божко Андрей	4		
6	Данилевский Александр	4		
7	Риттер Михаил	4		
8	Сушков Иван	4		
9	Бороздин Яков	4		
10	Котляревский Егор	4		
11	Котляревский Александр	4		
12	Котляревский Николай	4		
13	Лукашевич Платон	4		
	8 класс			
1	Бороздин Николай	4		
2	Власенко Аполлон	4		
3	Шапошников Иван	4		

^a Датовано за змістом документа.

^b Документ пошкоджений – відновити відомості останніх стовпчиків таблиці неможливо.

4	Шапошников Григорий	4		
	9 класс			
1	Романович Николай	4		
2	Романович Василий	4		
3	Баранов Петр	4		
4	[Высоц]кий Герасим	4		
5	[Редкин Петр]	4		

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 79–79 зв. Оригінал.

№ 94

**РАПОРТ НАГЛЯДАЧА З МУЗЕЮ ПАНСІОНУ ГІМНАЗІЇ
І. де МИРОВА-МИШКОВСЬКОГО ПРО ПОВЕДІНКУ
ПАНСІОНЕРІВ ЗА КВІТЕНЬ 1826 р.**

Не раніше 30 квітня 1826 р.^а

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>	<i>Замечание</i>
	6 класс		
1	Базиль Константин	4	
2	Кукольник Нестор	3	
3	Горонович Петр	4	
4	Новохацкий Александр	3	
5	Хелчинский Иван	3	
	7 класс		
6	Божко Андрей	3	За добродетель благодарен
7	Григоров Николай	2	
8	Данилевский Александр	3	
9	Миллер Николай	4	
10	Марков Владимир	3	
11	Ритгер Михаил	3	
12	Сушков Иван	2	
13	Яновский Николай	2	
	9 класс		
14	Баранов Петр	4	
15	Высоцкий Герасим	4	

^а Датовано за змістом документа.

16	Редкин Петр	4	
17	Романович-Любич Василий	3	
18	Романович Николай	4	
19	[Тарн]авский Василий	4	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 89–89 зв. Оригінал.

№ 95

**З ВІДОМОСТІ ПРО УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 4–9 КЛАСІВ З
ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА І ПІВРІЧЧЯ 1826 р.**

Не раніше 30 червня 1826 р.^а

Класс четвертый	Ян-варь		Фев-раль		Март		Ап-рель		Май		Июнь		Полу-годи-чный резуль-тат	
	поведение	успехи	поведение	успехи	поведение	успехи	поведение	успехи	поведение	успехи	поведение	успехи	поведение	успехи
Богаевский Петр	2	2	3	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Вольский Климентий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Данченко Николай	4	3	4	2	3	2	4	3	4	3	4	4	4	3
Матушинский Петр	2	4	2	4	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4
Орлай Андрей	4	2	3	1	3	2	3	2	4	2	3	2	3	2
Гютен Степан	3	2	3	2	3	1	3	2	3	1	3	2	3	2
Ланге Леопольд	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Гинтовт Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Забела Яков	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	3	2	3	2
Змеев Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Дмитренко Даниил	3	2	2	2	2	2	4	2	4	3	4	3	3	2
Магденко Василий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Щербак Михаил	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Пащенко Андрей	3	3	1	4	1	4	3	3	4	3	4	4	3	3
Полторацкий Павел	4	3	4	2	4	3	4	3	4	4	4	4	4	3

^а Датовано за змістом документа.

Прокопович Василий	3	2	1	3	4	2	3	3	4	2	3	3	3	2
Велентей Григорий	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Гамалей Александр	3	1	3	2	2	1	3	2	3	2	3	2	3	2
Гербаневский Сократ	1	4	1	4	1	4	1	4	1	4	2	4	1	4
Гербаневский Николай	3	4	2	4	3	4	3	4	2	4	3	4	3	4
Гребенкин Евгений	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Домбровский Василий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Чайка Иван	4	3	3	3	3	2	3	4	3	3	3	3	3	3
Забела Василий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Квитка Константин	3	4	2	2	3	3	4	2	3	3	4	3	3	3
Колодеев Платон	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Лукашевич Аполлон	2	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Миницкий Леонид	4	2	3	3	4	2	4	3	4	4	3	4	4	3
Нестелей Семен	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Новицкий Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Подгаевский Гавриил	4	2	3	3	2	2	3	1	2	3	4	2	3	2
Ярихо Иван	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Рудаевский Серафим	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Рыльский Григорий	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Самчевский Федор	2	2	1	3	1	3	1	2	1	3	3	2	1	2
Ступаков Петр	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Тарасевич Павел	3	3	3	3	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Топольский Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Юркевич Василий ^а	4	3	3	3	3	3	4	2	4	3	4	3	4	
Класс пятый														
Миницкий Александр	1	2	1	3	1	2	1	2	1	2	1	3	1	2
Пузыревский Андрей	1	2	1	3	1	2	1	2	1	2	1	3	1	2
Артюхов Григорий	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дмитренко Андрей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Закревский Николай	4	3	3	3	3	3	3	3	-	-	-	-	-	-
Матвеев Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

^а Оцінку Юркевича В. в останній графі таблиці відновити неможливо через пошкодження документа.

Маргос Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Пащенко Тимофей	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Панкевич Афанасий	3	1	3	2	3	2	3	2	3	3	4	3	3	2
Пащенко Иван	3	2	3	1	2	2	3	1	3	3	3	3	3	2
Прокопович Николай	4	2	3	1	2	3	3	1	4	2	3	3	3	2
Симановский Иван	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Сушков Петр	2	1	2	1	2	1	2	1	3	2	2	1	2	1
Артинов Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Бельченко Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Гармаш Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Кодинец Александр	2	3	4	3	1	3	2	3	-	-	-	-	-	-
Кодинец Пармен	3	2	2	1	3	3	2	1	3	3	3	3	3	2
Мокрицкий Аполлон	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Мокрицкий Михаил	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Отрада Онуфрий	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Радзиховский Иван	3	3	3	4	2	3	4	2	4	4	4	4	3	3
Сарачанов Михаил	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Садовничий Андрей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Скаловский Ростислав	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Скорыходов Василий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Слива Иван	3	2	3	3	3	4	3	3	4	4	4	4	3	3
Столица Александр	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Шапочников Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Юркевич Степан	3	3	3	3	4	3	3	3	4	4	3	3	3	3
Класс шестой														
Горонович Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Халчинский Иван	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	1	3	3	3
Базиль Константин	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Кукольник Нестор	3	2	3	2	1	3	2	1	3	3	3	3	3	2
Иваненко Александр	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Новохацкий Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Думитрашка Николай	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Кольшкевич Алексей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Горонович Павел	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Михно Федор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Родзянка Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
[Садо]вничий Константин	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4 ^a
Чекан Алексей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Юркевич Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Класс седьмой														
Григоров Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Миллер Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Яновский Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Марков Владимир	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Божко Андрей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Данилевский Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Риттер Михаил	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Сушков Иван	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Бороздин Яков	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Котляревский Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Котляревский Егор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Котляревский Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Лукашевич Платон	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Класс восьмой														
Бороздин Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Власенко Аполлон	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Шапочников Иван	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Шапочников Григорий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Класс девятый														
Романович-Любич Василий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Романович Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Баранов Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Высоцкий Герасим	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Тарнавский Василий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Бороздин Федор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Миницкий Илиодор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Милорадович Сергей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

^a Документ пошкоджений – не підлягає відновленню інформація у наступних чотирьох рядках таблиці.

Милорадович Лев	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Редкин Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Садовничий Григорий	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Месяц январь. В 1 и 2 классах из Закона Божьего повторением пройдено все то, что от 1 августа [1825] по 15 января сего 1826 года прочтено.

В 3 и 4 классах из Закона Божьего повторением пройдено все то, что от 1 августа [1825] по 15 января сего 1826 года прочтено.

В 5 и 6 классах повторением пройдено все то, что от 1 августа [1825] по 15 января сего 1286 года прочтено.

В 7, 8 и 9 классах из Закона Божьего прочтено: 1-е, беседу первую о том, что Истинный учитель, верный наставник, добрый пастырь, непренеуемый первосвященник, вечный архиерей есть единый Господь Иисус Христос; 2-е, беседу об Адаме в раю или о состоянии человека прежде падения; 3-е, беседу об Адаме вне рая, или о состоянии человека по падении; 4-е, беседу об Адаме чрез Иисуса Христа паки в раю, или о состоянии человека во искуплении; 5-е, беседу об Израиле, желавшем освободиться из рабства египетского; 6-е, беседу об Аврааме во обрезании плоти и 7-е, беседу об Аврааме, приносящем сына Богу в жертву.

Сверх того прочтено: 1-е, из Апостольских деяний 12 глав и 2-е, из Евангелия Святого Апостола и Евангелиста Матвея 15 глав.

Законоучитель

протоиерей Павел Вольнский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 53–54 зв. Оригінал.

№ 96

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 7–9 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА СЕРПЕНЬ 1826 р.

Не раніше 31 серпня 1826 р.^а

	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
7 класс			
[Горон]ович Петр	4	2	Из древней

^а Датовано за змістом документа.

[Кук]ольник Нестор	3	4	истории пройдено введение в древнюю историю с пояснением разных хронологических систем, пособий истории и источников ее
[Ха]лчинский Иван	4	3	
[Баз]иль Константин	4	4	
[Но]вохацкий Александр	3	2	
[Го]ронович Павел	4	3	
[Ка]лышкевич Алексей	4	3	
[Мих]но Федор	4	3	
[Родз]янка Николай	2	2	
Садовничий Константин	3	2	
Филипченко Ефим	3	3	
Чекан Алексей	4	3	
Юркевич Петр	3	2	
8 класс			
Григоров Николай	3	2	Из истории средних веков пройдено: обозрение первого периода сей истории и об основании монархии франками в Галлии
Марков Владимир	4	3	
Миллер Николай	4	2	
Яновский-Гоголь Николай	3	2	
Божко Андрей	4	4	
Данилевский Александр	3	2	
Бороздин Яков	4	3	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	3	
Котляревский Николай	4	3	
Лукашевич Платон	3	2	
Фон-Риттер Михаил	3	2	
9 класс			
Бороздин Николай	4	4	Из новой истории пройдено: общий взгляд на оную и о войне Итальянской
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	3	4	

Исторических наук старший профессор

Кирилл Моисеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 147–148. Оригінал.

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 7–9 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1826 р.

Не раніше 30 вересня 1826 р.^a

	<i>Пове- деніе</i>	<i>Успе- хи</i>	<i>Что пройдено</i>	<i>Примеча- ния</i>
7 класс				
[Гороно]вич Петр	4	3	Из древней истории пройдено: история Ассирийского, Вавилонского, Мидийского государств и истории государств, бывших в Малой Азии	
[Куко]льник Нестор	4	4		
[Халч]инский Иван	4	3		
[Базил]ь Константин	4	4		
[Ново]хацкий Александр	3	3		
[Горон]ович Павел	4	3		
[Гри]ценко Иван	4	3		
[Кал]ышкевич Алексей	3	2		
[М]ихно Федор	4	2		
Родзянка Николай	1	2		
Садовничий Константин	3	2		
Филипченко Ефим	4	3		
[Че]кан Алексей	4	3		
Юркевич Петр ^b				
8 класс				
Григоров Николай	1	2	Из средней истории пройдено: из первого периода об Италии, Испании и Британии	Григорову, [...] ^c Риттеру [...] в поведении [...] за грубое [...] мною [...] 2) Гоголь, [...], Данилевский [...] [...] сили в [...]
Марков Владимир	4	3		
Миллер Николай	4	3		
Яновский-Гоголь Николай	2	2		
Божко Андрей	4	4		
Данилевский Александр	2	2		
Бороздин Яков	4	3		
Котляревский Александр	4	4		
Котляревский Егор	4	4		
Котляревский Николай	4	4		
Фон-Риттер Михаил	1	2		

^a Датовано за змістом документа.

^b Оцінки Юркевича П. відновити неможливо через пошкодження документа.

^c Тут і далі в квадратних дужках з трикрапкою позначені слова або їхні частини, що не підлягають відновленню через пошкодження тексту.

				постор[...] для чт[ения] лекции
9 класс				
Бороздин Николай	4	4	Из новой истории первого периода пройдено об Итальянской войне и сопернической	
Власенко Аполлон	4	4		
Шапошников Иван	4	4		
Шапошников Григорий	3	3		

Исторических наук старший профессор *Кирилл Моисеев*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 161–162. Оригінал.

№ 98

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
7–9 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА ЖОВТЕНЬ 1826 р.**

Не раніше 31 жовтня 1826 р.^a

	<i>Поведеніє</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
7 класс			
[Горо]нович Петр	4	3	В седьмом [классе] из древней истории пройдено о египтянах, персах, финикийцах и карфагенянах
[Куко]льник Нестор	4	4	
[Хал]чинский Иван	4	3	
[Бази]ль Константин	4	4	
[Ново]хацкий Александр	4	3	
[Горон]ович Павел	4	3	
[Кал]ишкевич Алексей	4	4	
[Мих]но Федор	4	3	
[Род]зянка Николай	3	3	
Садовничий Константин	3	2	
Гриценко Иван	Не ходил		
Филипченко Ефим	4	3	

^a Датовано за змістом документа.

[Че]кан Алексей	4	3	
[Юрк]евич Петр	3 ^a		
8 класс			
Григоров Николай	3	2	В восьмом кл[ассе] из средней ист[ории] пройдено из пер[вого пе]риода: о Восточ[ной им]перии до 711 года, об Аравии от [времен] Магомета до ^b Аравийского ^c в Испании
Марков Владимир	4	2	
Миллер Николай	4	2	
Яновский-Гоголь Николай	4	2	
Божко Андрей	4	4	
Данилевский Александр	3	2	
Бороздин Яков	4	3	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	3	
Котляревский Николай	4	3	
Фон-Риттер Михаил	1	1	
9 класс			
Бороздин Николай	4	3	В девятом кл[ассе] из новой исто[рии] прой]дено о Реформа[ции] и 30-лет[ней войне] в Германии
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	3	4	

Исторических наук старший профессор

Кирилл Мусеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 163–164. Оригінал.

№ 99

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА ЛИСТОПАД 1826 р.**

Не раніше 30 листопада 1826 р.^d

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		<i>Что пройдено</i>
	<i>за поведение</i>	<i>за успехи по стереометрии</i>	
Класс седьмой			
Горонович Петр	4	3	В классе седьмом

^a Другу оцінку Юркевича П. вказати неможливо через пошкодження документів.

^b Далі одне слово незрозуміле.

^c Далі одне слово незрозуміле.

^d Датовано за змістом документа.

Кукольник Нестор	4	4	прочтен общий способ [интегра]ции одночленных величин, также спо[соб] оногo интегрирования сложных дифферен[циальных] формул	
Халчинский Иван	4	1		
Базиль Константин	4	4		
Новохацкий Александр	4	1		
Горонович Павел	4	2		
Колешкевич Алексей	4	2		
Михно Федор	4	1		
Родзянка Николай	4	4		
Филипченко Ефим	4	3		
Чекан Алексей	4	2		
Юркевич Петр	4	3		
Класс восьмой		<i>по физике</i>		
Григоров Николай	4	3		В классе восьмом из физики о сражении [совер]шенно неупругих и твердых без ^a на препятствия
Марков Владимир	4	4		
Миллер Николай	4	3		
Яновский Николай	4	3		
Божко Андрей	4	4		
Данилевский Александр	4	3		
Бороздин Яков	4	4		
Котляревский Александр	4	4		
Котляревский Егор	4	4		
Котляревский Николай	4	3		
Риттер Михайло	4	3		
Класс девятый		<i>по военным наукам</i>		
Бороздин Николай	4	4	В классе девятом из полевой фортификации п[о руковод]ству Баженова о пользе и различии поле[вой	
Власенко Аполлон	4	4		
Шапошников Иван	4	4		

^a Далі одне слово нерозбірливе через пошкодження документа.

Шапошников Григорий	4	4	фор]тификации от крепостной, также [гра]вила о расположении укреплений и началах, [по кото]рым определяется вид укреплений
---------------------	---	---	--

Профессор *Казимир Шапалинский*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 209–210. Оригінал.

№ 100

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА ГРУДЕНЬ 1826 р.**

Не раніше 31 грудня 1826 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		<i>Что пройдено</i>
	<i>за поведение</i>	<i>за успехи по стереометрии</i>	
Класс седьмой			
Горонович Петр	4	3	В классе седьмом прочтено приложение интегрального исчисления с применением правил линий и квадратуры оных
Кукольник Нестор	4	3	
Халчинский Иван	4	1	
Базиль Константин	4	4	
Новохацкий Александр	4	1	
Горонович Павел	4	2	
Колешкевич Алексей	4	2	
Михно Федор	4	1	
Родзянка Николай	4	4	
Филипченко Ефим	4	3	
Чекан Алексей	4	2	
Юркевич Петр	4	3	
Класс восьмой		<i>по физике</i>	
Григоров Николай	4	3	В классе восьмом из
Марков Владимир	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

Миллер Николай	4	3	физики теория сражения тел совершенно упругих и особенностях движения
Яновский Николай	4	3	
Божко Андрей	4	4	
Данилевский Александр	4	3	
Бороздин Яков	4	4	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	4	
Котляревский Николай	4	3	
Риттер Михайло	4	3	
Класс девятый		<i>по военным наукам</i>	
Бороздин Николай	4	3	В классе девятом из полевой фортификации о правилах укреплений, о горизонтальном приложении и металлах полевой фортификации
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	

Профессор

Казимир Шапалинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 187–188. Оригінал.

№ 101

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
7–9 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА ГРУДЕНЬ 1826 р.**

Не раніше 31 грудня 1826 р.^a

	<i>Поведеніе</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
7 класс			
[Гороно]вич Петр	4	2	Из древней истории от
[Куко]льник Нестор	4	4	

^a Датовано за змістом документа.

[Халч]инский Иван	3	3	Пелопонесской войны до завоевания Греции римлянами
[Баз]иль Константин	4	4	
[Нов]охацкий Александр	3	2	
[Горо]нович Павел	3	3	
[Кол]ышкевич Алексей	3	4	
[Ми]хно Федор	4	3	
[Род]зянка Николай	3	3	
[Ф]илипченко Ефим	3	3	
[Че]кан Алексей	4	3	
Юркевич Петр	4	2	
8 класс			
Григоров Николай	3	3	Из средней [истории] пройдено до нача[ла кресто]вых походов
Марков Владимир	3	3	
Миллер Николай	3	2	
Яновский-Гоголь Николай	3	3	
Божко Андрей	4	4	
Данилевский Александр	3	2	
Бороздин Яков	3	3	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	3	
Котляревский Николай	4	3	
Фон-Риттер Михаил	1	0	
9 класс			
Бороздин Николай	4	3	Из новой [истории] пр[ойдено] обозрение второго п[ериода] и о царствован[ии во] Франции Людо[вика] XIV
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	

Исторических наук старший профессор

Кирилл Моисеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 203–204. Оригінал.

№ 102
**З ВІДОМОСТІ ПРО УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 2–3 ВІДДІЛЕНЬ
 З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ**

1826 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>2 отделение^b</i>	<i>Успехи</i>
18	Магденко Василий	1
19	Пащенко Тимофей	2
20	Пащенко Иван	2
21	Пащенко Андрей	1
22	Прокопович Николай	0
23	Риттер Михаил	0
24	Синельников Василий	2
25	Сушков Петр	0
26	Артинов Петр	3
27	Велентей Георгий	0
28	Гармаш Петр	2
29	Гербаневский Сократ	2
30	Гербаневский Николай	4
31	Гребенкин Евгений	2
32	Дараган Максим	3
33	Деньер Петр	2
34	Домбровский Василий	2
35	Енька Иван	2
36	Забела Василий	1
37	Забела Яков	Не был
38	Кательников Иван	0
39	Катеринич Петр	2
40	Квитка Константин	Не был
41	Колодеев Платон	3
42	Кодинец Александр	0
43	Кодинец Пармен	0
44	Курдюмов Василий	1
45	Мирковский Василий	2
46	Мирковский Николай	2
47	Мирковский Иван	2
48	Миницкий Леонид ^c	4

^a Датовано за суміжними документами.

^b Прізвища перших 17 учнів не підлягають відновленню через пошкодження документа.

^c Так у документі. Ймовірно, йдеться про Миницького Ілюдора.

49	Мокрицкий Михаил	1
50	Новицкий Николай	2
51	Отрада Онуфрий	Не был
52	Почека Яков 1-й	3
53	Почека Яков 2-й	2
54	Прихов Иван	1
55	Радзиховский Иван	2
56	Рудаковский Серафим	Не был
57	Савельев Андрей ^а	
59	Сарачанов Михаил	0
60	Скороходов Василий	2
61	Слива Иван	2
62	Соловьев Федор	1
63	Сребдольский Григорий	0
64	Стрещенцев Иван	0
65	Ступаков Петр	0
66	Тарасевич Павел	0
67	Топольский Александр	3
68	Хоменко Василий	2
69	Чекан Алексей	2
70	Шапочников Александр	2
71	Шапочников Василий	2
72	Шепелев Николай	3
73	Шухт Людвиг	4
74	Юркевич Василий	2
<i>3 отделение</i>		
1	Горонович Петр	2
2	Миницкий Александр	2
3	Пузыревский Андрей	3
4	Халчинский Иван	3
5	Яновский Николай	Не был
6	Гютень Степан	3
7	Сканави Иван	2 ^б

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 134–135. Оригінал.

^а Оцінка Савельєва А. та наступний рядок не підлягають відновленню через пошкодження документа.

^б Опущені відомості про решту учнів через пошкодження тексту.

№ 103
**ЭКЗАМЕНАЦІЙНА ВІДОМІСТЬ УЧНІВ 7–8 КЛАСІВ З
 МОРАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ЗА 1825/26 НАВЧАЛЬНИЙ РІК**
 1826 р.^a

<i>Число учеников</i>	<i>Имена учеников</i>	<i>Испытание учеников 7 и 8 классов по нравственной философии</i>
	Класс седьмой	
1	Григоров Николай	4
2	Миллер Николай	4
3	Яновский Николай	4
4	Марков Владимир	4
5	Божко Андрей	4
6	Данилевский Александр	4
7	Риттер Михаил	4
8	Сушков Иван	4
9	Бороздин Яков	4
10	Котляревский Александр	4
11	Котляревский Егор	4
12	Котляревский Николай	4
13	Лукашевич Платон	4
	Класс восьмой	
1	Власенко Аполлон	4
2	Шапошников Иван	4
3	Шапошников Григорий	4
4	Бороздин Николай	4

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 257. Оригінал.

^a Датовано за змістом документа.

№ 104
ЕКЗАМЕНАЦІЙНА ВІДОМІСТЬ УЧНІВ 8 КЛАСУ З
РИМСЬКОГО ПРАВА

Грудень 1826 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>			<i>Что пройдено</i>
	<i>по пове- дению</i>	<i>по успе- хам</i>	<i>по экзамену</i>	
Божко Андрей	4	4	4	Пройдена история римского правления и римское право
Гоголь-Яновский Николай	4	3	4	
Григоров Николай	4	3	3	
Марков Владимир	4	4	4	
Миллер Николай	4	3	3	
Бороздин Яков	4	3	4	
Котляревский Александр	4	3	4	
Котляревский Егор	4	3	4	
Котляревский Николай	4	3	4	
Риттер Михаил	4	1	3	

Профессор юридических наук *Николай Белоусов*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 201–202. Оригінал.

№ 105
З ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ ВІДОМОСТІ УЧНІВ 7–8 КЛАСІВ
З РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА 1825/26 НАВЧАЛЬНИЙ РІК
1826 р.^b

<i>Число учеников</i>	<i>Класс седьмой</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
1	Григоров Николай	3	В 7 кла[ссе из] логики
2	Миллер Николай	3	
3	Яновский Николай	4	
4	Марков Владимир	4	
5	Божко Андрей	4	
6	Данилевский Александр	3	

^a Датовано за суміжними документами.

^b Датовано за змістом документа.

7	Риттер Михаил	3	
8	Сушков Иван	4	
9	Бороздин Яков	4	
10	Котляревский Александр	4	
11	Котляревский Егор	4	
12	Котляревский Николай	3	
13	Лукашевич Платон	3	
Класс восьмой			
1	Власенко Аполлон	4	В 8 класс[е было] испытание [по] ^a россий[ской слове]сности
2	Шапошников Иван	4	
3	Шапошников Григорий	4	
4	Бороздин Николай	3	

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1.– Спр. 92. – Арк. 297. Оригінал.

№ 106

З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК ЗА ЛЮТИЙ 1827 р. Не раніше 28 лютого 1827 р.^b

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		<i>Что пройдено</i>
	<i>за поведение</i>	<i>за успехи по интегральным исчислениям</i>	
Класс седьмой			
Горонович Петр	4	3	В классе седьмом приложение интеграл[ьного ис]числения к вопросам так называемым исчисления тангенсов
Кукольник Нестор	4	3	
Халчинский Иван	4	1	
Базиль Константин	4	4	
Новохацкий Александр	4	1	
Горонович Павел	4	2	
Колишкевич Алексей	4	2	
Михно Федор	4	1	
Родзянка Николай	4	4	
Филипченко Ефим	4	3	
Чекан Алексей	4	2	
Юркевич Петр	4	3	

^a Далі одне слово з закінченням *гаей* не підлягає відновленню через пошкодження документа.

^b Датовано за змістом документа.

Класс восьмой		<i>по физике</i>	В классе восьмом из физики продолжение законов механики
Григоров Николай	4	4	
Марков Владимир	4	4	
Миллер Николай	4	3	
Яновский Николай	4	3	
Божко Андрей	4	4	
Бороздин Яков	4	4	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	4	
Котляревский Николай	4	3	
Риттер Михаил	4	2	
Класс девятый		<i>[по военным наукам]</i>	В классе девятом в построении укреплений и батареи
Бороздин Николай	4	3	
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	

Профессор *Казимир Шапалинский*

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. –
Арк. 21–22. Оригінал.*

№ 107

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
7–9 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА ЛЮТИЙ 1827 р.**

Не раніше 28 лютого 1827 р.^a

	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
7 [класс]			
[Горонович] Петр	4	3	Из древней истории пройдено о государствах, проишедших из развалин македонской монархии
[Куколь]ник Нестор	4	4	
[Халчин]ский Иван	4	4	
[Базиль] Константин	4	4	
[Новохац]кий Александр	4	3	
[Горонович] Павел	3	3	
[Колиш]кевич Алексей	3	3	
[Михно] Федор	4	3	

^a Датовано за змістом документа.

[Род]зянка Николай	4	4	
[Ф]илипченко Ефим	4	3	
8 [класс]			
Григоров Николай	3	2	Из истории [средних] веков пройдено [о кресто]вых походах [и происше]ствиях
Марков Владимир	3	3	
Миллер Николай	4	2	
Яновский-Гоголь Николай	4	3	
Божко Андрей	3	4	
Бороздин Яков	4	2	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	3	
Котляревский Николай	4	3	
Фон-Риттер Михаил	1	1	
9 [класс]			
Бороздин Николай	4	3	Из новой [истории пройдено] о современ[ных проис]шествиях в ^a государствах, во[йнах] Семилетней и [Аме]риканской
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	

Исторических наук старший профессор

Кирилл Моисеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 19–20. Оригінал.

№ 108

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1827 р.**

Не раніше 31 березня 1827 р.^b

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		<i>Что пройдено</i>
	<i>за поведение</i>	<i>за успехи по сферической тригонометрии</i>	
Класс седьмой			

^a Документ пошкоджено, одне слово відновити неможливо.

^b Датовано за змістом документа.

Горонович Петр	4	3	В классе седьмом из сферической тригонометрии о сфере и сечении ее вообще
Кукольник Нестор	4	3	
Халчинский Иван	4	1	
Базиль Константин	4	4	
Новохацкий Александр	4	1	
Горонович Павел	4	2	
Колешкевич Алексей	4	2	
Михно Федор	4	1	
Родзянка Николай	4	4	
Филипченко Ефим	4	3	
Чекан Алексей	4	2	
Юркевич Петр	4	3	
Класс восьмой		<i>по физике</i>	
Григоров Николай	4	3	В классе восьмом из физики законы механики
Марков Владимир	4	4	
Миллер Николай	4	3	
Яновский Николай	4	3	
Божко Андрей	4	4	
Бороздин Яков	4	4	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	4	
Котляревский Николай	4	3	
Риттер Михаил	4	2	
Класс девятый		<i>по полевой фортификации</i>	
Бороздин Николай	4	4	В классе девятом из полевой фортификации о волчьих ямах, палисадах, ^a засеках, рогатках и барьерах ^a
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	

Профессор *Казимир Шапалинский*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 32–33. Оригінал.

^a Документ пошкоджений, одне слово нерозбірливе.

№ 109
**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
 7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
 ЗА КВІТЕНЬ 1827 р.**

Не раніше 30 квітня 1827 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		<i>Что пройдено</i>
	<i>за поведение</i>	<i>за успехи по сферической тригонометрии</i>	
Класс седьмой			
Горонович Петр	4	3	В классе седьмом о сферических треугольниках
Кукольник Нестор	4	3	
Халчинский Иван	4	1	
Базиль Константин	4	4	
Новохацкий Александр	4	1	
Горонович Павел	4	2	
Колешкевич Алексей	4	2	
Михно Федор	4	1	
Родзянка Николай	4	4	
Филипченко Ефим	4	3	
Чекан Алексей	4	2	
Юркевич Петр	4	4	
Класс восьмой		<i>по физике</i>	
Григоров Николай	4	3	В классе восьмом из физики законы гидравлики
Марков Владимир	4	4	
Миллер Николай	4	3	
Яновский Николай	4	3	
Божко Андрей	4	4	
Бороздин Яков	4	3	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	4	
Котляревский Николай	4	3	
Риттер Михаил	4	3	
Класс девятый		<i>по полевой фортификации</i>	
Бороздин Николай	4	3	В классе

^a Датовано за змістом документа.

Власенко Аполлон	4	4	девятом из полевой ф[орти]фикации о замкнутых укр[еплениях], употребляемых отдельно или [суккупных] между собою и о редантане, люнетах и редутах
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	[?] ^a	

Профессор *Казимир Шапалинский*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 44–45. Оригінал.

№ 110

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 7–9
КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА КВІТЕНЬ 1827 р.**

Не раніше 30 квітня 1827 р.^b

	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>	
7 [класс]				
[Горонов]ич Петр	4	3	Из древней истории пройдено о римлянах под правлением республиканским	
[Кукол]ьник Нестор	4	4		
[Халчи]нский Иван	4	4		
[Базиль] Константин	4	4		
[Новоха]цкий Александр	4	3		
[Гороно]вич Павел	3	3		
[Коли]шкевич Алексей	3	3		
[Мих]но Федор	4	3		
[Родз]янка Николай	4	4		
[Фи]липченко Ефим	4	3		
[Чекан] Алексей	4	3		
8 [класс]				
Григоров Николай	3	2		Из истории

^a Оцінку відновити неможливо через пошкодження документа.

^b Датовано за змістом документа.

Марков Владимир	3	3	[средних] веков пройдено [о проис]шествиях в А[нглии], [Шот]ландии, Швейцарии, ^a и Восточной империи времени крестовых походов до XV столетия
Миллер Николай	3	3	
Яновский-Гоголь Николай	3	3	
Божко Андрей	3	4	
Бороздин Яков	4	3	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	3	
Котляревский Николай	4	3	
Фон-Риттер Михаил	2	2	
9 [класс]			
Бороздин Николай	4	3	Из новой и[стории] пройдено о цар[ствовании] императрицы [Екатерины] и влиянии оногo [на полити]ческую систему Ев[ропы]
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	
Шапошников Иван	4	4	

Исторических наук старший профессор

Кирилл Моисеев

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. –
Арк. 40–41. Оригінал.*

№ 111

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК
ЗА ТРАВЕНЬ 1827 р.**

Не раніше 31 травня 1827 р.^b

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>		<i>Что пройдено</i>
	<i>за поведение</i>	<i>за успехи по сферической тригонометри</i>	
Класс седьмой			

^a Документ пошкоджено, одне слово нерозбірливо.

^b Датовано за змістом документа.

Горонович Петр	4	3	В классе седьмом о разрешений ^a треугольников
Кукольник Нестор	4	3	
Халчинский Иван	4	1	
Базиль Константин	4	4	
Новохацкий Александр	4	1	
Горонович Павел	4	2	
Колешкевич Алексей	4	2	
Михно Федор	4	1	
Родзянка Николай	4	4	
Филипченко Ефим	4	3	
Чекан Алексей	4	2	
Юркевич Петр	4	4	
Класс восьмой		<i>по физике</i>	
Григоров Николай	4	3	В классе восьмом вкратце о [свете пря]мом, отраженном и преломленном
Марков Владимир	4	4	
Миллер Николай	4	3	
Яновский Николай	4	3	
Божко Андрей	4	4	
Бороздин Яков	4	3	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	4	

^a Далі одне слово нерозбірливе.

Котляревский Николай	4	3	
Риттер Михаил	4	3	
Класс девятый		<i>по полевой фортификации</i>	
Бороздин Николай	4	3	В классе девятом о ^а правилах, коими должно рук[ко]водствоваться при составлении оных с замечаниями на избираемых для полигонных фигур
Власенко Аполлон	4	4	
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	

Профессор *Казимир Шапалинский*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 52–53. Оригінал.

№ 112

3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ

7–9 КЛАСІВ З ІСТОРИЧНИХ НАУК ЗА ТРАВЕНЬ 1827 р.

Не раніше 31 травня 1827 р.^b

	<i>Поведение</i>	<i>Успехи</i>	<i>Что пройдено</i>
7 [класс]			
[Горонов]ич Петр	4	3	Из древней истории пройдено о Римской империи под правлением императоров, до ^c указанием на христианскую церковь
[Кукол]ьник Нестор	4	4	
[Халчинс]кий Иван	4	4	
[Базиль] Константин	4	4	
[Новохац]кий Александр	4	3	
[Горонов]ич Павел	4	3	
[Коли]шкевич Алексей	3	3	
[Михн]о Федор	4	3	
[Род]зянка Николай	4	4	
[Фи]липченко Ефим	4	3	

^a Далі одне слово незрозуміле.

^b Датовано за змістом документа.

^c Далі одне слово незрозуміле.

[Чекан] Алексей	4	3	
8 [класс]			
Григоров Николай	3	2	Из истории [средних] веков пр[ойдено о] происшествиях со времени [крестовых] походов [до] ^a с [обо]зрением [вообще] внутренней [истории] европей[ской]
Марков Владимир	3	3	
Миллер Николай	4	3	
Яновский-Гоголь Николай	3	3	
Божко Андрей	3	4	
Бороздин Яков	4	3	
Котляревский Александр	4	4	
Котляревский Егор	4	3	
Котляревский Николай	4	3	
Фон-Риттер Михаил	2	2	
9 [класс]			
Бороздин Николай	4	3	Из нов[ой истории] пройдено [от нашествия] францу[зских войск] до наших дней
Власенко Аполлон	Бодел		
Шапошников Иван	4	4	
Шапошников Григорий	4	4	

Исторических наук старший профессор

Кирилл Моисеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 50–51. Оригінал.

№ 113

**З ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО СПИСКУ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА
УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 7–9 КЛАСІВ З ЗАКОНУ БОЖОГО
2 червня 1827 р.**

<i>Прозвание и имена учеников</i>	<i>За июнь месяц награждения за поведение</i>	<i>Удостоение за успехи</i>	<i>Удостоение по испытанию</i>
Класс седьмой			
Горонович Петр	4	4	4
Кукольник Нестор	4	4	4
Халчинский Иван	4	4	4

^a Далі одне слово з закінченням *тя* не підлягає відновленню через пошкодження документа.

Базиль Константин	4	4	4
Новохацкий Александр	4	4	4
Горонович Павел	4	4	4
Кольшкевич Алексей	4	4	4
Михно Федор	4	4	4
Родзянка Николай	4	4	4
Филипченко Ефим	4	4	4
Чекан Алексей	4	4	4
Юркевич Петр	4	4	4
Класс восьмой			
Григоров Николай	4	4	4
Марков Владимир	4	4	4
Миллер Николай	4	4	4
Яновский Николай	4	4	4
Божко Андрей	4	4	4
Данилевский Александр	-	-	-
Бороздин Яков	4	4	4
Котляревский Александр	4	4	4
Котляревский Егор	4	4	4
Котляревский Николай	4	4	4
Риттер Михаил	3	3	3
Класс девятый			
Бороздин Николай	4	4	4
Власенко Аполлон	-	-	Болел
Шапочников Иван	4	4	4
Шапочников Григорий	4	4	4

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 58–59. Оригінал.

№ 114

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ
УЧНІВ 7–8 КЛАСІВ З ЮРИДИЧНИХ НАУК ЗА ПЕРІОД
3 СЕРПНЯ 1826 р. ПО ЧЕРВЕНЬ 1827 р.**

Не раніше 1 липня 1827 р.^а

^а Датовано за змістом документа.

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение по поведению</i>										
	<i>[1826]</i>					<i>[1827]</i>					
	<i>август</i>	<i>сентябрь</i>	<i>октябрь</i>	<i>ноябрь</i>	<i>декабрь</i>	<i>январь</i>	<i>февраль</i>	<i>март</i>	<i>апрель</i>	<i>май</i>	<i>июнь</i>
Класс седьмой											
Базиль Константин	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Кукольник Нестор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Горонович Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Новохацкий Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Халчинский Иван	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Горонович Павел	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Кольшкевич Алексей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Михно Федор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Родзянка Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Садовничей Константин	4	4	4	x	x	x	x	x	x	x	x
Филипченко Ефим	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Чекан Алексей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Юркевич Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Гриценко Иван	x	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Класс восьмой											
Божко Андрей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Григоров Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Данилевский Александр	4	4	4	4	4	x	x	x	x	x	x
Марков Владимир	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Миллер Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Яновский Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Бороздин Яков	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Котляревский Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Котляревский Егор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Котляревский Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Лукашевич Платон	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Риттер Михаил	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение успехов</i>										
	<i>[1826]</i>					<i>[1827]</i>					
	<i>август</i>	<i>сентябрь</i>	<i>октябрь</i>	<i>ноябрь</i>	<i>декабрь</i>	<i>январь</i>	<i>февраль</i>	<i>март</i>	<i>апрель</i>	<i>май</i>	<i>июнь</i>

Класс седьмой												
Базиль Константин	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Кукольник Нестор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Горонович Петр	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	4
Новохацкий Александр	3	2	3	2	3	2	1	3	3	1	2	
Халчинский Иван	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4
Горонович Павел	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3
Колышкович Алексей ^a	3	3	3	3		2	2	2	2	3	3	
Михно Федор	2	2	2	2	2	1	1	2	1	3	3	
Родзянка Николай	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	
Садовничей Константин	1	1	2	x	x	x	x	x	x	x	x	
Филипченко Ефим	3	3	3	4	3	2	3	2	2	2	3	
Чекан Алексей	2	3	3	3	3	3	4	4	4	3	3	
Юркевич Петр	1	2	2	2	2	3	4	4	4	4	4	
Гриценко Иван	x	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Класс восьмой												
Божко Андрей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
Григоров Николай	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2	1	
Данилевский Александр	3	3	3	3	2	x	x	x	x	x	x	
Марков Владимир	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
Миллер Николай	4	4	4	3	3	2	3	4	3	3	3	
Яновский Николай	4	4	4	4	3	3	4	4	3	2	1	
Бороздин Яков	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	3	
Котляревский Александр	4	4	4	4	3	2	2	3	4	3	4	
Котляревский Егор	4	4	4	4	3	2	2	3	4	3	1	
Котляревский Николай ^b	4	3	3	3	2		2	3	3	3	2	
Лукашевич Платон	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Риттер Михаил	1	1	3	2	2		2	1	1	1	1	

Профессор юридических наук

Николай Белоусов

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 138–139. Оригінал.

№ 115

**ЕКЗАМЕНАЦІЙНА ВІДОМІСТЬ УЧНІВ 8–9 КЛАСІВ З
РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ ЗА 1826/27 НАВЧАЛЬНИЙ РІК**

Не раніше 31 липня 1827 р.^c

^a Оцінку Колишковича О. за грудень 1826 р. відновити неможливо через пошкодження документа.

^b Оцінки за січень 1827 р. Котляревського М. та Ріттера М. відновити неможливо через пошкодження документа.

^c Датовано за змістом документа.

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>			<i>Что пройдено в течение 1826/27 учебного года</i>
	<i>по го- дичному испы- танию</i>	<i>по экза- мену</i>	<i>из логики по экза- мену</i>	
Класс девятый				О том, что разумеется под изящною словесностью, о происхождении изящных искусств и словесности, об основных правилах словесно-изящных произведений и в особенности о совершенствах плана их, о слогах с их свойствами и отличиями, об изречениях ^a и о критике
Бороздин Николай	4	4	4	
Власенко Аполлон	4	Болен	-	
Шапочников Иван	4	4	4	
Шапочников Григорий	4	4	4	
Класс восьмой				
[Гр]игоров Николай	4	4		
[М]арков Владимир	4	4		
Миллер Николай	4	4		
[Я]новский Николай	4	4		
[Б]ожко Андрей	4	4		
[Б]ороздин Яков	4	4		
[К]отляревский Александр	4	4		
[К]отляревский Егор	4	4		
Котляревский Николай	4	4		
Риттер Михайло	3	3		

Профессор

Парфений Никольский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 92. – Арк. 213–214. Оригінал.

^a Так у документі.

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 8–9
КЛАСІВ З ПРИРОДНИЧОЇ ІСТОРІЇ ТА ФІЗИКИ ЗА ПЕРІОД З
СЕРПНЯ 1827 ПО ЛИПЕНЬ 1828 р.**

Серпень 1827 р.^a

Чис- ло уче- ни- ков	Фамилии и имена учеников	[1827]									
		Удостоение по поведению					Удостоение по успехам				
		август	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь	август	сентябрь	октябрь	ноябрь	декабрь
	9 класс										
1	Божко Андрей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
2	Григоров Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
3	Марков Владимир	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
4	Миллер Николай	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3
5	Яновский Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
6	Бороздин Яков	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
7	Котляревский Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
8	Котляревский Егор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
9	Котляревский Николай	4	3	4	4	4	3	3	3	3	3
10	Данилевский Александр	Не был	3	3	3	3	Не был	3	3	3	3
	8 класс										
1	Базиль Константин	Не был	Не был	Не был	-	-	-	-	-	-	-
2	Горонович Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
3	Кукольник Нестор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
4	Новохацкий Александр	3	3	4	4	4	4	3	3	4	3
5	Горонович Павел	4	4	3	4	4	4	3	4	4	4
6	Кольшкевич Алексей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

^a Датовано за датою відкриття відомості.

7	Михно Федор	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3
8	Родзянка Николай	Не был	3	3	3	4	Не был	4	3	4	4	4
9	Филипченко Ефим	3	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4
10	Чекан Алексей	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
11	Халчинский Иван	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
12	Юркевич Петр	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	4
13	Риттер Михаил	4	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4

Число уче- ни- ков	Фамилии и имена учеников	[1828]											
		Удостоение по поведению					Удостоение по успехам						
		январь	февраль	март	апрель	май	результат	январь	февраль	март	апрель	май	результат ^a
	9 класс												
1	Божко Андрей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
2	Григоров Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
3	Марков Владимир	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
4	Миллер Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	
5	Яновский Николай	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	
6	Бороздин Яков	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
7	Котляревский Александр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
8	Котляревский Егор	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
9	Котляревский Николай	4	3	4	4	4	4	4	3	3	3	3	
10	Данилевский Александр	3	3	2	4	4	3	3	3	2			
	8 класс												
1	Базиль Константин	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Горонович Петр	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
3	Кукольник Нестор	4	4	3	3	4	4	4	4	4	3	4	4
4	Новохацкий Александр	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
5	Горонович Павел	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4

^a Через пошкодження тексту відновити відомості останньої граfi документа та оцiнки Божка А. i Григорова М. за травень, Данилевського О. за квітень i травень неможливо.

6	Кольшкевич Алексей	4	4	4	4	4	4	3	4	4	3	1	3
7	Михно Федор	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3
8	Родзянка Николай	4	3	3	2	3	3	4	3	3	2	3	3
9	Филипченко Ефим	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
10	Чекан Алексей	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4
11	Халчинский Иван	4	4	3	3	4	4	4	4	4	3	4	4
12	Юркевич Петр	4	4	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3
13	Риттер Михаил	4	3	2	3	4	3	4	4	4	3	4	4

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 82–82 зв. Оригінал.

№ 117

**3 ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ТА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ
7–9 КЛАСІВ З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК**

1827 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>			<i>Что пройдено</i>
	<i>за поведе- ние</i>	<i>за успехи по сферической тригонометрии</i>		
		<i>частное</i>	<i>общее</i>	
Класс седьмой				В классе седьмом сферическую три[гоно]метрию и дифференциальное с интегральным исчисления
Горонович Петр	4	3	3	
Кукольник Нестор	4	4	4	
Халчинский Иван	4	1	1	
Базиль Константин	4	4	4	
Новохацкий Александр	4	1	1	
Горонович Павел	4	2	2	
Колешкевич Алексей	4	1	2	
Михно Федор	4	1	1	
Родзянка Николай	4	4	4	
Филипченко Ефим	4	3	3	
Чекан Алексей	4	2	2	
Юркевич Петр	4	3	4	
Класс восьмой		<i>по физике</i>		
		<i>частное</i>	<i>общее</i>	

^a Датовано за суміжними документами.

Григоров Николай	4	3	3	В классе восьмом общую физику
Марков Владимир	4	4	4	
Миллер Николай	4	3	3	
Яновский Николай	4	4	3	
Божко Андрей	4	4	4	
Бороздин Яков	4	3	4	
Котляревский Александр	4	4	4	
Котляревский Егор	4	4	4	
Котляревский Николай	4	3	3	
Риттер Михаил	4	3	3	
Класс девятый		<i>по полевой фортификации^a</i>		
Бороздин Николай	4			В классе девятом из полевой фортификации по руководству Бажено[ва] пользы укреплений, о различии полевых [...]грепартных, общие правила оных положения, начала, по которым [учи]няются укрепления, горизонтально е положение и главные системы по фортификации с замечаниями на недостатки. В девятом
Власенко Аполлон	4			
Шапошников Иван	4			
Шапошников Григорий	4			

^a Оцінки відновити неможливо через пошкодження документа.

			класе из частной физики о ^а и о газах углекислом и водородном, фосфороводородном и аммиаковом
--	--	--	--

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 78–79. Оригінал.

№ 118

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ПАНСІОНЕРІВ 1–2 МУЗЕЇВ
НА УРОКАХ РИМСЬКОГО ПРАВА ЗА КВІТЕНЬ 1828 р.^б**

Не раніше 30 квітня 1828 р.^с

<i>Имена пансионеров</i>	<i>Поведение</i>
Второй музей	
Божко Андрей	4
Марков Владимир	4
Яновский Николай	4
Миллер Николай	4
Григоров Николай ^д	
Данилевский Александр	3
Кукольник Нестор	4
Новохацкий Александр	3
Горонович Петр	4
Пащенко Иван	4
Пащенко Тимофей	4
Прокопович Николай	3
Симановский Иван	4
Пузыревский Андрей	2
Гинтовт Александр	4
Вольский Климентий	4
Панкевич Афанасий	2
Гютень Степан	4

^а Далі одне слово нерозбірливе.

^б Опущена порожня графа «Особенные замечания».

^с Датовано за змістом документа.

^д У документі оцінка відсутня.

Миницкий Леонид ^а	4
Ланг Леопольд	1
Первый музей	
Халчинский Иван	4
[Бороди]н Александр	4

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 108. – Арк. 6. Оригінал.

№ 119

**З ВІДОМОСТІ ПРО УСПІШНІСТЬ УЧНІВ 8–9 КЛАСІВ З
ЗАКОНУ БОЖОГО ЗА 1828 р.**

Не пізніше травня 1828 р.^б

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение</i>	
	<i>профессорское</i>	<i>директорское</i>
Класс восьмой		
Горонович Петр	4	4
Кукольник Нестор	4	4
Халчинский Иван	4	4
Новохацкий Александр	3	4
Горонович Павел	3	4
Кольшкевич Алексей	4	4
Михно Федор	4	4
Родзянка Николай	4	4
Риттер Михаил	4	4
Филипченко Ефим	4	4
Чекан Алексей	4	4
Юркевич Петр	4	4
Класс девятый		
Григоров Николай	4	3
Марков Владимир	4	4
Миллер Николай	4	2
Яновский Николай	4	4
Божко Андрей	4	4
Бороздин Яков	4	4
Котляревский Александр	4	4
Котляревский Егор	4	4
Котляревский Николай	4	4

^а Так у документі. Ймовірно, йдеться про Миницького Іліодора.

^б Датовано за змістом документа.

Данилевский Александр	3	4 ^a
-----------------------	---	----------------

Законоучитель

протоиерей Павел Волынский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 108. –
Арк. 20. Оригінал.*

№ 120

**З ВІДОМОСТІ ПРО ПОВЕДІНКУ ПАНСІОНЕРІВ 1–2 МУЗЕІВ
НА УРОКАХ МАЛЮВАННЯ^b**

1828 р.^c

<i>Имена пансионеров</i>	<i>Поведение</i>
Второй музей	
Божко Андрей	4
Миллер Николай	4
Марков Владимир	4
Григоров Николай	4
Гоголь-Яновский Николай	4
Данилевский Александр	4
Кукольник Нестор	4
Горонович Петр	4
Новохацкий Александр	3
Гинтовт Александр	1
Пащенко Тимофей	4
Пащенко Иван	4
Пузыревский Андрей	2
Симановский Иван	4
Прокопович Николай	3
Вольский Климентий	4
Миницкий Леонид	4
Панкевич Афанасий	3
Гютень Степан	4
Ланг Леопольд	2
Первый музей	
Халчинский Иван	4

^a Навпроти оцінок учнів Григорова М., Маркова В., Міллера М., Яновського М., Божка А. та Данилевського О. проставлені додатково відповідні оцінки «4», «1», «4», «3», «2», «3».

^b Опущена порожня графа «Особенные замечания».

^c Датовано за суміжними документами.

Бородин Александр	4
Бородин Андрей	4
Семенюта Антон	4
[Дан]ченко Николай	2
[Гербан]евский Елисей	2
Гербаневский Иван	3
Крамтич Максим	4
Ксенис Егор	2
Мирковский Николай	4
Пащенко Андрей	4
Прокопович Василий	4
Сканави Иван	3
Богаевский Петр	3
Агало Иван	3
Баталин Захарий	4
Баталин Федор	2
Бырдин Иван	2
Воротников Александр	4
Горонович Яков	4
Каневский Николай	3
Котопули Филипп	3
Флеров Николай	2
Шимков Аполлон	4
Горонович Андрей	4
Котляров Сергей	4
Пащенко Василий	4
Баранович Юлиан	3
Адасовский Константин	3
Глебов Владимир	4
Залога Николай	3
Матушинский Федор	2

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 108. –
Арк. 4–4 зв. Оригінал.*

№ 121
ЕКЗАМЕНАЦІЙНА ВІДОМІСТЬ УЧНІВ 9 КЛАСУ З
РИМСЬКОГО ПРАВА

Не пізніше травня 1828 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Удостоение профессорское по предмету римского права</i>	<i>Удостоение по экзамену</i>	
		<i>в истории римского права</i>	<i>в праве римском</i>
Григоров Николай	2	2	3
Марков Владимир	4	4	4
Миллер Николай	3	3	3
Яновский Николай	3	4	4
Божко Андрей	4	4	4
Бороздин Яков	4	4	4
Котляревский Александр	3	4	4
Котляревский Егор	3	3	3
Котляревский Николай	3	4	4
Данилевский Александр	-	4	2

Профессор

Николай Белоусов

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 108. – Арк. 37–37 зв. Оригінал.

№ 122
ЕКЗАМЕНАЦІЙНА ВІДОМІСТЬ УЧНІВ 9 КЛАСУ З
РОСІЙСЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Не пізніше травня 1828 р.^b

<i>Имена учеников</i>	<i>Успехи, профессором показанные</i>	<i>Успехи, по экзамену оказавшиеся</i>
Григоров Николай	3	4
Марков Владимир	4	4
Миллер Николай	3	3
Данилевский Александр	3	4
Яновский Николай	3	4

^a Датовано за змістом документа.

^b Датовано за змістом документа.

Божко Андрей	3	4
Бороздин Яков	3	4
Котляревский Александр	4	4
Котляревский Егор	4	4
Котляревский Николай	3	4

Профессор

Михаил Билевич

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 108. – Арк. 88. Оригінал.

№ 123
ЭКЗАМЕНАЦИОННАЯ ВДОМІСТЬ УЧНІВ 9 КЛАСУ З
РОСІЙСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
Не пізніше травня 1828 р.^a

<i>Имена учеников</i>	<i>Успехи, профессором показанные</i>	<i>Успехи, по экзамену оказавшиеся</i>
Григоров Николай	4	4
Марков Владимир	4	4
Миллер Николай	3	3
Данилевский Александр	4	4
Яновский Николай	4	4
Божко Андрей	4	4
Бороздин Яков	4	4
Котляревский Александр	4	4
Котляревский Егор	4	4
Котляревский Николай	4	4

Пройдено из уголовного права по книге Фейербаха: 1-е, О преступлениях государственных; 2-е, О преступлениях частных; 3-е, О преступлениях определенных, каковыя суть материальные и формальные; 4-е, О преступлениях определенных, преступления каковыя суть преступления против законов уголовной полиции, против законов до нравственности относящихся и против законов полиции до народонаселения касающихся, а равно против законов имущества касающихся; 5-е, О преступлениях особых чиновников, каковыя преступления суть лихоимство и похищение казны; 6-е, О преступлениях гражданских с применением по всем выше прописанным родам преступлений и их видам российских уголовных законов.

^a Датовано за змістом документа.

№ 124

**ВІДОМІСТЬ ПРО ВИПУСКНІ ОЦІНКИ УЧНІВ 8–9 КЛАСІВ З
 ІСТОРИЧНИХ НАУК**

Не пізніше травня 1828 р.^a

<i>Ученики 8 класу</i>	<i>Успехи</i>	<i>Удостоєние по экзамену</i>	
Горонович Петр	2	4	В восьмом классе пройдена вся история новая
Кукольник Нестор	3	4	
Халчинский Иван	4	4	
Новохацкий Александр	2	3	
Горонович Павел	3	4	
Кольшкевич Алексей	4	4	
Михно Федор	3	3	
Родзянка Николай	3	4	
Риттер Михаил	2	4	
Филипченко Ефим	3	4	
Чекан Алексей	3	3	
Юркевич Петр	3	3	

<i>Ученики 9 класу</i>	<i>Из всеобщей истории древней</i>		<i>Из всеобщей истории средней</i>		<i>Из всеобщей истории новой</i>		<i>Из российской истории</i>		
Григоров Николай	-	3	-	3	2	2		3	Учениками 9 класса пройдено в течение курса: история всеобщая древняя, средняя и новая и история российская
Марков Владимир	-	4		4	4	4		4	
Миллер Николай		3		3	2	2		3	
Данилевский Александр	-	4		4	3	4		3	
Яновский Николай		4		4	4	4		4	
Божко Андрей	-	4		4	4	4		4	
Бороздин Яков	-	3	-	4	3	4		4	
Котляревский Александр		4		4	4	4		4	
Котляревский Егор		3		3	4	4		4	

^a Датовано за змістом документа.

Котляревский Николай		4		4	4	4		4	
-------------------------	--	---	--	---	---	---	--	---	--

Исторических наук старший профессор

Кирилл Моисеев

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 108. – Арк. 90. Оригінал.

№ 125
З ЖУРНАЛУ ЗАСІДАнь КОНФЕРЕНЦІЇ ГІМНАЗІЇ
ПРО ВИПУСК УЧНІВ^а

30 червня 1828 р.

В звание студентов:

Гоголь-Яновский Николай, Котляревский Николай, Данилевский Александр, Григоров Николай, Миллер Николай

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 27. – Арк. 1 зв. Оригінал.

№ 126
РАПОРТ БІБЛІОТЕКАРЯ ГІМНАЗІЇ А. АМАНА
Д.О. ЯСНОВСЬКОМУ ПРО НЕПОВЕРНЕННЯ ВИПУСКНИКОМ
М.В. ГОГОЛЕМ БІБЛІОТЕЧНИХ КНИГ

20 листопада 1828 р.

Имею честь донести Вашему высокоблагородию, что воспитанник Яновский, окончивший курс учения в сем заведении, имеет из библиотеки под своею распискою книги «Записки и труды Московского общества древностей русских», 2 части и первая часть «Русских достопамятностей», данные ему бывшим библиотекарем профессором Ландражиным при сдаче им мне библиотеки. А как таковой воспитанник, окончив курс, выбывает из гимназии, то покорно прошу Вашего высокоблагородия ему не выдавать аттестата доколе не возвратит в библиотеку выше упомянутых книг.

Библиотекарь

Август Аман

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 181. – Арк. 92. Оригінал.

^а Документ пошкоджений – втрачена більша частина аркуша, тому відсутні відомості про тих, хто випущений у званні кандидата, та пошкоджена таблиця визначення ступеня успіхів і відповідних до них класних чинів випускників гімназії.

Розділ 4

**ВИВЧЕННЯ РУКОПИСІВ
М.В. ГОГОЛЯ**

Наприкінці XIX ст. спостерігається зростання інтересу до документів, пов'язаних із життям і творчістю М.В. Гоголя, результатом чого стала поява нового фундаментального біографічного дослідження «Матеріали для біографії Гоголя» В.І. Шенрока в чотирьох томах.

Володимир Іванович Шенрок закінчив історико-філологічний факультет Петербурзького університету й багато років поспіль був учителем гімназії. З початку 80-х рр. XIX ст. він вивчав біографію Гоголя. Періоду перебування М.В. Гоголя в Ніжині В.І. Шенрок присвятив своє раннє дослідження «Ученические годы Гоголя. Биографические заметки»¹. У 1889 р. він завершив працю Н.С. Тихонравова над десятима виданнями творів Гоголя у п'яти томах. Але робота з творами великого сатирика захопила В.І. Шенрока й він розпочав підготовку до видання інших творів письменника. Для відтворення їхніх текстів у червні 1895 р. він звернувся до Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька з проханням надати йому рукописи М.В. Гоголя, що зберігалися в ньому (док. №№ 127–128). Але на той час Володимир Іванович був ще нікому не відомим учителем гімназії, тому директор інституту Ф.Ф. Гельбке запросив офіційне клопотання Московського історичного музею, в приміщенні якого опрацьовував матеріали В.І. Шенрок, яке й надішло до інституту (док. № 129). Розпочалося копітке опрацювання рукописів, що тривало протягом 1895–1896 рр. (док. №№ 130–134) й результатом якого стали останні два томи творів у 1896 р. та «Матеріали для біографії Н.В. Гоголя»². Наступним етапом роботи В.І. Шенрока стало вивчення листування письменника (док. №№ 135–138), що було видане 1901 р. в чотирьох томах.

1. Шенрок В.И. Ученические годы Гоголя. Биографические заметки. – М., 1887.

2. Його ж. Матеріали для біографії Н.В. Гоголя. В 4 т. – М., 1892–1898.

№ 127 – № 128

ЛИСТИ ВИКЛАДАЧА МОСКОВСЬКОЇ ТРЕТЬОЇ ГІМНАЗІЇ В.І. ШЕНРОКА ДО ДИРЕКТОРА НІЖИНСЬКОГО ІСТОРИКО- ФІЛОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ Ф.Ф. ГЕЛЬБКЕ ПРО НАДАННЯ ДОЗВОЛУ ПРАЦЮВАТИ З РУКОПИСАМ М.В. ГОГОЛЯ

18 червня –
28 червня 1895 р.

18 червня 1895 р.
с. Богородське

Глубокоуважаемый Федор Федорович!

Извините, что не имею чести знать точно Ваше имя и отчество, я называю Вас на основании начальных бумаг. Позвольте к Вам обратиться с почтительнейшей просьбой. Имея нужду в пользовании нежинской рукописью «Мертвых душ» (римская редакция), я предполагаю просить Ваше превосходительство о присылке этой рукописи в Исторический музей²¹. Между тем возникает формальное затруднение: так как И.Е. Забелин настаивает на соблюдении того же порядка, какому я следовал при выписке другой рукописи из Императорской публичной библиотеки²², то пришлось бы вести дело через министра и доводить до государя, а тогда было бы удобнее мне приехать в Нежин. Поэтому я обращаюсь теперь с такой же просьбой в другие учреждения: в университетскую библиотеку^a и в Общество любителей российской словесности²³ в надежде на Ваше согласие, если дело устроится таким образом.

Ввиду изложенного позвольте усерднейше просить Вас не отказать мне в ответе (непосредственно или через моего приятеля, Е.В. Петухова), могу ли я надеяться на присылку рукописи при указанных изменившихся условиях, и если нет, могу ли заняться рукописью тотчас же по приезде в Нежин, но, имея в перспективе другой приезд (позднее) для описания гоголевских рукописей по плану и программе Н.С. Тихонравова, я, конечно, желал бы избежать повторения приезда, иначе неустрашимого.

С чувством искреннего почтения и преданности имею честь быть
Вашим покорнейшим слугой

В. Шенрок

Москва, село Богородское, 2-я Прогонная, дом Гильген, № 12.

Резолюція: Получено 21 июня 1895 г. Уведомить, что рукопись может быть выслана в Исторический музей по ходатайству этого учреждения.
Ф. Гельбке

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 1–1 зв. Оригінал.

^a Идется про библиотеку Московского университета.

28 червня 1895 р.
с. Богородське

Ваше превосходительство,
глубокоуважаемый Федор Федорович!

Полученная мною сегодня от Вас бумага, к сожалению, разошлась с моим последним письмом, в котором я извещал Ваше превосходительство, что Общество любителей российской словесности берет на себя ходатайство относительно пересылки мне рукописи, а И.Е. Забелин разрешает мне заниматься ею в Историческом музее. Ввиду сказанного имею честь почтительнейше просить Вас, не найдете ли Вы возможным прислать рукопись без официального ходатайства со стороны Исторического музея, которое я готов вновь испрашивать, но без уверенности в успехе: И.Е. Забелин охотно дает *разрешение*^a заниматься, но *ходатайство* отклоняет. Судя по смыслу присланной Вашим превосходительством бумаги, будет безразлично, берет ли в данном случае на себя ходатайство Общество словесности, или Исторический музей, – если нет какого-нибудь соображения, от меня ускользающего.

Итак, будьте столь великодушны – не откажите в присылке рукописи, или же позвольте надеяться на благосклонный совет, как я должен поступить, если ходатайство Общества любителей словесности недостаточно. Прибавлю одно: рукопись я не задержу больше месяца, а, может быть, возвращу и раньше, но мне было бы очень важно получить ее именно теперь, в вакационное время, когда я могу беспрепятственно заняться ею. Кроме того, издатель сочинений Гоголя, г-н Маркс, убедительно просит меня не задерживать набора книги^b, который около двух недель приостановлен и продолжается печатание только VI тома.

В надежде на благосклонное отношение к моей почтительнейшей и усерднейшей просьбе имею честь покорнейше просить Ваше превосходительство принять уверение в истинном почтении и совершенной преданности

Вашего покорнейшего слуги

В. Шенрока

^a Тут і далі виділені курсивом слова у документі підкреслені автором.

^b VII тома сочинений Гоголя (примітка автора).

Резолюція: Получено 1 июля 1895 г. Выслать рукопись на один месяц.
– В конференцию. *Ф. Гельбке*

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. –
Арк. 4–4 зв. Оригінал.*

№ 129

**ЗВЕРНЕННЯ ТОВАРИША ГОЛОВИ ІМПЕРАТОРСЬКОГО
РОСІЙСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО МУЗЕЮ В МОСКВІ,
ТАЄМНОГО РАДНИКА І.Є. ЗАБЕЛІНА ДО ІСТОРИКО-
ФІЛОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ кн. БЕЗБОРОДЬКА В НІЖИНІ
ПРО НАДАННЯ В.І. ШЕНРОКУ ДОЗВОЛУ ОПРАЦЬОВУВАТИ
РУКОПИСИ М.В. ГОГОЛЯ У БІБЛІОТЕЦІ МУЗЕЮ**

1 липня 1895 р.

Исторический музей имеет честь сообщить, что г-ну преподавателю третьей Московской гимназии В.И. Шенроку разрешено заниматься в библиотеке музея рукописями сочинений Гоголя.

Товарищ председателя,
тайный советник

И. Забелин

Резолюція: Получено 5 июля 1895 г. Выслать рукопись «Мертвых душ» Гоголя в Исторический музей для занятий ею в библиотеке музея г-на Шенрока и просить выслать обратно в Нежин по миновении надобности (на один месяц). *Ф. Гельбке. 12 июля.*

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. –
Арк. 5. Оригінал.*

№ 130 – № 138

**ЛИСТИ В.І. ШЕНРОКА ДО Ф.Ф. ГЕЛЬБКЕ ПРО НАДАННЯ
РУКОПИСІВ І ЛИСТІВ М.В. ГОГОЛЯ**

24 серпня 1895 р. – 21 травня 1900 р.

24 серпня 1895 р.
м. Москва

Глубокоуважаемый Федор Федорович!

Спешу принести Вам горячую благодарность за присланную Вами рукопись «Мертвых душ» и прошу Вас великодушно извинить меня за обнаруженное мною по поводу ее нетерпение. Я надеюсь, что Вы снисходительно примете во внимание внешние условия моей работы: чтобы мои педагогические и служебные обязанности не терпели от занятий по рукописям, мне *безусловно*^a необходимо исполнять последние в вакационное время. Кроме того, я смотрю вперед и не полагаюсь на будущую весну и лето, так как будущей весной, вероятно, будет коронация и оба здешних музея будут потом закрыты с осени. Итак, мне необходимо было, как говорится, до зареза успеть как можно больше сделать именно нынешним летом, чтобы удовлетворить требованиям контракта. Теперь, благодаря Вам, я считаю свое дело обеспеченным. К тому же мне очень много помог И.Е. Забелин разрешением заниматься ежедневно несколькими часами больше положенного, благодаря чему я едва-едва мог справиться с рукописью, заключающею в себе массу вариантов.

Остальные рукописи, находящиеся в подведомственном Вам институте, мне необходимы лишь для описания их, но не для занятий, а для этой цели, если Вы позволили бы мне заняться ими на Рождестве, достаточно было бы приехать на несколько дней. Но, само собою разумеется, я был бы Вам от души благодарен, если бы Вы нашли возможным поочередно присылать их сюда (в Исторический музей) – недели на две, на три – каждую. Боюсь вам надоедать просьбами, но об одном из двух мне необходимо Вас беспокоить: или просить Вас прислать мне и другие рукописи, или позволить заняться ими всеми в Нежине на Рождестве. Сделайте милость, не откажите мне в ответе.

Искренно благодарный Вам

В. Шенрок

Москва, Введенский переулок, дом Пановой.

Остающиеся у Вас рукописи и в свободные дни учебных месяцев могут быть мною исчерпаны без труда.

Резолюція: Получено 27 августа 1895 г. В конференцию. *Ф. Гельбке*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 8–8 зв. Оригінал.

^a Виділені курсивом слова підкреслені автором.

14 вересня 1895 р.
м. Москва

Глубокоуважаемый Федор Федорович!

Чсть имею почтительнейше просить Вас, так как уже Вы и конференция историко-филологического института предоставили мне этот выбор, прислать рукописи, сразу или поочередно, в здешний Исторический музей. При этом считаю необходимым обратить Ваше внимание на то, что при поочередной присылке рукописей мне было бы достаточно пользоваться каждой не более месяца; если же рукописи были бы присланы сразу, то я просил бы позволения возвращать их постепенно, разумеется в возможно непродолжительнейший срок, или назначить мне подольше срок. Все это я прошу на случай всяких возможных задержек и препятствий.

В заключение позвольте, глубокоуважаемый Федор Федорович, просить Вас принять искреннейшую благодарность и передать также ее конференции института. Надеюсь в скором времени выслать годичный взнос в качестве члена Вашего общества^a.

Искренно уважающий Вас и благодарный Вам

В. Шенрок

Резолюція: Получено 18 сентября 1895 г. Просить г-на библиотекаря распорядиться по своим соображениям о высылке рукописей Гоголя (за исключением рукописи «Мертвых душ») в Московский исторический музей. *Ф. Гельбке*

Помітка на звороті: 18 сентября 1895 г. отосланы г-ну Шенроку две рукописи Гоголя: 1) «Тараса Бульбы» в красном переплете на 115 четвертушках; 2) «Игроки» и «Театральный разъезд»: 21 стр. + 14 стр. Библиотекарь *Підпис*^b

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 10–10 зв. Оригінал.

22 вересня 1895 р.

Ваше превосходительство,
глубокоуважаемый Федор Федорович!

Спешу принести мою искреннейшую благодарность за столь скорый и обязательный ответ. Ваша обязательная любезность меня

^a Йдеться про Ніжинське історико-філологічне товариство при інституті кн. Безбородька.

^b Підпис нерозбірливий.

тронула. Прошу Вас передать также сердечную мою признательность конференции института.

Искренно уважающий Вас *В. Шенрок*

Резолюція: Получено 25 сентября 1895 г. В конференцию. *Ф. Гельбке*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 12. Оригінал.

№ 133

5 листопада 1895 р.
м. Москва

Глубокоуважаемый Федор Федорович!

Позвольте Вам принести горячую благодарность за рукописи «Тараса Бульбы», «Игроков» и «Театрального разъезда» и вместе усердно просить Вас прислать мне остающиеся рукописи: «Портрета», «Тяжбы» и «Лакейской» и «Дядьки в затруднительном положении». Постараюсь возвратить скорее, нежели эти рукописи.

Искренно благодарный и преданный Вам *В. Шенрок*

Теперь мне остается почти исключительно это описание рукописей – и тогда издание будет готово.

5 ноября 1895 г.
Москва, Введенский пер., дом Пановой

Резолюція: Получено 8 ноября 1895 г. По получении рукописей выслать в Исторический музей остальные. *Ф. Гельбке*

Помітка на звороті: Отправлены г-ну Шенроку 23 ноября 2 переплета рукописей Гоголя: 1-е, «Тяжба» и «Лакейская» и 2-е, «Портрет». 23 ноября 1895 г. Библиотекарь *Підпис*^а. Еще отправлены рукописи под № 14012 под заглавием «Дядька в затруднительном положении», комедия в трех тетраях. 23 ноября 1895 г. Библиотекарь *Підпис*^а.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 14–14 зв. Оригінал.

^а Підпис нерозбірливий.

31 березня 1896 р.
м. Москва

Глубокоуважаемый Федор Федорович!

Хотя я бесконечно виноват перед Вами, не собравшись Вас до сих пор поблагодарить за рукописи, но видит Бог, разрываюсь, как никто и никогда. Вы знаете, какое это сложное дело! Мне же надо было поспевать всюду: наше Общество любителей российской словесности поручило мне редакцию сборника «Почин», а округ предложил в середине года две новые должности, которые в конце года необходимо совмещать с прежними. Ведь профессора получают освобождение от обычных работ, если есть сложная экстренная работа, но для меня это невозможно, и просто надо было разрываться и, конечно, отлично помня ежедневно^а многое, приходилось откладывать, делая то, что сию минуту необходимо до зарезу. Во всю жизнь ничего подобного у меня не было, а теперь голова идет кругом, и вот почему я не мог раньше благодарить Вас. Теперь же усерднейше прошу не отказаться передать мою сердечную благодарность также конференции института. Позвольте надеяться, что Вы эту просьбу не отклоните. Другая моя усерднейшая и покорнейшая просьба, с которой, если позволите, принимаю на себя смелость обратиться к Вам, при случае сказать лицам, интересующимся русской литературой, о второй книге «Почина»^б, в состав которой вошли статьи и произведения Буслаева, Тихонравова, Пыпина, Станюковича, Златовратского, Всева. Ф. Миллера, а в прошлом году – Толстого Льва Николаевича, Чехова, Кирпичникова, Веселовского и проч. Если кто пожелал бы приобрести 1 или 2 том «Почина» непосредственно от меня или проф. Веселовского (1 том у Веселовского, 2 у меня), то может быть сделана 20 % скидка. Цена 1 т. – 2 руб., 2 – 2 руб. 50 коп.

Глубоко и искренно Вам благодарный

В. Шенрок

Москва, Введенский переулок, дом Пановой

И теперь должен извиниться, что так отчаянно тороплюсь: спешной работы по горло!

Резолюція: Получено 5 апреля 1896 г. В конференции. *Ф. Гельбке*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 18–18 зв. Оригінал.

^а Зверху слів *помня ежедневно* відповідно стоять цифри 2 та 1.

^б Только что вышедшей (Прим. автора)

25 березня 1900 р.
м. Москва

Честь имею усерднейше просить Ваше превосходительство исходатайствовать перед конференцией института разрешение о присылке для моих занятий по изданию писем Гоголя подлинников, хранящихся в библиотеке института, – на трехнедельный срок, в здание Императорского исторического музея Александра III в Москве.

Преподаватель
Московской третьей гимназии *В. Шенрок*

Резолюція: 28 марта 1900 г. получено. Выслать рукопись на трехнедельный срок в Императорский музей Олександра III в Москве для пользования г-на Шенрока. *Ф. Гельбке*²⁴

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 19. Оригінал.

17 квітня 1900 р.
м. Москва

Глубокоуважаемый Фридрих Фердинандович!

Хотя я сам просил^a у Вас присылки писем Гоголя на три недели и хотя Вы назначили месячный срок, но, в виду крайне неудачного стечения обстоятельств, у меня пропало, без мой *винь*^b, много времени: в день получения писем Музей был закрыт по случаю приезда в Москву Его величества государя императора^c; затем снова закрылся по случаю Страстной и Пасхи и наконец сегодня опять – по причине стечения народа на Красной площади, где должен был проехать государь, – музей не был открыт и только за час до закрытия его отперли, да и то я случайно проходил и попал именно в тот момент, когда стали пускать. Завтра, как мне сказали, по всей вероятности, будет так же, как сегодня, и хотя, может быть, опять станут пускать, но возможно, что совсем будет заперто. В довершение всего я должен сказать, что вчера умерла моя 80-летняя мать и, конечно, все это не может меня не отвлекать. С другой стороны, благодаря превосходному

^a Слово *просил* вписане між рядків.

^b Тут і далі виділені курсивом слова у тексті підкреслені автором.

^c Йдеться про російського імператора Миколу II.

порядку, по которому рукописи Вашего института переплетаются, и благодаря прекрасной и добросовестной брошюре г-на Петухова, я сегодня, несмотря на постигшее меня великое горе и несчастье, успел для одного часа сделать очень много. Весьма возможно таким образом, что мне удастся в незначительный срок все исполнить, но, чтобы торопливость не повредила аккуратности выполнения моей работы, если под конец придется поневоле спешить, я Вас усерднейше просил бы продлить срок *еще на две недели*, потому что до сих пор я, благодаря указанным причинам, не мог положительно приступить к делу. Возможна и болезнь... поэтому почтительнейше и усерднейше прошу Вас продлить мне срок *еще на две недели* (чего будет безусловно достаточно) или поручите библиотекарю на официальном бланке (за Вашей подписью) написать, что в случае необходимости срок может быть продлен недели на две. Быть может, я успею и без того, но в таком случае я оправдываю себя в том, что беспокою Вас, убеждением в большем удобстве заблаговременного, предупредительного образа действий, нежели в то время, когда Ваше распоряжение могло бы разойтись с рукописями, а необходимость спешить уже стеснила бы мою работу.

С истинным почтением имею честь быть
Ваш покорнейший слуга *В. Шенрок*

17 апреля 1900 г.
Москва, Малая Лубянка, квартиры третьей гимназии, № 7.

Быть может, это письмо несколько неудобно написано; но прошу Вас не забыть, что мне^а постигло огромное горе.

Резолюція: Получено 22 апреля 1900 г. Продолжить срок пользования рукописью. *Ф. Гельбке*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 23–24. Оригінал.

№ 137

21 квітня 1900 р.
м. Москва

Глубокоуважаемый Фридрих Фердинандович!

^а Слово *мне* взято у дужки і зверху написано *меня*.

Всю нынешнюю неделю пришлось опять пропустить по двум одновременно совпавшим причинам: смерти и погребения моей матери, а также потому, что Исторический музей все время почти был закрыт, как это всегда бывает, когда ожидается проезд по Красной площади государя. Я вижу, что, благодаря порядку, в каком находятся письма, работать по ним легко, но целые три недели для меня пропали. Поэтому усерднейше просил бы Вас продлить мне срок, например на две недели, т. е. с 16 мая, а я, если поспею, отошлю письма без задержки. Извините: очень расстроен.

С истинным уважением

В. Шенрок

Резолюція: Получено 24 апреля 1900 г. Ответ послан. *Ф. Гельбке*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 26. Оригінал.

№ 138

**21 травня 1900 р.
м. Москва**

Глубокоуважаемый Фридрих Фердинандович!

Позвольте от души поблагодарить Вас за Ваше разрешение продлить пользование рукописями и вообще за рукописи. Простите, что я несколько дней пропустил, тогда как должен был бы немедленно благодарить: так много приходится хлопотать и писать разным лицам и в разные учреждения, что, сознавая необходимость писать и помня это каждую минуту, все-таки не поспеваешь.

Усердно прошу Вас передать мою искреннейшую благодарность также конференции института.

Искренно уважающий Вас и
искренно благодарный

В. Шенрок

Резолюція: Получено 24 мая 1900 г. В конференцию. *Ф. Гельбке*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 28. Оригінал.

Розділ 5

**«ЗНАЮ, ЧТО ИМЯ МОЕ
ПОСЛЕ МЕНЯ БУДЕТ
СЧАСТЛИВЕЙ МЕНЯ»**

Документи архіву дозволяють скласти уявлення про те, як громадськість відзначала пам'ятні дати, пов'язані з ім'ям М. Гоголя, – 50- та 100-річчя від дня смерті та 100- й 150-річчя від дня народження письменника.

Для проведення цих заходів створювалися спеціальні комісії або комітети. Так, у квітні 1900 р. при Ніжинському історико-філологічному інституті був створений підготовчий комітет з відзначення 50-річчя смерті М.В. Гоголя (док. № 143).

Передбачалося: відслужити заупокійну літургію з панахидою, провести урочисте засідання, влаштувати літературно-музичні вечори (док. № 146, 150).

Велика робота була проведена при підготовці до 100-річчя від дня народження автора «Вечорів на хуторі поблизу Диканьки», «Ревізора» та «Мертвих душ» (док. № 155, 157–161).

Організацією урочистостей займалася комісія, яка складалася з членів педагогічної ради історико-філологічного інституту в Ніжині (док. № 151). На організоване свято були запрошені колишні директори та викладачі цього навчального закладу¹. Саме цього року на будівлі інституту була встановлена меморіальна дошка на вшанування М.В. Гоголя (док. № 154). При підготовці гоголівського свята було зібрано підготовчим комітетом та подаровано гостями багато речей, пов'язаних з ім'ям М.В. Гоголя, Ніжинською гімназією вищих наук кн. Безбородька та її вихованцями. Вони заклали підвалини музею М.В. Гоголя при інституті, який був відкритий для відвідування після закінчення свят (док. №№ 158, 165, 166). Традиції музею й досі підтримують викладачі та студенти Ніжинського державного університету ім. М.В. Гоголя.

Але вшанування пам'яті письменника проходило не лише на ніжинській землі. Новгород-Сіверська, Ніжинська, Чернігівська земські управи, Чернігівська міська дума ухвалили рішення про вшанування пам'яті письменника шляхом перейменування вулиць на його честь, запровадження стипендій для учнів нижчих навчальних закладів губернії (док. № 152, 163, 167).

Та ще до вшанування пам'яті великого письменника шляхом популяризації відомостей про нього та його твори громадськістю Ніжина було підняте клопотання про встановлення пам'ятника Гоголю в м. Ніжині. Думка про відкриття пам'ятника М.В. Гоголю в Ніжині народилася серед колишніх вихованців Ніжинського юридичного ліцею. У серпні 1889 р. був створений комітет для спорудження пам'ятника, який очолив голова Ніжинського окружного

суду І.Л. Дейкун (док. № 139). Були також обрані почесні члени комітету з Ніжина та інших міст Російської імперії². Комітет розпочав енергійну роботу щодо збирання коштів. Попечитель Київського навчального округу дозволив поставити декілька аматорських спектаклів (док. № 140). Постановку здійснив Н.Р. Гіппіус, знавець творчості М.В. Гоголя та драматичного мистецтва³. Успішно проходило й збирання коштів на спорудження пам'ятника як серед відомих меценатів та заможних представників суспільства, так і за підписними листами. 4 вересня 1881 р. пам'ятник був відкритий (док № 141).

За радянські часи на Чернігівщині широко відзначали 100-річчя від дня смерті та 150-річчя від дня народження письменника, що було органічною частиною святкування у всесоюзному масштабі. Проводились зустрічі дослідників, науковців, лекторів з трудящими по всій області. Широко залучалася студентська молодь, яка пропагувала творчість письменника серед учнів та сільського населення (док №№ 168–185). У пам'ятні дні 1952 р. в Ніжині відбувся пленум правління Спілки радянських письменників України, в якому взяло участь понад 500 осіб (док. № 178). А у квітні 1959 р. на базі Ніжинського педінституту відбулася наукова сесія президії Спілки письменників України, Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка Академії наук УРСР та самого інституту (док. № 182), на якій виступили дослідники біографії та творчості М.В. Гоголя з усіх куточків СРСР.

На жаль, за часів незалежності України відзначення в 2002 р. 150-річчя від дня смерті великого сина українського народу не знайшло відображення в жодному з місцевих періодичних видань.

1. Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065.

2. *Костенко І.* Пам'ятник М.В. Гоголю в Ніжині // Сіверянський літопис. – 1997. – № 3. – С. 142.

3. Там само.

№ 139

ПРОПОЗИЦІЯ КОМІТЕТУ ЗІ СПОРУДЖЕННЯ БЮСТА М.В. ГОГОЛЯ В НІЖИНІ ДО МІСЬКОЇ ДУМИ ПРО СПІВПРАЦЮ

19 вересня 1880 р.

Вследствие ходатайства бывших воспитанников Нежинского лицея князя Безбородко и некоторых жителей г. Нежина об открытии подписки на сооружение в г. Нежине бюста бывшего воспитанника Гимназии высших наук кн. Безбородко Николая Васильевича Гоголя,

господин министр внутренних дел разрешил открыть в пределах Черниговской губернии подписку для постановки означенного бюста, почему ходатайствовавшими лицами 26 августа избран комитет, имеющий целью собрание материальных средств и вообще осуществление мысли о постановке означенного бюста, причем постановлено просить городскую думу об избрании ею одного из гласных г. Нежина для участия в делах комитета как представителя города.

Сообщая об этом, комитет по сбору пожертвований на сооружение бюста Н.В. Гоголя имеет честь просить городскую думу избрать одного из гласных г. Нежина для участия в делах комитета и о таком избрании уведомить комитет.

За председателя комитета

підпис^а

Резолюція: К докладу городской думы. Уведомить комитет по сооружению бюста Н.В. Гоголя, что на поставку оного в г. Нежине дума, выражая свое сочувствие такому предприятию, изъявляет согласие.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 29. – Арк. 1–1 зв. Оригінал.

№ 140

**ЛИСТ ДИРЕКТОРА ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
кн. БЕЗБОРОДЬКА В НІЖИНІ М.О. ЛАВРОВСЬКОГО
КОМІТЕТУ ЗІ СПОРУДЖЕННЯ БЮСТА М.В. ГОГОЛЯ
В м. НІЖИНІ ПРО ДОЗВІЛ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ВИСТАВ
НА КОРИСТЬ КОМІТЕТУ**

22 листопада 1880 р.

Господин попечитель Киевского учебного округа от 8 ноября за № 12292 уведомил меня, что к устройству спектаклей в институтской зале для обращения вырученных от этих спектаклей денег на сооружение в Нежине бюста Н.В. Гоголя он со своей стороны не встречает препятствий.

Сообщая об этом Комитету по сооружению бюста Гоголя в ответ на отношение от 21 октября за № 139, честь имею присовокупить, что конференция вверенного мне института, по выслушании означенного

^а Підпис нерозбірливий.

предложения г-на попечителя округа, выразила желание, чтобы устройство спектаклей не имело неблагоприятного влияния на ход учебных занятий в институте и гимназии.

Директор

Лавровский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 174. – Арк. 6–6 зв. Копія.

№ 141

**ПРОМОВА НІЖИНСЬКОГО ГОЛОВИ М. МУШИНСЬКОГО ПІД
ЧАС ПЕРЕДАВАННЯ БЮСТА М.В. ГОГОЛЯ МІСЬКІЙ ДУМІ
4 вересня 1881 р.**

Наша городская дума поручила мне принять в ведение города бюст нашего гениального писателя Николая Васильевича Гоголя и благодарить вас, что вы, не жалея ни энергии, ни средств, так скоро и блистательно исполнили зародившееся дело и употребили свое старание, чтобы бюст родного нам Гоголя был поставлен в нашем городе, бывшем местом его воспитания.

Бюст М.В. Гоголя в Ніжині

Городское общество, которого здесь представители, с глубочайшею признательностью принимает этот дар, будет хранить его как лучшее украшение нашего города и употребит все средства, чтобы дорогая память о Николае Васильевиче навсегда сохранилась в сердцах наших сограждан. Дай Бог, чтобы все труды ваши были достойно оценены глубокою признательностию и благодарностию не только наших сограждан, но и всех тех, кому дорог и кто чтит Николая Васильевича как человека, христианина и великого писателя, а я благодарю Бога, что на долю моих дней выпал мне счастливый жребий принимать от вас акт передачи, который, как дорогой документ, будет храниться при делах нашей думы и позвольте мне, по поручению думы, возложить венок на бюст, принадлежащий уже городу, от благодарного нежинского городского общества.

Заступающий место
нежинского городского головы

Н. Мушинский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 15. – Арк. 12. Оригінал.

№ 142

**ЛИСТ П.Ф. СМИРНОВА ДО НИЖИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ
ПРО БАЖАННЯ ПЕРЕДПЛАТИТИ ТВОРИ М.В. ГОГОЛЯ**

**22 грудня 1881 р.
м. Могильов**

Прочитав в 1984 номере газете «Новое время», что оная дума в память открытия памятника писателя Гоголя приступает к изданию сочинений сего писателя, посему покорнейше прошу считать меня подписчиком на десять экземпляров сочинений писателя Гоголя, а также уведомить меня, когда высылать деньги и скоро ли будут отпечатаны. Желających найдется много. Кроме сего оная дума желала издать брошюрку «Размышления о божественной литургии» того же писателя. Покорнейше прошу прислать мне несколько экземпляров этой брошюрки для прочтения, на пересылку брошюрки прилагаю почтовую 7 коп. марку, за что я буду очень и очень благодарен.

П. Смирнов

Адрес мой: г. Могилев губернский, Павлу Федоровичу Смирнову, Стошев переулок, дом Сокалл.

Помітка: Дать ответ, что за несогласием наследниц Н.В. Гоголя, издание его сочинений не состоится. *Н. Мушинский*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 15. – Арк. 25–25 а. Оригінал.

№ 143

ЗАЯВА ПРОФЕСОРА М.Н. СПЕРАНСЬКОГО ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ІНСТИТУТУ ПРО СТВОРЕННЯ ПІДГОТОВЧОГО КОМІТЕТУ З ВІДЗНАЧЕННЯ 50-РІЧЧЯ СМЕРТІ М.В. ГОГОЛЯ 20 квітня 1900 р.

21 февраля 1902 г. исполняется 50-летие со дня кончины Н.В. Гоголя. В этот день вся интеллигентная^а Россия будет поминать достойным образом великого писателя^б. Конечно, этот день не мог бы пройти неотмеченным и у нас, даже если бы у нас не было своих особенных^с причин счесть этот день особенно памятным для нас^д. Ввиду этих обстоятельств, полагаю, мы в особенности обязаны позаботиться о достойном чествовании памяти Гоголя в этот день. Кроме того, я убежден, что Нежин, как место воспитания Гоголя, должен занять исключительное место в ряду других местностей и городов русских, где будут поминать Гоголя: на Нежин, на наше нежинское празднество будет обращено внимание не только в нашем крае, но и в центрах России. Все это, полагаю, обязывает нас особенно позаботиться о предстоящем празднестве, приложить еще более усилий для достойного его устройства, нежели было это в иных случаях, например, при недавнем праздновании юбилея А.С. Пушкина. В силу же специальных условий, а также особенностей Н.В. Гоголя, как писателя, празднества эти, по своей программе, как мне представляется, должны отличаться от предшествовавшего; самый круг общества^е, который должны охватить они, должен быть шире; в данном

^а Слово *интеллигентная* закреслено і зверху написано *образованная*.

^б Далі закреслено *и оттит тот день, когда литературно-художественное наследие Гоголя станет общим достоянием всего русского общества*.

^с Далі закреслено *всем известных*.

^д Далі закреслено *как находящийся в стенах того дома, где Гоголь получил первоначальное образование*.

^е Слово *общества* вписане між рядків.

случае, я имею в виду то, что, если пушкинские торжества для нас могли быть ограничены средними и высшими учебными заведениями, могли быть сосредоточены в институте, то теперь институт должен стать во главе празднества для всего города. Поэтому мне представляется необходимым привлечь к участию в устройении предстоящих торжеств и силы города, и подведомственных ему учреждений, а также и остальную интеллигентную часть нашего местного общества. Такое расширение задачи, несомненно, должно иметь следствием и увеличение не только средств, но и труда и сложности его по отношению к выполнению задачи. Этим обстоятельством объясняется то, что я решил уже теперь, т. е. за 20 месяцев, обратиться со своим предложением к конференции: напомню, что пушкинские праздники, при готовой, данной министерством программе, потребовали более пяти месяцев усиленных трудов, которые при том еще облегчались самим материалом предстоящих празднеств – содержанием поэзии Пушкина, отношением к ней, как в нашем учебном мире, так и других областях искусств: чтение, заучивание Пушкина в средней школе (а она главным образом и являлась исполнительницей) гораздо более имеет место, нежели поэзия Гоголя; музыкальная литература, давшая обильный материал для празднества, для Пушкина гораздо более, нежели гоголевская, гораздо доступнее для исполнения и т. д. Ввиду изложенных обстоятельств, а также, напомню, той выдающейся роли, которая по отношению к Н.В. Гоголю, выпадает нам и в частности институту, имею честь предложить конференции института следующее: I) если конференция найдет своевременным, немедленно образовать *подготовительный*^a комитет для устройства празднеств. Задачей этого комитета должна быть не выработка уже теперь программы в окончательном виде, а лишь разработка *общих* вопросов: 1) в чем должны состоять празднества; 2) какого рода участие может принять каждое из учреждений городских и частных; 3) какого рода средствами можем мы располагать для предстоящих празднеств. Сюда присоединятся и другие, но опять таки общие вопросы, могущие возникнуть во время и в связи с разработкой отмеченных.

II) Этот подготовительный комитет, собравши необходимые сведения, наметит, в результате, главные пункты программы. Эта предварительная программа должна быть подвергнута рассмотрению конференции института, и только тогда станет исходной точкой детальной разработки и выполнения.

^a Тут і далі виділені курсивом слова у документі підкреслені автором.

III) Этот предварительный комитет должен состоять из представителей тех же учреждений, которые участвовали в Пушкинской комиссии, а также иметь в своей среде представителей или представителя от городского управления, городских учебных заведений, и, быть может, представителей от дворян.

IV) Образование комитета осуществить легче всего тем же путем, как это было сделано относительно Пушкинской комиссии, т. е.^a путем рассылки настоящего предложения в подлежащие учреждения с присовокуплением просьбы, в случае согласия, назначить представителей^b. Открытие действий комитета предоставить^c г-ну директору института; комитет из своей среды избирает председателя и секретаря.

V) Желательно образовать комитет в возможно скором времени с тем расчетом, чтобы по крайней мере одно заседание его могло состояться перед летними каникулами: время летних каникул могло бы быть употреблено с пользой для приготовления материала, а также для решения тех или других вопросов, которые могут быть разрешены без нового собрания.

VI) Подготовительный^d комитет или во всем своем составе превращается в подготовительный и исполнительный для осуществления программы, или изменит свой состав в зависимости от той общей программы, которую выработает сам предварительный комитет. Решение относительно состава подготовительного комитета вместе с программой предварительного комитета должно будет быть представленным (см. п. II) конференции института, равно как и правила этого подготовительного комитета, в общем аналогичные с правилами Пушкинской комиссии, должны быть утверждены конференцией института.

Ординарный профессор

Михаил Сперанский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065.
– Арк. 1–2 зв. Оригінал.*

^a Слова *легче всего тем же путем, как это было сделано относительно Пушкинской комиссии, т. е.* закреслені і зверху написано *Конф. предн.*

^b Далі між рядків вписано *Известить об этом не позже 1 сентября.*

^c Слово *предоставить* виправлене на *предоставляется.*

^d Слово *Подготовительный* закреслене і зверху написано *Предварительный.*

ЛИСТ П.М. ДОБРОВОЛЬСЬКОГО ПРО ЗГОДУ НА УЧАСТЬ
У ЗАХОДАХ У ЗВ'ЯЗКУ З 50-РІЧЧЯМ З ДНЯ СМЕРТІ
М.В. ГОГОЛЯ

10 жовтня 1901 р.
м. Чернігів

Глубокоуважаемый Антип Вячеславович^a!

Простите великодушно за то, что несколько замедлил с ответом на Ваше любезное письмо. Дело, к которому Вы мысленно пока меня привлекаете, в высшей степени серьезное и важное. Я считаю за честь для себя, что хотя по Вашему мнению оказываюсь могущим послужить этому общерусскому делу. Поэтому говорить о каком бы то ни было несогласии хотя с одним пунктом Вашего предложения, по моему убеждению, было бы грехом. Итак, я готов принять участие и в составлении программы, готов и посоветовать Вам что-нибудь хорошее, готов и нот прислать, готов и скомпоновать что-нибудь от скудости своей на текст, который надеюсь получить от Вас, готов устроить несколько спевков (разумею генеральных), готов, наконец, и лично дирижировать на самом концерте. Но при всем том позвольте высказать Вам откровенно одно, что по всей вероятности не имеется Вами в виду. Я человек *подначальный*^b. Не зная наперед, как отнесется к этому мой главный начальник – Преосвященный Антоний, я не возьмусь за дело – в последних двух пунктах. Поэтому, если бы Вы взяли на себя труд побывать у епископа и так или иначе упомянуть об этом, с одною целью знать его такое или иное отношение к этому, то тем быть может устранили бы и это препятствие. Но это только одна сторона дела. Другая, более важная сторона его, касающаяся, или вернее составляющая соль дела, в моем соображении, которое я позволяю себе высказать Вам, представляется так. Было бы желательно, чтобы у Вас из студентов и других участников и участниц организовался любительский хор человек в 50–60 в таком расчете, чтобы каждая голосовая партия имела 10–15 человек; партии можно уравновесить, ибо у Вас, слышно, много певцов. Когда программа будет выработана, Ваш хор может под руководством выбранного из каждой партии собираться сначала по партиям, а потом и вместе и под руководством кого-нибудь из Ваших же регентов разучить, или сделать

^a Адресат не восстановлен.

^b Тут і далі курсивом виділені слова, підкреслені в документі автором.

предварительную (черновую) работу. На праздниках РХ^а я могу приехать к Вам дня на 3–4 познакомиться с Вашим хором и закончить его работу. Тем же порядком, или вернее в то же время и я проработаю Вашу программу в Чернигове с своим *народным* хором, который незадолго перед самим торжеством может хоть в половине примкнуть к Вашему хору, а может быть и весь хор удастся взять. Тогда соединенным хором человек в 70–80 можно было бы, как мне думается, действительно достаточным образом почтить память Гоголя, нашего общего земляка.

Конечно, это мои мысли, которые в свою очередь представляю на Ваш суд. Было бы в высшей степени желательно лично столкнуться по этому делу. К сожалению, я крепко занят даже и в праздники, ибо тогда, кроме церковной службы, развлекаю черниговцев в Народном доме с своим народным хором на чтениях.

Ваш всегда

П.М. Добровольский

10 октября 1901

Чернигов

Позвольте себе надеяться и на Ваш ответ.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065. – Арк. 166–167 зв. Оригінал.

№ 145

**ЛИСТ О.П. БАХРУШИНА ДО ІНСТИТУТУ ПРО НАДАННЯ
ПОРТРЕТІВ М.В. ГОГОЛЯ ДЛЯ ЕКСПОНУВАННЯ
НА ВИСТАВЦІ**

3 листопада 1901 р.

Милостивые государи!

При сем посылаю вам два снимка с оригиналов из моего собрания для выставки, устраиваемой институтом в память Гоголя: 1) портрет Гоголя, снятый с оригинала, писанного красками на слоновой кости, – старая миниатюра времен Гоголя; 2) Гоголь на смертном одре – снимок с оригинала, исполненного тушью, на пожелтевшей от времени бумаге.

Если найдете интересным, то по миновении надобности в фотографиях, можете их оставить в институте.

^а РХ – Різдва Христового.

Оба оригинала этих изображений Гоголя будут выставлены в будущем разделе в Московском историческом^а – на выставке, устраиваемой в честь памяти Гоголя.

С почтением

А. Бахрушин

Резолюція: Получено 6 ноября 1901 г. Выразить благодарность за пожертвование от имени конференции. *Ф. Гельбке.*

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065. – Арк. 161–161 зв. Оригінал.

№ 146

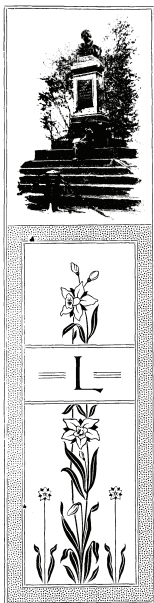
ПРОГРАМА ЗАХОДІВ В ІНСТИТУТІ З НАГОДИ 50-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ СМЕРТІ М.В. ГОГОЛЯ

21–24 лютого 1902 р.

21 февраля 1902 г.

- 9 ч. утра заупокойная обедня и панихида по Н.В. Гоголю в институтской церкви
- 12 ч. дня Торжественный акт в институте в память Н.В. Гоголя:
- 1) вступительная речь г-на директора института;
 - 2) «Гимназия высших наук кн. Безбородко и нежинский период жизни Н.В. Гоголя» – речь ординарного профессора М.Н. Сперанского;
 - 3) отчет о деятельности состоящей при институте Гоголевской комиссии – секретаря комиссии, преподавателя института и гимназии И.А. Сребницкого;
 - 4) гимн в честь Н.В. Гоголя, сочинение Гинцбурга, слова Гаховича. Исполняет смешанный хор студентов института, воспитанниц и воспитанников гимназий.
- 7 ½ ч. вечера Спектакль в институте:
- I. «Ревизор», комедия Н.В. Гоголя, в пяти актах.

^а Идется про Историчний музей в м. Москва.

21-ое ФЕВРАЛЯ
1852 — 1902.

Гоголевская Коммиссія

состоящая
при Историко-филологическомъ
Институтѣ
Кн. Воеводко
и т. д. и т. д.

Г. ЧЪНИНЪ.

Держимора Студ. В. П. Голубевъ.
Абуалиъ, купецъ Веч. М. Шелевевъ.—Студ. А. В. Патрикоровъ.
Феронья Петровна Пошпенни-
ца, секретарь Т. Н. Наголкина.
Жена унтеръ-офицера Н. М. Жолнировская.—Н. И. Станиславская.
Мишка, слуга горюничего Студ. В. М. Карачковскій.
Слуга трактирный Студ. П. А. Назамовъ.

Гости, гостицы, артисты, прочее.

II.

ИЗЪ „ЗАПИСОКЪ СУМАСШЕДШАГО“, ВЪ НАСТОЯЩЕЕ ПРОЧТЕТЬ СТУД. IV КУРСА Л. П. СЕРВИРОГЪ

Въ антрактахъ пьесе общаго хора учащихся:

1. ГИМНЪ ГОГОЛЮ, муз. ПАХЮПУЛО.
2. Изъ оп. „ПРЕЩОЗА“, соч. ВЕВЕРА—ХОРЪ ЖНЕЦОВЪ.
3. ГИМНЪ ГОГОЛЮ, муз. ГИЦВУРГА.
4. ХОРЪ изъ оп. „НИЖЕГОРОДИЦА“, муз. НАПРАВНИКА.
5. ХОРЪ ЦАРЕДВОРЦЕВЪ изъ оп. „ЧЕРЕВЧКИ“, муз. ЧАЙКОВСКАГО

Начало спектакля въ 7 час. веч.

Тотъ же спектакль, но безъ II акта, съ участіемъ части артистовъ второй филантъ при разлукѣ—22 февраля въ Народномъ дворѣ для учащихся въ высшихшихъ и женскихъ классахъ. Начало въ 6 час. вечера.

ТАБ. N. 4. КРИСКОМЪ.

I

„РЕВИЗОРЪ“ 66 НОМЕДІЯ ВЪ 5-ТИ Д. Н. В. ГОГОЛЯ.

УЧАСТВУЮЩИЕ:

Антонъ Антоновичъ Скворинъ-
Духановскій, городской . . . И. И. Скоробогато.
Анна Андреевна, его жена . . . Н. И. Станиславская.—Н. М. Жолнировская.
Марья Антоновна, его дочь . . . Е. А. Пляшкѣвская.—З. К. Калачевская.
Лука Лукеичъ Хлоповъ, смотри-
тель училища Студ. П. Н. Молдавскій.
Жена его Н. М. Жолнировская.—М. А. Дмитревская.
Андрей Федоровичъ Телпичъ-
Лышкинъ, сузья Ф. Д. Проценко.
Артемій Филипповичъ Зеленина,
помощникъ богоугодныхъ за-
веденій Студ. Л. П. Сервиругъ.
Иванъ Кузьмичъ Шпектинъ, поч-
тмейстеръ Студ. Н. А. Сулина-Грузинскій.
Петръ Ивановичъ {
Бобчинскій ; Горюаскіе Студ. Ф. З. Калитовскій.
Петръ Ивановичъ {
Добчинскій ; помѣщики. Студ. В. В. Зайцевъ.
Иванъ Александровичъ Хлеста-
ковъ, чиновникъ изъ Петри-
бурга И. И. Чистяковъ.
Осипъ, слуга его Студ. В. Е. Чернышевъ.—И. О. Станиславскій.
Христанъ Ивановичъ Гибнеръ,
указный секторъ І. К. Петрусевичъ.
Федоръ Андре-
евичъ Лопо-
ховъ отставной Студ. В. М. Карачковскій.
Иванъ Павловичъ {
Ростокоскій ; чиновникъ, по-
четный лица Ф. Ф. Рыштыко.
Степаша Ивано-
вичъ Короб-
кинъ въ городъ. Студ. Я. Н. Купыръ.
Жена Коробкина З. Н. Наголкина.
Степанъ Ильичъ Угостеревъ, ча-
стный приставъ И. О. Станиславскій.—Студ. Н. А. Голенинъ.
Свиштуновъ Студ. І. Х. Воборкинъ.
Пуговицкій Студ. Н. А. Голенинъ.

ГИМНАЗІЯ ВЫСШИХЪ НАУКЪ.

Участвующие: студенты института и члены Нежинского драматического общества;

II. Из «Записок сумасшедшего» отрывки – прочтет студент IV курса Сусвирос;

III. Пение в антрактах:

- 1) гимн в честь Н.В. Гоголя, муз. Похиопуло;
- 2) из «Прециозы» Вебера;
- 3) гимн в честь Гоголя, муз. Гинцбурга;
- 4) хор из «Нижегородцев», муз. Направника;
- 5) хор царедворцев из «Черевичек», муз. Чайковского.

Исполняет смешанный хор учащихся.

22 февраля

12 ч. дня

Спектакль в Народном доме местного отделения Комитета попечения о народной трезвости для учеников городского 4-классного и Александровского греческого училищ «Женитьба», комедия Н.В. Гоголя в двух действиях.

6 ч. вечера

Спектакль для взрослых учеников воскресных мужских и вечерних женских классов – там же. «Ревизор», комедия Н.В. Гоголя в пяти действиях. Участвующие в обоих спектаклях: члены Нежинского драматического общества и студенты института.

23 февраля

12 ч. дня

Чтение с туманными картинками для учащихся низших городских и церковноприходских училищ г. Нежина в помещении Народного дома:

- 1) краткая биография Н.В. Гоголя;
- 2) «Ночь перед Рождеством», сочинение Н.В. Гоголя прочтет Я.А. Гужавский.

В антракте пение хора Народного дома.

7 ч. вечера

Литературно-музыкальный вечер для студентов института, воспитанников и воспитанниц старших классов гимназий в женской имени П. Кушакевич гимназии.

Отделение I

- 1) Памяти Н.В. Гоголя – речь профессора М.И. Мандеса.
- 2) Гимн в честь Н.В. Гоголя, сочинение Похиопуло, исполнит смешанный хор учащихся.
- 3) Из «Тараса Бульбы», сочинение Н.В. Гоголя, отрывок (конец первой главы) прочтет ученица 7 класса Тарусина.
- 4) Хор из «Нижегородцев», муз. Направника, исполнит смешанный хор.
- 5) Из «Повести о том, как Иван Иванович посварился с Иваном Никифоровичем», сочинение Гоголя. Прочтет ученик 8 класса Пугачев.
- 6) Пляска запорожцев из оперы «Черевички», муз. Чайковского. Исполнят на рояле ученицы 7 класса сестры Гильдебрандт.
- 7) Хор русалок из «Кузнеца Вакулы», муз. Чайковского. Исполнит смешанный^а хор.

Отделение II

- 1) Хор царедворцев из «Черевичек», муз. Чайковского. Исполнит смешанный хор.
- 2) Из «Мертвых душ», сочинение Гоголя, отрывок седьмой главы. Прочтет ученик 7 класса Н. Булыга.
- 3) Хор жнецов из оперы «Preciosa», муз. Вебера. Исполнит смешанный хор.
- 4) Из «Мертвых душ» отрывок из главы девятой. Прочтут ученицы 6 класса Островерхова и У. Федорцова.
- 5) Гопак веселых парубков из «Сорочинской ярмарки», сочинение Мусоргского. Исполнит на рояле студент I курса П. Мартинсон.
- 6) Гимн в честь Н.В. Гоголя, сочинение Гинцбурга. Исполнит смешанный хор.

После концертного отделения танцы.

24 февраля
12 ч. дня

Спектакль для народа в Народном доме – «Женитьба», комедия в двух действиях Н.В. Гоголя. Участвующие: члены Нежинского драматического общества и студенты института.

^а Слово *смешанный* закреслене і зверху написано *женский*.

Гоголевская выставка открывается 21 февраля в 2 ч. пополудни и будет открыта для публики, студентов института^a и учеников мужской гимназии с 10 ч. утра до 2 ч. пополудни и от 3 ч. до 5 ч. пополудни 21, 22, 23, 24^b февраля, для остальных учащихся в те же часы с 25 февраля до 5 марта включительно.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065. – Арк. 241–242. Чернетка.

№ 147
ПРОМОВА ЗАКОНОУЧИТЕЛЯ
ІНСТИТУТУ О.В. ЛОБАЧЕВСЬКОГО
«Н.В. ГОГОЛЬ КАК ХРИСТИАНИН»
НА ПАНАХИДІ В ІНСТИТУТСЬКІЙ ЦЕРКВІ
З НАГОДИ 50-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ
СМЕРТІ М.В. ГОГОЛЯ

21 лютого 1902 р.

Николай Васильевич Гоголь по рождению и по воспитанию и жизни своей был сыном^c православной церкви,^d в зрелой же жизни своей он явил нам образец не только беззаветно любящего свой народ талантливого писателя, но и высоконравственного человека-христианина.

Серьезное религиозно-нравственное воспитание Гоголя^e началось еще в родной семье, где простодушная^f вера его матери и привлекательные черты её нравственного характера глубоко запали в младенческую душу будущего писателя. В семье он был любимым сыном. И платил ей за это самой искренней трогательной привязанностью во всю последующую жизнь. В годы школьные, как и большинство русского юношества, Гоголь был оторван от семьи,^g проникнутой духом любви, и очутился в школе^h в обществе сотоварищей, где легкомысленная молодостьⁱ не щадит обыкновенно

^a Слово *института* вписане між рядків.

^b Далі закреслено 25.

^c Слова *и жизни своей был сыном* закреслені і зверху написано *своему был сыном*.

^d Далі закреслено *таким он*.

^e Далі закреслено *получил начал*.

^f Далі закреслено *младенческая*.

^g Далі закреслено *и чуткое*.

^h Слово *школе* закреслене і зверху написано *школьном пансионе*.

ⁱ Далі закреслено *в эгоистическом*.

самых дорогих движений нежного сердца в ближнем, подвергая их осмеянию. Такая перемена в отношениях окружающих, очевидно, больно отозвалась в нежном сердце юноши, он инстинктивно^a уклонялся от содружества с товарищами, замыкался в себя, получил название смиренника, кроткого и терпеливого,^b вяло^c исполнял свою ученическую работу, а между тем во внутреннем своем^d мире кипела жизнь, полная любви и тревог,^e главным предметом которой была покинутая родная семья. В почтительно-условных по форме школьных письмах его к родителям^f ясно виден живой интерес ко всему тому, что совершается дома, в Васильевке, как живут отец, мать, сестры, родные и знакомые. Он^g пишет письмо к письмом и мучится томительным ожиданием, если ответ замедляется. Просит приехать для свидания, готовит приятный отцу подарок из своих рисовальных работ^h, ждет с нетерпением тех дней, когда можно уехать домой, спешитⁱ устранить всякие случайности в дороге, чтобы не произошло задержки. Но и в этой святой привязанности к семье 16-летнего школьника постигло тяжкое испытание: любимый отец его скончался.^j В первые минуты по получении печального известия нежно чувствительный юноша приходит в отчаяние: «Хотел даже посягнуть на жизнь свою», но его отрезвляет мысль о Боге, о неутешно скорбящей своей матери, женщине малоопытной в житейских делах с малыми сиротами на руках. В письме он нежно^k утешает мать как может, а вместе и себя. Но где искать и где можно найти в таком горе утешение, как не в детской преданности воле провидения! «Благословляю тебя, священная вера!» – пишет он к матери. «В тебе только я нахожу источник утешения и утешения своей горести... прибегните так, как я прибегнул к Всемогущему» – советует он матери. Если прибавим к этому, что юноша еще при жизни отца жаловался в письмах^l на свое крайне слабое

^a Нижче слова *инстинктивно* між рядками вписані і закреслені слова *вяло* *брался за свою учебу* *и работу*.

^b Далі закреслено *а между тем*.

^c Далі закреслено *брался за*.

^d Слово *своём* закреслене і зверху написано *его*.

^e Далі закреслено *которая воплוצалась*.

^f Далі закреслено *прорывається*.

^g Далі закреслено *мучится томн*.

^h Слова *готовит приятный отцу подарок из своих рисовальных работ* вписані між рядків.

ⁱ Далі закреслене *предвидеть*.

^j Далі закреслено *Горе школьника-сироты*.

^k Слова *В письме* та *нежно* вписані між рядків.

^l Слова *в письмах* вписані між рядків.

здоровье, на боль в груди и нервное расстройство^a, то едва ли мы ошибемся, если скажем, что беззаботное время юности рано покинуло школьника, что среди веселого шума товарищей он вынашивал в своих мыслях и сердце непосильные и для зрелого мужа вопросы, которые ставит нам жизнь. Здесь, очевидно, нужно искать начало навыка у Гоголя^b углубляться в собственную внутреннюю жизнь, собирать воедино разбросанные силы души, здесь намечалось уже в главных чертах и то религиозно-философское мировоззрение, которое руководило им во всю жизнь^c и достигло исключительного напряжения в последние годы жизни. «Внутренне я не изменялся никогда в главных моих положениях», – писал он впоследствии в зрелом возрасте^d. «С 12-летнего, может быть, возраста я иду тою же дорогою, как и ныне, не шатаюсь и не колеблюсь никогда во мнениях главных».

Одиноким^e среди шумной толпы товарищей,^f слабый физически, самоуглубляющийся юноша под ударами тяжелых уроков судьбы не впал однако в озлобление^g или нравственное расслабление. Духовно-нравственные силы его, под^h тяжелых уроков жизни, крепнут в широких благородных замыслах послужить благу ближних и воздать им добром за зло. Самое зло со стороны ближних, как и всякие нужды и страдания, религиозный юноша обращает себе в полезный урок, с верою презирая в них спасительные действияⁱ воспитательного промысла. «Вы увидите, – пишет он матери – что со временем за все их худые дела я буду в состоянии заплатить благодеяниями, потому что зло их обратилось мне в добро». Сила могучего таланта уже смутно ощущается юношей, хотя он еще не знает, на каком поприще деятельности общественной он приложит свое дарование. Однако только для него ясно: ни слава, ни богатство, ни удобства жизни не манят его к себе, он горит одним желанием «сделать жизнь свою нужною для блага государства и человечества», жаждет поднять на себя труд важный, благодарный на пользу отечества, для счастья граждан, для блага жизни подобных. Путь будущей жизни и

^a Слова *нервное расстройство* закреслені і зверху написано на др. *недуги, которые вынуждали его призадуматься.*

^b Слова у Гоголя вписані між рядків.

^c Слова *во всю жизнь* закреслені і зверху написано *впоследствии.*

^d Слова *впоследствии в зрелом возрасте* закреслені і зверху написано *уже в годах зрелых.*

^e На початку абзаца закреслені слова *Не получая ответа внутренним запросам души своей со стороны товарищей.*

^f Далі закреслено *под ударами.*

^g Далі закреслено *моральную робость.*

^h Слово *под* закреслене і зверху написано *среди.*

ⁱ Далі закреслене слово *Промысла.*

деятельности в его понятиях – это не пир с его удовольствиями, а христианское подвижничество среди мира. Одушевленный^a такими высокоблагородными мыслями, чувствами и широкими планами, юноша оканчивает Нежинскую гимназию и вступает в жизнь.

Много горьких разочарований пришлось испытать Гоголю при начале своей служебной деятельности, пока он вышел на открытую дорогу. Душные стены столичных канцелярий и департаментов с нравственно дремавшим в них чиновничеством не могли удовлетворять труженика^b идеалиста. Ищет иные он себе работы на^c педагогическое поприще, достигает наконец^d профессуры в университете, но скоро^e убеждается, что и эта задача ему также^f не по силам. Тогда он^g весь отдается новому, на этот раз уже своему истинному пути^h художественному творчеству.ⁱ

Первые произведения^j молодого писателя, ошущую еще выступававшего на литературное поприще, проникнуты, по собственному его признанию^k, веселым и беззаботным смехом, как «некоторой особой душевной потребностью» автора в то время. Но с того момента, как читатели нашли эти произведения талантливыми, а поэт^l Пушкин дружески ободрил автора и^m советовал ему приняться за серьезный литературный труд, Гоголь иначе взглянул на свои литературные занятия. Путь к истинному успеху его деятельности был найден! Первые шаги на нем встретили дружное, авторитетное одобрение, но этот успех несколько не ослепляет молодого автора, напротив, вызывает в нем благороднейшее стремление: жить для ближних, дляⁿ отечества и служить им талантливым словом своим. В его личности

^a Слово *Одушевленный* вписане між рядків.

^b Слово *труженика* закреслене і зверху написано *ищущего труда*.

^c Слова *Ищет иные он себе работы на* закреслені і зверху написано *Он выступает далее на*.

^d Слово *наконец* закреслене і зверху написано *даже*.

^e Далі закреслено *и сам*.

^f Слово *также* вписане між рядків.

^g Слова *Тогда он* вписані між рядків.

^h Слова *на этот раз уже своему истинному пути* закреслені і зверху написано *охватившему его стремлению к*.

ⁱ Далі закреслено: *Дружественный прием, оказанный его первым произведениям, убеждает его в том, что у него есть природный литературный дар, но это сознание ничуть не ослепляет его, а напротив вызывает в нем благороднейшее желание послужить своим талантливым словом благу отечества и ближних*.

^j Далі закреслено *писателя*.

^k Далі закреслено два нерозбірливі слова.

^l Слово *поэт* вписане між рядками.

^m Слова *ободрил автора и* вписані між рядками.

ⁿ Слово *для* закреслене і зверху написано *и*.

поэт^a, художественно воспроизводящий действительность, и человек-христианин, стремящийся к нравственному совершенству, составляют одно неразрывное целое. Писал он, как говорил, ради спасения своей души.^b Вследствие этого самое понятие об искусстве отличается у него^c такой высотой, какую едва ли можно найти у лучших представителей всемирной литературы. Искусство – это тот путь, которым художник ведет людей к Богу, в вечную обитель красоты, добра и правды. Сообразно с этим жизнь и деятельность свою автор понимает как христианское подвижничество. «Молюсь, – писал он священнику о. Матвею, – чтобы Бог превратил меня всего в один благодарный гимн Богу, которым бы должно быть всякое творение, а тем более словесное». Сознательное служение ближним словесным даром началось у Гоголя борьбою с пошлостью общественной и частной жизни дорогого ему русского человека. По свойству своего природного дара, при исключительной нравственной чуткости ко всякой душевной грязи поэт^d обратил свое гениальное оружие против отрицательных сторон жизни. «Я решился собрать в одну кучу все дурное в России, какое я тогда знал, – говорил он, – все те несправедливости, какие делаются в тех местах и в тех случаях, где больше всего требуется от человека справедливости, и за одним разом посмеяться над всем». Так постепенно создал автор «Ревизора» и первый том «Мертвых душ». Правдивый реализм и беспримерный юмор каждой строки его дела^e доставили его произведениям редкую славу. Поэт, как художник, изобразитель отрицательного в жизни, выполнил свою задачу блестяще, что и сам сознавал^f, но как поэт-христианин он еще не был вполне^g удовлетворен^h своей работой. Она казалась ему только началом великогоⁱ дела служения благу ближнего.^j Бичевать гениальным смехом порок – значит лечить его, думал автор^k, а между тем гласно осмеянная им пошлость не только сразу не поняла изящно преподнесенный ей урок, но ожесточенно восстала против

^a Далі закреслено *и человек стремящийся к*.

^b Речення вписане між рядків.

^c Слова *у него* вписані між рядків.

^d Далі закреслено *гениальним смехом свом*.

^e Далі закреслено *покрыли*.

^f Слова *что и сам сознавал* вписані між рядків.

^g Слово *вполне* вписане між рядків.

^h Далі закреслене слово *вполне*.

ⁱ Слово *великого* вписане між рядків.

^j Далі закреслено *Чувствуя в себе силу осмеянных в «Ревизоре» им пошлость, чувствуя за собой количественную*.

^k Слово *автор* закреслене і зверху написано *поэт*.

автора, разбирая его труд не с художественной стороны, а по существу и способу^a изложенных в нем мыслей.^b Труд его трактовался как вредный теми^c именно лицами, лечить которых мечтал автор. Душа поэта-христианина, искренно и нелицемерно жаждавшая принести пользу ближнему, была смущена таким приемом^d своего труда. Поэт, впрочем, еще не падает духом и долго борется, выступая на литературную защиту пользы написанного, с сознанием правоты своего дела^e продолжает работать в избранном раньше направлении, но^f этическая точка зрения на свою литературную работу выступает все ярче и настойчивее в душе поэта,^g его смущает уже самая литературная форма исключительно^h юмористического смеха, которая, по-видимому, не принесла пользы ближнему. Неполезным представляется ему ограничиться одним лишьⁱ изображением одного лишь отрицательного в жизни, а нужно дать и положительные типы. Под влиянием таких мыслей и желаний^j Гоголь преувеличивает в себе тот лирический талант, который проявился в некоторых из первых его произведений. И надеется на нем^k утвердить венец своих творений добавкой к осмеянию зла полных художественного поэтического лиризма и жизненного реализма типов положительной добродетели. Он хотел бы «создать такие живые образы и характеры, которые пошли бы навеки в урок людям, которых бы никто не назвал бы в то же время идеальными, но почувствовал бы, что они взяты из нашего тела, из нашей же русской природы!».^l Такое настроение поэта уже и в первом томе «Мертвых душ» прорывается в известных, так называемых лирических отступлениях, второй же и третий тома предназначались для полного осуществления задуманного. Но положительные типы художественно воспроизведенной высокой добродетели не рождались в его душе^m. Это

^a Слова и способу вписані між рядків.

^b Далі закреслено *которые провозглашались вредными для общества*.

^c Слово *теми* вписане між рядків.

^d Слово *приемом* закреслене і зверху написано *недружелюбным приемом*.

^e Слова *с сознанием правоты своего дела* вписані між рядків.

^f Далі закреслено *исключительно*.

^g Далі закреслено *и постепенно овладевать всем существом делается даже*.

^h Слово *исключительно* вписане між рядків.

ⁱ Слова *одним лишь* закреслені і зверху написано *в дальнейших работах*.

^j Слова *и желаний* вписані між рядків.

^k Слова *И надеется на нем* закреслені і зверху написано *В нем зарождается мечта*.

^l Далі вставка автора: «Я думал, — сознавался он впоследствии, — что лирическая сила, которой у меня был запас, поможет мне изобразить так эти достоинства, что к ним возгорится любовью русский человек, а сила смеха, которого у меня также был запас, поможет мне так ярко изобразить недостатки, что их возненавидит читатель, если бы даже нашел их в себе самом».

^m Далі закреслено *и эту бесплодность усилий своих он не мог объяснить себе*.

не было угасание прежнего таланта, как привыкли говорить: читанные даже предубежденными друзьями некоторые главы из второго сожженного^a тома «Мертвых душ» блестяще подтверждали, что Гоголь сатирик^b-реалист остался на той же высоте художественного творчества, бесплодность же усилий к высокохудожественному лирическому вдохновению показывает лишь, что поэт становился на ту дорогу, которая в малой степени^c свойственна была его природным дарованиям. Поэт этого не сознавал.^d На этой-то чуждой для художественного таланта^e дороге много было затрачено писателем и нравственных и физических сил малополезно для чистого^f искусства, но с большой пользой для личной нравственной высоты писателя, как человека-христианина; с большой пользой и для всех тех читателей, у которых достанет мужества, отрешившись от всех условностей и моды века, вникнуть со вниманием в самоотверженную исповедь тоскующей по идеалам души поэта-христианина, пламенного патриота и идеально настроенного человека. Все это могут найти «жаждущие правды» по-христиански^g в многочисленных, ныне изданных письмах поэта,^h в книге его «Выбранные места из переписки с друзьями» и в др. сочинениях последнего периода его жизни. Взлелеянная от юности в патриотических и религиозных стремлениях к идеальномуⁱ служению ближнему душа поэта терзалась сознанием бесплодных усилий в области художественного воспроизведения идеальных по нравственному содержанию^j типов. Причина неуспеха так и осталась для него непонятной, но смиренномудрый писатель во всем обвинил себя^k. Ему казалось, что он мало знает природу и^l душу человека, плохо понимает природу соотечественника, что он еще так невысок нравственно, что не в состоянии понимать идеальное. И вот началась добросовестная^m, трудная, но необходимая, по убеждению поэта, подготовка к творчеству идеальных типов. «Все, – говорит он, – где только выражалось познание людей и души человека от исповеди

^a Слово *сожженного* вписане між рядків.

^b Слово *сатирик* закреслене і зверху написано *юморист*.

^c Слова *в малой степени* вписані між рядками.

^d Речення вписане між рядками.

^e Слова *для художественного таланта* вписані між рядків.

^f Слово *чистого* вписане між рядків.

^g Слово *по-християнски* вписане між рядків.

^h Далі закреслено *в его «Переписке»*.

ⁱ Далі закреслено *делу души поэта*.

^j Слова *по нравственному содержанию* вписані між рядків.

^k Далі закреслено *свое нравственное недостоинство*.

^l Слова *природу и* вписані між рядків.

^m Слово *добросовестная* вписане між рядків.

светского человека до исповеди анахорета и пустынноика меня занимало, и на этой дороге нечувствительно, почти сам не ведая как, я пришел ко Христу, увидевши, что в Нем ключ к душе человека, что еще никто из душезнателей не восходил на ту высоту познания душевного, на которой стоял Он... К этому привел меня и анализ над моею собственной душой: я увидел математически ясно, что говорить и писать о высших чувствах и желаниях человека нельзя по воображению: нужно заключить в себе самом хотя небольшую крупицу этого, словом – нужно сделаться лучшим». Это высокое в личной жизни человека религиозно-аскетическое настроение поэта охватывает душу его все более и более и венчает главу его венцом мученика и христианского подвижника.

К страданиям от^a сознания трудности поставленной и еще не разрешенной задачи для своей будущей литературной работы присоединились тяжкие и частые физические недуги, но особенным громовым ударом для писателя оказалась та враждебная печатная травля на лучшие движения его чистого сердца, когда он издал «Выбранные места из переписки с друзьями» с искренним желанием принести душевную пользу ближнему. Дружья и печатная критика не только не умели извинить автору то, что в книге его являлось результатом переходного душевного состояния, но закрывая глаза на самые^b достоинства сочинения, обрушились на исстрадавшуюся душу автора. Сам^c полный глубокого смирения, автор принужден был указать, как его читатели «не содрогнувшись душою», основываясь на своих лишь мнениях,^d стали судить «обо всем человеке, объявлять его решительно помешавшимся, сошедшим с ума», называть лжецом и обманщиком, надевшим личину набожности^e, приписывать ему подлые и низкие цели... «Душа моя, – говорит поэт, – изнемогла бы от множества упреков, из них многие были так страшны, что не дай их Бог никому получать!». Среди таких нравственных мучений^f крепла и стремилась в жилище небесной красоты и правды душа поэта, а телесный организм его настолько ослаб, что некоторым его знакомым страшно было его видеть среди живых людей с их хлопотливой суетой. Предчувствие близости смерти глубоко запало в душу поэта-христианина. На масленице 1852 г. он говел и приготовился по-

^a Далі закреслено *сознания предчувствия*.

^b Слова *на самые* закреслені і зверху написано *даже пред*.

^c Далі закреслено *смиранный*.

^d Далі закреслено *печатно*.

^e Слово *набожности* вписане між рядків.

^f Слово *мучений* закреслене і зверху написано *страданий*.

христиански к смерти, а утром в четверг на первой седмице Великого поста доблестного мужа не стало... По свидетельству очевидцев лицо умершего выражало ясную мысль, унесенную с собою в гроб...

Мы проследили^a в кратких чертах историю великой души поэта, насколько она связана с ее земным призванием. Это была живая душа христианина, постоянно бодрствовавшая над своим бессмертием и постоянно обращенная к Богу. То, что поэт желал возразить^b своим талантливым словом, то он стремился осуществить и в своей личной жизни. Разлада между словом и делом у него не было. Каким он был в поэзии своей, таким являлся и в личной жизни.^c Страдальческая жизнь его из детства до гроба не исторгла из уст его греховного ропота, а обращена была смиренномудрым христианином в душевную пользу себе и в урок ближним, которых он убеждает верить в душеспасительность физических и нравственных страданий человека на земле. Глубоко убежденный в существовании нравственного миропорядка во вселенной, он с беспредельной покорностью и преданностью воле Божьей встречает все те несчастья, какие составляют удел земной юдоли, и с благоговейным сосредоточением душевных сил встречает наибольшее из земных зол – смерть, о которой помышлял всю жизнь. Проникнутый любовью к ближнему, он служил ему не только словом своим, но и всем, чем может. Известна, например, его щедрая благотворительность при крайней скудости средств, благотворительность с таким настроением, чтобы правая рука не знала, что делает левая... Да и вся жизнь его вообще отличается строгостью, сосредоточенной серьезностью. Религиозные мечты юности, чуждые погони за богатством, славою, почестями, удобствами жизни^d, проведены строго до конца жизни, которая действительно явилась не пиром житейским, а суровым подвигом, самоотверженным гимном Богу. Это был не только высокоталантливый национальный поэт, но высоконравственная личность, человек-христианин!

Нужно ли распространяться о том, что искреннее^e соприкосновение с такою личностью каждому полезно,^f что память ее должна идти из рода в род? Нужно ли еще доказывать, что нынешнее торжество в честь безмерного таланта почившего поэта есть вместе и национально-церковное торжество?

^a Слово *проследили* закреслене і зверху написано *наметили*.

^b Далі закреслено *словом*.

^c Речення закреслене і зверху написано *К себе он был очень строг*.

^d Слово *жизни* закреслене і зверху написано *внешними*.

^e Слово *искреннее* вписане між рядків.

^f Далі закреслено *что он для каждого может*.

Много лет назад, когда святой храм, в котором мы ныне собрались, впервые сделан был местом молитвенного общения с Богом, среди сонма юношей, благо изливавших перед Богом восторги, радости и скорби детской души, находился здесь и тот незнаемый еще миром^а скромный отрок, воспоминание о котором, как великом слугителе слова на пользу земли Русской, собрало нас почитать ныне молитвою память его. Ежегодно в дни молитвенных воспоминаний братией храма сего творим молитвенную память и о почившем рабе Божиим Николае, ныне же, когда во всех концах России прозвучит дань славы усопшему талантливому писателю родной земли, прилично будет нам вознести особенно усердные моления о почившем брате св. храма сего, вспоминая его не только как гениального писателя-художника, но и как примерного христианина, верного сына своей церкви и великого учителя истинной жизни и словом, и собственным примером. Припомним, что и при^б жизни своей, и в предсмертной воле почивший больше всего желал и просил у ближних искренней христианской молитвы о нем. Помолимся же едиными устами от всего сердца об упокоении души усопшего собрата нашего Николая в селениях праведных, куда так пламенно с благоговейным трепетом стремился он всю жизнь свою. Воздвигая же ему ныне достойный памятник славы в потомстве, постараемся исполнить и последнюю его волю: «Кому из близких моих я был действительно дорог, – завещал он – тот воздвигнет мне памятник иначе (т. е. не над могилой): воздвигнет он его в самом себе своею непоколебимою твердостью в жизненном деле, бодреньем и освеженьем всех вокруг себя».

Законоучитель Нежинского
историко-филологического
института князя Безбородко
священник

А.В. Лобачевский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065.
– Арк. 233–236. Оригінал.*

^а Далі закреслено *юноша*.

^б Слово *при* закреслене і зверху написано *во время*.

**ПРОМОВА Ф.Ф. ГЕЛЬБКЕ НА УРОЧИСТОСТЯХ В ІНСТИТУТІ
З НАГОДИ 50-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ СМЕРТІ М.В. ГОГОЛЯ****21 лютого 1902 р.**

Милостивые государыни и милостивые государи!

Non omnis moriar multaque pars mei Vilabit Libitinam – говорить Гораций: «Не весь умру я и добрая часть моего существа минует погребение». И действительно, жизнь человека на земле не оканчивается его смертью, она не прекращается вместе с последним вздохом, вырывающимся из умирающей груди. Говоря, что человек *живет*^а в памяти потомства, мы выражаемся правильно: ведь существенный признак жизни – это способность влиять на чужую жизнь, пробуждать новую жизнь, а почивший человек своею волею, мыслями и чувствами, руководившими его жизнью, и после смерти влияет на решения, убеждения и настроения потомков, как живой человек.

Конечно, как сама жизнь, так и это посмертное существование в памяти людей не для всех одинаковы по силе и продолжительности.

Иной человек оставляет после себя едва заметный след, и этот след быстро смывается волнами житейского моря. Пожелали ему добрые люди Царства Небесного, уложили в могилу, зарыли – и забыли.

В большинстве случаев, однако, живую память об умершем сохраняют его современники, бывшие свидетелями его деятельности, его горя и радостей; редко помнит его еще второе поколение; скоро его образ начинает тускнеть, все более и более бледнеет и наконец совсем исчезает, продолжая жить разве только в семейном предании прямых потомков, с любовью хранящих память своих предков.

Жить вечно в памяти народа суждено лишь великим людям, купившим это право ценою самоотверженного служения идее, чрезвычайного напряжения умственных сил и, часто, горькими душевными страданиями.

Великие законодатели и нравоучители, установившие нормы, которыми определяется и направляется наша общественная и частная жизнь, великие завоеватели в области человеческой мысли, по следам которых наука продолжает свой многотрудный путь к истине, великие победители сил природы, облегчившие труд человека и улучшившие материальные условия его существования, – все они живут в памяти

^а Тут і далі виділені курсивом слова в документі підкреслені автором.

благодарного потомства, но живут как бы вдали от нас, и мы не можем вступить с ними в непосредственное сношение. В светлом сиянии идей, представителями которых являются эти великие люди, за лучезарными облаками окружающей их славы образ их принимает несколько призрачный, общий, идеальный вид, в котором типические черты преобладают над индивидуальными, и лишь тщательное изучение всех обстоятельств их жизни, того времени и той среды, в которой они жили и действовали, может до некоторой степени дать нам ясное и живое представление о их личности.

Другое дело – поэт, писатель, художник слова. Слово – самое естественное, самое верное средство общения между людьми; в нем как в зеркале отражается вся душа человека, а художник слова ярче, вернее, полнее и понятнее других выражает свои мысли и чувства, и тем открывает нам свой внутренний духовный мир. Читая, слушая произведения поэта, мы живо ощущаем его присутствие, слышим его голос, беседуем с ним как с живым человеком: его мысли озаряют наш ум, его чувства волнуют нашу грудь. И тем живее выступает личность автора в его творениях, чем менее он в своем творчестве стеснен условными правилами и преданиями известной школы, чем менее он является подражателем, чем менее он манерен и искусствен в своем слого, напротив, чем более он самостоятелен в выборе своих тем, чем более простора он дает своему гению, чем более он черпает вдохновение из глубины своей души.

Такого рода поэт Николай Васильевич Гоголь, память которого мы чествуем сегодня по поводу исполнившегося 50-летия со дня его кончины.

Если тот светлый образ, в котором он выступает перед нами в своих произведениях, может быть, не во всех отношениях соответствует тому впечатлению, которое его личность производила на современников, смущаемых иногда случайными обстоятельствами, личными отношениями, вообще всеми теми условиями, которые мешают людям в жизни познавать друг друга, то, я думаю, наше представление о личности Николая Васильевича настолько ближе к истине и настолько более соответствует существу его индивидуальности, насколько художественно написанный портрет лучше фотографического снимка передает характер и весь духовный облик человека, тем более, когда этот портрет написан таким искренним, правдивым и искусным художником, каков Гоголь: он ведь невольно изображает самого себя в своих творениях, занимает ли он нас причудливыми вымыслами своей пылкой и богатой фантазии,

воскрешает ли он перед нами в ярких картинах людей и события далекой старины, рисует ли он смелыми и верными штрихами окружающую его современную действительность.

Смерть, освободившая его от всех недугов, страданий и превратностей жизни, освободила вместе с тем и его образ от примеси всего случайного, условного и мелочного и присущие ему – как и всякому человеку – недостатки не только не искажают его образ, но являются лишь тенями, необходимыми для большей рельефности и выразительности картины. Таким образом смерть стала для него началом новой, лучшей жизни в памяти потомства. Возродившись подобно фениксу из пламени смерти, его гений широко разверз свои крылья для мощного полета по всему необозримому пространству русской земли, далеко за пределы тесного круга первоначальных ценителей и почитателей поэта.

Вот почему мы празднуем сегодня пятидесятую годовщину его смерти без скорби и печали, но с радостью и благодарностью. Да будет Николай Васильевич Гоголь всегда близок и дорог русскому народу, в сердцах которого он сам себе воздвиг «памятник нерукотворный»!

Ф. Гельбке

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065. – Арк. 230–232. Оригінал.

№ 149

ПРОМОВА ПРОФЕСОРА М.І. МАНДЕСА В НІЖИНСЬКІЙ ЖІНОЧІЙ ГІМНАЗІЇ З НАГОДИ 50-річчя ВІД ДНЯ СМЕРТІ М.В. ГОГОЛЯ

23 лютого 1902 р.

Основной элемент творчества Гоголя – крайне яркая фантазия, благодаря которой поэт видит все вполне ясно и определенно, во всех деталях и с одинаковой ясностью видит и совершенно фантастические образы и образы вполне реальные.

Основной элемент душевной жизни Гоголя – крайний идеализм. Этот идеализм заставляет его искать и создавать образы высокой душевной жизни, высокого душевного подъема, как, например, Тарас Бульба.

Глубокая внутренняя правдивость показывает Гоголю, что жизнь не соответствует его идеалу; она дает ему только образцы пошлости,

которые он и изображает. Противоречие между пошлостью жизни и идеализмом запросов создает душевную трагедию поэта. Синтез реальной жизни, показывающий её сплошную общественную пошлость («Ревизор», «Мертвые души»), приводит к крушению общественных идеалов Гоголя. Неудачные попытки создания положительных идеалов в сфере реальной общественной жизни приводят поэта к мистическому личному идеалу, но этот идеал оказывается в противоречии с характером самого Гоголя, открывающего в себе самую черту той пошлости, которую он бичевал в других. Мучительная борьба с самим собою, борьба за недостижимый идеал губит в Гоголе художника, губит его как человека.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065. – Арк. 229–229 зв. Оригінал.

№ 150

З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ГОГОЛІВСЬКОЇ КОМІСІЇ ПРИ ІНСТИТУТІ ПРО ЗАХОДИ З НАГОДИ 50-РІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТІ М.В. ГОГОЛЯ

2 березня 1902 р.

Присутствовали: директор института Ф.Ф. Гельбке, председатель комиссии М.Н. Сперанский и члены её К.Е. Троцина, М.Н. Бережков, И.Л. Дейкун, Л.А. Манжос-Белый, В.И. Резанов, Н.О. Шарко и И.А. Сребницкий.

1. Выслушан был составленный секретарем комиссии отчет о действиях комиссии за время её существования, о выработке и выполнении ею плана чествования памяти Н.В. Гоголя следующего содержания: «Профессор института М.Н. Сперанский вошел 20 апреля 1900 г. в конференцию института с запискою, в которой, напоминая об исполнении 21 февраля 1902 года 50-летия со дня кончины Н.В. Гоголя и указывая на то, что чествование по этому поводу памяти великого писателя имеет особенный смысл и значение для института, как места воспитания Гоголя, и для всего города Нежина, ходатайствовал об образовании при институте подготовительной комиссии для разработки вопроса о предстоявшем торжестве. Исходя из мысли, чтобы в торжестве принимали по возможности участие все сферы и силы нежинского общества, было высказано желание, чтобы в комиссии, через своих представителей, приняли участие все учебно-просветительные и сословно-общественные учреждения г. Нежина и его уезда. Вполне соглашаясь с выраженными в представлении проф.

Сперанского мыслями, конференция обратилась к названным учреждениям с приглашением принять участие в подготовительных работах по устройству гоголевского праздника и вообще способствовать зависящими от них средствами его успеху. Отовсюду получены были выражения полной готовности с указанием лиц, которые уполномочивались тем или другим учреждением быть их представителями в проектированной комиссии. Этими лицами оказались: от института князя Безбородко – профессор М.Н. Сперанский и преподаватель В.И. Резанов, от дворянства Нежинского уезда – предводитель его К.Е. Троцина (он же и от Нежинского комитета народной трезвости), от Нежинского уездного земства – гласный П.Ф. Кушакевич, от Нежинского городского управления – городской голова И.Л. Дейкун, от Нежинской мужской гимназии – наставник-руководитель И.Н. Михайловский, от историко-филологического общества при институте – преподаватель института И.А. Сребницкий, от Нежинской женской гимназии – преподавательница Н.О. Шарко, от народных училищ 2 района Черниговской губернии и от Александровского греческого училища – директор этого училища, преподаватель института М.И. Лилеев, от Нежинского отделения Черниговского епархиального училищного совета – профессор института М.Н. Бережков, от Нежинского 4-классного городского училища – учитель-инспектор его Н.Д. Кармазин, замененный впоследствии, за выбытием его из Нежина, его преемником Л.А. Манжос-Белым, от воскресных классов для взрослых – А.Г. Овсенко и от вечерних классов для взрослых – О.И. Савицкая, а за выбытием её впоследствии из Нежина – М.И. Самойлович. Когда таким образом определился состав будущей комиссии, конференция института 2 ноября 1900 г. обратилась к г-ну попечителю Киевского учебного округа с ходатайством о разрешении образовать комиссию из профессоров и преподавателей института с участием в ней и представителей других учебных заведений и общественных учреждений г. Нежина для приготовления гоголевского празднества и разработки его программы. Г-н попечитель предложением от 8 декабря 1900 г. сообщил конференции, что г-н министр народного просвещения 29 ноября того же года разрешил образовать комиссию в том составе, как ходатайствовала конференция. 16 декабря 1900 г. г-н директор института, собравши членов комиссии, сообщил об утверждении комиссии г-ном министром и предложил ей избрать председателя и секретаря. В председатели оказался избранным М.Н. Сперанский, а секретарем – И.А. Сребницкий. Вступивши в исполнение обязанностей председателя, М.Н. Сперанский ознакомил комиссию с задачами и

планом предстоявшей ей деятельности. Затем, по его же предложению, в видах большей подвижности в действиях комиссии, из состава последней был выделен комитет для детальной разработки возникавших в комиссии вопросов, который свои соображения и проекты вносил на рассмотрение и утверждение комиссии *in pleno*. В состав этого комитета, кроме председателя и секретаря, вошли: Н.О. Шарко, Н.Д. Кармазин, В.И. Резанов и О.И. Савицкая, причем впоследствии в заседания этого комитета приглашались как другие члены комиссии, так и некоторые посторонние лица, могущие оказать полезное содействие комиссии в разработке подлежащих ей вопросов, как, например, председатель и некоторые члены местного драматического общества. После открытия комиссии и по настоящее число комиссия имела десять заседаний, частью в полном своем составе, частью в составе упомянутого комитета, а именно: 1 февраля, 3 марта, 14 апреля, 8 сентября, 11 октября, 10 ноября и 21 декабря 1901 г. и 31 января, 9 февраля, 2 марта 1902 г. Так как характер и размеры задуманного комиссией празднования зависели, помимо многих других условий, от тех денежных средств, которые могли оказаться в распоряжении комиссии, то последняя с самого начала обратилась к своим членам, представителям различных учреждений, с просьбою высказаться, в какой сумме может выразиться участие того или другого учреждения в гоголевском торжестве. Комиссия долгом считает принести благодарность всем учебным и общественным учреждениям г. Нежина, которые, по мере своих средств, снабдили комиссию денежными субсидиями. Руководясь намеченным в первом заседании планом, комиссия в своих заседаниях занималась обсуждением и изысканием способов выполнения своей задачи, каковую она сформулировала в четырех пунктах: 1) устройство гоголевской выставки; 2) издание гоголевского «Сборника»; 3) раздачу учащимся и народу произведений Гоголя и 4) устройство собственно празднества и торжеств в юбилейные дни. По этим четырем пунктам комиссией сделано следующее.

А. Выставка.^a Следуя прекрасному в настоящее время получившему распространение обычаю соединять с литературным чувством того или другого писателя устройство выставки, посвященной этому писателю, комиссия решила устроить выставку в память Н.В. Гоголя, приурочив её к 50-летию со дня его кончины. По мысли комиссии, выставка должна была дать средство возможно полно и наглядно воскресить эпоху, когда жил Гоголь, среду, где он вращался, самую жизнь писателя, его деятельность. Не ограничиваясь

^a Тут і далі виділені курсивом слова в документі підкреслені автором.

этим, комиссия находила полезным дать место на выставке всему тому, что могло бы способствовать и уяснению деятельности Гоголя в нашей литературе, иллюстрировав по возможности и историю изучения писателя. Приняв в основу такой план, комиссия приступила к собиранию материалов и на первых же порах убедилась в необходимости обратиться за содействием не только к лицам, сочувствующим идее в Нежине, но и вне его. Призыв к содействию встречен был с сочувствием: оказалось возможным собрать на выставке достаточно полный материал и даже получить предметы ценные и редкие. Разумеется, на первом плане должна быть поставлена коллекция самого института: ему принадлежат рукописи-автографы Н.В. Гоголя, в его архиве сохранились подлинные документы времени учения Гоголя в Гимназии высших наук. Немаловажные услуги комиссии оказали также некоторые московские коллекционеры, как С.П. Виноградов, уступивший для выставки целый ряд рисунков и портретов, А.И. Станкевич, А.И. Шувалов, В.Н. Рогожин, которому принадлежит величайшая библиографическая редкость из бывших на выставке – «Ганс Кюхельгартен», издания 1829 г. Так составлялась гоголевская выставка, достигшая, как явствует из напечатанного ее каталога, численности 967 номеров. За неимением другого подходящего помещения, выставку пришлось поместить довольно тесно в институтской библиотеке, и эта теснота лишила выставку того вида, который она могла бы иметь в более просторном помещении. Выставка была открыта для обозрения её публикой с 21 февраля по 3 марта ежедневно от 11 до 2 и от 3 до 5 часов. В течение этого времени, по составленному предварительно расписанию, выставку осматривали учащиеся всех учебных заведений г. Нежина в сопровождении своих учителей и учительниц, которые при этом снабжались экземплярами печатного каталога выставки. Кроме того, на выставке перебивало значительное количество публики из разнообразных слоев общества. Посетителям выставки давались объяснения как председателем и некоторыми членами комиссии, так и приглашенными для сего студентами института и учениками старшего класса состоящей при нем гимназии.

Б. Гоголевский «Сборник». Издание сборника, посвященного памяти Н.В. Гоголя, было предметом неоднократных суждений комиссии. Комиссия считала это издание существенною частью своей задачи, но встречала значительные затруднения в материальном отношении, так как издание «Сборника» в том размере, виде и количестве, как он теперь вышел, грозило поглотить чуть не целиком имевшиеся в распоряжении комиссии денежные средства, требуя

расхода до тысячи рублей. Из этого затруднения комиссия вышла благодаря сделке с Киевскою типографией С.В. Кульженко, по которой типография согласилась за напечатание 600 экз. «Сборника» получить от комиссии наличными деньгами только 500 руб., а остальную следующую ей сумму выручает от продажи предоставленных ей 400 экз. «Сборника», причем оставшиеся непроданными после полного погашения долга экземпляры поступают тоже в собственность комиссии. Изданный в типографии Кульженко «Гоголевский сборник» состоит из 28 печатных листов и цинкографий^а и включает в себе статьи М.Н. Сперанского, П.А. Заболотского, И.А. Сребницкого и каталог выставки. О расходовании поступивших в распоряжение комиссии 200 экз. будет доложено особо.

В. Раздача произведений Гоголя. За истечением 50-летия со дня кончины Н.В. Гоголя и прекращением права литературной собственности его наследников, произведения Гоголя становятся общим достоянием, прежде всего достоянием той массы народной, которая до сего времени могла знакомиться с произведениями великого писателя только в более или менее неудачных и грубых переделках лубочного рынка. К гоголевскому празднеству появляется много изданий сочинений Гоголя, в том числе и дешевых, назначенных для распространения в массе народа. Комиссия, включивши в число своих задач раздачу сочинений Гоголя учащимся в низших школах и народу, ознакомилась со многими из этих изданий и остановилась из них на издании московского книгопродавца Сытина, ввиду дешевизны этого издания, удовлетворительной его внешности, хороших иллюстраций и рачительства за внутренние качества издания в лице его редактора, проф. А.И. Кирпичникова. Комиссия приобрела 3 тыс. экз. брошюрок различных сочинений Гоголя, а именно: «Сорочинская ярмарка», «Вечер накануне Ивана Купала», «Майская ночь», «Пропавшая грамота», «Ночь перед Рождеством», «Страшная месть», «Заколдованное место», «Вий», «Шинель», «Ревизор», «Женитьба» и «Тарас Бульба». Из этого числа около 1 300 экз. розданы учащимся всех низших школ г. Нежина и в чайных комитета трезвости, а 1766 экз. препровождены в земскую управу для раздачи в уезде. Кроме того, приобретено 20 экз. полного собрания^б сочинений Гоголя для библиотек школ г. Нежина. Учащимся в мужской и женской гимназиях были розданы портреты Гоголя, изданные редакцией «Правительственного вестника». Всего было выписано 1 тыс. портретов; из этого числа 320 экз. передано в мужскую гимназию, 400 –

^а Слово *цинкографий* закреслене і зверху написано *фотографій*.

^б Слова *полного собрания* закреслені й зверху написано *сборника*.

в женскую, а остальные 280 экз. уступлены частным лицам за покупную цену. Затем комиссия приобрела три гипсовых бюста Гоголя: один из них был помещен на выставке, другой – в Народном доме, а третий – в женской гимназии. Дальнейшее назначение этих бюстов будет зависеть от решения комиссии.

Г. Выработку *программы гоголевских празднеств* и изысканию способов ее выполнения посвящена была большая часть заседаний комиссии. Совпадение гоголевского юбилея с днями, свободными для учащихся и учащихся от занятий, дало возможность разложить празднование на несколько дней и привлекать к участию в нем те или другие категории школ. С другой стороны, активное участие самих учащихся в виде воспроизведения ими сочинений Гоголя встречало затруднения в характере и форме этих сочинений. После продолжительных обсуждений комиссией выработана была программа, которая здесь прилагается^а. 21 февраля, после зауспокойной литургии и панихиды по Н.В. Гоголю в институтской церкви, при чем законоучителем института, священником А.В. Лобачевским произнесено было слово «Гоголь, как христианин» – в 12 ч. дня в зале торжественных собраний института происходил акт, открытый вступительной речью директора института Ф.Ф. Гельбке, объяснившей значение торжества и его виновника, великого писателя; потом следовала речь профессора М.Н. Сперанского «Гимназия высших наук и нежинский период жизни Н.В. Гоголя», а после неё секретарем Гоголевской комиссии И.А. Сребницким прочитан был отчет о деятельности комиссии. Акт заключился пением хором гимна в честь Гоголя и чтением г-ном директором поздравительных телеграмм, полученных институтом и Гоголевскою комиссиею от различных учреждений и лиц. Вечером того же дня в одной из зал института – в той самой, в которой устраивал театральные представления и Гоголь-гимназист, – представлен был «Ревизор» и прочитаны «Записки сумасшедшего». На представлении этого, кроме лиц преподавательского и воспитательского персонала института и обеих гимназий и учащихся – студентов института и учениц и учеников гимназий (старшеклассников), присутствовали многочисленные представители местного общества; общее число зрителей было более 300. Учащиеся низших^б классов мужской и женской гимназий присутствовали на генеральной репетиции «Ревизора» накануне, 20 числа. После представления в институте «Ревизор» был повторен, вечером 22 числа, в Народном доме для учащихся воскресных и

^а Див. документ № 146.

^б Слово *низших* закреслене й зверху написано *средних*.

вечерних классов для взрослых и для народа. Другое драматическое произведение Гоголя – «Женитьба» – представлено было в Народном доме дважды: утром 22 числа – для учеников городского 4-классного и Александровского греческого училищ и утром 24 числа – для народа. В исполнении драматических произведений Гоголя принимали участие студенты института, члены местного драматического общества и другие любители драматического искусства. Подготовка театральных представлений – подбор необходимых для этого сил, устройство сценической обстановки, костюмов и проч. потребовали от комиссии много времени, трудов и довольно значительных денежных затрат. Для учащихся низших городских и церковноприходских школ в Народном же доме было устроено утром 22 числа чтение некоторых сочинений Гоголя с туманными картинками и с сообщением биографических сведений о писателе. Для учащихся мужской и женской гимназий, кроме присутствия их на генеральной репетиции «Ревизора» в институте, было устроено в женской гимназии вечернее собрание 23 числа с речью проф. М.И. Мандеса о Гоголе, чтением учениками и ученицами отрывков из произведений последнего и исполнением хором музыкальных пьес на гоголевские сюжеты. Для учеников и учениц трех низших классов гимназий было устроено подобное собрание 16 числа, где читалась биография Гоголя и отрывки из его произведений. В таком же роде были чтения для народа в Народном доме. На чтениях и драматических представлениях в Народном доме число присутствующих обыкновенно было до 350»...^a

Директор института
Председатель

Ф. Гельбке
проф. М. Сперанский
К. Троцина
М. Бережков
В. Резанов
М. Лилеев
Л. Манжос
Н. Шарко
И. Сребницкий

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1065.
– Арк. 244–248 зв. Оригінал.

^a Опушено інші питання порядку денного засідання.

№ 151
**ПОСТАНОВА ГОГОЛІВСЬКОЇ КОМІСІЇ НІЖИНЬСЬКОГО
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ПРО ПРОГРАМУ
СВЯТКУВАННЯ 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
М.В. ГОГОЛЯ^а**

9 жовтня 1908 р.

Комісія, занявшись вопросом об ознаменовании 100-летия рождения питомца Нежинской гимназии высших наук Н.В. Гоголя и о чествовании юбилейного дня 100-летия рождения Гоголя, пришла к следующим постановлениям:

- 1) ходатайствовать перед конференцией и правлением института об отпуске средств на изготовление мраморной доски с соответствующей надписью в память пребывания Н.В. Гоголя в Гимназии высших наук кн. Безбородко и для помещения этой доски на стене здания института;
- 2) устроить в помещении института особую Гоголевскую комнату-музей с сосредоточением в ней архивных и печатных материалов для характеристики Н.В. Гоголя и его эпохи и ходатайствовать перед конференцией института, педагогическим советом гимназии и историко-филологическим обществом о разрешении извлечь из архивов и библиотек института и общества все материалы, относящиеся к характеристике Гоголя и его времени;
- 3) войти в правление института с представлением об отпуске средств на организацию юбилейных торжеств в память 100-летия рождения великого питомца Нежинской гимназии кн. Безбородко Н.В. Гоголя;
- 4) соединиться для совместной работы по устройству гоголевских юбилейных торжеств с Гоголевской комиссией историко-филологического общества при институте кн. Безбородко, о чем, как равно и о своих постановлениях под пунктами 1, 2 и 3, довести до сведения тех членов этой комиссии, которые не принадлежат к составу Гоголевской комиссии, избранной конференцией института.

Председатель
Секретарь

В. Резанов
П. Заболотский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1334. – Оп. 1. – Спр. 53. – Арк. 2–2 зв. Оригінал.

^а З протоколу № 2 засідання Гоголівської комісії Ніжинського історико-філологічного інституту від 9 жовтня 1908 р.

**З ЖУРНАЛУ ЗАСІДАННЯ ЧЕРГОВОГО ЗІБРАННЯ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ ПРО ЗАСНУВАННЯ
СТИПЕНДІЙ ДЛЯ УЧНІВ МІСЬКИХ УЧИЛИЩ НА
ВІШАНУВАННЯ 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
М.В. ГОГОЛЯ**

28 січня 1909 р.

В комісії виник самостійний питання про такий чи інший ознаменований подія. В пам'ять 50-ліття со часу смерті Гоголя думою відкрито одне початкове училище з присвоєнням йому імені письменника, одна з нових вулиць названа Гоголевською. В даний час в ознаменування 100-ліття со часу народження письменника можна би, по думці комісії, учредить стипендію в двох міських 4-класних училищах МНП, по п'яти в кожному, а всього 10, на оплату за право навчання найбідніших учнів з жителів міста, заслуживаючих того по успіхам і поведінці. Річна плата за право навчання в означених училищах – 10 руб. Відповідно, для десяти стипендій потрібна щорічна ассигновка по 100 руб. Якщо думі згодом буде погоджено на встановлення в пам'ять 100-ліття со часу народження Н.В. Гоголя десяти стипендій в означених училищах, то по думці комісії, видачу стипендій необхідно почати з початку майбутнього навчального року, або со другої половини поточного громадянського року і на цей рік потрібна перевищувальна витрата в 50 руб., а з майбутнього року ассигновка в 100 руб. вносилась би в рахунок міських витрат. З тим, само собою зрозуміється, належить виробити положення про стипендії і представити його в установленному порядку на затвердження.

Дума постановила: 1) учредить в пам'ять 100-ліття со часу народження Н.В. Гоголя десять стипендій в двох міських 4-класних училищах МНП, по п'яти в кожному, на оплату за право навчання найбідніших учнів – дітей жителів г. Чернігова з 1909/10 навчального року; 2) поручити управі і училищній комісії виробити положення про стипендії; 3) відкрити в розпорядження управи кредит на видачу стипендій во другій половині поточного громадянського року в суммі 50 руб., а з майбутнього 1910 року вносити сумму 100 руб. на 10 стипендій в міську рахунок витрат.

Міський голова
Міської секретарь

Верзилов
Добровольський

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 145. – Оп. 1. – Спр. 575. – Арк. 95. Засвідчена копія.

ПОВІДОМЛЕННЯ ДИРЕКТОРА НІЖИНСЬКОГО ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ І.І. ІВАНОВА ПОПЕЧИТЕЛЮ КИЇВСЬКОГО НАВЧАЛЬНОГО ОКРУГУ ПРО ПРОГРАМУ СВЯТКУВАННЯ 100-РІЧЧЯ 3 ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М.В. ГОГОЛЯ
26 лютого 1909 р.

Комиссия, избранная конференцией института с участием членов от педагогического совета гимназии, выработала следующую программу празднования 100-летней годовщины дня рождения Гоголя:

1) открытие мемориальной доски с надписью: «Здесь учился Гоголь», укрепленной на стене института, и шествие всех учебных заведений с цветами для возложения на памятник Гоголю венков и букетов;

2) торжественное заседание института, гимназии и историко-филологического общества при институте с произнесением речей, посвященных памяти Гоголя, и исполнением (соединенным хором и оркестром студентов института, учеников мужской гимназии) кантаты-гимна в честь Гоголя и «Славы»;

3) торжественное заседание студенческого историко-филологического кружка (имеющего устав, утвержденный управляющим Министерством народного просвещения 19 мая 1903 года) с произнесением студентами речей о Гоголе и его сочинениях, чтением отрывков из сочинений Гоголя и исполнением (тем же хором) подходящих музыкально-вокальных пьес;

4) парадный спектакль: комедия «Ревизор», в которой все роли (за исключением женских) будут исполнены студентами и гимназистами старших классов;

5) ученический спектакль: комедия «Женитьба», в которой все роли будут исполнены гимназистами;

6) ученическое литературное утро с декламацией отрывков из сочинений Гоголя и исполнением подходящих музыкально-вокальных пьес.

Для осуществления этого проекта по соображениям комиссии необходимо не менее трех дней.

Согласно ходатайству председателя комиссии имею честь покорнейше просить Ваше превосходительство об утверждении вышеизложенной программы, имеющей быть выполненной в течение трех дней, и о разрешении участия учеников гимназии в представлении комедии Гоголя «Ревизор».

Директор института

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1538. – Арк. 11–11 зв. Копія.

**ЛИСТ І.І. ІВАНОВА ЧЕРНІГІВСЬКОМУ ГУБЕРНАТОРУ
М.М. РОДІОНОВУ ПРО ВІДКРИТТЯ МЕМОРІАЛЬНОЇ ДОШКИ
НА БУДІВЛІ ІНСТИТУТУ**

3 березня 1909 р.

Гоголевская комиссия, учрежденная при вверенном мне институте, в проекте торжеств гоголевского юбилея наметила между прочим открытие мемориальной доски с надписью: «Здесь учился Гоголь», укрепленной на стене главного здания института, открытие это проектируется совершить в присутствии всех учащихся г. Нежина, сопроводив его исполнением хором учащихся кантаты-гимна в честь Гоголя; предполагено, что после этого учащиеся с цветами пройдут от здания института к памятнику Гоголя в городском саду и возложат на памятник венки и букеты, причем кантата-гимн будет повторена.

Меморіальна дошка на будівлі інституту

Ввиду вышеизложенного, имею честь покорнейше просить Ваше превосходительство разрешить собрать учащихся всех учебных заведений (института, гимназий, училищ и школ) г. Нежина к зданию института в первый день гоголевских торжеств, утром, для присутствования при открытии мраморной доски с надписью, а затем провести в порядке, колоннами, всех этих учащихся под надзором

начальства, инспекций, учителей и учительниц по улице от здания института к памятнику Гоголя, с цветами для возложения на памятник венков и букетов.

Директор института

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1538. – Арк. 20–20 зв. Копія.

№ 155

**ПОВІДОМЛЕННЯ І.І. ІВАНОВА ПОПЕЧИТЕЛЮ КИЇВСЬКОГО
НАВЧАЛЬНОГО ОКРУГУ ПРО ПРОГРАМУ СВЯТКУВАННЯ
100-ліття ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М.В. ГОГОЛЯ**

24 березня 1909 р.

Имею честь представить Вашему превосходительству программу празднеств по случаю 100-летней годовщины рождения Гоголя в том виде, в каком она в настоящее время предположена в течение трех дней 12, 13 и 14 апреля:

1) 12 апреля торжественный акт в гимназии, состоящий из реферата преподавателя, двух рефератов учащихся и художественных чтений. Ни темы рефератов, ни заглавия художественных чтений мне еще не представлены в окончательной форме. Вечером 12 апреля предположено исполнение учащимися гимназии пьесы Гоголя «Женитьба»;

2) 13 апреля днем заседание историко-филологического кружка с рефератами и художественными чтениями студентов. Темы рефератов и заглавия художественных чтений в настоящее время устанавливаются;

3) 14 апреля утром открытие доски в присутствии учащихся всех учебных заведений и представителей учреждений г. Нежина, – открытие, предшествуемое краткой речью директора и сопровождаемое хором и оркестром музыки: исполнена будет кантата в честь Гоголя. После открытия доски должно состояться шествие в сопровождении оркестра музыки к памятнику Гоголю, возложение венков на памятник, при чем предполагается речь одного из преподавателей института. Днем в 2 ч. торжественное заседание института, имеющее открыться речью директора («Личность Гоголя») и затем рефераты профессора Резанова («Гоголь в истории русской драмы»), преподавателя института Заболотского («Гоголь и славянство») и преподавателя

института Музыченко о педагогических взглядах Гоголя. Вечером предусмотрено исполнение учащимися института и гимназии комедии Гоголя «Ревизор». Представление «Ревизора» в случае надобности может быть перенесено на вечер 13 апреля.

Директор института

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1538. – Арк. 36–36 зв. Копія.

№ 156

**ЛИСТ РЕКТОРА ВАРШАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ²⁵
Ю.Ф. КАРСЬКОГО ДО І.І. ІВАНОВА ПРО НЕМОЖЛИВІСТЬ
ВЗЯТИ УЧАСТЬ У СВЯТКУВАННІ 100-РІЧЧЯ
ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М.В. ГОГОЛЯ**

10 квітня 1909 р.

Не имея возможности вследствие служебных обязанностей лично присутствовать на устраиваемом институтом торжественном чествовании 100-летней годовщины со дня рождения Н.В. Гоголя, честь имею покорнейше просить Ваше превосходительство передать нашей almae matris институту мое сердечное приветствие и пожелание, чтобы преемник Гимназии высших наук, в стенах которой воспитался великий Гоголь, и впредь давал нашему дорогому отечеству гениальных деятелей на обширной ниве человеческого слова.

Прошу принять уверение в совершенном моем уважении и преданности.

Е. Карский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1104. – Оп. 1. – Спр. 1538. – Арк. 53. Оригінал.

№ 157

**ПРОГРАМА СВЯТКОВОГО АКТУ В ГІМНАЗІЇ НА
ВШАНУВАННЯ 100-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М.В. ГОГОЛЯ**

12 квітня 1909 р.

1 отделение

1. «Гоголь и его произведения» – речь преподавателя И.В. Маркова

2. «Гимн Гоголю», муз. Похиопуло, исполняет хор
3. Отрывок из «Театрального разезда» прочтет ученик 7 класса Наумов
4. Попурри из оперы «Черевички» исполнит хор балалаечников
5. Отрывок из Гоголя («Обращение к гению») прочтет ученик 7 класса Филонов
6. Финал из оперы «Ночь перед Рождеством» (муз. Римского-Корсакова) исполнит хор
2 отделение
1. «Гоголь как поэт Украины» (реферат) прочтет ученик 8 класса Орлин
2. Малорусские песни исполнит мужской хор
3. Попурри из малорусских песен исполнит хор балалаечников
4. «Слава Гоголю» (муз. Панченко), исполнит хор и оркестр
Начало в 12 ч. дня.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1538. – Арк. 40–41. Копія.

№ 158

ПРОХАННЯ ЗАВДУВАЧА ГОГОЛІВСЬКОГО МУЗЕЮ ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ В НІЖИНІ П.О. ЗАБОЛОТСЬКОГО ДО КОНФЕРЕНЦІЇ ІНСТИТУТУ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ДАТИ ВІДКРИТТЯ МУЗЕЮ

Не пізніше 12 квітня 1909 р.^а

Гоголевская комиссия Историко-филологического института и состоящего при нем историко-филологического общества, постановивши в числе иных способов ознаменования 100-летия рождения великого питомца Гимназии высших наук Гоголя основать при библиотеке института Гоголевский музей, в котором должны быть сосредоточены имеющиеся уже в архивах гимназии и института, в библиотеках сих учебных заведений, а равно и имеющиеся быть приобретенными и поступить в виде пожертвованной рукописные и печатные материалы, касающиеся Гоголя и его творчества, поручила организацию Гоголевского музея мне.

После обращения моего к ряду частных лиц, после оповещения мною в нескольких газетах о предстоящем открытии в Нежине Гоголевского музея при институте, после наконец письменных обращений за подписью г-на председателя Гоголевской комиссии к

^а Датовано за змістом документа.

книжным магазинам и издательским фирмам в Гоголевский музей поступили до сих пор пожертвования книгами, юбилейными номерами газет, портретами, барельефом с изображением Гоголя, нотами и т. д. от болгарского Министерства народного просвещения, от чешского университетского книжного магазина Отто, от издательств Вольфа и Тихомирова, от профессора Петухова, от г-д Данилова, Идзиковского, В. Заболотского, П. Заболотского, Жадкевича, Нестеренко, Порохова, Венгерова, Сумцова, г-жи Эльманович, Огиевского и др. Кроме того при содействии студента Порохова мною были размещены и каталогизированы сосредоточенные в указанной г-ном директором института комнате имеющиеся в институте материалы о Гоголе и его творчестве.

Ввиду всего вышеизложенного имею честь покорнейше просить конференцию института иметь суждение о том: 1-е, поручить ли и по предстоящем вскоре прекращении деятельности учрежденной конференцией Гоголевской комиссии организацию Гоголевского музея и заведование им мне же или передать это дело иному лицу; 2-е, определить время открытия Гоголевского музея. По сему пункту имею честь высказать следующие соображения: т. к. большая часть книжных и нотных материалов, включенных мною в каталог Гоголевского музея, а равно и бюст Гоголя не могут до истечения гоголевских празднеств 12–14 апреля быть на своих местах в Гоголевском музее и т. к. при отсутствии до сих пор в моих руках, как организатора музея, каких-либо денежных субсидий на устройство его, Гоголевский музей далек от приличествующего ему вида, я полагал бы, что временем открытия музея было бы удобно назначить день именин великого писателя – 9 мая, и никак не более ранний срок; вместе с тем покорнейше просил бы по истечении срока деятельности Гоголевской комиссии отпустить на предмет устройства Гоголевского музея денежную субсидию (почтовые расходы, типографские расходы, заказ недостающих витрин, рамок или паспарту для портретов, заказ штор на окна, дорожек для пола и т. д.).

Решение конференции буду почтительнейше просить сообщить мне для продолжения или передачи другому лицу работ по организации Гоголевского музея.

Преподаватель института

П. Заболотский

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1538. – Арк. 76–76 зв. Оригінал.

**ПРОМОВА І.І. ІВАНОВА НА УРОЧИСТОМУ ВІДКРИТТІ
МЕМОРІАЛЬНОЇ ДОШКИ НА БУДІВЛІ ІНСТИТУТУ****14 квітня 1909 р.**

Сегодня наш институт, наследник Гимназии высших наук, где семь лет учился Гоголь, скромным памятником чтит его память. На нашем празднике мы не можем испытать самой желанной для нас радости, – не можем сказать, что наш почет – ответ учреждения, прославленного знаменитым питомцем, на его благодарные чувства. Таких чувств не было. В своей школе Гоголь не нашел любимого наставника, не мог достать даже книг, чтобы удовлетворить, по его словам, жажду «видеть и чувствовать прекрасное», а среди товарищей не встретил ни одного, с кем бы без утайки [мог] поделиться заветными молодыми думами о будущем. «У меня не было путеводителей кроме меня самого», – говорил он, вступая из школы в жизнь.

Это значит, его путеводителем был его гений. Ему Гоголь обязан бесприютностью в школе, а потом «глухими уединениями», «дальними отлучениями» в жизни и, наконец, – все это [его] слова – «пустыней и одиночеством», даже «душевым монастырем» – на вершине славы.

И кто решится укорить школу и тех, от кого Гоголь отвернулся в молодости?

Кто сможет быть учителем гения? Ему суждено открывать новые пути, а школьные учителя призваны вести своих учеников уже испытанными путями.

Кто в силах стать другом исключительного человека? Люди любят то, что понимают, – и самым искренним из них становится жутко и дико перед теми делами, какие манят избранную душу.

И Гоголь учился и жил здесь будто, по его словам, «иноземец, забредший на чужбину».

Но его путеводитель открывал ему взамен свой мир, другими не видимый и не слышимый, – открывал вот здесь, всюду, где мы все живем.

На берегах вот этой реки, теперь безнадежно умирающей, в весенние вечера Гоголь слышал едва внятные песни приводного тростника – с ними он будет сравнивать потом самые грустные, самые поэтические речи.

Там, по ту сторону реки, на низине нежинских «существователей», таких, на взгляд Гоголя, жалких и досадных своим безучастием к живой идейной жизни, – он собирал отрывки великой

книги, какую еще никто не читал до него, – имя ей русское обывательское царство.

А этот сад, теперь поредевший, тогда казался лесом, – Гоголь бродил в нем одинокий и задумчивый и перед ним расстился другой лес, вся «громадно-несущаяся жизнь», русская жизнь, – ей суждено было вскоре дрогнуть и заволноваться под гром гоголевского смеха.

Ни одно явление, как бы оно буднично и мелко ни было, не ускользало от гениально вооруженного взора. Гоголь до конца дней не мог без волнения вспоминать об этих годах, отзывчивых, будто благороднейший музыкальный инструмент, когда его молодая чуткая душа день за днем накапливала достояние для бессмертной славы.

«О, моя юность, о, моя свежесть!», – восклицал Гоголь, посылая грустный благодарный привет незабвенному прошлому... И всякий раз, когда вы будете читать надпись на нашей доске, вы вспомните этот привет: он подскажет вам другую надпись, о другом ученье Гоголя, о другой его школе: она обширна, как русская действительность, но для Гоголя она – неизменная школа всей жизни. «От ранней юности моей у меня была одна дорога, по которой иду», – говорил он перед смертью. Эта дорога, – над ней вечно будет гореть одна из прекраснейших звезд русской славы, – началась здесь, где мы теперь собрались. И пока вечна земная вечность к словам, говорящим о простом факте: «Здесь учился Гоголь» будут прибавлять другие слова, – и они прочнее всех памятников украсят это место – «Здесь родился гений Гоголя».

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1538. – Арк. 62–62 зв. Копія.

№ 160

ПРОМОВА П.О. ЗАБОЛОТСЬКОГО ПІД ЧАС ПОКЛАДАННЯ ВІНКІВ ДО ПАМ'ЯТНИКА М.В. ГОГОЛЮ В НІЖИНІ

14 квітня 1909 р.

Сто лет назад под небом поэтической Украины ты явился на свет – великий художник русского слова! В близких отсюда Сорочинцах, Васильевке, Диканьке с детства лелеяли твои взоры чудные картины украинской природы, слух твой ласкали предания, поверья и песни родной стороны и вся обстановка детства питала твое поэтическое воображение.

Но лишь здесь, в Нежине, в стенах Гимназии высших наук кн. Безбородко, в «аллеях густых родного лицейского сада» над тобой

впервые стала нежно склоняться муза поэзии, здесь зрели твои первые поэтические опыты, здесь была «колыбель твоей поэтической славы».

Когда же слава твоя, слава великого писателя, прошла не только по всей Руси великой, но вышла и далеко за пределы ее, когда имя твое перестало быть пустым звуком для образованных классов не только славянского, но и романо-германского мира, то рядом с именем Гоголя стало упоминаться и имя скромного уездного городка Нежина, в котором Гоголь провел свою юность, и Гимназии высших наук кн. Безбородко, в которой Гоголь учился.

Отблеск лучей твоей славы, писатель, коснулся таким образом и нашего города, и твоей «alma mater».

Естественно поэтому то благоговение перед твоею памятью, которое в день твоего 100-летнего юбилея проявляют и город, и учебные заведения Нежина, и наглядным выражением которого явились настоящие юбилейные торжества.

Но догорят огни юбилейных торжеств, облетят цветы юбилейных венков, смолкнут и забудутся звуки речей, хвалебных гимнов в честь великого Гоголя, жизнь вступит в свое будничное, серое русло. Будем однако же верить, возлагая венки от высшей, средних и низших школ Нежина^а, что светлый и неизгладимый след юбилейных торжеств останется в чутких и открытых сердцах^б тех, которых так любил Гоголь: Гоголь любил юность; он верил в юношество, обращаясь к нему с известным призывом «Забирайте с собою, выходя из мягких юношеских лет в суровое ожесточающее мужество, забирайте все человеческие движения, не оставляйте их по дороге: не подымете потом»; он скорбел об утрате своей юности, своей свежести при приближении пугавшей его старости.

Пусть же в груди всех этих, устремивших свои взоры на бюст твой, великий писатель, детей, девушек и юношей бьются сердца, подобные твоему великому сердцу; пусть твой дух борьбы с пошлостью и житейской прозой вселится в твоих соучеников и соучениц по Нежину; пусть твое стремление к идеалу и самоусовершенствованию и твоя вера в великую миссию и светлый путь твоей родины служат путеводным маяком в жизни теперешнего и грядущего поколений Нежина, теперешних и будущих питомцев твоей «alma mater»!

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1334. – Оп. 1. – Спр. 55. – Арк. 2–3. Оригінал.

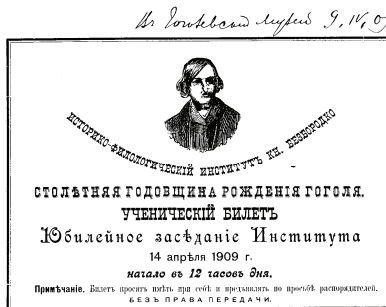
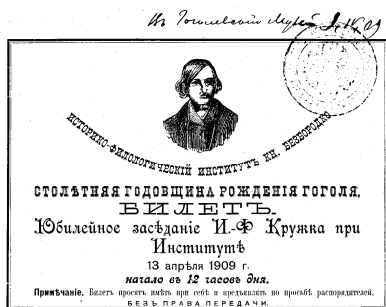
^а Слова *возлагая венки от высшей, средних и низших школ Нежина* вписані між рядків.

^б Слово *сердцах* закреслено й зверху написано на *все доброе душах*.

№ 161

ПРОМОВА ГІМНАЗИСТКИ НІЖИНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ
П. КУШАКЕВИЧ В.Н. ДЯКОНЕНКО ПІД ЧАС ПОКЛАДАННЯ
ВІНКІВ ДО ПАМ'ЯТНИКА М.В. ГОГОЛЮ

14 квітня 1909 р.

В этот день мы пришли к тебе с венками, пришли увенчать лаврами то чело, которое в своей недолгой, но полной тяжких мук жизни носило венок терновый, пришли хоть через много лет вытереть капли кровавого пота от незаслуженных и обидных суждений и горьких упреков, но пришли мы также и с великой просьбой, с горячей мольбой: взгляни на нас из своего прекрасного высокого далека; взгляни на то место, где протекли твои лучшие годы юности, и пошли силы своим юным землякам в борьбе с пошлой жизнью существователей, не дай остаться навеки мертвыми душам и своим словом, своим смехом пробуди навсегда жалость к братьям нашим. Дай, певец Украйны, горячую любовь к нашей родине, силы и умение служить ей!

Вера Дьяконенко

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1334. – Оп. 1. – Спр. 55. – Арк. 4. Оригінал.

№ 162

З ПРОМОВИ І.І. ІВАНОВА НА СВЯТКОВОМУ ЗАСІДАННІ
ТОВАРИСТВА ЛЮБИТЕЛІВ РОСІЙСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ^а

27 квітня 1909 р.

^а Опущена частина промови, проголошеної під час відкриття меморіальної дошки 14 квітня 1909 р. (див. документ № 159).

...Но юность Гоголя звучала еще иначе, как ни у кого и никогда. Шли цветущие годы будущего поэта, – и какого поэта! Вдохновение Гоголь считал самым высоким и самым ответственным состоянием человеческой души. Он готов скорее простить лицемерие в набожности и в жизни, – только не «маску вдохновения и поддельных поэтических чувств». Вот кому бы казалось переживать поэтическую юность.

Как раз во времена Гоголя программа этой юности окончательно установилась и ее неуклонно выполняли поколения русских поэтов.

Она предписывала два простых и сильных чувства: одно – презрение к миру и даже вообще ко всему земному, другое – обожание муз и граций, которые, за упразднением языческого Олимпа, естественно перевоплотились в земных созданий. Презрение в высшем градусе могло подняться до демонических проклятий, – за то музы и грации во всякую минуту мрачного демона превращали в беззаветно-веселого или светло-грустного ангела. Но в том и в другом настроении юный поэт не желал иметь ничего общего с «презренным миром» и упорно искал неба или ада.

Ничего подобного не мог бы Гоголь рассказать о своей юности. Судьба не судила ему «таинственной повести» о том, как он любил и как страдал и не исполнил он закона, указанного Шекспиром:

На свете вы не встретите поэта,
Не обмакнувшего пера в слезах любви.

Ничего ни сверхземного, ни внеземного – ни в детстве, ни в юности, ни жар-птицы в виде «неисполнимых желаний» и «непобедимой мечты», ни «царь-девицы» в образе «женского лика».

Он, умевший озарить блеском украинского солнца расцветающую красоту своих излюбленных героинь – девчат на пороге семнадцатой весны, подслушать и передать всю прелесть первого лепета их просыпающегося чувства, – в своей жизни прошел мимо и этой красоты, и этого лепета – безучастным и насмешливым, – будто все эти Оксаны и Ганны только цветы на украинском пейзаже и ему, в 18 лет, забавно видеть, как его товарищи и наставники вполне серьезно завязывают с подобными цветами обычную драму человеческой жизни: для Гоголя это смешная «блажь».

Его любимое время весна – не потому, что соловьи тогда подсказывают поэтам мечты и песни, а потому, что весной Гоголю можно удовлетворить «жаркую страсть к садоводству».

И ни одного лирического восклицания, даже в самых одушевленных письмах, не скрывается у Гоголя. «Милая деревня», «тихий Псел», – громче не выражается восторг Гоголя даже перед теми предметами, какие он, несомненно, сердечно любит.

Улетать от жизни и земного ему, очевидно, и на ум не может прийти. Едва ему минуло 16 лет, он уже определил свою судьбу – и без всякого вмешательства поэтических советчиков вроде тоски, смутных желаний и разочарований. Путь – государственная служба, а венец пути – «спокойствие, тихая радость, ясный вечер, мирная семейственная жизнь» – с матерью и сестрами. Отец умер, – и только ради него, ради его памяти Гоголь говорит иногда горячим и высоким тоном, – вроде того, каким другие юные поэты говорили о «музах и грациях».

Вот поистине прозаический юноша и трезвая юность.

Так это и казалось всем, кто знал Гоголя молодым и тем, кто дружил с ним потом, зрелым и знаменитым, и был уверен, что гоголевская душа ясна вся без остатка.

И все ошибались.

Гоголь говорил и дома, и товарищам: «я выслужусь», – и все, начиная с матери, слушали это как самое заурядное желание, и никто не подозревал, что здесь скрывается тайна. Гоголь ее бережно хранит, считает ее недоступной для самых близких людей, проговаривается о ней единственный раз только самому уважаемому родственнику и в самую торжественную минуту, когда приходится его попечениям поручить мать, почти одинокую и беспомощную, но и его Гоголь умоляет «затаить» письмо, не говорить о нем даже матери.

Тайна, по-видимому, очень обыкновенная.

Гоголь объясняет ее так: «Я поклялся ни одной минуты короткой жизни своей не утратить, не сделав блага». И дальше – служба государственная для него «труд важный, благородный, на пользу отечества, для счастья граждан, для блага жизни (себе) подобных».

Для русских людей, привыкших к риторике всех возрастов, положений и направлений, эти слова – банальное излияние самонадеянного юноши. Кому бы пришла мысль, что это такой же могучий рыцарственный голос сердца, всей природы, как серенада какого-нибудь Ромео во славу Джульетты? Здесь романтизм гоголевской молодости, жар-птица одиноких заветнейших грез.

Наполеон говорил: «Я люблю власть, как возлюбленную». Гоголь мог бы сказать: всю силу юных дум и стремлений, какую иные несут к ногам случайной красавицы, я отдал идеалу службы родине.

Не удивляйтесь видимой несоизмеримости фигур – если есть несоизмеримость, она не в пользу французского Цезаря. Он, лишенный власти, превратился в мелкодушного брюзгу и нытика. Гоголь, оскорбленный своей дамой – государственной службой – бросит ей в лицо «Ревизора», но ни на минуту не изменил своей задаче бескорыстного подвига – только теперь он будет решать ее не пером чиновника, а словом писателя.

Слово писателя – такое избитое выражение, но чтобы понять гоголевский смысл его, надо миновать всех писателей, все литературы – подняться до Евангелия, вспомнить, что значит «отвергнуться себя», «взять крест свой» – ради проповедуемой истины.

Такова мысль Гоголя и во свидетельство он может призвать всю свою жизнь.

«Мне казалось, что я уже не должен связываться никакими другими узами на земле, ни жизнью семейной, ни должностной жизнью гражданина».

И он живет и устраивает свою личную жизнь как апостол, бесприютный, нестяжательный, ограничивший все свое достояние «самым крохотным чемоданом» с четырьмя переменаами белья – и странствует он с этим достоянием да с своей рукописью, вырабатываемой «потом и кровью», когда его зябкому и хилому телу становится неважно дышать одним воздухом. Как у апостола, у него сокровище там, где его сердце, и у него нет ни времени, ни сил «думать о житейских делах». Как апостол, он готов просить милостыни и действительно просит ее по высшему праву, дарованному всем проповедникам слова: «трудящийся достоин пропитания».

И так же как всякий пророк, он непонятен и странен людям, и он сам объясняет почему: «Тот, кто создан сколько-нибудь творить в глубине души, жить и дышать своими творениями, тот должен быть странен во многом. Боже, другому человеку, чтобы оправдать себя, достаточно двух слов, а ему нужны целые страницы».

Но и целые страницы не достигнут цели, потому что велика его вина на обычную человеческую меру, прямо неизмерима.

11 лет Гоголь пишет первую часть «Мертвых душ». Часто он чувствует над собой смерть и тогда он молит Бога дать ему жизни ровно столько, чтобы кончить свой труд. Он не знает, на что ему существовать, но, говорит он, «я могу умереть от голода, но не выдам безрассудного, необдуманного творения». Вокруг его имени шумит «вереница недоразумений», в него бросают такими обвинениями, каких, говорит он, «клянусь, я бы не сделал самому дурному человеку».

«Изныла и исстрадалась вся моя душа и мне слишком было трудно» – это стон, и никто, решительно никто не вял ему.

У всех писателей и поэтов, даже у самых великих, были отдыхи и отвлечения – жертвы Аполлону сменялись суетой света и часто она вознаграждала жрецов радостями и соблазнами за искусства и неудачи. У Гоголя жизнь – непрерывное жертвоприношение и никогда, ни на единый день он не допустил на место своего божества стать какому-нибудь идолу, пока не испустил последнего дыхания, принес, наконец, и самого себя в жертву.

И все-таки никто не отпустил ему при жизни двух великих вин: он – писатель, «смешающий и смешивший людей», – вообразил свой смех каким-то подвигом, призванием свыше, – одна вина, другая – еще тягчайшая – он осмелился громко заявить, что он совершает служение, выполняет высший долг перед родиной, возложенный на него Богом, и, подобно древним пророкам, он обратил вызывающую речь прямо к своей стране: «Русь, чего же ты хочешь от меня. Какая непостижимая связь таится между нами. Чего глядишь ты так и зачем все, что ни есть в тебе, обратило на меня полные ожидания очи?».

Неслыханный вызов – будто вернулись громы Библейских высот. Да, судьи Гоголя ошиблись в одном – вообразили, будто времена, когда народы выслали из своей среды пророков, прошли безвозвратно, будто это только период истории. Они не уразумели, что русский народ томился также в египетской неволе, что его исстрадавшаяся душа давно призывала избранника, кто бы возгорелся «гневом против того, что губит человека», кто бы, подобно древним пророкам, слово обличения сделал «родным и кровным своим делом». Такой пророк явился, Моисей закрепощенной России, он простер свой жезл – свое огненное слово – над царством собакевичей, ноздревых, городничих – и царство это дрогнуло, зашаталось и – дети не успели стать юношами – рухнуло.

Теперь над его догнивающими развалинами высится памятник Гоголю – и поэт, увенчанный своим народом, говорит ему свое последнее лирическое обращение: когда ты изнывал в рабстве, Бог призвал меня пророком-карателем и разрушителем и поставил меня вечной порукой и свидетелем, что из твоей среды – народа свободного – в иные времена восстанут иные пророки – творцы и созидатели.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1541. – Арк. 18 зв.–20 зв. Копія.

**ДОПОВІДЬ НОВГОРОД-СІВЕРСЬКОЇ ПОВІТОВОЇ ЗЕМСЬКОЇ
УПРАВИ НАДЗВИЧАЙНОМУ ПОВІТОВОМУ ЗЕМСЬКОМУ
ЗІБРАННЮ ПРО ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ М.В. ГОГОЛЯ**

Квітень 1909 р.^а

20 марта текущего года исполнилось 100 лет со дня рождения нашего великого писателя и поэта Николая Васильевича Гоголя и везде, по всей русской земле состоялось торжественное чествование его памяти. В наших земских школах по распоряжению учебного начальства в день рождения Н.В. Гоголя, т. е. 20 марта, состоялись панихиды, а самое чествование отложено было до 11–12 апреля, в какие дни учащиеся были познакомлены с биографией поэта и с значением его в литературе. Во всех таких случаях обыкновенно слушателям на память о таком дне раздаются избранные сочинения писателя с его биографией, что делалось при чествовании памяти Н.В. Гоголя и в г. Новгороде-Северском во всех учебных заведениях. О приобретении таких брошюр и о высылке их к 11 апреля в земские школы для раздачи учащимся просил управу и инспектор народных училищ 4 района Черниговской губернии, но не имея для этого специального ассигнования и ввиду значительности расхода по приобретению брошюр, земская управа не решилась его произвести самостоятельно, без разрешения земского собрания, ввиду чего настоящим вопрос и вносится теперь на его благоусмотрение.

Признавая, что знакомство учащихся в земских начальных школах как с биографией покойного поэта, так и с некоторыми из выдающихся его сочинений, доступных пониманию детей, будет иметь значение ознакомления не только их самих, но и родителей и окружающего их сельского населения, что вполне своевременно сделать именно теперь, когда исполнилось 100 лет со времени рождения Н.В. Гоголя, управа находит возможным приобрести для этой цели биографию покойного поэта, напечатанную для низших и младших классов учебных заведений по распоряжению попечителя Киевского учебного округа и стоящую при выписке не менее 50 экз. 5 коп. Из сочинений же Н.В. Гоголя управа полагает возможно приобрести дешевые издания отдельных рассказов, стоящие в продаже приблизительно не свыше 15 коп. Таким образом ученик из одной брошюры познакомился бы с биографией поэта и его значением в литературе, а из другой ознакомился бы с самими произведениями. Теперь остается разрешить

^а Датовано за змістом документа.

вопрос о том, как велико должно быть ассигнование уездного земства для этой цели. Если брошюры эти раздать всем учащимся в земских школах, которых по двухлетней сложности в среднем учится около 4500 душ, придется ассигновать довольно солидную сумму в 900 руб., которая в настоящее время, пожалуй, будет немалым обременением для земства при его крайне стесненных средствах. Более же целесообразным будет, если брошюры эти раздать ученикам земских начальных народных училищ, окончившим в этом году школу, при выдаче им свидетельств об окончании. Этот расход не будет так велик и достигнет своей цели, ибо книги эти получают ученики по возрасту старшие и они отнесутся к ним с большим интересом, чем ученики младших групп. Принимая во внимание, что ежегодно земские школы оканчивает в среднем около 400 душ, полагая на приобретение указанных выше книг по 20 коп. на каждого, общее ассигнование выразится в сумме 80 руб., а с пересылкой около 85 руб. – эта сумма не так велика, как первая, и земство в состоянии ее израсходовать.

Докладывая об изложенном, уездная земская управа полагает, что земскому собранию следует: ассигновать в распоряжение земской управы из остатков от сметы на народное образование 1908 г. 85 руб. и поручить ей на эти деньги приобрести книги с биографией Н.В. Гоголя, а также и отдельные его сочинения и разослать их учителям для раздачи их окончившим в этом году ученикам земских начальных школ.

Председатель управы
Помощник секретаря

підпис
підпис^а

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 145. – Оп. 2. – Спр. 283. – Арк. 17–17 зв. Засвідчена копія.

№ 164

ПОВІДОМЛЕННЯ ГОГОЛІВСЬКОЇ КОМІСІЇ І.І. ІВАНОВУ ПРО ЗРАЗКОВИЙ ПОРЯДОК ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЮВІЛЕЙНИХ УРОЧИСТОСТЕЙ

Не раніше 10 травня 1909 р.^б

^а Підписи нерозбірливі.

^б Датовано за датою розгляду питання на засіданні Гоголівської комісії Ніжинського історико-філологічного інституту та історико-філологічного товариства при ньому (Ф. 1334. – Оп. 1. – Спр. 53. – Арк. 14–14 зв.).

Гоголевская комиссия не может не отметить отрядный факт по поводу внешнего порядка, какой был организован местной администрацией 14 апреля – в день открытия доски в память Н.В. Гоголя и во время торжественного шествия к памятнику юбиляра. Несмотря на огромное скопление народа (около 15 тыс. человек) – кроме учащихся и учащихся от всех учебных заведений города, их родителей, представителей от учреждений и обществ, еще массы посторонних зрителей, – порядок и спокойствие нигде не были нарушены. Присутствие наряда пешей и конной полиции и солдат почти не было заметно. Во всем видна была распорядительность и предусмотрительность администрации. Поэтому Гоголевская комиссия считает своим долгом довести об этом до сведения г-на начальника губернии и выразить ему глубокую признательность за распорядительность администрации с местным полицмейстером во главе. Постановили: просить г-на директора института об изложенном довести до сведения черниговского губернатора.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1334. – Оп. 1. – Спр. 54. – Арк. 29–29 зв. Чернетка.

№ 165

**ПРОХАННЯ П.О. ЗАБОЛОТСЬКОГО ДО ПРАВЛІННЯ
ІНСТИТУТУ ПРО ОБЛАШТУВАННЯ КІМНАТИ-МУЗЕЮ
М.В. ГОГОЛЯ**

18 вересня 1909 р.

Так 14 сентября, по распоряжению г-на директора института, открыта Гоголевская комната-музей, основанная в память 100-летия рождения Гоголя, и так как естественно является необходимостью содержать упомянутую комнату в виде, достойном того, в чью честь она основана, то имею честь покорнейше просить правление:

- 1) переплести в плюшевые или иные приличные переплеты ккнигу посетителей Гоголевской комнаты-музея и памятную книгу её;
- 2) заказать печать Гоголевской комнаты-музея для прикладывания её на книгах, рукописях, нотах и т. п. предметах, жертвуемых и приобретаемых специально для Гоголевской комнаты;
- 3) покрыть деревянный стол в Гоголевской комнате сукном или скатертью;
- 4) заказать рамки для пожертвованных в Гоголевскую комнату портретов, фотографий, гоголевских типов и юбилейной программы в интересах предохранения их от порчи;

5) назначить библиотечным служителям прибавку к жалованью за уборку и содержание в чистоте всех предметов, находящихся в Гоголевской комнате, и за наблюдение во время посещений Гоголевской комнаты обозревающими её лицами.

Вместе с тем в виду завершения открытием Гоголевской комнаты-музея цикла гоголевских юбилейных торжеств честь имею доложить правлению, что за время 20 марта, 10, 11, 12, 13, 14 апреля и 14 сентября эконом и служители института и гимназии употребили массу неурочной работы на приведение в надлежащий для торжеств вид актового и театрального залов, уборных, чайных, а также на дежурства с 7 ч. вечера и до 1–2 ч. ночи 10, 11, 12 и 13 апреля, на разноску свыше 300 отправленных мною в разные концы города пакетов, повесток и т. п. За весь этот труд, как наблюдавший за ним в качестве секретаря Гоголевской комиссии и заведующего Гоголевским музеем-комнатой, покорнейше прошу правление вознаградить понесших этот труд в размере, какой правление найдет необходимым.

Наконец, затративши на рассылку благодарностей за присланные для Гоголевской комнаты предметы, на переписку по делам Гоголевской комнаты-музея с 15 мая по 15 сентября 2 руб. 18 коп. (см. приходно-расходная книга Гоголевской комнаты №№ 148–172), покорнейше прошу возратить мне указанную сумму, израсходованную из моих личных средств.

Заведующий
Гоголевской комнатой

П. Заболотский

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1592.
– Арк. 1 – 1 зв. Оригінал.*

№ 166

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ ЗАСІДАННЯ ПРАВЛІННЯ ІНСТИТУТУ ПРО ПОРЯДОК ВІДВІДУВАННЯ ГОГОЛІВСЬКОЇ КІМНАТИ

9 листопада 1909 р.

В засіданні правління сего числа г-н інспектор заявив, що при теперешньому порядку посещения Гоголевской комнаты публикой, сохранности и порядку институтской библиотеки, в центре которой расположена означенная комната, грозит несомненная опасность, тем более, что в распоряжении института не имеется достаточного количества служителей, чтобы установить надлежащий надзор за

посетителями, в числе коих, при неограниченной свободе доступа в помещение библиотеки, могут оказаться лица недостаточно сознающие, до какой степени должны быть неприкосновенны ценные и важные предметы, находящиеся в библиотеке и каталожной. Признавая основательными сообщение инспектора и высказанные им опасения, правление пришло к заключению: массовый доступ публики в Гоголевскую комнату необходимо прекратить окончательно до тех пор, пока для этой комнаты не будет найдено более обособленное относительно библиотеки помещение; допускать же только экстренные посещения отдельными лицами всякий раз с ведома инспектора, как члена конференции и правления, которому вменено в обязанность «наблюдение за исправным состоянием библиотеки» (Инструкция в дополнение к Уставу § 8).

Секретарь правления

підпис^a

Помітка: Читал П. Заболотский. 10 ноября 1909 г.

*Державний архів Чернігівської області. – Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 1592.
– Арк. 4. Оригінал.*

№ 167

З ЖУРНАЛУ ЧЕРГОВОГО ЗАСІДАННЯ НІЖИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДУМИ ПРО ВІДКРИТТЯ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ім. М.В. ГОГОЛЯ

19 лютого 1914 р.

Прочтены: 1) доклад городской управы следующего содержания: «Канцелярия г-на черниговского губернатора при отношении от 3 сентября 1910 г. за № 18230 препроводила свидетельство господина начальника губернии от 3 сентября за № 18229, выданное Нежинской городской управе в том, что вследствие ее ходатайства, основанного на постановлении думы от 12 апреля 1909 г. и на основании 175 ст. Устава о цензуре и печати, Его превосходительством разрешено открыть в г. Нежине на городские средства городскую общественную библиотеку имени Н.В. Гоголя. Библиотека эта должна находиться в ведении Нежинского городского общественного управления, для непосредственного же наблюдения за исполнением в библиотеке законов и правил о цензуре и печати городскою думою избирается

^a Підпис нерозбірливий.

особое ответственное перед правительством лицо, которое утверждается в сем звании господином начальником губернии. Об этом управа имела честь докладывать собранию думы 22 сентября 1910 г. и было предположено открыть библиотеку в городском помещении – доме, бывшем Руссо-де-Живон и Селицкой, где было училище, ныне это помещение занято нижними чинами бригады, а также имелось в виду на должность библиотекаря пригласить Елену Васильевну Черноусову. 16 же октября 1910 г. закрытой подачей голосов собрание думы избрало дворянина Евмения Ивановича Кашпровского ответственным лицом для непосредственного наблюдения за исполнением в библиотеке законов и правил о цензуре и печати. Так как г-н Кашпровский умер и в настоящее время имеет быть заслушан протокол училищной комиссии по вопросу открытия городской библиотеки имени Н.В. Гоголя, управа считает своевременным просить собрание об избрании особого ответственного лица для непосредственного наблюдения за исполнением в библиотеке законов и правил о цензуре и печати. Собрание предложило к баллотировке особым ответственным лицом перед правительством для непосредственного наблюдения за исполнением в библиотеке законов и правил о цензуре и печати коллежского советника Петра Александровича Заболотского, состоящего в должности директора Нежинской городской мужской гимназии. По произведенной баллотировке посредством закрытой подачи голосов П.А. Заболотский избран большинством 35 против 2 шаров; о чем постановлено: записать в сей журнал и составить баллотировочный список, поручив управе представить П.А. Заболотского г-ну начальнику губернии на утверждение...^a

Городской голова

В.А. Семенов

Державний архів Чернігівської області. – Ф. 145. – Оп. 1. – Спр. 839. – Арк. 38 зв. – 39 зв. Засвідчена копія.

^a Опущено про затвердження правил користування та кошторису видатків бібліотеки.

№ 168 – № 174

**З ПОВІДОМЛЕНЬ ГАЗЕТИ «ДЕСНЯНСЬКА ПРАВДА» ПРО
ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ М.В. ГОГОЛЯ З НАГОДИ 100-РІЧЧЯ
З ДНЯ ЙОГО СМЕРТІ**

17 лютого – 26 лютого 1952 р.^a

№ 168

У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ ім. ГОРЬКОГО

17 лютого 1952 р.

У Чернігівській середній школі ім. Горького йде підготовка до 100-річчя з дня смерті класика російської літератури М.В. Гоголя. Учні старших класів готують доповіді, реферати, з якими виступатимуть на літературних вечорах, у класах. Класні керівники проводять серед учнів бесіди, організовують читання творів письменника.

У школі організовано перегляд діафільмів про Миколу Васильовича Гоголя. Члени редколегії загальношкільної стінної газети готують спеціальний номер газети, присвячений Гоголю. По радіо через шкільний радіовузол читаються уривки з творів письменника.

Художній гурток оголосив конкурс на краще виконання ілюстрації до творів М.В. Гоголя.

№ 169

В ОСТЕРСЬКІЙ РАЙОННІЙ БІБЛІОТЕЦІ

17 лютого 1952 р.

В Остерській районній бібліотеці влаштовано виставку літератури, присвячену пам'яті М.В. Гоголя. Тут є твори великого російського письменника «Ревізор», «Мертві душі», «Вечори на хуторі поблизу Диканьки», «Сорочинський ярмарок» тощо, а також статті про Гоголя. В бібліотеці готується літературний вечір, присвячений творчості М.В. Гоголя.

№ 170

У КОЗЕЛЬЦІ

24 лютого 1952 р.

На підприємствах, в установах, школах м. Козельця читаються лекції, проводяться бесіди про великого російського письменника

^a Дати публікацій.

М.В. Гоголя. Драматичний гурток районного Будинку культури готує до постановки п'єсу «Одруження». Студенти зоотехнікуму випустили спеціальний номер стінної газети, присвячений пам'яті письменника.

№ 171
У МЕНЬСЬКОМУ РАЙОНІ

24 лютого 1952 р.

У сільських, колгоспних клубах і бібліотеках Менського району до 100-річчя з дня смерті М.В. Гоголя влаштовані виставки літератури. Драматичні гуртки сіл Степанівки, Волосківців, Киселівки готують до постановки п'єсу «Одруження». В усіх селах району будуть прочитані лекції про життя і творчість письменника. Зараз агітатори проводять бесіди серед населення про М.В. Гоголя.

№ 172
У НОВГОРОДІ-СІВЕРЬСЬКОМУ

24 лютого 1952 р.

Юні читачі дитячої бібліотеки Новгорода-Сіверського беруть активну участь у голосних читаннях творів М.В. Гоголя. Днями завідувач бібліотеки провів з учнями бесіду про великого майстра слова. Учні 5 і 6 класів середньої школи № 1 прочитали уривки з творів «Тарас Бульба», «Майська ніч».

У бібліотеці влаштована виставка творів письменника.

№ 173
В УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ ЧЕРНІГОВА

26 лютого 1952 р.

Обласний будинок народної творчості 1 березня проводить конкурс на краще читання творів письменника. Працівники будинку подають допомогу гурткам художньої самодіяльності в підготовці вечорів, присвячених М.В. Гоголю.

Колектив обласної філармонії підготував великий концерт. У програмі уривки з творів Гоголя, його улюблені пісні.

Готується відзначити ювілей і обласне літературне об'єднання: початкуючі письменники пишуть твори, присвячені Гоголю. Вірш про Гоголя написав К. Журба; над віршами на цю тему працюють тт. Гірман, Фрадін, Ігнатенко та інші.

3 березня в приміщенні обласної філармонії відбудеться урочистий вечір. Діяльну підготовку до нього розпочала спеціально для цього створена міська комісія.

№ 174
У ПРИЛУКАХ

26 лютого 1952 р.

На конференції по твору класика російської літератури М.В. Гоголя «Тарас Бульба» зібралось багато читачів Прилуцької міської бібліотеки.

У своєму виступі вчителька т. Карчевська розповіла про життя і творчість письменника. Учениця 9 класу Ольга Белик охарактеризувала головний образ твору – Тараса Бульбу.

В обговоренні книги взяли участь домогосподарка Н. Щербинок, студентка Т. Голод та інші.

Деснянська правда (Чернігів). – 1952. – 17 лютого. – С. 3; 24 лютого. – С. 2; 26 лютого. – С. 2.

№ 175
З КОРЕСПОНДЕНЦІЇ СТАРШОГО ВИКЛАДАЧА
НІЖИНСЬКОГО ПЕДІНСТИТУТУ Ю.А. САВЧЕНКА
ПРО КІМНАТУ-МУЗЕЙ М.В. ГОГОЛЯ

20 лютого 1952 р.^а

У педагогічному інституті ім. Гоголя знову почала працювати кімната-музей письменника. В період, коли Гоголь вчився у Гімназії вищих наук, тут знаходився літературний музей, де була зосереджена вся художня та навчальна література до курсу російської словесності. Захопившись читанням, Микола Васильович дуже часто бував у цих кімнатах. Гоголь старанно вивчав російську літературу, таємно записуючи в спеціальний журнал вірші декабриста Рилєєва та великого російського письменника Пушкіна. Тут мріяв Гоголь про служіння народу, тут замислювався над тим, що далі робити, яку галузь діяльності обрати для себе, щоб дати людству найбільшу користь.

Тепер в цих двох кімнатах зібрані цінні експонати про життя та творчість класика російської літератури. У хронологічному порядку висвітлюється епоха, в яку жив Гоголь, показані ті події, які вплинули

^а Дата публікації.

на формування світогляду письменника: повстання декабристів, повстання Чернігівського полку під керівництвом декабристів 10 січня 1826 р., творчість Рилєєва і Пушкіна, діяльність кращих і улюблених викладачів на чолі з професором Білоусовим, яких після слідства по справі вільнодумства Микола I позбавив права займатись педагогічною діяльністю. В музеї зберігаються тексти свідчення Гоголя під час слідства, які говорять про високу громадську свідомість юнака Гоголя...

Повновились новими експонатами відділи «Гоголь і українська література» та «Гоголь і театр»...

Радянський Ніжин. – 1952. – 20 лютого. – С. 2.

№ 176

**ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «РАДЯНСЬКИЙ НІЖИН» ПРО
ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ М.В. ГОГОЛЯ В НІЖИНЬСЬКОМУ
МІСЬКОМУ БУДИНКУ КУЛЬТУРИ**

20 лютого 1952 р.^а

Міський будинок культури розгорнув діяльну підготовку до 100-річчя з дня смерті великого російського письменника Миколи Васильовича Гоголя. Драматичний колектив працює над постановкою комедії «Женитьба». Головні ролі виконують домогосподарка І. Фарбер, студент педінституту В. Жук, ветфельдшер В. Коток і ін.

Гурток художнього читання, до складу якого входять робітники, службовці промислових підприємств, студенти і учнівська молодь, працює над уривками із творів М.В. Гоголя «Тарас Бульба», «Страшная месть», «Сорочинская ярмарка», «Майская ночь» і ін.

Кращі виконавці уже виступали в концертних програмах, присвячених творчості великого письменника. Так, т. Ковальова прочитала уривок із повісті Гоголя «Страшная месть». З великим успіхом т. Соловійова прочитала уривок «Смерть Тараса» із патріотичної повісті «Тарас Бульба».

Хоровий колектив і вокальна група в ювілейні дні покажуть інсценізовані уривки, виконають ряд хорових і сольних номерів із опер, написаних на сюжети М.В. Гоголя. Танцювальний колектив розучує хоровод із «Майской ночи».

При Будинку культури випущена стінгазета, присвячена творчості М.В. Гоголя, а також готується фотомонтаж і книжкова виставка.

^а Дата публікації.

На лютий заплановано спеціальний цикл лекцій про життя і літературну діяльність М.В. Гоголя. Викладач педінституту т. Савченко нещодавно прочитав лекцію «Гоголь у Ніжині». Лекція пройшла з великим успіхом. Найближчими днями будуть прочитані лекції: «Гоголь і сучасність», «Світове значення М.В. Гоголя», «Життя і літературна творчість Гоголя» і ін. Учасники художньої самодіяльності Будинку культури готують до цих лекцій відповідні концертні програми.

З 28 лютого по 1 березня відділ культурно-освітньої роботи проводить при Будинку культури конкурс на краще виконання творів великого письменника і його сучасників.

Радянський Ніжин. – 1952. – 20 лютого. – С. 2.

№ 177

ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «РАДЯНСЬКИЙ НІЖИН» ПРО НАУКОВУ СТУДЕНТСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ІНСТИТУТІ

29 лютого 1952 р.^а

25-26 лютого в педагогічному інституті відбулася наукова студентська конференція, присвячена 100-річчю з дня смерті М.В. Гоголя.

З вступним словом на конференції виступив заступник директора інституту з навчальної частини т. Кулик.

Потім присутні прослухали доповіді студентів історико-філологічного факультету т. Форостенка «Микола Васильович Гоголь в Ніжинській гімназії вищих наук», т. Жука «Гоголівські образи в творах Леніна і Сталіна», т. Зеленської «Микола Васильович Гоголь про мову великого російського народу», т. Ріпки «Микола Васильович Гоголь і українська література», т. Олександренко «Героїчне минуле російського і українського народу в творах Миколи Васильовича Гоголя і Тараса Григоровича Шевченка».

Для учасників конференції силами гуртків художньої самодіяльності інституту був даний великий концерт.

Радянський Ніжин. – 1952. – 29 лютого. – С. 1.

^а Дата публікації.

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «РАДЯНСЬКИЙ НІЖИН» ПРО
ГОГОЛІВСЬКІ ДНІ В МІСТІ4 березня 1952 р.^а

Трудащі нашого міста свято шанують пам'ять геніального російського письменника Миколи Васильовича Гоголя.

1 березня в міському Будинку культури відбувся пленум правління Спілки радянських письменників України разом з представниками Академії наук УРСР, присвячений 100-річчю з дня смерті М.В. Гоголя. В роботі пленуму взяли участь стахановці підприємств області, делегації колгоспників, учителі шкіл, викладачі навчальних закладів, студенти – всього близько 500 чоловік. Пленум відкрив коротким вступним словом заступник голови президії Спілки радянських письменників України Любомир Дмитерко.

З доповіддю «Гоголь – великий класик російської літератури» виступив заступник директора Інституту літератури Академії наук УРСР т. Чалий. Були також заслухані доповіді письменника Олександра Полторацького^б «Гоголь – співець непорушної дружби російського і українського народів», кандидата філологічних наук Н. Гомон – «Мова сатиричних творів М.В. Гоголя і українська народна поетична творчість», доцента Г. Васильківського – «Світове значення М.В. Гоголя». На пленумі виступив з доповіддю дійсний член Академії наук УРСР Г. Булаховський.

Тепло зустріли присутні виступи лауреата Сталінської премії Степана Олійника, поетів Миколи Ушакова, Миколи Шеремета, Олексі Ющенка, які прочитали свої вірші, присвячені пам'яті великого письменника.

В день 2 березня біля пам'ятника М.В. Гоголя в міському сквері відбувся багатолюдний мітинг трудящих. Мітинг відкрив голова міськради т. Попов. На мітингу виступили лауреат Сталінської премії письменник Олесь Гончар, секретар парторганізації приміського колгоспу ім. Фрунзе Віра Камська, стахановка артілі ім. 8 Березня Людмила Кириленко, директор педінституту А.Г. Приходько, секретар міського комітету партії М. Плеський.

До підніжжя пам'ятника були покладені квіти.

В ювілейному концерті на сцені міського Будинку культури виступали народний артист Української РСР Олександр Петрович Юра-

^а Дата публікації.

^б Так у документі. Ймовірно, йдеться про Полторацького Олексія.

Юрський, заслужена артистка республіки Чубук-Олексієнко і інші артисти столичних театрів, а також колективи художньої самодіяльності міста.

Радянський Ніжин. – 1952. – 4 березня. – С. 1.

№ 179

**РІШЕННЯ РАДИ НІЖИНСЬКОГО ПЕДІНСТИТУТУ ПРО
ПІДГОТОВКУ СВЯТКУВАННЯ 150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
М.В. ГОГОЛЯ^а**

3 жовтня 1958 р.

Виходячи з необхідності корінного поліпшення роботи по підготовці і проведенню в 1959 р. 150-річчя з дня народження М.В. Гоголя в Ніжинському педінституті, рада інституту постановляє:

1. Створити ювілейну комісію по проведенню святкування 150-річчя з дня народження М.В. Гоголя в такому складі:

1. Повод Марк Іванович
2. Шевченко Василь Дмитрович
3. Власенко Володимир Іванович
4. Білий Петро Хомич
5. Білан Олександр Андрійович
6. Васильківський Григорій Петрович
7. Іванов Вадим Петрович
8. Драло Петро Гнатович
9. Остапенко Іван Семенович.

2. Спорудити на території інституту пам'ятник М.В. Гоголю. Покласти на ювілейну комісію вирішення всіх питань, зв'язаних з цим міроприємством.

3. Просити Міністерство культури і Міністерство освіти УРСР, Академію наук УРСР і Спілку радянських українських письменників про проведення чергової наукової сесії Академії наук, присвяченої Гоголю, разом з пленумом Спілки радянських письменників у Ніжинському педінституті.

4. Поставити питання перед обласними і республіканськими видавництвами про видання книги О.О. Карпеко «Из истории Нежинского педагогического института» і брошури Савченка Ю.А. «Гоголь и Нежин».

5. Підготувати і видати ювілейний номер «Наукових записок» Ніжинського педінституту.

^а З протоколу № 5 від 3 жовтня 1958 р. засідання ради Ніжинського педінституту.

Затвердити таку тематику статей збірника:

а) «Гоголівські традиції в творчості Горького»

1,5 др. арк. (Красильник М.В.)

б) «Словник мови «Мертвых душ» Гоголя»

2 др. арк. (Дзюбанова Н.М., студенти – Колесник і Коломієць)

в) «Український народ у «Вечерах на хуторі близ Диканьки»

2 др. арк. (Панфьоров О.І.)

г) «Кімната-музей Гоголя в Ніжинському педінституті»

1 др. арк. (Булах А.М.)

д) «Гоголь у Польщі»

2,5 др. арк. (Васильківський Г.П.)

е) «Стилістична роль однорідних членів речення в «Мертвых душах» М.В. Гоголя»

1,5 др. арк. (Дзюбанова Н.М.)

ж) «Відображення характерів героїв поеми «Мертвые души»

1,5 др. арк. (Кругляк М.І.)

з) «Гоголь і музика»

1 др. арк. (Поляков В.К.)

6. Провести наукову сесію професорсько-викладацького складу Ніжинського педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя, присвячену 150-річчю з дня народження М.В. Гоголя.

Затвердити слідуєчу тематику доповідей:

а) «Гоголівські традиції у Горького»

(Красильник М.В.)

б) «М.В. Гоголь і українська література»

(Білан О.А.)

в) «Гоголь і народна пісня»

(Коцюба О.Й.)

г) «Героїчна тема у творчості Гоголя»

(Шевченко і Неділько Г.Я.)

д) «Стиль поеми «Мертвые души» Гоголя»

(Дзюбанова Н.М.)

е) «Кімната-музей Гоголя при Ніжинському педінституті»

(Булах А.М.)

ж) «Гоголь і музика»

(Поляков В.К.)

з) «Гоголь і Міцкевич»

(Васильківський Г.П.)

7. Провести наукову студентську конференцію з слідуєчою тематикою доповідей:

1. «Гоголівські традиції у творчості українських письменників»
(Красильник М.В.)
2. «Українізми в мові М.В. Гоголя»
(Студ. IV курсу рос. відділу Коломієць)
3. «Зображення народу в комедії «Ревізор» Гоголя»
(Студ. IV курсу рос. відділу Зейлікова)
4. «Трагічне і комічне в повістях Гоголя «Невський проспект» і «Шинель»
(Студ. Яковець – IV курс рос. відділу)
5. «Гоголівські традиції в творчості Шолохова»
(Студ. Медведєва – V курс рос. відділу)
6. «Словникові засоби комічного в творчості М.В. Гоголя»
(Нечитайло і Гаценко – III курс рос. відділу)
7. «М.Г. Чернишевський про Гоголя»
(Кошева С.І.)
8. «Філологічна наука в Ніжинському ліцеї»
(Ачкасова)
Відповідальний за проведення конференції керівник студентського Наукового товариства О.І. Панфьоров.
8. Організувати загальноінститутську ювілейну виставку, присвячену 150-річчю з дня народження М.В. Гоголя.
(Відповідальні: Савченко Ю.А., Гулак К.Д., Солошенко Л.П., Поляков В.К.)
9. Провести лижний агітперехід по Чернігівській області 17 лютого 1959 р.
(Відповідальний Кікалов П.Т.)
10. Організувати зимово-весняне спортивне свято на території садиби інституту, присвячене ювілейній даті.
(Відповідальний Кікалов П.Т.)
11. Провести літературний диспут по книзі Полторацького «Детство Гоголя».
(Відповідальний Онипко О.П.)
12. Провести спецсеминар на п'ятому курсі відділу російської мови і літератури на тему «Язык и стиль Гоголя».
(Відповідальна Дзюбанова Н.М.)
13. Прочитати для студентів усіх факультетів лекції про життя і творчість М.В. Гоголя.
(Відповідальні декани факультетів і кафедра російської літератури)

14. Силами студентів прочитати в селах і районах області лекції і провести бесіди про життя і творчість Гоголя. (По путівках)

(Відповідають декани факультетів)

15. Силами кафедри російської літератури і кафедри музики і співів підготувати з числа студентів лекторів для проведення бесід про творчість Гоголя.

16. Силами кафедр філологічного факультету організувати популяризацію творчості Гоголя серед трудящих міста і області.

(Відповідальний декан філологічного факультету Білий П.Х.)

17. Допомогти підшефним селам району і області в організації шкільних вечорів, присвячених 150-річчю з дня народження М.В. Гоголя.

(Відповідальні зав. кафедрами філологічного факультету)

18. Провести заняття літературної студії, де заслухати і обговорити твори учасників студії, присвячені пам'яті М.В. Гоголя. Кращі твори надрукувати в ювілейному альманаху, в обласній, міській і стінній пресі.

(Відповідальні Білан О.А. і Наливайко Д.С.)

19. Використати республіканську, обласну, міську пресу та радіо для публікації статей і організації виступів про Гоголя.

20. Провести 1 квітня 1959 р. урочисте засідання професорсько-викладацького складу, присвячене 150-річчю з дня народження М.В. Гоголя.

Повістка засідання:

1) Вступне слово директора Ніжинського державного педагогічного інституту імені М.В. Гоголя доцента Повода М.І.

2) Доповідь «Гоголь і наша сучасність» зав. кафедрою російської літератури доц. Васильківського Г.П.

3) Виступи студентів з віршами, присвяченими Гоголю.

Виступи старих випускників з спогадами про Ніжинський педінститут.

4) Концерт (передбачити декламації, присвячені Гоголю, уривки з його творів).

21. Провести силами студентського драматичного гуртка постановку комедії Гоголя «Женитьба». Дати спектакль напередодні ювілею.

Відповідальний Гуревич Р.Л.

22. Запросити на ювілейні свята до міста Ніжина нащадків Гоголя і колишніх вихованців Ніжинського педінституту.

Відповідальні Білан О.А., Кармінський М.С., Іванов П.М., Васильківський Г.П.

23. Організувати екскурсії студентів, учнів і трудящих міста в кімнату-музей Гоголя.

24. Разом з міськими установами організувати покладання вінків біля пам'ятника Гоголя в міському сквері та виступи робітників, колгоспників, інтелігенції, учнів шкіл.

25. Провести кінофестиваль фільмів на гоголівські теми для студентів і трудящих міста.

Відповідальний зав. кафедрою фізики Михацький А.Г.

26. Установити у вестибюлі інституту дошку з іменами видатних діячів науки й культури, які вчилися в Ніжинському інституті.

Голова засідання
Секретар

доцент К. Й. Шнітке
Л.С. Назарова

Державний архів Чернігівської області. – Ф. Р-6121. – Оп. 3. – Спр. 1415. – Арк. 28–33. Оригінал.

№ 180

ПОВІДОМЛЕННЯ ГАЗЕТИ «ДЕСНЯНСЬКА ПРАВДА» ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ 150-літнього ЮВІЛЕЮ М.В. ГОГОЛЯ В ЧЕРНІГОВІ

1 квітня 1959 р.^а

Трудящі Чернігова широко відзначають 150-річчя з дня народження великого російського письменника Миколи Васильовича Гоголя.

У бібліотеках, клубах відкриті великі книжкові виставки. На них експонуються різноманітні видання творів письменника.

Цікава ювілейна виставка влаштована в обласній бібліотеці імені Короленка. Вона має такі розділи: «Художні образи Гоголя в творах В.І. Леніна», «Життя і творчість письменника», «Твори М. Гоголя». Бібліотека випустила також спеціальний плакат.

На підприємствах, в установах, навчальних закладах читаються лекції про життєвий шлях письменника.

У Чернігівському педагогічному інституті відбулось відкрите засідання кафедри літератури і мови. На ньому заслухано наукові доповіді на теми: «Гоголь – великий російський письменник», «Гоголь і

^а Дата публікації.

українська література», «Гоголь і слов'янська література», «Мова творів письменника», з якими виступили викладачі тт. Мінеєв, Дасюк, Мешкова, Папіна.

Деснянська правда (Чернігів). – 1959. – 1 квітня. – С. 1.

№ 181

**ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «ДЕСНЯНСЬКА ПРАВДА» ПРО
ГОГОЛІВСЬКІ УРОЧИСТОСТІ В НІЖИНІ**

3 квітня 1959 р.^а

Багато чим славиться старовинне українське місто Ніжин. Та одна з визначніших сторінок в його історії зв'язана з ім'ям великого російського письменника М.В. Гоголя. Майже 130 років тому білоголовий хлопчина вперше переїхав хисткий місток через річку Остер, щоб вісім років провчитися в гімназії вищих наук.

У Ніжині Микола Васильович виріс і змужнів. Тут сформувався його світогляд. Тут він почав ненавидіти держиморд. Тут у нього загартувалася любов до народу. І не випадково на святкування 150-річчя з дня народження геніального художника слова до Ніжина прибули гості з багатьох міст нашої країни. Приїхали вчені, письменники, вихованці навчального закладу, в якому вчився М.В. Гоголь.

Кожен з хвилюванням заходить до музею великого письменника. Речі, рукописи через століття перенесли до нас дихання тих часів, коли в коридорах білого триповерхового будинку лунали кроки юнака, який набирався сил для створення таких шедеврів світової культури, як «Тарас Бульба», «Ревізор», «Мертві душі».

Він гаряче любив народ. І його щиро поважають прості люди усіх країн. «М.В. Гоголя люблю за те, що він любив свою Русь і ненавидів усе погане – і головне – боровся за краще життя. Якщо так стануть діяти всі люди, наше життя буде дуже хорошим», – пише Юрай Бача з Чехословаччини. В книзі відвідувачів музею можна побачити написи багатьма мовами світу і в кожному – хвала великому сину великого народу.

Гоголівські літературні традиції свято береглися і розвивались в Ніжинській гімназії. З її стін вийшло багато відомих російських, українських і білоруських літераторів. Тут виховалось чимало вчених, дипломатів, митців. В Ніжині вчилися радянські академіки Державін і

^а Дата публікації.

Карський, художник Самокиш і народний артист РРФСР Казьмін, який нині керує Державним хором імені П'ятницького, відомий професор Введенський і український мовознавець Кириченко.

На ювілейні торжества прибув Петро Олександрович Єгоров – завідувач кафедри іноземних мов Дагестанського сільсько-господарського інституту. Ще в минулому столітті він закінчив Ніжинську гімназію. Є серед гостей і молодші. Це старший науковий співробітник Інституту історії російської літератури АН СРСР Володимир Валер'янович Данилов, випускник 1905 р., перший радянський ректор і політкомісар педінституту Олександр Олександрович Карпеко, який вчився в цьому навчальному закладі з 1910 р., та інші.

Вони виступали на урочистих зборах. Чудесні біографії в цих людей! Високо тримають вони честь гоголівського інституту.

Якщо до революції тут вчилось до сотні студентів, то нині їх 3 тис., – сказав у своєму виступі Герой Радянського Союзу, письменник Юрій Збанацький. – Цей інститут я закінчив у 1937 р. Ми завжди любили Гоголя і пишалися тим, що породичалися з ним у цих старовинних стінах. Микола Васильович писав, що він після смерті буде щасливішим, ніж за життя. І це справді так. Колись його твори читали сотні, може тисячі, а нині – мільйони. Скажімо ж великому генію спасибі за труди, за його хороші твори!

Президія Спілки радянських письменників України, Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка АН УРСР та Ніжинський педагогічний інститут імені М.В. Гоголя з 31 березня по 2 квітня провели наукову сесію, присвячену 150-річчю з дня народження великого російського письменника. В її роботі взяли участь літературознавці Москви, Ленінграда, Києва, Воронежа, Ніжина.

В тих же світлих залах, де колись лунав живий голос молодого Гоголя, були прочитані доповіді про його творчість та її вплив на інші літератури. Багато нового про літературну діяльність безсмертного майстра художнього слова розповіли член-кореспондент АН УРСР Н.Є. Крутікова, доктори філологічних наук, професори Л.М. Степанов та Д.В. Чалий, кандидати філологічних наук Б.М. Мінчин та Г.П. Васильківський.

З доповіддю «Гоголь і «справа про вільнодумство» в Ніжинській гімназії» виступив професор С.О. Машинський. В ленінградських архівах йому вдалося відшукати нові документи про відомі лекції професора Білоусова та про зв'язки викладачів Ніжинської гімназії з декабристами і діячами польського революційного руху. В світі цих

матеріалів ще яскравіше вимальовується політична атмосфера, в якій виховувався М.В. Гоголь і яка мала неабиякий вплив на формування світогляду майбутнього письменника.

Ім'я Гоголя повторюють в ці дні в усіх куточках Ніжина. В школах і бібліотеках відбулися літературні вечори, присвячені ювілею письменника. Учасники художньої самодіяльності педінституту підготували до свята чудовий концерт. І в його програмі ще величнішим постав перед присутніми славетний ювіляр. Виступає хор, співають солісти, виконують ролі драмгуртківці, а в залі, і не лише на портреті, – Микола Васильович. Романтик і лірик, мудрий і дотепний, нещадний і великодушний.

Хор інституту, яким керує В.М. Іконник, всім сподобався. Багатий чудовими голосами, злагоджений, він з піднесенням виконав пісню Александрова «Святое ленинградское знамя», музичні твори на слова Гоголя, написані Костальським («Эх, тройка») та Іконником («Ніч»). Художню зрілість, майстерність, високу виконавську культуру продемонстрували співаки, виконуючи арію Дон Базіліо з опери «Севільський цирульник», перекладену для хору художнім керівником цього талановитого колективу.

1 квітня в міському парку імені М.В. Гоголя, біля пам'ятника великому письменнику, відбувся мітинг. Зібралися тисячі трудящих. Виступають заступник голови облвиконкому т. Чехов, письменник т. Крижанівський, професор т. Степанов, робітниця т. Баленко, студент т. Гуцало.

– Шляхами семирічки веде нас партія до комунізму, – говорить т. Крижанівський. – І вперед ми йдемо не з пустими руками, у нас багатюща культура, за для якої немало потрудився і великий Гоголь.

Вихованець інституту імені В.М. Гоголя Іван Москаленко славить великого письменника і рідну країну у своєму вірші:

І от прийшов жаданий день,
Що ти про нього мріяв.
Народ зерном твоїх пісень
Велику Русь засіяв.
Ми вже комуни прапори
Виводим на орбіту,
Щоб сонцем сяяти згори,
Іти з добром по світу!

– Гоголь з нами! – ці слова у вустах всіх виступаючих, у серцях всіх присутніх на мітингу.

І як вияв безмежної любові до славного митця біля підніжжя пам'ятника М.В. Гоголя виростає гора вінків. Їх кладуть учні, студенти, робітники, службовці, колгоспники. Відзначення гоголівського ювілею в Ніжині вилилось у велике свято культури радянського народу.

Деснянська правда (Чернігів). – 1959. – 3 квітня. – С. 1.

№ 182

ІНФОРМАЦІЯ ГАЗЕТИ «РАДЯНСЬКИЙ НІЖИН» ПРО ЮВІЛЕЙНУ НАУКОВУ СЕСІЮ, ПРИСВЯЧЕНУ М.В. ГОГОЛЮ 3 квітня 1959 р.^а

Радянський народ, а разом з ним і все прогресивне людство широко відзначили 150-річчя з дня народження великого російського письменника М.В. Гоголя.

З нагоди цієї дати в Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М.В. Гоголя з 31 березня по 2 квітня 1959 р. проходила наукова сесія Президії Спільки письменників України, Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка Академії наук Української РСР та Ніжинського педінституту ім. М.В. Гоголя.

В актовому залі педінституту урочиста обстановка. Тут присутні колишні вихованці інституту, представники підприємств, вчителі шкіл і технікумів міста, гості.

Сесію коротким вступним словом відкрив директор Ніжинського педінституту, доцент М.І. Повод.

Доповідь академіка О.І. Білецького «Гоголь і Пушкін» прочитав науковий співробітник Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка АН УРСР т. Б.А. Деркач.

Потім виступив завідувач відділу пропаганди і агітації Чернігівського обкому КП України т. І.П. Собко.

Були також заслухані доповіді члена-кореспондента АН УРСР Н.Є. Крутікової «М.В. Гоголь і українська художня проза», доктора філологічних наук, професора М.Л. Степанова «Новаторство Гоголя-драматурга», доктора філологічних наук, професора Д.В. Чалого «Із спостережень над художньою майстерністю «Мертвих душ», професора С.О. Машинського «Гоголь і «справа про вільнодумство» в Ніжинській гімназії», кандидата філологічних наук Б.М. Мінчина «Гоголівські традиції в українській радянській літературі (М.В. Гоголь і Остап Вишня)», доцента Г.П. Васильківського «Гоголь у Польщі»,

^а Дата публікації.

професора П.К. Полинського «Гоголь і Шевченко». Всі вони говорили про те, що М.В. Гоголь – один з найчудовіших письменників по своєрідності і багатству художнього генія. Його твори ще довго будуть служити людству.

Тепло зустріли присутні також виступи колишніх вихованців ніжинського навчального закладу, які вчилися тут у дореволюційні роки тт. Єгорова П.О., Данілова В.В., першого радянського ректора Ніжинського педінституту Карпека О.О. і тих, що закінчили цей інститут в радянські часи – тт. Фохта У.Р. і письменника Збанацького Ю.О.

Силами гуртків художньої самодіяльності інституту для учасників сесії був даний великий ювілейний концерт.

Радянський Ніжин. – 1959. – 3 квітня. – С. 1.

№ 183

З ІНФОРМАЦІЇ ДИРЕКТОРА НІЖИНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ім. М.В. ГОГОЛЯ М.І. ПОВОДА ПРО СВЯТКУВАННЯ 150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М.В. ГОГОЛЯ

Не раніше 1 вересня 1959 р.^a

...У дні святкування 150-річчя з дня народження М.В. Гоголя викладачі інституту та колишні його вихованці виступили з статтями в союзній, республіканській і обласній пресі («Литературная газета», «Радянська освіта», «Деснянська правда» та ін.), де разом з висвітленням творчої діяльності великого письменника розповідалося про роботу інституту в наш час. Крім того, республіканські радіостанції 30 березня 1959 р. передавали концерт-нарис про Ніжинський педагогічний інститут, а в кіножурналі «Радянська Україна» № 17 за 1959 р. вміщено фрагмент про святкування ювілею Гоголя в м. Ніжині...^b

Директор інституту

Державний архів Чернігівської області. – Ф. Р-6121. – Оп. 3. – Спр. 1423. – Арк. 334–335. Копія.

^a Датовано за змістом документа.

^b Опущено про інші напрями діяльності інституту.

**З ДОПОВІДНОЇ ЗАПИСКИ М.І. ПОВОДА НІЖИНСЬКОМУ
МІСЬККОМУ КОМПАРТІЇ УКРАЇНИ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ
ПОЛІПШЕННЯ СТАНУ КІМНАТИ-МУЗЕЮ М.В. ГОГОЛЯ НА
НІЖИНСЬКОМУ ЗАЛІЗНИЧНОМУ ВОКЗАЛІ**

15 грудня 1959 р.

1. 12 квітня 1941 р. в газеті «Правда» та в інших газетах нашої країни було опубліковано «Звернення комсомольської організації ст. Ніжин до всіх залізничних комсомольських організацій Радянського Союзу», в якому комсомольці залізничного вузла м. Ніжин закликали всіх комсомольців-залізничників перетворити вокзали нашої країни в осередки культури.

Це патріотичне починання комсомольців ст. Ніжин було гаряче підтримане Центральним комітетом КП України та Радою Міністрів УРСР...

ЦК КП України було затверджено план заходів по проведенню благоустрою вокзалу і перетворення його в осередок культури. Серед цих заходів було заплановано організацію на вокзалі кімнати-музею М.В. Гоголя, бо м. Ніжин тісно пов'язано з ім'ям великого російського художника слова М.В. Гоголя, який вчився і жив у м. Ніжині сім років і пам'ять якого найперше була увічнена в м. Ніжині спорудженням пам'ятника письменнику у 1881 р.

За постановою ЦК КП України та Ради Міністрів УРСР адміністрації ст. Ніжин було відпущено понад 150 тис. крб. Всі роботи на вокзалі: капітальний ремонт головного корпусу, привокзальних будівель, альфрейного живопису, спорудження монумента В.І. Леніну, художнє оформлення кімнати-музею М.В. Гоголя виконувались під керівництвом відомого українського архітектора В. Заболотного.

Загальне керівництво роботами було покладено на політвідділ Чернігівського управління залізницею.

Усі роботи було завершено 28 травня 1941 року. В цей день вокзал було оглянуто відповідальними працівниками ЦК КПУ та різних установ і організацій. У той же день урочисто було відкрито і кімнату-музей М.В. Гоголя, яка користувалася широкою популярністю серед пасажирів.

Кімната-музей М.В. Гоголя, заснована комсомольцями ст. Ніжин, стала традиційним культурним куточком для всіх відвідувачів станції. Вокзал ст. Ніжин має своє обличчя серед інших станцій нашої країни. Настав час, коли вокзал ст. Ніжин не уявляється вже без кімнати-музею Гоголя.

2. Після Великої Вітчизняної війни кімната-музей була відновлена. Та сучасний стан її, за браком відповідних коштів, вимагає значного поліпшення.

Поліпшення кімнати-музею не можна виконати лише шляхом громадської самодіяльності, бо крім неї необхідні кошти на художнє оформлення, яке може бути виконане відповідними художніми організаціями.

Для художнього оформлення кімнати-музею необхідно 16 тис. крб для виготовлення художніх портретів, написаних олійними фарбами, О.С. Пушкіна, В.Г. Белінського, М.Г. Чернишевського, О.І. Герцена, Т.Г. Шевченка, М.С. Щепкіна, І.С. Тургенева, А.П. Чехова, М.С. Салтикова-Щедріна та інших письменників; для виготовлення художньо оформлених стендів, на яких буде вміщено 120 експонатів про життя і творчість М.В. Гоголя, експонати про м. Ніжин та великих людей, які вийшли з м. Ніжина і вславили своїм ім'ям наше соціалістичне місто. Необхідно виконати 20 кольорових транспарантів з відповідними написами і т. д.

3. Прошу, розглянувши цю доповідну записку, відповідним рішенням міськкому КПУ звернутися з клопотанням до Управління Південно-Західними залізницями про відпуск зазначеної вище суми в 16 тис. крб для художнього оформлення кімнати-музею М.В. Гоголя на вокзалі ст. Ніжин.

4. Всі останні витрати на впорядкування кімнати-музею бере на себе інститут, який виконує шляхом громадської самодіяльності та за рахунок коштів інституту слідуючі роботи:

- 1) складання тематичного плану;
- 2) складання ескізів оформлення стендів та кімнати-музею;
- 3) забезпечення консультаціями виконавців оформлення кімнати-музею;
- 4) забезпечення кімнати-музею відповідною літературою, яка буде зібрана серед викладачів і студентів;
- 5) інститут віддає фотоекспонати, вартістю в 4 200 крб;
- 6) інститут влаштовує систематичне читання кваліфікованих лекцій про літературу та мистецтво, історію м. Ніжина та інші теми в кімнаті-музеї для пасажирів ст. Ніжин та влаштовує для них лекції-екскурсії.

Директор Ніжинського
педінституту ім. М.В. Гоголя

Повод М.І.

Державний архів Чернігівської області. – Ф. Р-6121. – Оп. 3. – Спр. 1423. – Арк. 319–321. Копія.

**ЛИСТ-ПОДЯКА РЕКТОРА НІЖИНСЬКОГО ПЕДІНСТИТУТУ
ім. М.В. ГОГОЛЯ М.І. ПОВОДА В.В. ДАНИЛОВУ ЗА
ПОДАРОВАНІ ЗБІРНИКИ, БРОШУРИ ТА АЛЬБОМИ**

8 липня 1963 р.

Большое спасибо за щедрые дары, которые Вы снова прислали в институт, для музея Н.В. Гоголя: «Гоголевский сборник», издания 1902 г., под редакцией профессора М.Н. Сперанского, брошюру «О связи комедии Квитки с «Ревизором» Гоголя, пять литературных альбомов, посвященных А.С. Пушкину, Н.В. Гоголю, М.Ю. Лермонтову, Л.Н. Толстому. Эти Ваши дары, как и те, которые Вы прислали раньше, дополнили наш музей Гоголя.

Ректорат Нежинского государственного педагогического института им. Гоголя шлет Вам, глубокоуважаемому питомцу Нежинской высшей школы, свои искренние приветствия и пожелания.

В институте до сих пор вспоминают о Вашем пребывании здесь в 1959 г. на праздновании 150-летия со дня рождения Н.В. Гоголя.

Желаем Вам, Владимир Валерьянович, доброго здоровья.

Ректор института

М. Повод

Державний архів Чернігівської області. – Ф. Р-6121. – Оп. 3. – Спр. 1754. – Арк. 279. Другий примірник.

КОМЕНТАРІ

1. Йдеться про *Яський мирний договір 1791 р.*, який завершив російсько-турецьку війну 1787 – 1791 рр. і підтвердив приєднання Криму до Росії, а російський кордон був встановлений по р. Дністр.
2. Йдеться про *Празький університет*, заснований 1348 р. Карлом IV на зразок Паризького й названий на його честь Карловим. У 1882 р. розділився на два – німецький і чеський.
3. *Санкт-Петербурзьке медико-хірургічне училище* створене 1786 р. на базі гошпитальних шкіл при Петербурзькому адміралтейському та військово-сухопутному гошпиталю. У 1798 р. реорганізоване в Медико-хірургічне училище.
4. *Кенігсберзький університет* заснований у 1344 р. маркграфом Альбрехтом I під назвою Collegium Albertinum. У XVII ст. мав до 2 тис. слухачів.
5. *Імператорський Дерптський університет* заснований у 1632 р. й існував з перервами до 1699 р. Знову відкритий 1802 р. Сприяв розвитку естонської культури й відіграв важливу роль в історії російської науки й культури.
6. *Московське товариство історії та старожитностей російських* – перше наукове історичне товариство в Росії, засноване 1804 р. при Московському університеті для вивчення та видання документів з російської історії. Офіційно закрито в 1929 р.
7. *Медичний департамент Військового міністерства* створений у 1812 р. відповідно до «Общого учреждения министерств» 25 червня 1811 р. Протягом 1860-х рр. реорганізований у Військово-медичне головне управління.
8. *Комітет міністрів* – вища адміністративна установа, створена маніфестом від 8 вересня 1802 р. як нарада міністрів при імператорові. Як самостійний орган створений «Учреждением» від 20 березня 1812 р. Функції передбачали: колективне вирішення питань, що виходили за рамки компетенції одного міністра або потребували сприяння інших відомств. У зв'язку з відновленням у 1905 р. Ради міністрів, указом від 23 квітня 1906 р. був ліквідований з передачею функцій Державній Раді та Раді міністрів.
9. *Імператорський Царскосільський пансіон* створений при лицей у 1814 р. Його метою була підготовка до вступу до лицей, але, маючи свій статут, пансіон був окремим закладом і його вихованці мали право вступати на державну службу. У 1829 р. ліквідований.
10. *Чернігівська чоловіча гімназія* – середній загальноосвітній навчальний заклад, відкрита 1805 р. Термін навчання спершу тривав 4 роки, з 1828 р. – 7 і з 1871 – 8 років. До 1830-х рр. переважав енциклопедичний характер викладання.
11. *Імператорський Санкт-Петербурзький педагогічний інститут* відкритий у 1804 р., в 1819 р. реорганізований в університет.
12. *Чернігівське повітове духовне училище* відкрите 1817 р. На трьох відділеннях (нижньому, середньому і вищому) в 1870 р. навчалось понад 300 чоловік. До 1871 р. училище містилося в приміщенні Чернігівської духовної семінарії. 1908 р. на подвір'ї Слезького Успенського монастиря із західного боку було споруджено нове приміщення для училища.
13. *Чернігівська духовна семінарія* створена 1776 р. на базі Чернігівського колегіуму. Програма семінарії була розрахована на 6 років. Причому 4 класи вважались загальноосвітніми й лише 2 – богословськими. Закрита 1917 р.

14. *Львівський університет* – перший університет в українських землях, один з найстаріших університетів у Центрально-Східній Європі. 20 січня 1661 р. король Ян II Казимир підписав диплом про надання Львівській колегії статусу університету у складі чотирьох факультетів: юридичного, філософського, теологічного та медичного з викладанням латинською мовою. Зараз Львівський національний університет імені І. Франка – один з провідних навчальних закладів України.
15. Див. коментар № 2.
16. Йдеться про *Будапештський університет*, заснований 1635 р. як духовний університет, а 1773 р. реорганізований у світський. 1784 р. переведений до Пешта, звідки й отримав тогочасну назву.
17. *Новгород-Сіверська чоловіча гімназія* – один з найстаріших середніх навчальних закладів України. Заснована 1804 р. з 7-річним терміном навчання. Тривалий час була центром освіти Чернігівської губернії.
18. *Імператорський Харківський університет* – один з найстаріших і найвідоміших університетів в Україні. Перший університет на українських землях, що входили до складу Російської імперії. Заснований 1805 р. з ініціативи відомого вченого і громадського діяча В. Каразіна. У складі університету було 4 факультети – юридичний, медичний, історико-філологічний та фізико-математичний.
19. *Правительствующий Сенат* – вищий державний орган у справах законодавства й управління, створений указом Петра I 22 лютого 1711 р. Ліквідований декретом від 22 листопада 1917 р.
20. *Київська духовна академія* – вищий духовний навчальний заклад для підготовки вищого православного духовництва й викладачів духовних семінарій, заснована 1819 р. Строк навчання – 4 роки. Припинила діяльність на початку 1920 р.
21. *Історичний музей* – заснований за ініціативи організаторів відділу історії Севастопольської оборони 1854–1855 рр. на Політехнічній виставці 1872 р. Протягом 1875 – 1881 рр. на Красній площі здійснено будівництво будинку музею за проектом В.Й. Шервуда та А.А. Семенова. Відкритий у 1883 р.
22. *Імператорська публічна бібліотека* відкрита 1814 р. у Петербурзі. Бібліотека поповнювалася за рахунок пожертв, купівлі колекцій рукописів і книг, воєнних трофеїв. Крім того, до неї надходили по 2 обов'язкові примірники всіх російських видань. Вважалася однією з найбагатших бібліотек світу.
23. *Товариство любителів російської словесності при Московському університеті* засноване у 1811 р. Його виникнення пов'язане з літературним поживаленням початку XIX ст. Засновниками й першими членами товариства були головним чином професори Московського університету. Товариство відгукалося на події літературного життя, брало участь в організації літературних ювілеїв.
24. 29 березня 1900 р. до Імператорського історичного музею були надіслані листи М.В. Гоголя М.О. Максимовичу на 43 арк. і М.Я. Прокоповичу на 52 арк. (Ф. 1105. – Оп. 1. – Спр. 705. – Арк. 21).
25. *Варшавський університет* заснований 1816 р. як Олександрійський. Після Польського повстання 1830–1831 рр. ліквідований. Відновив діяльність у 1862 р.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ

		Стор.
Розділ 1. Предки		
№ 1	Рапорт предводителя дворянства Золотоніського повіту Київського намісництва І. Максимовича предводителю дворянства Київського намісництва В.В. Капністу про внесення до списку дворян родини О.Д. Гоголя-Яновського. 2 грудня 1787 р.	12
№ 2	Відомості про родину Гоголів-Яновських за списками дворян Золотоніського повіту Київського намісництва. 22 травня 1789 р.	13
№ 3	Відомості про родину Гоголів-Яновських за списками дворян Переяславського повіту Київського намісництва. Не раніше травня 1797 р.	14
Розділ 2. «Тут Гоголя геній одержав розгін і потім піднявся високо»		
№ 4	Відомості про гімназію вищих наук кн. Безбородька в Ніжині за 1820 – 1828 рр. Не пізніше 1829 р.	17
№ 5	Послужний список директора гімназії, статського радника й кавалера І.С. Орлая. 1821 р.	21
№ 6	Лист почесного попечителя гімназії, графа О.Г. Кушелева-Безбородька І.С. Орлая про згоду на призначення М.В. Білевича вчителем німецької мови. 14 листопада 1822 р.	27
№ 7	Послужний список молодшого професора російської словесності гімназії П.І. Нікольського. 1822 р.	27
№ 8	Прохання вчителя Чернігівського повітового духовного училища І.Г. Кулжинського про прийняття на службу до гімназії. 16 травня 1825 р.	29
№ 9	Послужний список старшого професора політичних наук гімназії М.В. Білевича. Липень 1825 р.	30
№ 10	Послужний список професора латинської словесності гімназії І.Г. Кулжинського. 7 вересня 1825 р.	34
№ 11	Атестат про службу І.Г. Кулжинського. 3 жовтня 1825 р.	35
№ 12	Послужний список професора юридичних наук гімназії М.Г. Білоусова. 1825 р.	36

№ 13	Рапорт інспектора пансіону гімназії М.Г. Білоусова почесному гр. О.Г. Кушелеву-Безбородьку про поведінку деяких пансіонерів, що становить загрозу для їхньої моралі. 20 жовтня 1826 р.	37
№ 14	Рапорт П.І. Нікольського до конференції гімназії про перевірку бібліотеки та посилення нагляду за постановками гімназичного театру. 16 квітня 1827 р.	38
№ 15	Рапорт М.В. Білевича до конференції гімназії про негативний вплив на поведінку учнів М.Г. Білоусова. 7 травня 1827 р.	41
№ 16	Рапорт М.Г. Білоусова до конференції гімназії із спростуванням звинувачень у поганому виконанні професійних обов'язків. 2 липня 1827 р.	46
№ 17	Звернення в. о. директора гімназії К.В. Шапалинського до конференції гімназії про розгляд конспектів М.В. Білевича. 23 липня 1827 р.	54
№ 18	Прохання М.Г. Білоусова до К.В. Шапалинського про звільнення з посади інспектора пансіону. 10 серпня 1827 р.	54
№ 19	Повідомлення директора училищ Новгородської губернії директорів гімназії Д.О. Яновському про службу П.І. Нікольського. Не пізніше 25 серпня 1827 р.	55
№ 20	Рапорт М.В. Білевича до конференції гімназії про неправильне викладання природничого права М.Г. Білоусовим. 22 жовтня 1827 р.	56
№ 21	Пояснення М.В. Білевича щодо розслідування конфлікту навколо викладання природничого права М.Г. Білоусовим. Листопад 1827 р.	60
№ 22	З журналу засідання конференції гімназії про допити учнів у справі викладання М.Г. Білоусовим природничого права. Листопад 1827 р.	62
№ 23	Прохання професора гімназії Ф.І. Зінгера до Д.О. Яновського про повернення атестатів. 9 грудня 1827 р.	65
№ 24	Донесення Н.В. Кукольника Д.О. Яновському про причину попередніх неправдивих свідчень у справі М.Г. Білоусова та відмову від них. 28 червня 1829 р.	65
№ 25	З відомостей про службу заноучителя гімназії П.І. Волинського. 1833 р.	67

Розділ 3. «...Люблю старинные мои связи и прежних друзей моих, особенно тех, с которыми от незабвенного Нежина началась моя дружба»

№ 26	Відомості з загальної книги про вихованців Гімназії вищих наук кн. Безбородька. 26 серпня 1820 р.	73
№ 27	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 класів з Закону Божого та Священної історії за лютий 1822 р. Не раніше 28 лютого 1822 р.	77
№ 28	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 відділень з французької мови за лютий 1822 р. Не раніше 28 лютого 1822 р.	78
№ 29	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 класів з географії та історії за лютий 1822 р. Не раніше 28 лютого 1822 р.	79
№ 30	З відомості про поведінку та успішність учнів класу малювання за лютий 1822 р. Не раніше 28 лютого 1822 р.	80
№ 31	Відомість про поведінку та успішність учнів 3–5 класів з російської словесності за лютий 1822 р. 4 березня 1822 р.	81
№ 32	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 класів з Закону Божого та Священної історії за березень 1822 р. Не раніше 31 березня 1822 р.	83
№ 33	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 класів з географії та історії за березень 1822 р. Не раніше 31 березня 1822 р.	84
№ 34	З відомості про поведінку та успішність учнів 1–2 відділень з французької мови за березень 1822 р. Не раніше 31 березня 1822 р.	85
№ 35	З відомості про поведінку учнів гімназії за квітень 1822 р. Не раніше 30 квітня 1822 р.	86
№ 36	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 класів з Закону Божого та Священної історії за квітень 1822 р. Не раніше 30 квітня 1822 р.	87
№ 37	З відомості про поведінку та успішність учнів 3 класу з математики за квітень 1822 р. Не раніше 30 квітня 1822 р.	88
№ 38	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–5 класів з російської словесності за квітень 1822 р. Не раніше 30 квітня 1822 р.	89

№ 39	З відомості про поведінку та успішність учнів 1–3 відділень з латинської мови за квітень 1822 р. Не раніше 30 квітня 1822 р.	90
№ 40	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 відділень з французької мови за квітень 1822 р. Не раніше 30 квітня 1822 р.	92
№ 41	З відомості про поведінку та успішність учнів з малювання за квітень 1822 р. Не раніше 30 квітня 1822 р.	94
№ 42	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–3 класів з Закону Божого та Священної історії за травень 1822 р. Не раніше 31 травня 1822 р.	95
№ 43	З відомості про поведінку та успішність учнів 2 відділення з німецької мови за травень 1822 р. Не раніше 31 травня 1822 р.	96
№ 44	З відомості про поведінку та успішність учнів 3–6 класів з Закону Божого та Священної історії за серпень 1822 р. Не раніше 31 серпня 1822 р.	97
№ 45	З відомості про поведінку та успішність учнів 1–5 класів з географії та історії за серпень 1822 р. Не раніше 31 серпня 1822 р.	100
№ 46	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–6 класів з географії та історії за листопад 1822 р. Не раніше 30 листопада 1822 р.	104
№ 47	З відомості про поведінку та успішність учнів 3–5 класів з історичних наук за січень 1823 р. Не раніше 31 січня 1823 р.	107
№ 48	З відомості про поведінку та успішність учнів 3–6 класів з Закону Божого та Священної історії за лютий 1823 р. Не раніше 28 лютого 1823 р.	108
№ 49	Відомість про поведінку та успішність учнів 1–6 класів з фізико-математичних наук за лютий 1823 р. Не раніше 28 лютого 1823 р.	111
№ 50	З відомості про поведінку та успішність учнів 4 класу з історичних наук за лютий 1823 р. Не раніше 28 лютого 1823 р.	115
№ 51	З відомості про поведінку та успішність учнів 1–4 класів з російської словесності за лютий 1823 р. Не раніше 28 лютого 1823 р.	116

№ 52	З відомості про поведінку та успішність учнів 1–3 відділень з латинської мови за лютий 1823 р. Не раніше 28 лютого 1823 р.	118
№ 53	Відомість про поведінку та успішність учнів з музики та танців за березень 1823 р. Не раніше 31 березня 1823 р.	122
№ 54	З відомості про поведінку та успішність учнів 4 класу з математики за травень 1823 р. Не раніше 31 травня 1823 р.	124
№ 55	З відомості про поведінку та успішність учнів 2 відділення з політичних наук та німецької словесності за серпень 1823 р. Не раніше 31 серпня 1823 р.	125
№ 56	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–5 класів з російської словесності за вересень 1823 р. 10 вересня 1823 р.	126
№ 57	З відомості про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з Закону Божого за вересень 1823 р. Не раніше 30 вересня 1823 р.	127
№ 58	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–5 класів з російської словесності за вересень 1823 р. Жовтень 1823 р.	129
№ 59	Відомість про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з фізико-математичних наук за жовтень 1823 р. Не раніше 31 жовтня 1823 р.	130
№ 60	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–5 класів з російської словесності за жовтень 1823 р. 2 листопада 1823 р.	132
№ 61	З відомості про поведінку та успішність учнів з політичних наук та німецької словесності за грудень 1823 р. Не раніше 31 грудня 1823 р.	133
№ 62	З відомості про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з Закону Божого за січень 1824 р. Не раніше 31 січня 1824 р.	136
№ 63	З відомості про поведінку та успішність учнів 5 класу з фізико-математичних наук за січень 1824 р. Не раніше 31 січня 1824 р.	139
№ 64	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–7 класів з російської словесності за січень 1824 р. Не раніше 31 січня 1824 р.	140

№ 65	З відомості про поведінку та успішність учнів 2–4 відділень з латинської словесності за січень 1824 р. Не раніше 31 січня 1824 р.	142
№ 66	Відомість про поведінку та успішність учнів з малювання за січень 1824 р. Не раніше 31 січня 1824 р.	145
№ 67	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–7 класів з Закону Божого за лютий 1824 р. Не раніше 29 лютого 1824 р.	150
№ 68	З відомості про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з фізико-математичних наук за лютий 1824 р. Не раніше 29 лютого 1824 р.	153
№ 69	Відомість про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з історичних наук за лютий 1824 р. Не раніше 29 лютого 1824 р.	154
№ 70	З відомості про поведінку та успішність учнів 3–7 класів з Закону Божого за березень 1824 р. Не раніше 31 березня 1824 р.	156
№ 71	Відомість про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з фізико-математичних наук за березень 1824 р. Не раніше 31 березня 1824 р.	162
№ 72	З відомості про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з історичних наук за березень 1824 р. Не раніше 31 березня 1824 р.	163
№ 73	З відомості про поведінку та успішність учнів 1–2 відділень з французької словесності за березень 1824 р. Не раніше 31 березня 1824 р.	165
№ 74	З відомості про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з Закону Божого за квітень 1824 р. Не раніше 30 квітня 1824 р.	168
№ 75	Відомість про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з фізико-математичних наук за квітень 1824 р. Не раніше 30 квітня 1824 р.	171
№ 76	З відомості про поведінку та успішність учнів 2 відділення з латинської словесності за квітень 1824 р. Не раніше 30 квітня 1824 р.	173
№ 77	З відомості про поведінку та успішність учнів з політичних наук та німецької словесності за квітень 1824 р. Не раніше 30 квітня 1824 р.	174

№ 78	З відомості про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з Закону Божого за травень 1824 р. Не раніше 31 травня 1824 р.	177
№ 79	З відомості про поведінку та успішність учнів 5–7 класів з Закону Божого за червень 1824 р. Не раніше 30 червня 1824 р.	182
№ 80	З відомості про поведінку та успішність учнів 3–5 відділень з латинської словесності за вересень 1824 р. Не раніше 30 вересня 1824 р.	185
№ 81	Відомість про поведінку та успішність учнів 3–5 відділень з французької словесності за вересень 1824 р. Не раніше 30 вересня 1824 р.	187
№ 82	Відомість про поведінку та успішність учнів 5–8 класів з фізико-математичних наук за березень 1825 р. Не раніше 31 березня 1825 р.	188
№ 83	З відомості про поведінку та успішність учнів 4–7 класів з російської словесності за березень 1825 р. Не раніше 31 березня 1825 р.	190
№ 84	Відомість поведінки та успішності учнів 4–7 класів з російської словесності за квітень 1825 р. Не раніше 30 квітня 1825 р.	193
№ 85	З відомості про поведінку та успішність учнів 3–5 відділень з латинської словесності за квітень 1825 р. Не раніше 30 квітня 1825 р.	197
№ 86	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з Закону Божого за листопад 1825 р. Не раніше 30 листопада 1825 р.	198
№ 87	Відомість поведінки та успішності учнів 5–9 класів з фізико-математичних наук за листопад 1825 р. Не раніше 30 листопада 1825 р.	200
№ 88	Відомість поведінки та успішності учнів 5–9 класів з фізико-математичних наук за грудень 1825 р. Не раніше 31 грудня 1825 р.	203
№ 89	З відомості про поведінку пансіонерів 2–3 музеїв за грудень 1825 р. Не раніше 31 грудня 1825 р.	206
№ 90	Відомість про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з природничої історії за грудень 1825 р. Не раніше 31 грудня 1825 р.	207
№ 91	Відомість поведінки та успішності учнів 3 відділення з французької мови за грудень 1825 р. Не раніше 31 грудня 1825 р.	210

№ 92	Рапорт наглядача з музею пансіону гімназії І. де Мирово-Мишковського про поведінку пансіонерів за 1826 р. Не раніше 31 березня 1826 р.	211
№ 93	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук за березень 1826 р. Не раніше 31 березня 1826 р.	212
№ 94	Рапорт наглядача з музею пансіону гімназії І. де Мирово-Мишковського про поведінку пансіонерів за квітень 1826 р. Не раніше 30 квітня 1826 р.	213
№ 95	З відомості про успішність учнів 4–9 класів з Закону Божого за I півріччя 1826 р. Не раніше 30 червня 1826 р.	214
№ 96	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з історичних наук за серпень 1826 р. Не раніше 31 серпня 1826 р.	218
№ 97	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з історичних наук за вересень 1826 р. Не раніше 30 вересня 1826 р.	220
№ 98	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з історичних наук за жовтень 1826 р. Не раніше 31 жовтня 1826 р.	221
№ 99	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук за листопад 1826 р. Не раніше 30 листопада 1826 р.	222
№ 100	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук за грудень 1826 р. Не раніше 31 грудня 1826 р.	224
№ 101	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з історичних наук за грудень 1826 р. Не раніше 31 грудня 1826 р.	225
№ 102	З відомості про успішність учнів 2–3 відділень з французької мови. 1826 р.	227
№ 103	Екзаменаційна відомість учнів 7–8 класів з моральної філософії за 1825/26 навчальний рік. 1826 р.	229
№ 104	Екзаменаційна відомість учнів 8 класу з римського права. Грудень 1826 р.	230
№ 105	З екзаменаційної відомості учнів 7–8 класів з російської словесності за 1825/26 навчальний рік. 1826 р.	230

№ 106	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук за лютий 1827 р. Не раніше 28 лютого 1827 р.	231
№ 107	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з історичних наук за лютий 1827 р. Не раніше 28 лютого 1827 р.	232
№ 108	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук за березень 1827 р. Не раніше 31 березня 1827 р.	233
№ 109	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук за квітень 1827 р. Не раніше 30 квітня 1827 р.	235
№ 110	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з історичних наук за квітень 1827 р. Не раніше 30 квітня 1827 р.	236
№ 111	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук за травень 1827 р. Не раніше 31 травня 1827 р.	237
№ 112	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з історичних наук за травень 1827 р. Не раніше 31 травня 1827 р.	239
№ 113	З екзаменаційного списку про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з Закону Божого. 2 червня 1827 р.	240
№ 114	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–8 класів з юридичних наук за період з серпня 1826 р. по червень 1827 р. Не раніше 1 липня 1827 р.	241
№ 115	Екзаменаційна відомість учнів 8–9 класів з російської словесності за 1826/27 навчальний рік. Не раніше 31 липня 1827 р.	243
№ 116	З відомості про поведінку та успішність учнів 8–9 класів з природничої історії та фізики за період з серпня 1827 по липень 1828 р. Серпень 1827 р.	245
№ 117	З відомості про поведінку та успішність учнів 7–9 класів з фізико-математичних наук. 1827 р.	247
№ 118	З відомості про поведінку пансіонерів 1–2 музеїв на уроках римського права за квітень 1828 р. Не раніше 30 квітня 1828 р.	249
№ 119	З відомості про успішність учнів 8–9 класів з Закону Божого за 1828 р. Не пізніше травня 1828 р.	250

№ 120	З відомості про поведінку пансіонерів 1–2 музеїв на уроках малювання. 1828 р.	251
№ 121	Екзаменаційна відомість учнів 9 класу з римського права. Не пізніше травня 1828 р.	253
№ 122	Екзаменаційна відомість учнів 9 класу з російського цивільного права. Не пізніше травня 1828 р.	253
№ 123	Екзаменаційна відомість учнів 9 класу з російського кримінального права. Не пізніше травня 1828 р.	254
№ 124	Відомість про випускні оцінки учнів 8–9 класів з історичних наук. Не пізніше травня 1828 р.	255
№ 125	З журналу засідань конференції гімназії про випуск учнів. 30 червня 1828 р.	256
№ 126	Рапорт бібліотекаря гімназії А. Амана Д.О. Ясновському про неповернення випускником М.В. Гоголем бібліотечних книг. 20 листопада 1828 р.	256
Розділ 4. Вивчення рукописів М.В. Гоголя		
№ 127-	Листи викладача Московської третьої гімназії В.І.	
№ 128	Шенрока до директора Ніжинського історико-філологічного інституту Ф.Ф. Гельбке про надання дозволу працювати з рукописами М.В. Гоголя. 18 червня – 28 червня 1895 р.	
№ 127	18 червня 1895 р.	259
№ 128	28 червня 1895 р.	260
№ 129	Звернення товариша голови Імператорського Російського історичного музею в Москві, таємного радника І.Є. Забіліна до Історико-філологічного інституту кн. Безбородька в Ніжині про надання В.І. Шенроку дозволу опрацьовувати рукописи М.В. Гоголя у бібліотеці музею. 1 липня 1895 р.	261
№ 130-	Листи В.І. Шенрока до Ф.Ф. Гельбке про надання	
№ 138	рукописів і листів М.В. Гоголя. 24 серпня 1895 р. – 21 травня 1900 р.	
№ 130	24 серпня 1895 р.	262
№ 131	14 вересня 1895 р.	263
№ 132	22 вересня 1895 р.	263
№ 133	5 листопада 1895 р.	264
№ 134	31 березня 1896 р.	265
№ 135	25 березня 1900 р.	266
№ 136	17 квітня 1900 р.	266
№ 137	21 квітня 1900 р.	267
№ 138	21 травня 1900 р.	268

Розділ 5. «Знаю, що ім'я моє після мене буде щасливей мене»

- № 139 Пропозиція Комітету зі спорудження бюста М.В. Гоголя в Ніжині до міської думи про співпрацю. 19 вересня 1880 р. 271
- № 140 Лист директора Історико-філологічного інституту кн. Безбородька в Ніжині М.О. Лавровського Комісії зі спорудження бюста М.В. Гоголя в м. Ніжині про дозвіл на організацію вистав на користь комітету. 22 листопада 1880 р. 272
- № 141 Промова ніжинського голови М. Мушинського під час передавання бюста М.В. Гоголя міській думі. 4 вересня 1881 р. 273
- № 142 Лист П.Ф. Смирнова до Ніжинської міської думи з проханням підписатися на видання творів М.В. Гоголя з нагоди відкриття в м. Ніжині бюста письменника. 22 грудня 1881 р. 274
- № 143 Заява професора М.Н. Сперанського до конференції інституту про створення підготовчого комітету з відзначення 50-річчя смерті М.В. Гоголя. 20 квітня 1900 р. 275
- № 144 Лист П.М. Добровольського про згоду на участь у заходах у зв'язку з 50-річчям з дня смерті М.В. Гоголя. 10 жовтня 1901 р. 278
- № 145 Лист О.П. Бахрушина до інституту про надання портретів М.В. Гоголя для експонування на виставці. 3 листопада 1901 р. 279
- № 146 Програма заходів в інституті з нагоди 50-річчя з дня смерті М.В. Гоголя. 21–24 лютого 1902 р. 280
- № 147 Промова законовчителя інституту О.В. Лобачевського «Н.В. Гоголь как христианин» на панахиді в інститутській церкві з нагоди 50-річчя від дня смерті М.В. Гоголя. 21 лютого 1902 р. 284
- № 148 Промова Ф.Ф. Гельбке на урочистостях в інституті з нагоди 50-річчя від дня смерті М.В. Гоголя. 21 лютого 1902 р. 294
- № 149 Промова професора М.І. Мандеса в Ніжинській жіночій гімназії з нагоди 50-річчя від дня смерті М.В. Гоголя. 23 лютого 1902 р. 296
- № 150 Із протоколу засідання Гоголівської комісії при інституті про заходи з нагоди 50-річчя з дня смерті М.В. Гоголя. 2 березня 1902 р. 297

- № 151 Постанова Гоголівської комісії Ніжинського історико-філологічного інституту про програму святкування 100-річчя від дня народження М.В. Гоголя. 9 жовтня 1908 р. 304
- № 152 З журналу засідання чергового зібрання Чернігівської міської думи про заснування стипендій для учнів міських училищ на вшанування 100-річчя від дня народження М.В. Гоголя. 28 січня 1909 р. 305
- № 153 Повідомлення директора Ніжинського історико-філологічного інституту І.І. Іванова попечителю Київського навчального округу про програму святкування 100-річчя з дня народження М.В. Гоголя. 26 лютого 1909 р. 306
- № 154 Лист І.І. Іванова чернігівському губернатору М.М. Родіонову про відкриття меморіальної дошки на будівлі інституту. 3 березня 1909 р. 307
- № 155 Повідомлення І.І. Іванова попечителю Київського навчального округу про програму святкування 100-ліття від дня народження М.В. Гоголя. 24 березня 1909 р. 308
- № 156 Лист ректора Варшавського університету Ю.Ф. Карського до І.І. Іванова про неможливість взяти участь у святкуванні 100-річчя від дня народження М.В. Гоголя. 10 квітня 1909 р. 309
- № 157 Програма святкового акту в гімназії на вшанування 100-ліття з дня народження М.В. Гоголя. 12 квітня 1909 р. 309
- № 158 Прохання завідувача Гоголівського музею історико-філологічного інституту в Ніжині П.О. Заболотського до конференції інституту про визначення дати відкриття музею. Не пізніше 12 квітня 1909 р. 310
- № 159 Промова І.І. Іванова на урочистому відкритті меморіальної дошки на будівлі інституту. 14 квітня 1909 р. 312
- № 160 Промова П.О. Заболотського під час покладання вінків до пам'ятника М.В. Гоголю в Ніжині. 14 квітня 1909 р. 313
- № 161 Промова гімназистки Ніжинської гімназії П. Кушакевич В.Н. Дяконенко під час покладання вінків до пам'ятника М.В. Гоголю. 14 квітня 1909 р. 315

№ 162	З промови І.І. Іванова на святковому засіданні Товариства любителів російської словесності. 27 квітня 1909 р.	315
№ 163	Доповідь Новгород-Сіверської повітової земської управи надзвичайному повітовому земському зібранню про вшанування пам'яті М.В. Гоголя. Квітень 1909 р.	320
№ 164	Повідомлення Гоголівської комісії І.І. Іванову про зразковий порядок під час проведення ювілейних урочистостей. Не раніше 10 травня 1909 р.	321
№ 165	Прохання П.О. Заболотського до правління інституту про облаштування кімнати-музею М.В. Гоголя. 18 вересня 1909 р.	322
№ 166	Витяг з протоколу засідання правління інституту про порядок відвідування Гоголівської кімнати. 9 листопада 1909 р.	323
№ 167	З журналу чергового засідання Ніжинської міської думи про відкриття публічної бібліотеки ім. М.В. Гоголя. 19 лютого 1914 р.	325
№ 168- № 174	З повідомлень газети «Деснянська правда» про вшанування пам'яті М.В. Гоголя з нагоди 100-річчя з дня його смерті. 17 лютого – 26 лютого 1952 р.	
№ 168	У Чернігівській середній школі ім. Горького. 17 лютого 1952 р.	326
№ 169	В Остерській районній бібліотеці. 17 лютого 1952 р.	326
№ 170	У Козельці. 24 лютого 1952 р.	326
№ 171	У Менському районі. 24 лютого 1952 р.	327
№ 172	У Новгороді-Сіверському. 24 лютого 1952 р.	327
№ 173	В установах і організаціях Чернігова. 26 лютого 1952 р.	327
№ 174	У Прилуках. 26 лютого 1952 р.	328
№ 175	З кореспонденції старшого викладача Ніжинського педінституту Ю.А. Савченка про кімнату-музей М.В. Гоголя. 20 лютого 1952 р.	328
№ 176	Інформація газети «Радянський Ніжин» про вшанування пам'яті М.В. Гоголя в Ніжинському міському будинку культури. 20 лютого 1952 р.	329
№ 177	Повідомлення газети «Радянський Ніжин» про наукову студентську конференцію в педагогічному інституті. 29 лютого 1952 р.	330

№ 178	Інформація газети «Радянський Ніжин» про Гоголівські дні в місті. 4 березня 1952 р.	331
№ 179	Рішення ради Ніжинського педінституту про підготовку святкування 150-річчя з дня народження М.В. Гоголя. 3 жовтня 1958 р.	332
№ 180	Повідомлення газети «Деснянська правда» про відзначення 150-літнього ювілею М.В. Гоголя в Чернігові. 1 квітня 1959 р.	336
№ 181	Інформація газети «Деснянська правда» про Гоголівські торжества в Ніжині. 3 квітня 1959 р.	337
№ 182	Інформація газети «Радянський Ніжин» про ювілейну наукову сесію, присвячену М.В. Гоголю. 3 квітня 1959 р.	340
№ 183	З інформації директора Ніжинського педінституту ім. М.В. Гоголя М.І. Повода про святкування 150-річчя з дня народження М.В. Гоголя. Не раніше 1 вересня 1959 р.	341
№ 184	З доповідної записки М.І. Повода Ніжинському міськкому компартії України про необхідність поліпшення стану кімнати-музею М.В. Гоголя на Ніжинському залізничному вокзалі. 15 грудня 1959 р.	342
№ 185	Лист-подяка ректора Ніжинського педінституту ім. М.В. Гоголя М.І. Повода В.В. Данилову за подаровані збірники, брошури та альбоми. 8 липня 1963 р.	344

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Август* (до 27 до н.е. – Октавій) (63 до н.е. – 14 н.е.) – римський імператор з 27 р. до н.е. – 103
- Агало* *Іван* – див. *Агало Іван*
- Агало* (*Агало*) *Іван* – з греків, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 71, 101, 112, 116, 119, 145, 166, 252
- Агало* *Іван* – див. *Агало Іван*
- Адасовський* *Константин* – див. *Адасовський Костянтин Костянтинович*
- Адасовський Костянтин Костянтинович* (1816–?) – з дворян Чернігівської губернії, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Депутат від дворян за наглядом з продажу мішних напоїв. Губернський секретар (1848), батько Заньковецької (*Адасовської*) *М.К.* – 252
- Александр III* – див. *Олександр III*
- Александр* *Македонський* – див. *Олександр Македонський*
- Александров* – див. *Александров Олександр Васильович*
- Александров Олександр Васильович* (1883–1946) – радянський композитор і хоровий диригент, народний артист СРСР (з 1937), доктор мистецтвознавства (з 1940), генерал-майор (з 1943). Організатор і художній керівник Ансамблю пісні й танцю Російської армії – 339
- Аман* – див. *Аман Август Іванович*, *Аман Адольф Іванович*
- Аман* *Август* – див. *Аман Август Іванович*
- Аман Август Іванович* – викладач математики, згодом – бібліотекар Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині у 1820 – 1831 рр. – 39, 89, 256
- Аман Адольф Іванович* – наглядча Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині у 1823 – 1829 рр. – 86
- Амвросій* – див. *Амвросій*
- Амвросій* (бл. 340–397) – єпископ Міланський з 374 р. Вважається патроном Мілана – 179
- Андреев* *Іван* – див. *Андреев Іван*
- Андреевський* *Аркадій* – див. *Андрієвський Аркадій*
- Андреевський* *Виктор* – див. *Андрієвський Виктор*
- Андреев* (*Андреев*) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 113, 117, 119, 134, 143, 148, 157, 174, 175, 190, 193, 210
- Андрієвський* *Аркадій* – див. *Андрієвський Аркадій*
- Андрієвський* *Виктор* – див. *Андрієвський Виктор*
- Андрієвський* *Павел* – див. *Андрієвський Павло*
- Андрієвський* (*Андреевський*, *Андрієвський*) *Аркадій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 117, 119, 122, 125, 134, 143, 147, 156, 168, 173, 175
- Андрієвський* (*Андреевський*, *Андрієвський*) *Виктор* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 107, 109, 113, 117, 119, 123, 125, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 147, 150, 157, 168, 173, 175
- Андрієвський* (*Андрієвський*) *Павло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 116, 119, 122, 146, 166
- Андрущенко С.* – див. *Андрущенко Семен Матвійович*
- Андрущенко Семен Матвійович* (1782–1850) – професор латинської словесності Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині (1822–1830), Ніжинського фізико-математичного ліцею кн. Безбородька (1830–1832) – 16, 17, 62–64, 92, 122, 145, 186, 198
- Антоній* – див. *Антоній*
- Антоній* (*Антоний*) (*Соколов Яків Григорович*) (1850–1911) – закінчив Рязанську духовну семінарію (1870), Московську духовну академію (1879), єпископ Чернігівський і Ніжинський з 1893 р. – 278
- Аполлон* – у давньогрецькій міфології бог сонця й світла, мудрості та мистецтва – 319
- Аристид* (ок. 540–ок. 467 до н.е.) – афінський полководець – 197
- Арсеньєв* – див. *Арсеньєв Костянтин Іванович*

- Арсеньєв* (Арсеньев) *Костянтин Іванович* (1789–1865) – статистик, історик, географ, академік Петербурзької АН (з 1841), упорядник запитальника про навчальні заклади Російської імперії – 17
- Артинов* (Артынов) *Петро Опанасович* (1818–?) – з ніжинських греків, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Закінчив Імператорський університет Св. Володимира (1847), поступив на службу до Чернігівського губернського правління – 190, 193, 201, 203, 216, 227
- Артынов* Петр – див. *Артинов Петро Опанасович*
- Артохов* Григорій – див. *Артохов Григорій*
- Артохов Григорій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 125, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 146, 148, 150, 157, 166, 168, 173, 175, 190, 193, 201, 203, 206, 210, 215
- Ачкасова* – студентка Ніжинського державного педагогічного інституту – 334
- Бавмейстер* – автор підручника з логіки – 196
- Баженов* – автор підручника з польової фортифікації – 223, 248
- Базиль* Константин – див. *Базілі Костянтин Михайлович*
- Базілі* (Базиль) *Костянтин Михайлович* (1809–1884) – албанський грек, товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Служив у Міністерстві іноземних справ, у 1844 – 1853 рр. – російський генеральний консул у Сирії та Палестині. Автор праць про Туреччину та Грецію – 64, 70–72, 101, 112, 116, 119, 125, 134, 143, 147, 156, 168, 173, 175, 185, 187, 188, 191, 194, 197, 201, 204, 207, 211, 213, 216, 219–221, 223, 224, 226, 231, 232, 234–236, 238, 239, 242, 243, 245–247
- Байрон Джордж Новел Гордон* (1788–1824) – англійський поет-романтик, пер, з 1809 р. – член палати лордів. Учасник руху італійських карбонаріїв, національної визвольної боротьби в Греції – 71
- Баленко* – робітниця м. Ніжин – 339
- Баранов Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 106, 110, 115, 121, 123, 128, 131, 135, 136, 138, 142, 144, 149, 152, 154, 155, 161, 163, 164, 170, 172, 176, 179, 184, 185, 188, 190, 197, 199, 202, 205, 207, 208, 211, 213, 217
- Баранович Юлиан* – див. *Баранович Юліан*
- Баранович Юліан* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Бардовский* Дмитрий Илиферович – див. *Бардовський Дмитро Олефірович*
- Бардовский* Прокофій – див. *Бардовський Прокопій Дмитрович*
- Бардовський* Дмитро Олефірович – губернський секретар, батько *Бардовського П.Д.* – 74
- Бардовський* (Бардовский, Бордовский) *Прокопій Дмитрович* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 74, 85, 86, 91, 101, 112, 117, 119, 125, 133, 142, 147, 156, 167, 173, 174
- Баталин* Захар (Захарій) – див. *Баталін Захар (Захарій)*
- Баталин* Федор – див. *Баталін Федір*
- Баталін* (Баталин) *Захар (Захарій)* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 100, 112, 116, 118, 145, 165, 252
- Баталін* (Баталин) *Федір* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 100, 112, 116, 119, 145, 165, 252
- Бахрушин* Алексей Петрович – див. *Бахрушин Олексій Петрович*
- Бахрушин Олексій Петрович* (1853–1904) – підприсемер, бібліофіл, співвласник фірми Бахрушиних (з 1875). Зібрав велику бібліотеку, колекції гравюр і мініатюр – 279, 280
- Бача Юрай* – відвідувач музею М.В. Гоголя в Ніжині з Чехословаччини – 337
- Безбородко* Александр Андреевич – див. *Безбородько Олександр Андрійович*
- Безбородко* Илья Андреевич – див. *Безбородько Ілля Андрійович*
- Безбородько* (Безбородко) *Ілля Андрійо-*

- вич* (1756–1816) – граф, дійсний статський радник, засновник Гімназії вищих наук в Ніжині на капітал, що був відпущаний братом – ясновельможним князем *Безбородьком О.А.* – 18, 19
- Безбородько* (Безбородко) *Олександр Андрійович* (1746–1799) – ясновельможний князь, канцлер. Виділив кошти на будівництво Гімназії вищих наук в Ніжині – 16, 18
- Белонівський* *Василь* – див. *Белонівський Василь*
- Белонівський* *Павел* – див. *Белонівський Павло Микитович*
- Белоусов* *Николай Григорьевич* – див. *Белоусов Микола Григорович*
- Белченко* *Петр* – див. *Бельченко Петро*
- Бельченко* (Белченко) *Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 85, 91, 101, 113, 117, 119, 134, 143, 148, 157, 174, 175, 191, 193, 201, 203, 210, 216
- Беляновський* *В.* – див. *Белонівський Василь*
- Беляновський* *П.* – див. *Белонівський Павло Микитович*
- Бензман* *Иван* – див. *Бензман Иван*
- Бензман* *Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 85, 91, 101, 147, 166
- Бержков* *М.Н.* – див. *Бержков Михайло Миколайович*
- Бержков* *Михайло Миколайович* (1850–1935) – закінчив Санкт-Петербурзький університет. Магістр російської історії (з 1879). Екстраординарний (з 1882), ординарний (з 1886) професор російської історії Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька. З 1904 р. – у відставці – 297, 298, 303
- Белик* *Ольга* – учениця м. Прилуки – 328
- Белінський* *Віссаріон Григорович* (1811–1848) – російський літературний критик, публіцист, філософ – 343
- Белонівський* (Беляновський) *Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 166
- Белонівський* (Белонівський, Беляновський) *Павло Микитович* (1811–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1831 р. на військовій службі. Підполковник – 147, 166
- Билевич* *М.В.* – див. *Білевич Михайло Васильович*
- Билевич* *Николай* – див. *Білевич Микола Іванович*
- Бирдін* (Бырдин) *Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 116, 119, 146, 166, 252
- Білан* *Олександр Андрійович* (1902–?) – закінчив Ніжинський інститут соціального виховання в 1931 р., Київський педагогічний інститут ім. Горького – у 1934 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1944 по 1973 рр. Кандидат філологічних наук (з 1950) – 332, 335, 336
- Білевич* *Анна Михайлівна* (1816–?) – дочка *Білевича М.В.* – 34
- Білевич* *Катерина Михайлівна* (1825–?) – дочка *Білевича М.В.* – 34
- Білевич* *Марія Михайлівна* (1818–?) – дочка *Білевича М.В.* – 34
- Білевич* (Билевич) *Микола Іванович* (1812–1860) – закінчив Гімназію вищих наук кн. Безбородька в Ніжині в 1830 р. й поступив до Московського університету, але курсу наук не закінчив. Працював викладачем у московських навчальних закладах, з 1854 р. – у відставці – 70, 71
- Білевич* (Билевич) *Михайло Васильович* (1779–після 1833) – професор політичних наук Ніжинської гімназії вищих наук. Його доноси призвели до закриття гімназії. У 1833 р. виїхав до Санкт-Петербурга, згодом – до Кишинева, де і помер – 16, 17, 27, 30, 41, 46–54, 56, 60–62, 136, 254
- Білевич* *Олександра Михайлівна* (1822–?) – дочка *Білевича М.В.* – 34
- Білевич* *Софія Михайлівна* (1813–?) – дочка *Білевича М.В.* – 34
- Білецький* *О.І.* – див. *Білецький Олександр Іванович*
- Білецький* *Олександр Іванович* (1884–1961) – літературознавець, академік АН СРСР (з 1958), АН УРСР (з 1939) – 340

- Білий Петро Хомич* (1924–?) – закінчив Київський педагогічний інститут у 1951 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1952 по 1963 рр. Кандидат історичних наук (з 1956 р.) – 332, 335
- Білоусов* (Белоусов) *Микола Григорович* (1799–1854) – професор римського права й інспектор Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 16, 17, 36, 37, 41, 42, 45, 46, 54–65, 71, 230, 242, 243, 253, 329, 338
- Бобар Гавриил* – див. *Бобар Гаврило*
- Бобар Гаврило* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166
- Богаевский Петр* – див. *Богаєвський Петро Федорович*
- Богаевский Федор Степанович* – див. *Богаєвський Федір Степанович*
- Богаєвський* (Богаевский, Бугаевский) *Петро Федорович* (1811–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 77, 79–81, 83, 84, 86, 87, 91, 93, 95–97, 102, 107, 108, 113, 117, 120, 125, 133, 142, 147, 156, 167, 173, 174, 206, 214, 252
- Богаєвський* (Богаевский) *Федір Степанович* (1780–?) – з дворян, служив в Остерському городовому магістраті (1787 – 1790), Остерському повітовому суді (1790 – 1797), Остерській повітській скарбниці (1806 – 1808), квартальним наглядачем м. Стародуб (1808 – 1810); з 1810 – пристав часті м. Новозибків. Колезький реєстратор, батько *Богаєвського П. Ф.* – 75
- Божко Андрей* – див. *Божко Андрій*
- Божко Андрій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 61, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 198, 202, 205, 207, 209, 211–213, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 229, 230, 232–235, 237, 238, 240–246, 248–251, 253–255
- Бойков Денис* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 78, 82, 90, 91, 93, 94
- Бойков Дионисий* – див. *Бойков Денис*
- Бойков Иван* – див. *Бойков Іван*
- Бойков Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 77, 80, 83–85, 88, 91, 95, 96
- Бордовский Прокофий* – див. *Бардовський Прокопій Дмитрович*
- Боровик Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 54
- Боровик Николай* – див. *Боровик Микола*
- Бородин Александр* – див. *Бородин Олександр*
- Бородин Андрей* – див. *Бородин Андрій Миколайович*
- Бородин* (Бородин) *Андрій Миколайович* (1813–1863) – письменник, дійсний статський радник, директор канцелярії Ради державного кіннозаводства. У 1826 р. закінчив Гімназію вищих наук кн. Безбородька в Ніжині й служив на різних посадах у Санкт-Петербурзі – 252
- Бородин* (Бородин) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 250, 251
- Бороздин Корнелий Васильевич* – див. *Бороздін Корнелій Васильович*
- Бороздин Николай* – див. *Бороздін Микола Корнелійович*
- Бороздин Федор* – див. *Бороздін Федір Корнелійович*
- Бороздин Яков* – див. *Бороздін Яків Корнелійович*
- Бороздін* (Бороздин) *Корнелій Васильович* – полковник, батько *Бороздіна М.К.*, *Бороздіна Ф.К.* та *Бороздіна Я.К.* – 74, 75
- Бороздін* (Бороздин) *Микола Корнелійович* (1810–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 79, 81, 82, 87, 90, 91, 93, 95, 97, 98, 103, 105, 108, 110, 114, 121, 128, 131, 135, 137, 141, 144, 149, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 176, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 199, 202, 205, 208, 212, 217, 219, 221–223, 225, 226, 229, 231–235, 237, 239–241, 244, 248
- Бороздін* (Бороздин) *Федір Корнелійович* (1809–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 74, 81, 82, 87, 91, 93, 95, 97, 99, 105, 110, 115, 121, 123, 128, 131, 135, 138, 142, 144, 149, 152, 154, 155, 161, 163, 164, 170,

- 172, 176, 179, 184, 185, 187, 190, 197, 199, 203, 205, 208, 217
- Бороздін (Бороздин) Яків Корнелійович* (1812–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 77, 80–82, 84, 87–89, 91, 93, 95–98, 103, 104, 108, 109, 114, 115, 118, 121, 123, 124, 127, 128, 130, 133, 135, 136, 139, 141, 144, 149, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 168, 171, 176, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 199, 202, 205, 209, 212, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 229–235, 237, 238, 240–246, 248, 250, 253–255
- Бугаєвський Петр – див. *Богаєвський Петро Федорович*
- Булах А.М.* – викладач Ніжинського державного педагогічного інституту – 333
- Булаховський – див. *Булаховський Леонід Арсенійович*
- Булаховський Леонід Арсенійович* (1888–1961) – український мовознавець, академік АН УРСР (з 1939), член-кореспондент АН СРСР (з 1946). У 1944–1961 рр. – директор Інституту мовознавства АН УРСР – 331
- Булыга (Булыга) Н.* – учень чоловічої гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька – 283
- Булыга Н. – див. *Булыга Н.*
- Буслаєв – див. *Буслаєв Федір Іванович*
- Буслаєв Федір Іванович* (1818–1897) – російський філолог і мистецтвознавець, академік Петербурзької АН (з 1860) – 265
- Бырдин Иван – див. *Бирдін Іван*
- Васильківський Г.П.** – див. *Васильківський Григорій Петрович*
- Васильківський Григорій Петрович* (1905–?) – закінчив Пермський педагогічний інститут у 1935 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1944 по 1975 рр. Кандидат філологічних наук (з 1940) – 331–333, 335, 336, 338, 340
- Введєвський Арсеній Іванович* (1844–1909) – закінчив Петербурзький університет. Відомий критик і текстолог – 338
- Вебер, фон Карл Марія* (1786–1826) – німецький композитор і диригент, музичний критик. Засновник німецької романтичної опери – 282, 283
- Велентей Георгій – див. *Велентій Георгій*
- Велентей Григорій – див. *Велентій Георгій*
- Велентій (Велентей) Георгій* (Григорій) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215, 227
- Венгеров – див. *Венгеров Семен Опанасович*
- Венгеров Семен Опанасович* (1855–1920) – російський історик літератури, бібліограф, упорядник біо- та бібліографічних словників з російської літератури – 311
- Вересаєв – див. *Вересаєв В.В.*
- Вересаєв (Вересаєв) (Смидович) Віктор Вікторович* (1867–1945) – російський письменник. Автор повістей, критико-філософських творів, документальних праць про Пушкіна, Гоголя – 11
- Верзилов – див. *Верзилов Аркадій Васильович*
- Верзилов Аркадій Васильович* (1867–1931) – український історик і краєзнавець, прогресивний громадський діяч, чернігівський міський голова – 305
- Веридарский Тимон – див. *Виридарський Тимон Олександрович*
- Вернер – див. *Вернер Абраам Готліб*
- Вернер Абраам Готліб* (1749–1817) – німецький геолог і мінералог, засновник наукової школи. Розробив класифікацію гірських порід і мінералів – 209
- Веселовский – див. *Веселовський Олександр Миколайович*
- Веселовський Олександр Миколайович* (1838–1906) – російський літературознавець, академік Петербурзької АН (з 1880) – 265
- Виллие Яков Васильевич – див. *Віллє Яків Васильович*
- Виноградов І.А.* – російський дослідник життя та творчості Гоголя – 5
- Виноградов С.П.* – московський колекціонер – 300
- Виридарский Тимон – див. *Виридарський Тимон Олександрович*
- Виридарський (Веридарский, Виридарский, Выридарский) Тимон Олександрович*

- вич* (1811–?) – з дворян Чернігівської губернії. Вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, але курсу не закінчив. З 1826 р. – на військовій службі. Учасник російсько-турецької війни 1828 – 1829 рр. Після відставки (1838) – на виборних посадах від дворянства Борзенського повіту – 101, 107, 109, 113, 118, 119, 134, 143, 157, 174, 175
- Висоцький* (Висоцкий) *Герасим Іванович* (1808–1870-ті) – товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, курс якої закінчив 1826 р. й поступив на службу у Петербурзі. Пізніше жив у власному маєтку в Полтавській губернії – 75, 78, 80, 82, 87, 91, 93, 94, 99, 106, 110, 115, 121, 123, 125, 128, 131, 134, 135, 138, 142, 143, 148, 152, 154, 155, 161, 163, 164, 168, 170, 172, 173, 175, 176, 179, 184, 190, 199, 202, 205, 207, 208, 210, 211, 213
- Висоцький* (Висоцкий) *Іван Герасимович* (бл. 1756–?) – поручик, батько *Висоцького Г.І.* – 75
- Височин* (Высочин) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 79, 81, 83, 92, 94, 99, 106, 110, 115, 121, 142
- Вихман* Александр – див. *Віхман Олександр*
- Вишневецький* Иван – див. *Вишневецький Іван*
- Вишневецький* (Вышневский) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 77, 79, 80, 82, 84, 85, 88, 89, 81, 93, 97, 102, 107, 109, 113, 117, 121
- Вишня Остап* (Павло Михайлович Губенко) (1889–1956) – український письменник-гуморист – 340
- Вілліс Яків Васильович* (1768–1854) – російський військовий лікар. За походженням – шотландець, з 1790 р. у Росії. Головний військово-медичний інспектор (1806 – 1854), президент Петербурзької медико-хірургічної академії (1808 – 1838), почесний член Петербурзької АН (з 1814) – 23–25
- Віхман* (Вихман) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 91, 101
- Владимир* – див. *Володимир І*
- Власенко Аполлон Павлович* (1806–?) – з дворян Чернігівської губернії. 1830 р. закінчив Гімназію вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1832 р. – на виборних посадах від дворянства Борзенського повіту Чернігівської губернії. Титулярний радник (1839) – 79, 82, 90, 91, 93, 99, 103, 105, 108, 110, 114, 121, 128, 131, 135, 137, 141, 144, 149, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 176, 177, 182, 186, 188, 189, 192, 195, 197, 199, 202, 205, 208, 212, 217, 219, 221–223, 225, 226, 229, 231–234, 236, 237, 239–241, 244, 248
- Власенко Володимир Іванович* (нар. 1924) – закінчив Київський державний університет у 1953 р. Працював у Ніжинському державному педінституті з 1954 по 1973 рр. Кандидат історичних наук (з 1963) – 332
- Воаргард Микола Якович* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 210
- Воаргард* Николай – див. *Воаргард Микола Якович*
- Воаргард Яків Клавдійович* – професор французької мови Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, батько *Воаргарда М.Я.* – 211
- Воаргард* Яков – див. *Воаргард Яків Клавдійович*
- Войтохович* Андрей – див. *Войтохович Андрій*
- Войтохович* Андрій – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146
- Войцехович* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 166
- Волинський* (Вольнский) *Павло Іванович* (1770–?) – протоієрей Ніжинської соборної церкви (з 1808), законовчитель Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 59, 62, 64, 67, 100, 128, 152, 161, 181, 184, 218, 251
- Володимир І* (Владимир) (?–1015) – князь новгородський (з 969), київський (з 980) – 155, 156, 164
- Вольнский* Павел – див. *Волинський Павло Іванович*

- Вольський Климентій – див. *Вольський Климентій*
- Вольський Николай – див. *Вольський Микола*
- Вольський* (Вольський) *Климентій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 112, 116, 119, 133, 142, 147, 167, 173, 174, 206, 214, 249, 251
- Вольський* (Вольський) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 112, 116, 120
- Воропаєв В.А. – див. *Воропаєв Володимир Олексійович*
- Воропаєв* (Воропаєв) *Володимир Олексійович* – сучасний російський дослідник життя та творчості Гоголя. Доктор філологічних наук, професор Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова – 5
- Воротников Александр – див. *Воротников Олександр*
- Воротников Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 116, 119, 166, 252
- Всеволод І – див. *Всеволод І Ярославич*
- Всеволод І Ярославич* (1030–1093) – князь переяславський (з 1054), чернігівський (з 1077), великий князь київський (з 1078) – 164
- Выридарский Тимон – див. *Виридарський Тимон Олександрович*
- Высоцкий Герасим – див. *Висоцький Герасим Іванович*
- Высоцкий Иван Герасимович – див. *Висоцький Іван Герасимович*
- Высочин Александр – див. *Височин Олександр*
- Вышнеvский Иван – див. *Вишнеvський Іван*
- Гавриил – див. *Гавриїл*
- Гавриїл* (*Василь Федорович Розанов*) (1781–1858) – єпископ Орловський і Севський з 1811 р., Катеринославський – з 1828, архієпископ Херсонський з 1837, Тверський – з 1848 р. – 152
- Гамалей Александр – див. *Гамалій Олександр*
- Гамалей Михаил – див. *Гамалій Михайло Гамалій* (Гамалей) *Михайло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166
- Гамалій* (Гамалей) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166, 215
- Гармаш Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 157, 166, 191, 193, 201, 203, 216, 227
- Гахович* – поет – 280
- Гаценко* – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 334
- Геккель Федір Мартинович* – з дворян, титулярний радник; батько дружини *Білевича М.В.* – 34
- Геккель Федор Мартынович – див. *Геккель Федір Мартинович*
- Гельбке Фрідріх Фердинандович* (*Федір Федорович*) (1842–?) – доктор філософії, дійсний статський радник, директор Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька в 1893 – 1907 рр. – 258, 259, 261–268, 280, 294, 296, 297, 302, 303
- Гельбке Федор Федорович – див. *Гельбке Фрідріх Фердинандович*
- Герард Иван Иванович – див. *Герард Іван Іванович*
- Герард Іван Іванович* – полковник, батько *Герарда М.І.* – 74
- Герард Микола Іванович* (1808–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 74, 79, 82, 92, 93, 98, 103, 105, 108, 110, 114, 121, 123
- Герард Николай – див. *Герард Микола Іванович*
- Гербаневский Елисей – див. *Гербаневський Єлисей*
- Гербаневский Иван – див. *Гербаневський Іван*
- Гербаневский Николай – див. *Гербаневський Микола*
- Гербаневский Сократ – див. *Гербаневський Сократ*
- Гербаневський* (Гербаневский) *Єлисей* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Без-

- бородька в Ніжині – 252
- Гербаневський* (Гербаневский) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Гербаневський* (Гербаневский) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 157, 166, 191, 193, 215, 227
- Гербаневський* (Гербаневский) *Сократ* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 157, 166, 215, 227
- Герцен Олександр Іванович* (1812–1870) – російський революціонер і публіцист. У 1847 р. ввійшов за кордон. Засновник вільної російської друкарні в Лондоні – 343
- Гільдебрандт* – учениці Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич – 283
- Гинтовт Александр* – див. *Гинтовт Олександр Людвигович*
- Гинтовт Олександр Людвигович* (1811–1860) – у 1830 р. закінчив Ніжинський фізико-математичний лицей кн. Безбородька дійсним студентом і вступив на військову службу. Генерал-майор, начальник штабу окремого Сибірського корпусу – 206, 210, 214, 249, 251
- Гинцбург* – див. *Гінцбург*
- Гінцбург* (Гинцбург) – композитор – 280, 282, 283
- Гіппіус М.Р.* – голова Ніжинського окружного суду, батько письменниці Гіппіус З.М. – 271
- Гірман* – чернігівський поет – 327
- Глебов Владимир* – див. *Глібов Володимир*
- Глібов* (Глебов) *Володимир* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Гоголь* (Гоголь-Яновский, Яновский, Яновский-Гоголь) *Микола Васильович* (1809–1852) – 3–5, 10, 16, 42, 62–64, 70–72, 75, 77, 79–82, 84–89, 92–94, 96, 98, 103, 104, 108, 109, 114, 115, 118, 120, 123–125, 127, 128, 130, 133, 134, 136, 139, 141, 143, 148, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 168, 171, 173, 174, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 198, 202, 205, 207, 209–213, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 228–230, 232–235, 237, 238, 240–246, 248–251, 253–256, 258, 260, 261, 263, 264, 266, 270–276, 279, 280, 282–284, 286–289, 294–297, 299–322, 324–344
- Гоголь Николай* – див. *Гоголь Микола Васильович*
- Гоголь-Яновский Афанасий Демьянович* – див. *Гоголь-Яновський Опанас Дем'янович*
- Гоголь-Яновский Василий Афанасьевич* – див. *Гоголь-Яновський Василь Опанасович*
- Гоголь-Яновский Николай* – див. *Гоголь Микола Васильович*
- Гоголь-Яновська* (уродж. *Косяровська*) *Марія Іванівна* (1791–1868) – мати *М.В. Гоголя* – 11
- Гоголь-Яновська* (уродж. *Лизогуб*) *ТяIANA Семенівна* – походила з гетьманського й полковницького роду; бабуся *М.В. Гоголя* – 10, 12–14
- Гоголь-Яновський Василь Опанасович* (1777–1825) – батько *М.В. Гоголя* – 10–14, 75
- Гоголь-Яновський Опанас Дем'янович* (1738–?) – закінчив Глухівську духовну семінарію та Києво-Могилянську академію. Служив на цивільних посадах. Дід *М.В. Гоголя* – 10–14
- Голод* – студентка Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя – 328
- Гомон Н.М.* – див. *Гомон-Дзюбанова Нінель Михайлівна*
- Гомон-Дзюбанова Нінель Михайлівна* (нар.1924) – у 1946 р. закінчила Молотовський державний університет. З 1950 по 1967 рр. працювала в Ніжинському державному педагогічному інституті. Кандидат філологічних наук (з 1951) – 331, 333, 334
- Гончар Олесь* (*Олександр Терентійович*) (1918–1995) – український письменник, громадський діяч, академік АН УРСР (з 1978) – 331
- Гончаров І.А.* – див. *Гончаров Іван Олександрович*
- Гончаров Іван Олександрович* (1812–1891) – російський письменник, майстер реалістичної прози, член-кореспондент Петербурзької АН (з 1860) – 3

- Гораций – див. *Гораций*
- Гораций* (Гораций) (65 до н.е.– 8 до н.е.) – римський поет – 186, 198, 294
- Горленко Андрей – див. *Горленко Андрій*
- Горленко Андрій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 113, 117, 119, 122, 125, 134, 143, 148, 156, 173, 175, 190, 193
- Горонович Андрей – див. *Горонович Андрій Миколайович*
- Горонович Андрій Миколайович* (1818–1889) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, художник – 252
- Горонович Павел – див. *Горонович Павло Миколайович*
- Горонович Павло Миколайович* (1812–?) – закінчив Гімназію вищих наук кн. Безбородька в Ніжині в 1829 р. З 1830 р. – на військовій службі, у відставці – з 1842 р. У 1844 р. обраний засідателем Борзенського земського суду. Штабс-капітан (1841) – 97, 102, 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 158, 174, 175, 185, 187, 188, 191, 194, 201, 204, 210, 216, 219–221, 223, 224, 226, 231, 232, 234–236, 238, 239, 242, 243, 245–247, 250, 255
- Горонович Петр – див. *Горонович Петро*
- Горонович (Оронович) Петро* (1810–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 61, 64, 94, 97, 102, 107, 109, 113, 117, 119, 125, 126, 129, 132, 133, 140, 142, 147, 150, 157, 167, 173, 174, 185, 187, 188, 191, 194, 197, 201, 204, 206, 210, 211, 213, 216, 218, 220–222, 224, 225, 228, 231, 232, 234–236, 238–240, 242, 243, 245–247, 249–251, 255
- Горонович Яків Миколайович* (1815–?) – з дворян Чернігівської губернії. Вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині; у 1834 р. закінчив Ніжинський фізико-математичний ліцей кн. Безбородька в Ніжині. З 1835 р. – на службі стародубським повітовим землеміром; титулярний радник (1844) – 252
- Горонович Яков – див. *Горонович Яків Миколайович*
- Горчаков Олексій Іванович* (1769–1817) – князь, генерал від інфантерії (1814), військовий міністр у 1812–1816 рр. – 24
- Горький Максим* (1868–1936) – російський письменник, літературний критик і публіцист – 333
- Гребенкин Евгений – див. *Гребінка Євген Павлович*
- Гребінка* (Гребенкин) *Євген Павлович* (1812–1848) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, талановитий російсько-український белетрист – 215, 227
- Григоров Микола Петрович* (1809–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, курс якої закінчив у 1828 р. – 42, 43, 74, 77, 80–84, 86–89, 91, 93, 95, 96, 98, 102, 104, 107, 109, 114, 115, 118, 120, 123–125, 127, 129, 130, 133, 136, 139, 141, 142, 148, 150, 153, 154, 158, 162, 163, 167, 168, 171, 173, 174, 177, 182, 189, 191, 195, 198, 202, 204, 207, 209, 211–213, 217, 219, 220, 222–224, 226, 229, 230, 232–236, 238, 240–246, 248–251, 253–256
- Григоров Николай – див. *Григоров Микола Петрович*
- Григоров Петр Афанасьевич – див. *Григоров Петро Опанасович*
- Григоров Петро Опанасович* (1756–?) – з дворян. На військовій службі з 1766 р. Учасник російсько-турецької війни 1772 – 1782 рр.; секунд-майор у відставці (1786). Служив на різних посадах у Вятській, Полтавській і Чернігівській губерніях. З 1813 р. – попечитель Чернігівського ремісничого училища. Колезький радник (1808), батько *Григорова М.П.* – 74
- Грин Федор – див. *Гринь Федір*
- Гринь* (Грин) *Федір* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 112, 116, 120, 147, 166
- Гринь Федор – див. *Гринь Федір*
- Гриценко Иван – див. *Гриценко Іван*
- Гриценко Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 220, 221, 242, 243
- Гришнаковский Александр – див. *Гришнаковський Олександр*
- Гришнаковський* (Гришнаковский) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук

- кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166
- Гужавский Я.А. – див. *Гужавський Я.А.*
- Гужавський* (Гужавский) *Я.А.* – член Ніжинського драматичного гуртка – 282
- Гулак Костянтин Дмитрович* (1902–?) – закінчив Київський інститут соціального виховання у 1933 р., Ніжинський педагогічний інститут – у 1938 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1938 по 1941 та з 1949 по 1963 рр. – 334
- Гуревич Р.Л. – див. *Гуревич Роман Львович*
- Гуревич Роман Львович* (нар. 1925) – закінчив Ленінградський інститут іноземних мов у 1949 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1949 по 1994 рр. Кандидат філологічних наук (з 1970) – 335
- Гуцало – див. *Гуцало Євген Пимонівич*
- Гуцало Євген Пимонівич* (1937–1995) – український письменник. З 1955 по 1959 рр. навчався в Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М.В. Гоголя – 339
- Гютен* (Гютець) *Степан* – з греків, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 71, 101, 112, 116, 119, 125, 134, 143, 147, 168, 173, 175, 206, 210, 214, 228, 249, 251
- Гютець Степан – див. *Гютен Степан*
- Давид* – цар Ізраїльсько-Іудейської держави наприкінці XI ст. – бл. 950 р. до н. е. після загибелі Саула – 151
- Даніїл* – у Біблії праведник і пророк-мудрець – 158
- Данилевский Александр – див. *Данилевський Олександр Семенович*
- Данилевський* (Данилевский) *Олександр Семенович* (1809–1888) – один з найближчих друзів М.В. Гоголя, товариш по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Служив на Кавказі, згодом – у Міністерстві внутрішніх справ. У 1836 – 1838 рр. разом з Гоголем подорожував Європою. З 1843 р. – інспектор пансіону однієї з київських гімназій, з 1856 р. – директор училищ Полтавської губернії – 38, 70, 71, 103, 104, 108, 109, 114, 115, 118, 121, 123, 124, 127, 128, 130, 131, 133, 135, 136, 139, 141, 144, 149, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 168, 171, 176, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 198, 202, 205, 207, 209, 211–213, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 229, 230, 241–243, 245, 246, 249, 251, 253–256
- Данилов* – жертвувач Гоголівського музею в Ніжині – 311
- Данилов В.В. – див. *Данилов Володимир Валер'янович*
- Данилов Володимир Валер'янович* (1881–1970) – випускник Ніжинського історико-філологічного інституту (1905). Російський і український літературознавець, фольклорист, етнограф. У 1948 – 1956 рр. – науковий працівник архіву Пушкінського дому АН СРСР у Ленінграді – 338, 341, 344
- Данченко Алексей – див. Данченко Олексій
- Данченко Николай – див. *Немирович-Данченко Микола Федорович*
- Данченко Олексій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 206
- Данченко-Немирович Николай – див. *Немирович-Данченко Микола Федорович*
- Данченко-Немирович Федор Федорович – див. *Немирович-Данченко Федір Федорович*
- Дараган Кузьма* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 166
- Дараган Максим* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 166, 227
- Дасюк Михайло Іванович* (1915–?) – закінчив Ніжинський педагогічний інститут, працював у Чернігівському державному педагогічному інституті – 337
- Дейкун И.Л. – див. *Дейкун Іван Леонтіювич*
- Дейкун Іван Леонтіювич* (1846–1903) – з селян, закінчив Ніжинський ліцей кн. Безбородька. Служив на різних судових посадах у Мінській, Подольській, Полтавській, Чернігівській губерніях. З 1887 р. – у відставці. З 1899 р. – ніжинський міський голова. Колезький радник (1887) – 270, 297, 298
- Дембровский Василий – див. *Домбровський Василь*

- Деньєр Петр – див. *Деньєр Петро*
- Деньєр (Деньєр) Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 227
- Державін Микола Севастянович* (1877–1953) – радянський історик, філолог, академік АН СРСР (з 1931), лауреат Державної премії СРСР. Випускник Ніжинського історико-філологічного інституту – 337
- Деркач Борис Андрійович* (нар. 1929) – український літературознавець і критик. З 1955 р. працював в Інституті літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР. Доктор філологічних наук (з 1975) – 340
- Дзюбанова Н.М.* – див. *Гомон-Дзюбанова Нінель Михайлівна*
- Дионисий Ареопagit* – див. *Діонісій Ареопagit*
- Діонісій Ареопagit* (I ст.) – автор релігійно-філософських творів – 199
- Дмитерко Любомир Дмитрович* (1911–1985) – український письменник – 331
- Дмитренко* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 166
- Дмитренко Андрей* – див. *Дмитренко Андрій*
- Дмитренко Андрій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 81, 85, 86, 91, 95, 96, 101, 113, 117, 119, 122, 125, 134, 143, 148, 156, 173, 175, 190, 193, 201, 203, 206, 210, 215
- Дмитренко Даниил* – див. *Дмитренко Данило*
- Дмитренко Данило* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 85, 86, 91, 95, 100, 112, 116, 119, 122, 145, 206, 210, 214
- Добровольский* – див. *Добровольський Петро Михайлович*
- Добровольський Петро Михайлович* (1871–1910) – історик і краєзнавець. З 1895 по 1902 рр. служив у Чернігівській духовній консисторії, у 1902 – 1910 рр. – управитель справ Чернігівської губернської вченої архівної комісії – 278, 279, 305
- Домбровский Василий* – див. *Домбровський Василь Федорович*
- Домбровський (Дембровский) Василь Федорович* (1810–1846) – закінчив курс Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині в 1831 р. кандидатом із золотою медаллю. Історик, професор Київського університету Св. Володимира – 215, 227
- Достоевський Федір Михайлович* (1821–1881) – російський письменник, член-кореспондент Петербурзької АН (з 1877) – 3
- Драло Петро Гнатович* – викладач Ніжинського державного педагогічного інституту – 332
- Думитрашка Иван Федорович* – див. *Думитрашко Иван Федорович*
- Думитрашка Николай* – див. *Думитрашко Микола Іванович*
- Думитрашко Николай* – див. *Думитрашко Микола Іванович*
- Думитрашко (Думитрашка) Иван Федорович* – колезький асесор, батько *Думитрашка М.І.* – 75
- Думитрашко (Думитрашка, Думитрашко) Микола Іванович* (1809–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 77, 80–83, 85, 86, 88, 89, 91, 94, 96, 98, 102, 104, 107, 109, 114, 115, 118, 119, 123–125, 127, 130, 133, 136, 139, 141, 142, 147, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 167, 168, 171, 173, 177, 182, 189, 192, 195, 201, 204, 207, 216
- Дьяконенко В.Н.* – див. *Дяконенко В.Н.*
- Дяконенко В.Н.* – учениця Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич – 315
- Ездра* – див. *Єзра*
- Екатерина* – див. *Катерина II*
- Елисей* – див. *Єлисей*
- Ельманович* – жертвувальниця Гоголівського музею в Ніжині – 311
- Енька Иван* – див. *Єнько Иван*
- Енька Степан* – див. *Єнько Степан*
- Енько Иван* – див. *Єнько Иван*
- Енько Степан* – див. *Єнько Степан*
- Егоров Петро Александрович* – випускник чоловічої гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті – 338, 341

- Єздра* (Ездра) – єврейський історичний діяч V ст. до н. е., його ім'ям названі три книги Святого Письма – 159
- Єлисей* (Елисей) (851–790 до н. е.) – ізраїльський пророк, ученик та наступник пророка Іллі – 151
- Енько* (Енька, Енько) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 166, 227
- Енько* (Енька, Енько) *Степан* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 166
- Жадкевич* – жертвувач Гоголівського музею в Ніжині – 311
- Жаркевич Н.М.* – див. *Жаркевич Наталя Михайлівна*
- Жаркевич Наталя Михайлівна* – дослідниця творчості та життя Гоголя, викладач Ніжинського державного університету імені М. Гоголя. Кандидат філологічних наук – 5
- Жила Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 157, 167, 191, 194
- Жила Николай* – див. *Жила Микола*
- Жук В.* – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 329, 330
- Журба Кузьма Тимофійович* (1922–1982) – член Спілки письменників України, поет, журналіст. Працював на Чернігівському обласному радіо, у газеті «Деснянська правда» – 327
- Забелін Іван Егорович* – див. *Забелін Іван Егорович*
- Забелін* (Забелін) *Іван Егорович* (1820–1908) – російський історик і археолог, почесний член Петербурзької АН (з 1907) – 259–262
- Забела Василь* – див. *Забіла Василь*
- Забела Віктор* – див. *Забіла Віктор Миколайович*
- Забела Владимир* – див. *Забіла Володимир*
- Забела Нестор* – див. *Забіла Нестор*
- Забела Николай* – див. *Забіла Микола*
- Забела Павел* – див. *Забіла Павло*
- Забела Яков* – див. *Забіла Яків*
- Забелла Віктор* – див. *Забіла Віктор Миколайович*
- Забіла* (Забела) *Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 113, 117, 120, 146, 157, 167, 191, 194, 215, 227
- Забіла* (Забела, Забелла) *Віктор Миколайович* (1808–1869) – відомий український поет-романтик. Вступив до Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині одразу до 4 класу. З 1825 р. – на військовій службі, з 1834 р. – поручик у відставці – 72, 91, 93, 98, 103, 104, 108, 110, 116, 121, 124, 127, 128, 130, 131, 135, 136, 139, 141, 144, 149, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 168, 172, 177, 182, 185, 187, 189, 192
- Забіла* (Забела) *Володимир* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 176
- Забіла* (Забела) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 167
- Забіла* (Забела) *Нестор* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 90
- Забіла* (Забела) *Павло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 91, 101, 112, 116, 120, 146, 167
- Забіла* (Забела) *Яків* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 145, 166, 206, 210, 214, 227
- Заболотний Володимир Гнатович* (1898–1962) – український архітектор, лауреат Державної премії СРСР (1941) – 342
- Заболотський В.* – див. *Заболотський В.*
- Заболотский П.А.* – див. *Заболотський Петро Олександрович*
- Заболотський В.* – жертвувач музею Гоголя в Ніжині – 311
- Заболотський* (Заболотский) *Петро Олександрович* (1877–1918) – навчався в Санкт-Петербурзькому історико-філологічному інституті, закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут кн. Безбородька (1900). З 1907 р. – викладач інституту, з 1912 р. – також директор Ніжинської чоловічої гімназії – 301, 304, 308, 310, 311, 313, 322–325
- Закман Александр* – див. *Закман Олександр*
- Закман Олександр* – вихованець Гімназії

- вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 85
- Закревський Николай – див. *Закревський Микола*
- Закревський* (Закревский) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 100, 113, 117, 119, 123, 145, 157, 166, 190, 193, 201, 203, 206, 215
- Залога Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Залога Николай – див. *Залога Микола*
- Збанацький Юрій Оліферович* (1913–1994) – український радянський письменник, Герой Радянського Союзу (1944). Вчився в Ніжинському педінституті – 338, 341
- Зейлікова* – студентка Ніжинського державного педагогічного інституту – 334
- Зеленська* – студентка Ніжинського державного педагогічного інституту – 330
- Зельднер Єгор Іванович* – наглядач Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 43, 44, 86
- Зингер – див. *Зингер Федір Йосипович*
- Зингер* (Зингер) *Федір Йосипович* (1793–?) – у 1824–1830 рр. професор німецької словесності Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 16, 17, 62–65, 67
- Златовратский – див. *Златовратський Микола Миколайович*
- Златовратський Микола Миколайович* (1845–1911) – російський письменник, почесний академік Петербурзької АН (з 1909) – 265
- Змеев Александр – див. *Змеев Олександр*
- Змеев* (Змеев) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 206, 210, 214
- Иваненко Александр** – див. *Иваненко Олександр*
- Иваненко Андрей – див. *Иваненко Андрій Іванович*
- Иваненко Григорий – див. *Иваненко Григорій*
- Иваненко Семен – див. *Иваненко Семен*
- Иванов И.И. – див. *Иванов Іван Іванович*
- Игорь – див. *Ігор*
- Идзиковский – див. *Ідзиковський*
- Иезекииль – див. *Іезекиїл*
- Иеропес Христофор – див. *Іеропес Христофор Миколайович*
- Изяслав – див. *Ізяслав Ярославич*
- Илья – див. *Ілля*
- Иоанн Богослов – див. *Іоанн Богослов*
- Иоанн Дамаскин – див. *Іоанн Дамаскін*
- Иоанн Златоуст – див. *Іоанн Златоуст*
- Иоанн Креститель – див. *Іоанн Хреститель*
- Ирод – див. *Ірод*
- Исаак Сирянин – див. *Ісаак Сирянін*
- Иуда – див. *Іуда Іскаріот*
- Иваненко* (Иваненко) *Андрій Іванович* (1813–?) – з дворян Чернігівської губернії. Вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1834 р. – на військовій службі, з 1838 р. – штабс-ротмістр у відставці. 1844 р. обраний дворянством справником Козелецького земського суду – 112, 116, 119, 122, 146, 166
- Иваненко* (Иваненко) *Григорій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 77, 80, 82, 83, 85, 86, 88, 89, 91, 96, 98, 103, 104, 108, 110, 114, 116, 119, 123–125, 127, 128, 130, 131, 133, 134, 136, 141, 182
- Иваненко* (Иваненко) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 77, 80, 83–87, 91, 95, 97, 102, 107, 109, 113, 117, 119, 123, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 157, 173, 175, 188, 191, 194, 202, 204, 207, 216
- Иваненко* (Иваненко) *Семен* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 86, 89, 91, 97, 102, 107, 109, 113, 117, 119, 123, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 157, 173
- Иванов Вадим Петрович* – викладач Ніжинського державного педагогічного інституту – 332
- Иванов* (Иванов) *Іван Іванович* (1862–1929) – закінчив історико-філологічний факультет Московського університету (1886). Залишився викладачем нав-

- чальних закладів Москви. Доктор російської історії (з 1901). З 1905 р. – професор Новоросійського університету, з 1907 – директор Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, з 1913 р. – професор Московського університету (до 1917) – 306–308, 312, 315, 321
- Іванов П.М.* – викладач Ніжинського державного педагогічного інституту – 336
- Ігнатенко Михайло Іванович* (нар. 1919) – український поет, член Спілки письменників України, працював на видавничій роботі. Після Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. викладав українську літературу в учительському інституті та технікумах Чернігова (до 1958) – 327
- Ігор* (Игорь) (?–945) – великий князь київський з 912 р. – 155, 156
- Ідзиковський* (Идзиковский) – жертвувач музею Гоголя в Ніжині – 311
- Іезекіль* (Иезекииль) – давньоєврейський пророк VII – VI ст. до н. е. Автор книги Ветхого Завіту, що носить його ім'я – 158
- Іеропес* (Иеропес) *Христофор Миколайович* – молодший професор грецької мови Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині у 1822 – 1830 рр., Фізико-математичного ліцею кн. Безбородька – у 1831–1833 рр. – 63, 64
- Ізяслав Ярославич* (Изяслав) (1024–1078) – великий князь київський (1054–1068, 1069–1073, 1077–1078) – 164
- Іоанн Богослов* (Иоанн Богослов) – апостол, автор одного з канонічних Євангелій, Апокаліпсиса та трьох послань – 78, 200
- Іконник Віктор Михайлович* (1929–2000) – композитор, народний артист УРСР, лауреат Державної премії ім. Т.Г. Шевченка. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1957 по 1961 рр. – 339
- Ілля* (Илья) – один з міфічних пророків Ветхого Завіту – 151
- Іоанн Дамаскін* (Иоанн Дамаскин) (бл. 675–до 753) – візантійський богослов, філософ і поет, систематизатор грецької патристики, головний ідейний супротинник іконоборства – 171
- Іоанн Златоуст* (Иоанн Златоустый) (між 344/345–407) – візантійський церковний діяч, єпископ Константинополя (з 398), представник грецького церковного красномовства – 138, 152, 161, 170, 179, 184
- Іоанн Хреститель* (Иоанн Предтеча) (Иоанн Креститель) – провісник приходу месії, попередник Ісуса Христа – 160
- Ірод I Великий* (Ирод) (бл. 73–4 до н. е.) – цар Іудеї з 40 р. до н. е. – 160
- Ісаак Сирянін* (Исаак Сирянин) – отець церкви VII ст., залишив сім томів казань – 199
- Іуда Іскаріот* (Иуда) – у Новому Завіті один з апостолів, який зрадив свого вчителя за 30 срібняків – 139, 184
- Казьмін Петро Михайлович* (1892–1964) – фольклорист, народний артист СРСР (з 1961), художній керівник хору ім. П'ятницького у 1927 – 1964 рр., випускник Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька (1915) – 338
- Калишкевич* Алексей – див. *Колишкевич Олексій Іванович*
- Калчський* – див. *Калчський*
- Калчський* – наглядач училищ від Харківського університету – 31
- Кальшкевич* Алексей – див. *Колишкевич Олексій Іванович*
- Камська Віра* – секретар парторганізації Ніжинського колгоспу ім. Фрунзе – 331
- Каневський* Николай – див. *Каневський Микола*
- Каневський* (Каневский, Коневский) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166, 252
- Кант Еммануїл* (1724–1804) – німецький філософ, родоначальник німецької класичної філософії. Професор Кенігсберзького університету – 45, 50, 51
- Капніст* В.В. – див. *Капніст В.В.*
- Капніст* (Капнист) *В.В.* – предводитель дворянства Київського намісництва – 12
- Каразін* В. – див. *Каразін Василь Назарович*

- Каразін Василь Назарович* (1773–1842) – російський та український громадський діяч, просвітител, вчений, засновник Харківського університету – 346
- Карл II* (1630–1685) – англійський король з 1660 р., з династії Стюартів – 165
- Карл IV* (1316–1378) – німецький король і імператор Священної римської імперії з 1347 р., чеський король (Карл I) з 1346 р., з династії Люксембургів – 345
- Карл Великий* (742–814) – франкський король з 768 р., з 800 р. – імператор, з династії Каролінгів – 107
- Карлецький Александр* – див. *Карлицький Олександр Михайлович*
- Карлицький Александр* – див. *Карлицький Олександр Михайлович*
- Карлицький Иван* – див. *Карлицький Иван*
- Карлицький Михаил Степанович* – див. *Карлицький Михайло Степанович*
- Карлицький Николай* – див. *Карлицький Микола*
- Карлицький* (Карлицький) *Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 92
- Карлицький* (Карлицький) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 81
- Карлицький* (Карлицький) *Михайло Степанович* – майор, батько *Карлицького О.М.* – 76
- Карлицький* (Карлецький, Карлицький) *Олександр Михайлович* (1811–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 76, 77, 80, 83–87, 91, 95
- Кармазін Н.Д.* – див. *Кармазін М.Д.*
- Кармазін М.Д.* – вчитель-інспектор Ніжинського 4-класного міського училища – 298, 299
- Кармінський Мойсей Семенович* (1890–?) – закінчив Київський університет у 1912 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1923 по 1941 та з 1944 по 1967 рр. – 336
- Карпеко Олександр Олександрович* (1891–1969) – закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут кн. Безбородька в 1914 р. Працював у Ніжинському інституті народної освіти з 1921 по 1924 рр. Згодом – перший заступник народного комісара освіти УСРР М. Скрипника – 332, 338, 341
- Карський Е.* – див. *Карський Юхим Федорович*
- Карський* (Карський) *Юхим Федорович* (1860–1931) – філолог-славіст, академік Петербурзької АН (з 1916). Випускник Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька (1885) – 309, 338
- Карчевська* – вчитель м. Прилуки – 328
- Катапулли Филипп* – див. *Котопулі Філіпп*
- Кательников Иван* – див. *Котельников Иван*
- Катерина II* (Екатерина) (1729–1796) – російська імператриця з 1762 р. – 237
- Катеринич Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 227
- Качемазов Павел* – див. *Кочемазов Павло*
- Кашпровский Евменій Иванович* – див. *Кашпровський Євменій Іванович*
- Кашпровський* (Кашпровський) *Євменій Іванович* – дворянин м. Ніжина – 325
- Квитка* – див. *Квітка-Оснoв'яненко Григорій Федорович*
- Квитка Константин* – див. *Квітка Костянтин*
- Квітка* (Квитка) *Костянтин* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215, 227
- Квітка-Оснoв'яненко* (Квитка) *Григорій Федорович* (1778–1843) – український письменник, представник натуральної школи – 344
- Кимон* (бл. 504–449 до н. е.) – афінський полководець – 197
- Кириленко Людмила* – стахановець артілі ім. 8 Березня м. Ніжин – 331
- Кирилл III* – див. *Кирило III*
- Кирило III* (?–1281) – митрополит Київський і всієї Русі, обраний кн. Данилом Романовичем. Посвячений у Константинополі близько 1249 р. Один з найбільш активних російських ієрархів – 200
- Кирилук Зінаїда Василівна* (нар. 1928) – закінчила Київський державний університет імені Т.Г. Шевченка у 1949 р. Працювала в Ніжинському державному

- педагогічному інституті з 1989 по 1999 рр. Доктор філологічних наук (з 1989), професор (з 1991) – 5
- Кириченко Ілля Микитович* (1889–1955) – український мовознавець, член-кореспондент АН УРСР (з 1951). Закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут кн. Безбородька (1914), з 1931 р. працював в Інституті мовознавства АН УРСР – 338
- Кирпичников Олександр Іванович* (1845–1903) – російський літературознавець. Закінчив Московський університет (1865). Професор Харківського (1873 – 1884), Новоросійського (1885 – 1898), Московського (з 1898) університетів. Під його редакцією видано зібрання творів Гоголя (т. 1 – 3, 1902) – 265, 301
- Кікалов Петро Тимофійович* (1916–?) – закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут і працював у ньому з 1946 по 1977 рр. – 334
- Кобелецкий Иван – див. *Кобеляцький Іван Миколайович*
- Кобеляцкий Николай Степанович – див. *Кобеляцький Микола Степанович*
- Кобеляцкий Иван – див. *Кобеляцький Іван Миколайович*
- Кобеляцький* (Кобелецкий, Кобеляцкий, Кобилецкий, Кобылецкий) *Іван Миколайович* (1807–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 74, 79, 81, 82, 93, 95, 99, 105, 110, 114, 121, 123, 128, 131, 135, 138, 141, 144, 149, 152, 154, 155, 161, 163, 164, 170, 172, 176, 179, 184, 185, 187, 189, 197, 199, 202, 205–208
- Кобеляцький* (Кобеляцкий) *Микола Степанович* (1774–?) – поручик, згодом – колезький секретар, батько *Кобеляцького І.М.* – 74
- Кобилецкий Иван – див. *Кобеляцький Іван Миколайович*
- Кобылецкий Иван – див. *Кобеляцький Іван Миколайович*
- Ковальова* – член гуртка художнього читання Ніжинського міського будинку культури – 329
- Кодинец – див. *Кодинець*
- Кодинец Александр – див. *Кодинець Олександр*
- Кодинец Василий – див. *Кодинець Василь*
- Кодинец Иван – див. *Кодинець Іван*
- Кодинец Пармен – див. *Кодинець Пармен*
- Кодинець* (Кодинец) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 43
- Кодинець* (Кодинец) *Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 77, 80, 83, 84, 86, 88, 91, 96, 101
- Кодинець* (Кодинец) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 79, 80, 82, 90, 93, 94, 98, 103
- Кодинець* (Кодинец) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 201, 203, 216, 227
- Кодинець* (Кодинец) *Пармен* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 201, 204, 216, 227
- Колесник* – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 333
- Колешкевич Алексей – див. *Колишкевич Олексій Іванович*
- Колишкевич Алексей – див. *Колишкевич Олексій Іванович*
- Колишкевич* (Калишкевич, Кальшкевич, Кольшкевич) *Олексій Іванович* (1809–?) – випускник Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині 1829 р. Працював в Орловській казенній палаті – 63, 64, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 158, 174, 175, 185, 187, 188, 191, 194, 197, 202, 204, 216, 219–221, 223, 224, 226, 231, 232, 234–236, 238, 239, 242, 243, 245, 246, 250, 255
- Колодеев Платон – див. *Колодєєв Платон Іванович*
- Колодєєв* (Колодеев) *Платон Іванович* (1813–?) – з дворян Чернігівської губернії, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Закінчив Санкт-Петербурзьку медико-хірургічну академію з званням лікаря (1835). Працював у військових госпіталях до 1844 р. З 1847 р. – Сосницький повітовий лікар, з 1849 р. – лікар м. Сосниця Чернігівської губернії. Титулярний радник – 191, 194, 215, 227
- Коломісць* – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 333, 334

- Конвесаров Алексей – див. *Конвесаров Олексій*
- Конвесаров Олексій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147
- Коневский Николай – див. *Каневський Микола*
- Кониский – див. *Кониський*
- Кониский Андрей – див. *Кониський Андрій*
- Кониский Александр – див. *Кониський Олександр*
- Кониский Алексей – див. *Кониський Олексій*
- Кониський* (Кониский) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 167
- Кониський* (Кониский) *Андрій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147
- Кониський* (Кониский) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 116
- Кониський* (Кониский) *Олексій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 120
- Корнелий Непот – див. *Корнелій Непот Корнелій Непот* (Корнелій Непот) (бл. 100 до н. е. – після 32 до н. е.) – давньоримський історик і поет – 197
- Костальський* – композитор – 339
- Косяровська Марія Іванівна – див. *Гоголь-Яновська Марія Іванівна*
- Котельников Василий – див. *Котельников Василь*
- Котельников Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 117
- Котельников Иван – див. *Котельников Иван Котельников* (Кательников) *Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 120, 147, 167, 227
- Котляревский 1-й – див. *Котляревський Олександр*
- Котляревский 2-й – див. *Котляревський Єгор*
- Котляревский 3-й – див. *Котляревський Микола*
- Котляревский Александр – див. *Котляревський Олександр*
- Котляревский Егор – див. *Котляревський Єгор*
- Котляревский Михаил – див. *Котляревський Михайло Тимофійович*
- Котляревский Николай – див. *Котляревський Микола*
- Котляревський* (Котляревский) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 167
- Котляревський* (Котляревский, Котляревский 2-й) *Єгор* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 43, 128, 130, 131, 134, 136, 140, 141, 143, 148, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 174, 175, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 199, 202, 205, 209, 212, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 229–235, 237, 238, 240–246, 248, 250, 253–255
- Котляревський* (Котляревский, Котляревский 3-й) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 43, 63, 64, 128, 130, 131, 134, 136, 140, 141, 143, 149, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 174, 175, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 199, 202, 205, 209, 210, 212, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 229–235, 237, 239–246, 248, 250, 253, 254, 256
- Котляревський* (Котляревский) *Михайло Тимофійович* (1811–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1831 р. служив у Борзенському межовому суді, з 1835 р. – у Ніжинському повітовому суді. Губернський секретар (1845) – 146
- Котляревський* (Котляревский, Котляревский 1-й) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 43, 128, 130, 131, 134, 136, 140, 141, 143, 149, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 168, 172, 174, 175, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 199, 202, 205, 209, 212, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 229–235, 237, 238, 240–246, 248, 250, 253–255
- Котляров Сергей – див. *Котляров Сергій Олександрович*
- Котляров Сергій Олександрович* (1813–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн.

- Безбородька в Ніжині, але курсу не закінчив. З 1831 р. на військовій службі, з 1844 р. – капітан у відставці, з 1845 р. – знову на службі штабс-капітаном, з 1848 р. – у відставці. Служив при чернігівському губернаторові. 1853 р. обраний членом-співробітником Імператорського російського географічного товариства. Колезький асесор (1852) – 252
- Коток В.* – ветеринарний фельдшер м. Ніжин – 329
- Котопули Филипп* – див. *Котопулі Філіпп Котопулі* (Катапулли, Котопули) *Філіпп* – з греків, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 71, 112, 116, 119, 145, 166, 252
- Коханович Петр Яковлевич* – див. *Коханович Петро Якович*
- Коханович Петро Якович* – батько *Кохановича С.П.* – 73
- Коханович Семен Петрович* (1805–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 73, 79, 82, 90, 92, 93, 98, 103, 104, 108, 110, 114, 121, 123, 141
- Коцюба Олександра (Леся) Йосипівна* (1921–1986) – закінчила Дніпропетровський державний університет у 1945 р. Працювала в Ніжинському державному педагогічному інституті з 1956 по 1974 рр. Кандидат філологічних наук (з 1964) – 333
- Кочемазов Павел* – див. *Кочемазов Павло Кочемазов* (Качемазов) *Павло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166, 210
- Кошева С.І.* – студентка Ніжинського державного педагогічного інституту – 334
- Кошелев Иван* – див. *Кошелев Иван Кошелев Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 89, 93, 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 140
- Крамтич Максим* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166, 252
- Красильник М.В.* – див. *Красильник Микола Васильович*
- Красильник Микола Васильович* (1910–?) – закінчив Харківський державний педагогічний інститут у 1933 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1956 по 1975 рр. Кандидат філологічних наук (з 1954) – 333, 334
- Крижанівський Степан Андрійович* (1911–?) – український поет – 339
- Кристофович Лев* – див. *Кристофович Лев*
- Криць (Криц) Федір* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166
- Криц Федор* – див. *Криць Федір Кристофович* (Кристофович, Крыстофович, Крыштофович) *Лев* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 124, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 157, 173, 175
- Кругляк М.Ш.* – див. *Кругляк Мордух Шайович*
- Кругляк Мордух Шайович* (1898–?) – закінчив Київський інститут соціального виховання у 1931 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1945 по 1972 рр. Кандидат педагогічних наук (з 1948) – 333
- Крутікова Н.С.* – див. *Крутікова Ніна Євгенівна*
- Крутікова Ніна Євгенівна* (1913–2008) – член-кореспондент АН УРСР, у 1955–1959 рр. – заступник директора Інституту літератури АН УРСР. Доктор філологічних наук – 5, 338, 340
- Крыстофович Лев* – див. *Кристофович Лев*
- Крыштофович Лев* – див. *Кристофович Лев*
- Ксенес Егор* – див. *Ксенис Егор*
- Ксенис Егор* – див. *Ксенис Егор Ксенис* (Ксенес) *Егор* – з греків, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 71, 101, 112, 116, 119, 145, 166, 252
- Кукольник В.Г.* – див. *Кукольник Василь Григорович*
- Кукольник Василь Григорович* (1765–1821) – вчений-енциклопедист, перший директор Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, батько *Кукольника Н.В.* – 16

- Кукольник Нестор – див. *Кукольник Нестор Васильович*
- Кукольник Нестор Васильович* (1809–1868) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, товариш Гоголя. У 1830–40-х рр. досить популярний письменник – 4, 42, 43, 62–65, 67, 70–72, 149, 173, 175, 185, 187, 188, 191, 194, 197, 201, 204, 207, 211, 213, 216, 219–221, 223–225, 231, 232, 234–236, 238–240, 242, 243, 245–247, 249–251, 255
- Кулжинский – див. *Кулжинський Іван Григорович*
- Кулжинський (Кулжинский) Іван Григорович* (1803–1884) – вчитель латинської мови Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Багато писав у віршах та прозі. Був директором Закавказьких училищ. Надвірний радник (1847) – 16, 29, 34, 35
- Кулик – заступник директора Ніжинського державного педагогічного інституту – 330
- Кульженко С.В.* – власник Київської друкарні – 301
- Курдюмов Василий – див. *Курдюмов Василь*
- Курдюмов Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 167, 227
- Курдюмов Иван – див. *Курдюмов Іван*
- Курдюмов Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 167
- Кушакевич Павло Федорович* (1837-1919) – гласний Ніжинського повітового земства – 298
- Кушелев-Безбородко Александр Григорьевич – див. *Кушелев-Безбородько Олександр Григорович*
- Кушелев-Безбородько Олександр Григорович* (1800–1855) – князь, таємний радник, державний контролер, почесний попечитель Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 16, 18 27, 37, 71
- Лаврентий – див. *Лаврентій*
- Лаврентій (Лаврентий) (Лука Миколайович Бакиевський)* (1776–1838) – архієпископ Чернігівський та Ніжинський у 1820 – 1831 рр. Закінчив Переяславську семінарію (1799), у 1800 р. прийняв постриг – 35
- Лавровский Н.А. – див. *Лавровський Микола Олексійович*
- Лавровський (Лавровский) Микола Олексійович* (1825–1899) – закінчив Санкт-Петербурзький педагогічний інститут (1851), доктор російської філософії (з 1855), директор Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька в 1875 – 1882 рр. З 1882 р. – у відставці, з 1883 р. – ректор Варшавського Імператорського університету – 4, 272, 273
- Ланг Леопольд – див. *Ланге Леопольд Іванович*
- Ланге (Ланг) Леопольд Іванович* (1807–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, після закінчення якої перебував на військовій службі. Підполковник – 145, 166, 206, 214, 250, 251
- Ландражин – див. *Ландражин Іван Якович*
- Ландражин Іван Якович* (1794–?) – закінчив Паризьке філотехнічне училище, екзамени здавав у Віленському університеті. Професор французької словесності Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині в 1822 – 1830 рр. – 16, 17, 62–64, 256
- Лермонтов Михайло Юрійович* (1814–1841) – російський поет – 344
- Лизогуб Тетяна Семенівна – див. *Гоголь-Яновська Тетяна Семенівна*
- Лилев М.И. – див. *Лілев Михайло Іванович*
- Лисаневич Александр – див. *Лисаневич Олександр Іванович*
- Лисаневич Иван Михайлович – див. *Лисаневич Іван Михайлович*
- Лисаневич Іван Михайлович* – майор, батько *Лисаневича О.І.* – 73
- Лисаневич Олександр Іванович* (1806–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 73, 81, 82, 86, 90–92, 94, 96, 98, 103, 105, 108, 110, 114, 121, 123

Лілеєв (Лилеев) Михайло Іванович (1850–1911) – син священика, закінчив Київську духовну академію зі ступенем кандидата богослів'я. Викладав у Чернігівській духовній семінарії, Чернігівській жіночій гімназії, з 1878 р. – у Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька, з 1894 р. – також директор Ніжинського Олександрівського грецького училища. Магістр російської історії (з 1896), статський радник (1906). 1904 р. обраний ніжинським міським головою – 298, 303

Лобачевський А.В. – див. *Лобачевський Олександр Володимирович*

Лобачевський Олександр Володимирович (1870–?) – законоучитель Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька з 1896 р. Закінчив Одеську духовну семінарію (1891), Київську духовну академію (1895) зі ступенем кандидата богослів'я – 284, 293, 302

Ломоносов – див. *Ломоносов Михайло Васильович*

Ломоносов Михайло Васильович (1711–1765) – перший російський вчений світового значення, поет, який заклали основи сучасної російської літературної мови, художник, історик – 192, 194

Лопушевський Антон – див. *Лопушевський Антон*

Лопушевський (Лопушевский) Антон – вчитель арифметики Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 115

Лукашевич Аполлон – див. *Лукашевич Аполлон Якимович*

Лукашевич Аполлон Якимович (1810–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 76, 85, 86, 91, 101, 113, 117, 122, 145, 156, 190, 193, 215

Лукашевич Іоаким Петрович – див. *Лукашевич Яким Петрович*

Лукашевич Платон Якимович (1809 – 1887) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Закінчив Рішельєвський ліцей в Одесі. Збирач малоросійських дум і пісень – 70, 76, 77, 80–83, 85, 87–89, 91, 93, 95–98, 103, 104, 108, 109, 114, 115, 118, 119, 121,

123, 124, 127, 128, 130, 131, 133, 134, 136, 139, 141, 143, 148, 151, 154, 158, 162, 163, 166, 168, 171, 173, 175, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 199, 202, 205, 209, 210, 212, 217, 219, 229, 231, 242, 243

Лукашевич Яким Петрович – майор, батько *Лукашевича А.Я.*, *Лукашевича П.Я.* – 76

Любич Василь – див. *Любич-Романович Василь Гнатович*

Любич-Романович Василь – див. *Любич-Романович Василь Гнатович*

Любич-Романович (Любич, Романович, Романович-Любич) *Василь Гнатович* (1805–1888) – товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Історик, перекладач творів Міцкевича, Байрона – 70, 71, 75, 79, 80, 82, 92–94, 99, 105, 110, 114, 121, 123, 128, 131, 135, 138, 142, 144, 149, 152, 154, 155, 161, 163, 164, 170, 172, 176, 179, 184, 186, 188, 189, 198, 199, 202, 205, 207, 208, 212–214, 217

Любич-Романович (Романович-Любич) *Гнат Антонович* – ротмістр, батько *Любича-Романовича В.Г.* – 75

Людвиг XIV (1638–1715) – французький король з 1643 р., з династії Бурбонів – 164, 226

Ляшко – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101

Магденко Василь – див. *Магденко Василь*

Магденко Василь – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 206, 214, 227

Макарий Великий (Египетский) – див. *Макарий Великий*

Макарий Великий (бл. 300 – 390) – з Фів, учень Св. Антонія. 60 років прожив аскетом у пустелі – 199

Макаров Андрей – див. *Макаров Андрій Гаврилович*

Макаров Андрій Гаврилович (1809–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 76, 77, 80, 82, 84, 85, 87–89, 91, 96–98, 103, 104, 108, 109, 114, 115, 118, 121, 123, 124, 126, 129, 132, 134, 140, 175

- Макаров Гавриил Яковлевич – див. *Макаров Гаврило Якович*
- Макаров Гаврило Якович* – надвірний радник, батько *Макарова А.Г.* – 76
- Максимович Іван* – предводитель дворянства Золотоніського повіту Київського намісництва – 12
- Максимович Михайло Олександрович* (1804–1873) – друг Гоголя. Ботанік, видатний етнограф і історик, перший ректор Київського університету Св. Володимира – 346
- Мандес М.И. – див. *Мандес Михайло Ілліч*
- Мандес Михайло Ілліч* (1865–?) – закінчив Новоросійський університет (1891). З 1894 р. – приват-доцент Новоросійського університету, у 1901 – 1906 рр. – професор грецької словесності Ніжинського історико-філологічного інституту, професор Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич. Магістр грецької словесності (з 1898) – 283, 296, 303
- Манжос-Белый Л.А. – див. *Манжос-Білий Л.А.*
- Манжос-Білий Л.А.* – вчитель-інспектор Ніжинського 4-класного міського училища – 297, 298, 303
- Манн Ю. – див. *Манн Юрій Володимирович*
- Манн Юрій Володимирович* (нар. 1929) – сучасний російський дослідник життя М.В. Гоголя, історик літератури – 5
- Марков Владимир – див. *Марков Володимир Михайлович*
- Марков Володимир Михайлович* (1811–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 58, 60, 63, 64, 73, 77, 80, 81, 84, 87–89, 91, 94, 96, 98, 102, 104, 107, 109, 114, 115, 118, 120, 123, 124, 127, 128, 130, 133, 135, 136, 139, 141, 144, 149, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 168, 171, 176, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 198, 202, 205, 207, 209, 211–213, 217, 219, 220, 222–224, 226, 229, 230, 232–235, 237, 238, 240–246, 248–251, 253–255
- Марков И.В. – див. *Марков І.В.*
- Марков І.В.* – викладач Ніжинської чоловічої гімназії – 309
- Марков Михаил Григорьевич – див. *Марков Михайло Григорович*
- Марков Михайло Григорович* (1763–?) – з дворян Чернігівської губернії, секунд-майор, згодом – статський радник, директор училищ Чернігівської губернії, батько *Маркова В.М.* – 73
- Маркс – див. *Маркс Адольф Федорович*
- Маркс Адольф Федорович* (1838–1904) – російський видавець (Петербург, з 1869) – 260
- Мартини, де – див. *Мартіні, де*
- Мартіні, де* – французький філософ – 45, 51, 58
- Мартинсон П.* – студент Ніжинського історико-філологічного інституту – 283
- Мартос Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 38, 71, 107, 109, 113, 117, 119, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 157, 173, 175, 188, 191, 194, 201, 203, 206, 210, 216
- Матвеев Александр – див. *Матвєєв Олександр*
- Матвеев Петр – див. *Матвєєв Петро*
- Матвей – див. *Матєій*
- Матвей, о. – див. *Матвєій, о.*
- Матвєєв* (Матвеев) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 96, 101, 113, 117, 120, 134, 143, 157, 187, 206
- Матвєєв* (Матвеев) *Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 113, 117, 120, 134, 143, 157, 174, 175, 185, 187, 191, 194, 197, 201, 203, 215
- Матвєій* – один з 12 апостолів; до того, як слідувати за Христом, був збирачем податків на Генисаретському озері – 100, 218
- Матєій* (Константиновский), о. – духівник Гоголя – 288
- Матушинский Петр – див. *Матушинський Петро*
- Матушинский Федор – див. *Матушинський Федір*
- Матушинський* (Матушинский) *Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 85, 86, 91, 101, 112, 117, 119, 145, 156, 165, 206, 214

- Матушинський* (Матушинский) *Федір* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Машинський* – див. *Машинський Семен Йосипович*
- Машинський Семен Йосипович* (1914–1972) – російський літературознавець. З 1960 р. – професор Літературного інституту ім. М. Горького – 338, 340
- Медведєва* – студентка Ніжинського державного педагогічного інституту – 334
- Мешкова* – див. *Мешкова Олена Леонідівна*
- Мешкова Олена Леонідівна* (1926–1971) – викладач Чернігівського державного педагогічного інституту (з 1969). Кандидат філологічних наук (з 1965) – 337
- Микола I* (1796–1855) – російський імператор у 1825 – 1855 рр. – 329
- Микола II* (1868–1918) – російський імператор у 1894 – 1917 рр. – 266
- Миллер Всев. Ф.* – див. *Миллер Всеволод Федорович*
- Миллер Николай* – див. *Миллер Микола*
- Милорадович Григорій Петрович* – див. *Милорадович Григорій Петрович*
- Милорадович Григорій Петрович* (1765–1828) – тасмний радник (1801), таврійський губернатор (1802), батько *Милорадовича Л.Г.*, *Милорадовича С.Г.* – 74, 76
- Милорадович Лев Григорович* (1808–1879) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, попечитель Полтавської гімназії. Дійсний статський радник – 76, 78, 82, 87, 93, 99, 103, 105, 108, 110, 114, 123, 128, 131, 134, 135, 137, 141, 148, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 177, 182, 203, 205, 208, 218
- Милорадович Сергій* – див. *Милорадович Сергій Григорович*
- Милорадович Сергій Григорович* (1805–1855) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Був на військовій службі, учасник російсько-турецької війни 1828 – 1829 рр. Майор у відставці – 74, 79, 81, 82, 93, 94, 99, 106, 110, 115, 123, 128, 131, 135, 138, 142, 149, 152, 154, 155, 161, 163, 164, 170, 172, 176, 179, 184, 203, 205, 208, 217
- Миницкий* – див. *Миницький*
- Миницкий Александр* – див. *Миницький Олександр Йосипович*
- Миницкий Илиодор* – див. *Миницький Гліодор Йосипович*
- Миницкий Леонид* – див. *Миницький Гліодор*
- Миницкий Осип Андреевич* – див. *Миницький Йосип Андрійович*
- Миницький* (Миницкий) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 168
- Миницький* (Миницкий) *Гліодор Йосипович* (1807–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 73, 79, 80, 82, 92–94, 99, 106, 110, 115, 121, 123, 128, 131, 135, 138, 142, 144, 149, 152, 154, 156, 161, 163, 165, 170, 172, 176, 179, 184, 186, 188, 190, 197, 203, 208, 215, 217, 227, 250, 251
- Миницький* (Миницкий) *Йосип Андрійович* – поручик, батько *Миницького І.Й.*, *Миницького О.Й.* – 73
- Миницький* (Миницкий) *Олександр Йосипович* (1809–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 73, 77, 82, 84, 85, 87–89, 91, 92, 96, 98, 102, 104, 107, 109, 114, 115, 118, 120, 123–126, 129, 131, 133, 140, 142, 147, 150, 157, 173, 174, 190, 193, 201, 203, 206, 210, 215, 228
- Мирковский Василий* – див. *Мирковський Василь*
- Мирковский Иван* – див. *Мирковський Іван*
- Мирковский Николай* – див. *Мирковський Микола*
- Мирковський* (Мирковский) *Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 117, 120, 146, 167, 227
- Мирковський* (Мирковский) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 117, 120, 146, 167, 227
- Мирковський* (Мирковский) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 117, 120, 147,

- 167, 227, 252
- Миров-Мишковський* (Мишковский), *де Іван Григорович* – наглядч пансіону Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині в 1825 – 1826 рр. – 44, 211–213
- Миронов Пилип* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 85, 86, 91, 100, 112, 116, 119, 145, 165
- Миронов Филипп* – див. *Миронов Пилип Михайловский* *И.Н.* – див. *Михайловський І.Н.*
- Михайловський І.Н.* – наставник чоловічої гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті – 298
- Михальський Є.М.* – див. *Михальський Євген Миколайович*
- Михальський Євген Миколайович* (нар. 1929) – закінчив Львівський державний університет у 1958 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1962 по 1991 рр. Кандидат філологічних наук (з 1968) – 5
- Михацький А.Г.* – викладач Ніжинського державного педагогічного інституту – 336
- Михед Павло Володимирович* (нар. 1949) – викладач Ніжинського державного університету імені Гоголя, керував Всеукраїнською гоголівською лабораторією. Зараз – працівник Інституту літератури НАН України імені Т.Г. Шевченка. Доктор філологічних наук (з 2003) – 5
- Михно Федор* – див. *Міхно Федір*
- Мишковський* – див. *Миров-Мишковський, де Іван Григорович*
- Міллер* (Міллер) *Всеволод Федорович* (1848–1913) – російський фольклорист, мовознавець, етнограф, археолог, академік Петербурзької АН (з 1911), професор Московського університету (з 1884), директор Лазаревського інституту східних мов у 1897 – 1911 рр. – 265
- Міллер* (Міллер, Мьлер) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 77, 81, 84, 85, 88, 89, 91, 93, 94, 96, 98, 102, 104, 107, 109, 114, 115, 118, 120, 123–125, 127, 128, 130, 133, 136, 139, 141, 142, 147, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 168, 171, 173, 174, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 198, 202, 205, 207, 209, 211–213, 217, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 229, 230, 232–235, 237, 238, 240–246, 248–251, 253–256
- Мінєєв* – див. *Мінєєв Павло Григорович*
- Мінєєв Павло Григорович* (1918–після 1982) – закінчив Ростовський педагогічний інститут (1941), працював у Чернігівському державному педагогічному інституті з 1949 р. Кандидат філологічних наук (з 1965) – 337
- Мінчин Б.М.* – кандидат філологічних наук – 338, 340
- Міхно* (Міхно) *Федір* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 59, 63, 185, 187, 188, 191, 194, 197, 202, 204, 210, 216, 219–221, 223, 224, 226, 231, 232, 234–236, 238, 239, 242, 243, 246, 247, 250, 255
- Міцкевич Адам* (1798–1855) – польський поет, діяч національно-визвольного руху, засновник польського романтизму – 71, 333
- Моисєєв Кирило* – див. *Мойсєєв Кирило Абрамович*
- Мойсєєв Кирило Абрамович* (1790–1853) – випускник Харківського університету. Професор історичних наук Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині в 1820 – 1830 рр., Фізико-математичного ліцею кн. Безбородька – в 1831–1837 рр. – 16, 62–64, 156, 165, 207, 219, 221, 222, 226, 233, 237, 240, 241, 256
- Моисей* – у Біблії предводитель ізраїльських племен, який закликаний богом Яхве вивести ізраїльтян з фараонівського рабства крізь води Чорного моря, що розступилися – 151
- Мокрицький Аполлон* – див. *Мокрицький Аполлон Миколайович*
- Мокрицький Михайл* – див. *Мокрицький Михайло*
- Мокрицький* (Мокрицький) *Аполлон Миколайович* (1810–1870) – товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Художник, учень К. Брюллова, згодом – академік і викладач Московського училища живопису та ліплення – 70, 147, 157, 191, 194, 201, 204, 210, 216

Мокрицький (Мокрицкий) *Михайло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 201, 204, 216, 228

Москаленко Іван – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 339

Музыченко А.Ф. – див. *Музыченко Олександр Федорович*

Музыченко (Музыченко) *Олександр Федорович* (1878–1940) – професор, викладач Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька (до 1917) – 309

Мусоргский – див. *Мусоргський Модест Петрович*

Мусоргський (Мусоргский) *Модест Петрович* (1839–1881) – російський композитор, член «Могучої кучки», автор багатьох опер, фортеп'яних і вокальних циклів – 283

Мушинский Н. – див. *Мушинський М. Мушинський* (Мушинский) *М.* – ніжинський міський голова – 273–275

Мылер Николай – див. *Міллер Микола*

Назарова Людмила Степанівна (нар. 1925) – 1946 р. закінчила Ніжинський державний педагогічний інститут, де і працювала з 1949 по 1981 рр. – 336

Наливайко Д.С. – див. *Наливайко Дмитро Сергійович*

Наливайко Дмитро Сергійович (нар. 1929) – закінчив Сумський педагогічний інститут у 1953 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1957 по 1971 рр. Кандидат філологічних наук (з 1960) – 335

Наполеон – див. *Наполеон I*

Наполеон I (1769–1821) – французький імператор у 1804–1814 та в березні–червні 1815, з династії Бонапартів – 317

Направник Едуард Францевич (1839–1916) – російський диригент і композитор. Чех, з 1861 р. працював у Росії – 282, 283

Наумов – учень чоловічої гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька – 310

Неділько Г.Я. – див. *Неділько Георгій Якович*

Неділько Георгій Якович (1920–1993) – закінчив Київський державний універси-

тет у 1951 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1958 по 1987 рр. Кандидат філологічних наук (з 1955) – 333

Неемия – див. *Несмія*

Несмія (Неемия) – так само як і Єзра – відбудовник іудейства після вавилонського полонення – 159

Немирович-Данченко (Данченко, Данченко-Немирович) *Микола Федорович* (1811–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 81, 86, 87, 91, 93, 95, 96, 101, 112, 117, 119, 125, 142, 147, 156, 167, 173, 174, 190, 193, 214, 252

Немирович-Данченко (Данченко-Немирович) *Федір Федорович* – капітан, батько *Немировича-Данченка М.Ф.* – 75

Нестелей Моисей – див. *Нестелій Мойсей*

Нестелей Семен – див. *Нестелій Семен*

Нестелій (Нестелей) *Мойсей* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 85, 91, 101, 112, 117, 120, 146

Нестелій (Нестелей) *Семен* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 77, 80, 83–85, 88, 91, 96, 101, 113, 117, 120, 134, 143, 148, 157, 174, 175, 215

Нестеренко – жертвуватель музею Гоголя в Ніжині – 311

Нечитайло – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 334

Никольский Парфений – див. *Нікольський Парфеній Іванович*

Нікольський (Нікольский) *Парфеній Іванович* (1782–1851) – старший професор російської словесності Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, згодом – Фізико-математичного ліцею кн. Безбородька (до 1833). Шанувальник Ломоносова, Хераскова та Сумарокова, негативно ставився до нової російської літератури – 16, 27, 38, 41, 55, 62–64, 70, 90, 142, 193, 196, 244

Новицкий Николай – див. *Новицький Микола Якович*

Новицкий Яков Григорьевич – див. *Новицький Яків Григорович*

Новицький (Новицкий) *Микола Якович* (1808–?) – вихованець Гімназії вищих

- наук кн. Безбородька в Ніжині – 76, 77, 79, 81–84, 86, 88, 89, 91, 93, 94, 96, 98, 103, 104, 215, 228
- Новицький* (Новицкий) *Яків Григорович* – лейб-гвардії каптенармус, батько *Новицького М.Я.* – 76
- Новохацький* Александр – див. *Новохацький Александр*
- Новохацький* (Новохацкий) *Александр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 58–61, 63, 64, 202, 204, 207, 210, 211, 213, 216, 219–221, 223, 224, 226, 231, 232, 234–236, 238, 239, 242, 243, 245–247, 249–251, 255
- Ножин* Дмитрій – див. *Ножин Дмитро*
- Ножин Дмитро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 145, 165
- Овсеенко А.Г.** – див. *Овссенко А.Г.*
- Овссенко* (Овсеенко) *А.Г.* – вчитель Ніжинських недільних класів для дорослих – 298
- Огиевский* – див. *Огієвський*
- Огієвський* (Огиевский) – жертвуватель музею Гоголя в Ніжині – 311
- Октавий Август* – див. *Август*
- Олександр I* (Александр I) (1777–1825) – російський імператор з 1801 р. – 16
- Олександр III* (Александр III) (1845–1894) – російський імператор з 1881 р. – 266
- Олександр Македонський* (Александр Македонский) (356–323 до н. е.) – цар Македонії з 336 р. до н. е. Завоював землі до р. Інд, створивши найвеличезнішу світову монархію давнини – 106
- Олександренко* – студентка Ніжинського державного педагогічного інституту – 330
- Олійник Степан Іванович* (1908–1982) – український поет, лауреат Державної премії СРСР (1950) – 331
- Онипко О.П.* – див. *Онипко Александра Петрівна*
- Онипко Александра Петрівна* (1914–?) – закінчила Дніпропетровський державний університет у 1935 р. Працювала в Ніжинському державному педагогічному інституті з 1944 по 1952 рр. Кандидат філологічних наук (з 1951) – 334
- Орлай Александр* – див. *Орлай Александр Іванович*
- Орлай Андрей* – див. *Орлай Андрій Іванович*
- Орлай Андрій Іванович* (1818–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, син *Орлая І.С.* – 26, 101, 112, 116, 119, 145, 165, 206, 214
- Орлай Анна Іванівна* (1811–?) – дочка *Орлая І.С.* – 26
- Орлай Єлизавета Іванівна* (1815–?) – дочка *Орлая І.С.* – 26
- Орлай Іван Семенович* (1771–1829) – магістр словесних наук і філософії, доктор медицини та хірургії. З 1821 р. – директор Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, з 1826 р. – Одеського Рішельєвського ліцею. Батько *Орлая А.І.*, *Орлая А.І.*, *Орлая О.І.*, *Орлая М.І.*, *Орлая М.І.*, *Орлая О.І.* – 16, 21, 27, 48, 49, 52, 54, 72
- Орлай Катерина Іванівна* (1803–?) – дочка *Орлая І.С.* – 26
- Орлай Марія Іванівна* (1812–?) – дочка *Орлая І.С.* – 26
- Орлай Михайло Іванович* (1808–?) – вихованець Царськосільського пансіону, син *Орлая І.С.* – 26
- Орлай Олександр Іванович* (1810–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, син *Орлая І.С.* – 26, 79, 82, 92–94, 99, 106
- Орлин* – див. *Орлін*
- Орлін* (Орлин) – ученя чоловічої гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька – 310
- Оронович Петр* – див. *Горонович Петро*
- Остапенко І.С.* – див. *Остапенко Іван Семенович*
- Остапенко Іван Семенович* (1914–?) – закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут у 1937 р., де працював з 1946 по 1975 рр. – 332
- Островерхова* – учениця Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич – 283
- Отрада Лев* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 102, 113, 117, 120, 134, 143, 148, 157, 175, 194
- Отрада Онуфрій* – див. *Отрада Онуфрій Миколайович*

- Отрада Онуфрій Миколайович* (1811–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1826 р. на службі в Чернігівському генеральному суді. 1838 р. обраний засідателем Ніжинського повітового суду – 101, 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 158, 174, 175, 188, 191, 194, 201, 204, 216, 228
- Павло* – в Новому Завіті один з апостолів. Йому приписують 14 послань, що включені до Нового Завіту – 78, 111, 139, 152, 161, 170, 184
- Павло I* (1754–1801) – російський імператор з 1796 р. – 11
- Павлов Капітон Степанович* (1792–1852) – український художник. Після закінчення Петербурзької академії мистецтв приїхав до Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Крім посади вчителя (до 1839), обіймав посаду наглядача пансіону гімназії (до 1825) – 86, 149
- Панкевич Афанасій* – див. *Панкевич Опанас*
- Панкевич Опанас* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 148, 157, 191, 194, 201, 203, 206, 210, 216, 249, 251
- Панфьоров Олексій Іванович* (1895–?) – закінчив Саратовський державний університет у 1925 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1950 по 1961 рр. Кандидат філологічних наук (з 1945) – 333, 334
- Панченко* – композитор – 310
- Панченко* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 167
- Папіна* – див. *Папіна Аза Федосіївна*
- Папіна Аза Федосіївна* (нар. 1929) – закінчила Київський педінститут ім. М. Горького (1953), працювала в Чернігівському державному педагогічному інституті в 1956 – 1962 рр. Кандидат філологічних наук (з 1961) – 337
- Парасочкін Николай* – див. *Поросочкін Микола*
- Паросочкін Николай* – див. *Поросочкін Микола*
- Пашенко Андрей* – див. *Пашенко Андрій*
- Пашенко Андрій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166, 206, 214, 227, 252
- Пашенко Василь* – див. *Пашенко Василь*
- Пашенко Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Пашенко Єлисей* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 148
- Пашенко Иван* – див. *Пашенко Іван Григорович*
- Пашенко Іван Григорович* (?–1848) – товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, яку закінчив у 1830 р. Служив у Міністерстві юстиції – 146, 157, 166, 190, 193, 201, 203, 206, 216, 227, 249, 251
- Пашенко Тимофей* – див. *Пашенко Тимофій Григорович*
- Пашенко Тимофій Григорович* – товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, яку закінчив у 1830 р. – 145, 157, 166, 190, 193, 201, 203, 206, 216, 227, 249, 251
- Персидский* – див. *Персидський Костянтин Андрійович*
- Персидський* (Персидський) *Костянтин Андрійович* – викладач граматики та наглядач Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 41, 42, 44
- Петр* – див. *Петро*
- Петр I* – див. *Петро I*
- Петро* – в Новому Завіті один з апостолів, який першим проголосив Ісуса мессією – 78
- Петро I* (1672–1725) – російський цар з 1682 р., перший російський імператор (з 1721) – 346
- Петровский Григорий* – див. *Петровський Григорій*
- Петровський* (Петровський) *Григорій* – директор училищ Київської губернії, статський радник – 37
- Петухов Е.В.* – див. *Петухов Євген Вячеславович*
- Петухов* (Петухов) *Євген Вячеславович* (1863–1948) – історик російської літератури. З 1889 р. – професор Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, з 1895 р. – ординар-

- ний професор Юр'ївського університету. Доктор російської словесності (з 1895) – 259, 267, 311
- Пипин – див. *Пипін Олександр Миколайович*
- Пипін Олександр Миколайович* (1833–1904) – російський літературознавець, академік Петербурзької АН (з 1898) – 265
- Плеський М.* – секретар Ніжинського міськкому КПУ – 331
- Повод Марк Іванович* (1910–1985) – закінчив Дніпропетровський інститут народної освіти в 1933 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті в 1935 – 1941, 1946 – 1963 рр., у т. ч. директором (ректором) у 1954 – 1963 рр. Кандидат філософських наук (з 1947) – 332, 335, 340–344
- Подгаевский Гавриил* – див. *Подгаєвський Гаврило*
- Подгаєвський* (Подгаевский) *Гаврило* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 157, 167, 215
- Полинський П.К.* – професор – 341
- Полторацький Павел* – див. *Полторацький Павло*
- Полторацький* (Полторацкий) *Олексій Іванович* (1905–1977) – український письменник, критик і журналіст, автор творів про М.В. Гоголя. Народився в Чернігові – 331, 334
- Полторацький* (Полторацкий) *Павло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166, 206, 210, 214
- Поляков В.К.* – викладач Ніжинського державного педагогічного інституту – 333, 334
- Попов – див. *Попов Михайло Іванович*
- Попов Михайло Іванович* (1908–?) – голова Ніжинської міськради у 1951 – 1953 рр. – 331
- Поросочкин Николай – див. *Поросочкін Микола*
- Поросочкін* (Парасочкин, Паросочкин, Поросочкин) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 140
- Порохов* – жертвувач музею Гоголя в Ніжині – 311
- Похиопуло* – композитор – 282, 283, 310
- Почека* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 167
- Почека Василь* – див. *Почека Василь*
- Почека Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 79, 82, 86, 90, 91, 93, 94, 98, 103
- Почека Иван* – див. *Почека Иван*
- Почека Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 82, 91, 94, 99, 103
- Почека Яков* – див. *Почека Яків Іванович*, *Почека Яків Матвійович*
- Почека Яков 1-й* – див. *Почека Яків Іванович*
- Почека Яков 2-й* – див. *Почека Яків Матвійович*
- Почека Яків Іванович* (1813–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. У 1836 р. закінчив Харківський університет дійсним студентом. З 1846 р. – при справах Чернігівського дворянського депутатського зібрання. Губернський секретар (1846) – 147, 228
- Почека Яків Матвійович* (1814–?) – з дворян. У 1833 р. закінчив Гімназію вищих наук кн. Безбородька в Ніжині з званням студента. На військовій службі до 1837 р., коли вийшов у відставку в чині поручика. З 1844 р. – предводитель дворянства Ніжинського повіту – 228
- Прихов Иван* – див. *Прихов Иван*
- Прихов Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 228
- Приходько А.Г.* – див. *Приходько Андрій Григорович*
- Приходько Андрій Григорович* (1905–?) – закінчив Катеринославський інститут народної освіти в 1930 р. Працював у Ніжинському державному педагогічному інституті з 1950 по 1954 рр. директором. Кандидат економічних наук (з 1951) – 331
- Прокопович* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 166
- Прокопович Василь* – див. *Прокопович Василь Якович*

Прокопович Василь Якович (1813–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 85, 86, 91, 101, 113, 117, 119, 123, 145, 157, 190, 193, 206, 215, 252

Прокопович Микола Якович (1810–1857) – товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Поет, викладач російської мови та словесності в петербурзьких кадетських корпусах – 70–72, 75, 77, 79–81, 83, 84, 86, 87, 92, 93, 96, 97, 102, 107, 109, 113, 118, 121, 123, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 157, 173, 175, 190, 193, 201, 203, 206, 216, 227, 249, 251, 346

Прокопович Николай – див. *Прокопович Микола Якович*

Прокопович Яків Семенович – колезький радник (1828), батько *Прокоповича В.Я.*, *Прокоповича М.Я.* – 75

Прокопович Яков Семенович – див. *Прокопович Яків Семенович*

Пугачев – див. *Пугачов*

Пугачов – учень чоловічої гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька – 283

Пузыревський (Пузыревский) *Андрій Йосипович* (1811–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Надвірний радник – 75, 77, 80, 83, 84, 86, 87, 92, 93, 96, 97, 102, 107, 109, 113, 117, 119, 125, 126, 129, 132, 133, 140, 142, 147, 150, 157, 168, 173, 174, 190, 193, 201, 203, 206, 210, 215, 228, 249, 251

Пузыревський (Пузыревский) *Йосип Онуфрійович* (?–1847) – майор, закінчив Віленський кадетський корпус. Батько *Пузыревського А.Й.* – 75

Пузыревский Андрей – див. *Пузыревський Андрій Йосипович*

Пузыревский Осип Онуфрієвич – див. *Пузыревський Йосип Онуфрійович*

Пушкин А.С. – див. *Пушкін Олександр Сергійович*

Пушкін (Пушкин) *Олександр Сергійович* (1799–1837) – російський письменник і поет, засновник нової російської літератури, творець російської літературної мови – 3, 38, 275, 276, 328, 329, 340, 343, 344

Радзиховский Иван – див. *Радзиховський Іван*

Радзиховський (Радзиховский, Родзиховский) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 157, 167, 191, 194, 201, 204, 216, 228

Редкин Григорий Федорович – див. *Редкін Григорій Федорович*

Редкин Петр – див. *Редкін Петро Григорович*

Редкін (Редкин) *Григорій Федорович* – надвірний радник, батько *Редкіна П.Г.* – 74

Редкін (Редкин, Редькин) *Петро Григорович* (1808–1891) – товариш Гоголя по Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Відомий юрист, у 1835–1848 рр. – професор енциклопедії права Московського, у 1863 – 1878 рр. – Петербурзького університетів, у 1873 – 1876 рр. – ректор Петербурзького університету – 70, 74, 79, 81, 82, 92–94, 99, 106, 110, 115, 121, 123, 128, 131, 135, 138, 142, 144, 149, 152, 154, 156, 161, 163, 164, 170, 172, 176, 179, 184, 186, 188, 190, 198, 202, 205, 207, 211, 213, 214, 218

Редькин Петр – див. *Редкін Петро Григорович*

Резанов В.И. – див. *Резанов Володимир Іванович*

Резанов (Резанов) *Володимир Іванович* (1867–1936) – 1890 р. закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут кн. Безбородька, доктор російської мови та словесності (з 1910), ординарний професор російської словесності Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, а з 1921 р. – Ніжинського інституту народної освіти – 297–299, 303, 304, 308

Рилсв Кіндрат Федорович (1795–1826) – російський поет-декабрист, член Північного Товариства, один з керівників повстання 14 грудня 1825 р. – 328, 329

Рильський (Рыльский) *Григорій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215

Римский-Корсаков – див. *Римський-Корсаков Микола Андрійович*

- Римський-Корсаков Микола Андрійович* (1844–1908) – російський композитор, диригент, музично-громадський діяч, член «Могучої кучки» – 310
- Риттер Михайл* – див. *Ріттер, фон Михайло Олександрович*
- Риттер, фон Михайл* – див. *Ріттер, фон Михайло Олександрович*
- Рітка* – студент Ніжинського педагогічного інституту – 330
- Ріттер* (Риттер), *фон Михайло Олександрович* (1809–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, по закінченні якої служив у Міністерстві фінансів – 177, 189, 192, 195, 198, 202, 205, 207, 209, 211–213, 217, 219, 220, 222, 223, 225–227, 229, 231–235, 237, 239–244, 246–248, 250, 255
- Рогожин В.Н.* – московський колекціонер – 300
- Родзиховский Иван* – див. *Радзиховський Іван*
- Родзянка Николай* – див. *Родзянко Микола*
- Родзянко* (Родзянка) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 62–64, 113, 118, 121, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 158, 175, 185, 187, 188, 191, 194, 197, 202, 204, 217, 219–221, 223, 224, 226, 231, 233–236, 238, 239, 242, 243, 246, 247, 250, 255
- Родзянко Николай* – див. *Родзянко Микола*
- Родіонов Микола Матвійович* (1875–?) – чернігівський віце-губернатор у 1903 – 1906 рр., губернатор – у 1906 – 1909 рр. – 307
- Романович Василий* – див. *Любич-Романович Василь Гнатович*
- Романович Микола Федорович* (1808–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1826 р. – на військовій службі, з 1848 р. – підполковник у відставці – 73, 79, 81, 82, 92–94, 99, 105, 110, 114, 121, 123, 128, 131, 135, 138, 142, 144, 149, 152, 154, 155, 161, 163, 164, 170, 172, 176, 179, 184, 185, 187, 190, 197, 199, 202, 205, 207, 208, 212–214, 217
- Романович Николай* – див. *Романович Микола Федорович*
- Романович Федір Петрович* – капітан, батько *Романовича М.Ф.* – 73
- Романович Федор Петрович* – див. *Романович Федір Петрович*
- Романович-Любич Василий* – див. *Любич-Романович Василь Гнатович*
- Романович-Любич Игнатий Антонович* – див. *Любич-Романович Гнат Антонович*
- Рудавский Серафим* – див. *Рудавський Серафим*
- Рудавський* (Рудавский) *Серафим* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215, 228
- Рыльский Григорий* – див. *Рильський Григорій*
- Савельев Андрей* – див. *Савельєв Андрій Савельєв* (Савельєв) *Андрій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 228
- Савицкая О.И.* – див. *Савицька О.І.*
- Савицька* (Савицкая) *О.І.* – вчителька Ніжинських вечірніх класів для дорослих – 298, 299
- Савченко Ю.А.* – див. *Савченко Юрій Адріанович*
- Савченко Юрій Адріанович* (1910–?) – після закінчення у 1939 р. Ніжинського державного педагогічного інституту працював у ньому в 1939 – 1941, 1945 – 1966 рр. – 328, 330, 332, 334
- Садовничей Андрей* – див. *Садовничий Андрій Мусійович*
- Садовничей Григорий* – див. *Садовничий Григорій Мусійович*
- Садовничей Константин* – див. *Садовничий Костянтин Мусійович*
- Садовничий Андрей* – див. *Садовничий Андрій Мусійович*
- Садовничий* (Садовничей) *Андрій Мусійович* (1809–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 157, 167, 191, 194, 201, 204, 216
- Садовничий Григорий* – див. *Садовничий Григорій Мусійович*
- Садовничий* (Садовничей) *Григорій Мусійович* (1804–?) – з дворян, після за-

- кінчення в 1827 р. Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині кандидатом на службу поступив до Чернігівського генерального суду – 106, 110, 115, 121, 128, 131, 135, 136, 138, 142, 144, 149, 152, 154, 156, 158, 161, 163, 165, 170, 172, 176, 179, 184, 186, 188, 190, 198, 203, 205, 208, 218
- Садовничий Константин – див. *Садовничий Костянтин Мусійович*
- Садовничий* (Садовничей) *Костянтин Мусійович* (1805–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, але курсу не закінчив. З 1827 р. – на службі в Малоросійському поштамті, з 1831 р. – у департаменті Державної скарбниці, з 1847 р. – чиновник особливих доручень Чернігівської казенної палати. Колезький асесор (1848) – 132, 134, 144, 148, 150, 175, 189, 191, 194, 202, 204, 210, 217, 219–221, 242, 243
- Сакович Иван – див. *Сакович Иван Іванович*
- Сакович* (Сокович) *Іван Іванович* (1806–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75
- Сакович* (Сокович) *Іван Павлович* – колезький асесор, батько *Саковича І.І.*, *Саковича П.І.* – 75
- Сакович Петр – див. *Сакович Петро Іванович*
- Сакович Петро Іванович* (1810–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75
- Салеман Павел – див. *Салеман Павло*
- Салеман* (Салиман) *Павло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 147, 167
- Салиман Павел – див. *Салеман Павло*
- Салтиков-Щедрін Михайло Євграфович* (1826–1889) – російський письменник-сатирик, публіцист – 343
- Самойленко Григорій Васильович* (нар. 1935) – літературознавець, культуролог, краєзнавець. Доктор філологічних наук (з 1988), професор (з 1989). Керівник Гоголезнавчого центру. Автор численних праць про Ніжинську вищу школу, гоголезнавчих студій – 5, 72
- Самойлович М.И. – див. *Самойлович М.І.*
- Самойлович М.І.* – вчителька Ніжинських вечірніх класів для дорослих – 298
- Самокиш – див. *Самокиш Микола Семенович*
- Самокиш Микола Семенович* (1860–1944) – російський художник – 338
- Самуїл* – біблійний пророк – 151
- Самчевський Федор – див. *Самчевський Федір*
- Самчевський* (Самчевский) *Федір* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215
- Сарачанов Михайло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 102, 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 134, 141, 143, 148, 150, 158, 175, 189, 191, 194, 201, 204, 216, 228
- Саул* – засновник Ізраїльсько-Іудейського царства (XI ст. до н. е.) – 151
- Святополк* (бл. 980–1019) – князь турівський з 988, великий князь київський у 1015 – 1019 рр. – 155, 156
- Святополк II – див. *Святополк Ізяславович*
- Святополк Ізяславович* (1050–1113) – князь полоцький (1069–1070), новгородський (1078–1088), турівський (1088–1093), великий князь київський з 1093 р. – 164
- Севергин – див. *Севергін Василь Михайлович*
- Севергін Василь Михайлович* (1765–1826) – російський мінералог і хімік, один із засновників російської мінералогічної школи, академік Петербурзької АН (з 1793) – 31
- Семенов А.А.* – інженер – 346
- Семенов В.А. – див. *Семенов Віктор Олександрович*
- Семенов Віктор Олександрович* (1856–?) – з дворян Чернігівської губернії. Після закінчення в 1873 р. Володимирської Київської військової гімназії на військовій службі. Генерал-майор у відставці (1906). З 1910 р. – ніжинський міський голова – 325
- Сементота Антон* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Сидоренко Василь – див. *Сидоренко Василь*

- Сидоренко Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 104, 108, 110, 116, 121, 124, 127, 128, 131, 134, 136, 140, 141, 143, 148, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 175, 177, 182
- Сидоренко Иван – див. *Сидоренко Иван*
- Сидоренко Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 105, 108, 110, 114, 121, 128, 131, 134, 137, 141, 143, 148, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 175, 177, 182, 187
- Силч Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 157, 167, 188, 191, 194
- Силч Михайло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 157, 167, 188, 191, 194
- Силч Николай – див. *Силч Микола*
- Симановский Иван – див. *Симоновський Иван*
- Симановский Николай – див. *Симоновський Микола*
- Сименовский Иван – див. *Симоновський Иван*
- Симоновский Иван – див. *Симоновський Иван*
- Симоновский Николай – див. *Симоновський Микола*
- Симоновський* (Симановский, Сименовский) *Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 201, 203, 206, 210, 216, 249, 251
- Симоновський* (Симановский) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 112, 116, 119, 122
- Синельников Василий – див. *Синельников Василь*
- Синельников Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 227
- Ситін* (Сытин) *Иван Дмитриевич* (1851–1934) – московський видавець-просвітитель – 301
- Сытин – див. *Ситін Иван Дмитриевич*
- Скаловский Ростислав – див. *Скаловський Ростислав Карлович*
- Скаловський Ростислав Карлович* (1811–1873) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. На військовій службі. Генерал-майор флоту, письменник – 148, 157, 176, 191, 194, 201, 204, 211, 216
- Сканави Иван – див. *Сканаві Иван*
- Сканаві* (Сканави) *Иван* – з греків, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 71, 101, 112, 116, 119, 145, 166, 210, 228, 252
- Скларевич Николай – див. *Шкляревич Микола*
- Скляревич Николай – див. *Шкляревич Микола*
- Скоропадский Михаил – див. *Скоропадський Михайло Петрович*
- Скоропадский Петр – див. *Скоропадський Петро Петрович*
- Скоропадский Петр Яковлевич – див. *Скоропадський Петро Якович*
- Скоропадський* (Скоропадский) *Михайло Петрович* (1806–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 73, 79, 82, 90, 92, 93, 97, 98, 103, 104
- Скоропадський* (Скоропадский) *Петро Петрович* (1805–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 73, 80, 82, 87, 90, 92–94, 97, 99, 103, 105, 114, 121
- Скоропадський* (Скоропадский) *Петро Якович* – з дворян Чернігівської губернії, гвардії прапорщик, батько *Скоропадського М.П., Скоропадського П.П.* – 73
- Скорородов Василий – див. *Скорородов Василь*
- Скорородов Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 102, 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 134, 141, 143, 148, 150, 158, 175, 191, 194, 201, 204, 216, 228
- Слива Иван – див. *Слива Иван*
- Слива Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 135, 141, 143, 148, 150, 158, 175, 191, 194, 201, 204, 216, 228
- Смирнов Павло Федорович* – мешканець м. Могильов – 274, 275
- Собко – див. *Собко Иван Петрович*

- Собко Іван Петрович* (1912–?) – завідувач відділу пропаганди та агітації Чернігівського облвиконкому в 1950–1963 рр. – 340
- Сокович Іван* – див. *Сакович Іван Іванович*
- Сокович Іван Павлович* – див. *Сакович Іван Павлович*
- Соловійов Микита Федорович* – професор природничих наук Гімназії вищих наук кн. Безбородька у 1825 – 1830 рр. і Фізико-математичного ліцею кн. Безбородька в Ніжині у 1831 – 1837 рр. – 16, 63, 64
- Соловійов Федір* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 228
- Соловійова* – член гуртка художнього читання Ніжинського міського будинку культури – 329
- Соловьев Никита* – див. *Соловійов Микита Федорович*
- Соловьѳв Федор* – див. *Соловійов Федір*
- Соломон* – цар Ізраїльсько-Іудейського царства в 965 – 928 рр. до н. е. Визначає надзвичайною мудрістю – 151
- Солошенко Л.П.* – викладач Ніжинського державного педагогічного інституту – 334
- Сперанский М.Н.* – див. *Сперанський Михайло Несторович*
- Сперанський* (Сперанский) *Михайло Несторович* (1863–1938) – закінчив Московський університет (1885), у 1895 – 1906 рр. – екстраординарний професор Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, з 1906 р. – ординарний професор Московського університету (до 1923), у 1921 – 1929 рр. – керівник відділу рукописів Історичного музею в Москві – 275, 277, 280, 297, 298, 301–303, 344
- Спиридонов* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 167
- Сребдольский Алексей* – див. *Сребдольський Олексій*
- Сребдольский Григорий* – див. *Сребдольський Григорій*
- Сребдольський* (Сребдольский) *Григорій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 112, 117, 120, 147, 157, 228
- Сребдольський* (Сребдольский) *Олексій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 90, 92, 93, 99, 103
- Сребницкий И.А.* – див. *Сребницький Іван Опанасович*
- Сребницький* (Сребницкий) *Іван Опанасович* (1850–1903) – закінчив Київський університет Св. Володимира зі ступенем кандидата (1872). З 1873 р. – професор юридичного ліцею кн. Безбородька, з 1875 р. – Історико-філологічного інституту в Ніжині. Одночасно викладав у Ніжинській жіночій гімназії П. Кушакевич – 280, 297, 298, 301–303
- Станкевич А.И.* – див. *Станкевич А.І.*
- Станкевич А.І.* – московський колекціонер – 300
- Станюкович* – див. *Станюкович Костянтин Михайлович*
- Станюкович Костянтин Михайлович* (1843–1903) – російський письменник – 265
- Стахович Андрей Иванович* – див. *Стахович Андрій Іванович*
- Стахович Андрій Іванович* – поручик, батько *Стаховича І.А.* – 74
- Стахович Іван* – див. *Стахович Іван Андрійович*
- Стахович Іван Андрійович* (1805–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 74
- Степанов Л.М.* – професор, доктор філологічних наук – 338–340
- Столица Александр* – див. *Столиця Олександр Степанович*
- Столица Петр* – див. *Столиця Петро Степанович*
- Столиця* (Столица) *Олександр Степанович* (1809–?) – з дворян Чернігівської губернії, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1823 р. – на службі в канцелярії Ніжинського повітового предводителя дворянства, з 1826 по 1833 рр. – в канцелярії Правительствующого Сенату, з 1835 по 1839 рр. – в канцелярії чернігівського цивільного губернатора, з 1844 р. – засідатель Козелецького повітового суду. Титуляр-

- ний радник (1841) – 97, 102, 107, 109, 113, 118, 120, 126, 129, 132, 135, 141, 143, 148, 150, 158, 175, 189, 191, 194, 216
- Столиця (Столиця) Петро Степанович* (1816–?) – з дворян Чернігівської губернії. У 1834 р. закінчив фізико-математичний кн. Безбородька в Ніжині, з 1836 р. – на військовій службі, з 1843 р. – поручик у відставці. 1844 р. обраний депутатом від дворян Ніжинського повіту в комітет з нагляду за продажем міцних напоїв – 201, 204
- Страшенцев Иван* – див. *Стрешенцев-Демешко Иван*
- Страшенцов Иван* – див. *Стрешенцев-Демешко Иван*
- Стрешенцев-Демешко Иван* – див. *Стрешенцев-Демешко Иван*
- Стрешенцев-Демешко* (Страшенцев, Страшенцов) *Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 112, 117, 120, 147, 167, 228
- Ступаков Петр* – див. *Ступаков Петро Іванович*
- Ступаков Петро Іванович* (1809–?) – з дворян, вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1823 р. на службі в Ніжинському підкоморському суді – 113, 117, 120, 146, 157, 167, 215, 228
- Сумцов* – жертвуватель музею Гоголя в Ніжині – 311
- Супронюк О.К.* – див. *Супронюк Оксана Костянтинівна*
- Супронюк Оксана Костянтинівна* (нар. 1959) – сучасна дослідниця творчості М.В. Гоголя. Закінчила Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка (1983), працювала в Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М.В. Гоголя в 1984 – 1986 рр., зараз – старший науковий співробітник Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. Кандидат філологічних наук (з 1991) – 5
- Суєвирог* – студент Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька – 282
- Сушков Иван* – див. *Сушков Иван*
- Сушков Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 110, 114, 116, 118, 121, 124, 127, 128, 130, 131, 134, 136, 139, 141, 143, 148, 151, 153, 154, 158, 162, 163, 168, 172, 173, 175, 177, 182, 185, 187, 189, 192, 195, 197, 198, 202, 205, 207, 209, 211–213, 217, 229, 231
- Сушков Петр* – див. *Сушков Петро*
- Сушков Петро* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 109, 113, 119, 126, 129, 132, 134, 140, 143, 148, 150, 158, 173, 175, 190, 193, 201, 203, 206, 216, 227
- Тамара Василь* – див. *Тамара Василь Павлович*
- Тамара Евгений* – див. *Тамара Євген*
- Тамара Иван* – див. *Тамара Иван Павлович*
- Тамара Павел* – див. *Тамара Павло Павлович*
- Тамара Павел Степанович* – див. *Тамара Павло Степанович*
- Танский Аркадий* – див. *Танський Аркадій Танський* (Танский) *Аркадій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 79, 82, 90, 92, 93, 95, 98, 103
- Танські* – дворянська родина – 10
- Тарасевич Павел* – див. *Тарасевич Павло Тарасевич Павло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 157, 167, 191, 194, 215, 228
- Тарнавский Василий* – див. *Тарновський Василь Васильович*
- Тарновский Василий* – див. *Тарновський Василь Васильович*
- Тарновский Василий Васильевич* – див. *Тарновський Василь Васильович*
- Тарновський Василь Васильович* (1782–?) – поручик, батько *Тарновського В.В.* – 74
- Тарновський* (Тарнавский, Тарновский, Тернавский, Терновский) *Василь Васильович* (1810–1866) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, друг Гоголя. Член редакційної комісії та Чернігівського губернського у селянських справах присутствія – 74, 79, 81, 82, 92, 93, 95, 99, 110, 115, 121, 123, 128, 131, 135, 138, 142, 144, 149,

- 152, 154, 156, 161, 163, 164, 170, 172, 176, 179, 184, 186, 188, 190, 197, 199, 202, 205, 207, 208, 212, 214, 217
- Тарусина* – учениця Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич – 283
- Тернавский Василь – див. *Тарновський Василь Васильович*
- Терновский Василь – див. *Тарновський Василь Васильович*
- Тихонравов Н.С. – див. *Тихонравов Микола Савич*
- Тихонравов Микола Савич* (1832–1893) – літературознавець, професор історії російської літератури в Московському університеті й академії. Під його редакцією вийшли перші п'ять томів 10-го видання Повного зібрання творів Гоголя, яке довгий час вважалося зразковим – 258, 259, 265
- Толстой Лев Миколайович* (1828 – 1910) – граф, письменник, член-кореспондент (1873), почесний академік (1900) Петербурзької АН – 3, 265, 344
- Толстой Л.Н. – див. *Толстой Лев Миколайович*
- Томара* (Тамара) *Василь Павлович* (1808–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 124
- Томара* (Тамара) *Євген* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 124
- Томара* (Тамара) *Іван Павлович* (1807–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 75, 124
- Томара* (Тамара) *Павло Павлович* (1806–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 76, 124
- Томара* (Тамара) *Павло Степанович* – майор, батько *Томари В.П.*, *Томари І.П.*, *Томари П.П.* – 75, 76
- Топольский Александр – див. *Топольський Олександр*
- Топольский Василь – див. *Топольський Василь*
- Топольський* (Топольский) *Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 189, 192, 196
- Топольський* (Топольский) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215, 228
- Трощина К.Е. – див. *Трощина Костянтин Єлисейович*
- Трощина Костянтин Єлисейович* (1829–?) – з дворян Чернігівської губернії, закінчив лицей кн. Безбородька з званням студента (1849). Служив у канцелярії Санкт-Петербурзького губернатора (до 1852), на різних посадах в установах Чернігівської губернії, з 1887 по 1905 рр. – предводитель дворянства Ніжинського повіту – 297, 298, 303
- Троциньський Дмитро Прокопович* (1754–1829) – представник дворянського роду. Закінчив Київську духовну академію. Сенатор, член Державної Ради та головний директор пошт, у 1802 – 1806 рр. – міністр маєтностей, у 1814 – 1817 рр. – міністр юстиції – 11
- Тургенєв Іван Сергійович* (1818–1883) – російський письменник, член-кореспондент Петербурзької АН (з 1860) – 3, 343
- Тюдори* – королівська династія в Англії в 1485 – 1603 рр. – 165
- Уласенко Аполлон – див. *Власенко Аполлон*
- Ушаков Микола Миколайович* (1899–1973) – російський поет – 331
- Фарбер І.* – домогосподарка м. Ніжин – 329
- Федорцова У.* – учениця Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич – 283
- Фейербах – див. *Фейербах Ансельм*
- Фейербах* (Фейербах) *Ансельм* (1775–1833) – німецький криміналіст, представник класичної школи кримінального права – 254
- Филідельф – див. *Філідельф*
- Филипп II – див. *Філіпп II*
- Филипенко – див. *Філіпенко Юхим*
- Филонов – див. *Філонов*
- Філідельф* (Филідельф) – наглядач духовних училищ Чернігівської єпархії – 35
- Філіпп II* (Филипп II) (1527–1598) – іспанський король з 1556 р., з династії Габсбургів – 165
- Філіпенко* (Филипенко) *Юхим* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбо-

- родька в Ніжині – 58–61, 63, 64, 97, 102, 107, 109, 113, 118, 121, 126, 129, 132, 135, 141, 144, 150, 158, 176, 185, 187, 189, 191, 194, 197, 202, 204, 211, 219–221, 223, 224, 226, 231, 233–236, 238, 239, 242, 243, 246, 247, 250, 255
- Філонов* (Филонов) – учень чоловічої гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька – 310
- Флєров* *Николай* – див. *Фльоров* *Микола*
- Фльоров* (Флєров) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 165, 252
- Форостенко* – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 330
- Фохт* *Ульріх Ріхардович* (1902–1979) – вчений-філолог, дослідник історії російської літератури. Випускник Ніжинського державного педагогічного інституту – 341
- Фрадіна* – чернігівська поетеса – 327
- Франциск II* (1544–1560) – король Франції з 1559 р. – 164
- Халчинский* *Дмитрий Лаврентьевич* – див. *Халчинський* *Дмитро Лаврентійович*
- Халчинский* *Иван* – див. *Халчинський* *Иван Дмитрович*
- Халчинський* (Халчинский) *Дмитро Лаврентійович* – надвірний радник, батько *Халчинського I.Д.* – 73
- Халчинський* (Халчинский, Хелчинский) *Иван Дмитрович* (1811–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 73, 77, 79, 80, 83, 84, 86, 87, 92, 93, 95–97, 102, 107, 109, 113, 117, 120, 125, 126, 129, 132, 133, 140, 143, 150, 157, 168, 173, 174, 185, 188, 191, 194, 197, 201, 204, 207, 210, 211, 213, 216, 219–221, 223, 224, 226, 228, 231, 232, 234–236, 238–240, 242, 243, 246, 247, 250, 251, 255
- Хелчинский* *Иван* – див. *Халчинський* *Иван Дмитрович*
- Хоменко* *Василий* – див. *Хоменко* *Василь*
- Хоменко* *Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 228
- Храмцов* *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 167
- Храмцов* *Николай* – див. *Храмцов* *Микола*
- Худолей* *Павел* – див. *Худолій* *Павло Єлисейович*
- Худолій* (Худолей) *Павло Єлисейович* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. З 1832 р. – на військовій службі в Малоросійських козацких полках, з 1839 р. – поручик у відставці – 147, 167
- Чайка* *Иван* – див. *Чайка* *Иван*
- Чайка* *Иван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215
- Чайковский* – див. *Чайковський* *Петро Ілліч*
- Чайковський* (Чайковский) *Петро Ілліч* (1840–1893) – російський композитор, професор Московської консерваторії (1866 – 1878) – 282, 283
- Чалий* *Д.В.* – див. *Чалий* *Дмитро Васильович*
- Чалий* *Дмитро Васильович* (1904–1985) – заступник директора Інституту літератури АН УРСР. Доктор філологічних наук, професор – 331, 338, 340
- Чекан* *Александр* – див. *Чекан* *Олексій*
- Чекан* *Алексей* – див. *Чекан* *Олексій*
- Чекан* *Олексій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 102, 107, 109, 114, 118, 120, 126, 129, 132, 135, 141, 144, 148, 150, 158, 175, 189, 191, 194, 202, 204, 217, 219, 220, 222–224, 226, 228, 231, 234–236, 238, 240–243, 246, 247, 250, 255
- Чернилевский* *Михаил* – див. *Чернилевський* *Михайло*
- Чернилевський* (Чернилевский) *Михайло* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 146, 166
- Черницкий* – див. *Черницький*
- Черницький* (Черницкий) – мешканець м. Ніжина – 44
- Чернишевський* *Микола Гаврилович* (1828–1889) – російський революціонер-демократ, вчений, письменник, літературний критик – 334, 343
- Черноусова* *Елена Васильевна* – див. *Чор-*

ноусова Олена Василівна
Чехов – див. *Чехов Василь Петрович*
Чехов А.П. – див. *Чехов Антон Павлович*
Чехов Антон Павлович (1860–1904) – російський письменник, почесний академік Петербурзької АН (1900–1902) – 265, 343
Чехов Василь Петрович (1910–?) – заступник голови Чернігівського облвиконкому в 1955 – 1961 рр. – 339
Чирков Василій – див. *Чирков Василь*
Чирков Василь – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 112, 117, 120
Чорноусова (Черноусова) *Олена Василівна* – бібліотекар Ніжинської публічної бібліотеки ім. Гоголя – 325
Чубук-Олексієнко – заслужена артистка УРСР – 332

Шад – див. *Шад Іван Єгорович*
Шад Іван Єгорович (у чернецтві патер Роман) (?–1834) – професор філософії в Ієні та професор моральних і політичних наук у Харківському університеті в 1804 – 1816 рр. Висланий за межі Російської імперії – 45, 50, 51
Шапалінський Казимир – див. *Шапалінський Казимир Варфоломійович*
Шапалінський (Шапалінський) *Казимир Варфоломійович* (1790–?) – старший професор математичних і природничих наук Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині до 1830 р. – 16, 17, 41, 43, 45, 54, 57–59, 61, 62, 115, 124, 131, 140, 154, 163, 172, 190, 203, 205, 224, 225, 232, 234, 236, 239
Шапочников Александр – див. *Шапошников Александр*
Шапочников Василій – див. *Шапошников Василь*
Шапочников Григорій – див. *Шапошников Григорій*
Шапочников Іван – див. *Шапошников Іван*
Шапошник Александр – див. *Шапошников Александр*
Шапошник Григорій – див. *Шапошников Григорій*

Шапошник Іван – див. *Шапошников Іван*
Шапошников – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 61
Шапошников Александр – див. *Шапошников Александр*
Шапошников Василій – див. *Шапошников Василь*
Шапошников (Шапочников) *Василь* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 101, 112, 117, 120, 147, 167, 228
Шапошников Григорій – див. *Шапошников Григорій*
Шапошников (Шапочников, Шапошник) *Григорій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 78, 81, 82, 90, 92, 93, 95, 99, 103, 105, 108, 110, 114, 121, 128, 131, 135, 137, 141, 144, 149, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 176, 177, 182, 186, 188, 189, 192, 196, 198, 199, 202, 205, 208, 213, 217, 219, 221, 222, 224–226, 229, 231–234, 236, 237, 239–241, 244, 248
Шапошников Іван – див. *Шапошников Іван*
Шапошников (Шапочников, Шапошник) *Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 78, 81, 82, 90, 92, 93, 95, 99, 103, 105, 108, 110, 114, 121, 128, 131, 135, 137, 141, 144, 149, 151, 153, 155, 158, 162, 164, 169, 172, 176, 177, 182, 186, 188, 189, 192, 196, 198, 199, 202, 205, 208, 212, 217, 219, 221–223, 225, 226, 229, 231–234, 236, 237, 239–241, 244, 248
Шапошников (Шапочников, Шапошник) *Олександр* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 102, 113, 117, 120, 147, 157, 167, 191, 194, 201, 204, 216, 228
Шарко Н.О. – вчителька Ніжинської жіночої гімназії П. Кушакевич – 297–299, 303
Шевченко В.Д. – див. *Шевченко Василь Дмитрович*
Шевченко Василь Дмитрович (1896–?) – закінчив Ніжинський педагогічний інститут у 1933 р., Харківський педагогічний інститут у 1939 р. Працював у Ніжинському державному педагогічно-

- му інституті з 1946 по 1965 рр. Кандидат історичних наук (з 1954) – 332, 333
- Шевченко Тарас Григорович* (1814–1861) – український поет і письменник, родоначальник української літературної мови – 330, 341, 343
- Шекспир – див. *Шекспір Уільям*
- Шекспір Уільям* (1564–1616) – англійський драматург і поет, великий гуманіст епохи Пізнього Відродження – 316
- Шенрок Владимир Иванович – див. *Шенрок Володимир Іванович*
- Шенрок Володимир Іванович* (1853–1906) – вчитель Московської гімназії, згодом – суб-інспектор Московського університету. Автор численних праць про Гоголя – 258–268
- Шепелев Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 228
- Шепелев Николай – див. *Шепелев Микола*
- Шервуд В.Й. – див. *Шервуд Володимир Йосипович*
- Шервуд Володимир Йосипович* (1833–1897) – російський архітектор, представник еkleктизму – 346
- Шеремет Микола – див. *Шеремет Микола Спиридонович*
- Шеремет Микола Спиридонович* (1906–1986) – український поет, член Спілки письменників України – 331
- Шимков Аполлон* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 252
- Шишкин – див. *Шишкін Сила Іванович*
- Шишкін* (Шишкин) *Сила Іванович* – майор, екзекутор пансіону Гімназії вищих наук кн. Безбородька, згодом – Фізико-математичного ліцею кн. Безбородька в Ніжині в 1826 – 1834 рр. – 42, 44, 45
- Шкляревич* – офіцер – 44
- Шкляревич* (Скларевич, Скляревич, Шклярович) *Микола* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 79, 82, 90, 92, 94, 95, 98, 103, 104, 108, 110, 116, 121, 124, 127, 128, 131, 135, 136, 141, 149, 158, 182
- Шкляревич Николай – див. *Шкляревич Микола*
- Шклярович Николай – див. *Шкляревич Микола*
- Шнітке К.Й.* – доцент Ніжинського державного педагогічного інституту – 336
- Шолохов Михайло Олександрович* (1905–1984) – російський письменник, громадський діяч, академік АН СРСР (з 1939), лауреат Нобелівської премії (1965) – 334
- Шрамченко Андрей* – див. *Шрамченко Андрій*
- Шрамченко Андрій* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 100, 112, 116, 119, 145, 165
- Шувалов А.И. – див. *Шувалов А.І.*
- Шувалов А.І.* – московський колекціонер – 300
- Шухт Людвіг – див. *Шухт Людвіг*
- Шухт Людвіг* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 228
- Щепкін Михайло Семенович* (1788–1863) – артист Московського Малого театру, учасник перших постановок п'єс М.В. Гоголя – 343
- Щербак Михаил – див. *Щербак Михайло Михайлович*
- Щербак Михаил Максимович – див. *Щербак Михайло Максимович*
- Щербак Михайло Максимович* – колезький радник, батько *Щербака М.М.* – 74
- Щербак* (Щербаков) *Михайло Михайлович* (1808–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 74, 77, 80, 83–87, 91, 95, 101, 113, 117, 119, 122, 146, 157, 166, 190, 193, 206, 214
- Щербаков Михаил – див. *Щербак Михайло Михайлович*
- Щербинюк* – домогосподарка м. Прилуки – 328
- Эльманович – див. *Ельманович*
- Юра-Юрський Олександр Петрович* (1895–1968) – український радянський актор, народний артист УРСР – 331
- Юркевич Василий – див. *Юркевич Василь Михайлович*

- Юркевич Василь Михайлович* (1812–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Служив у Чернігівському приказі громадської опіки – 146, 167, 215, 228
- Юркевич Микола Михайлович* (1813–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині, яку закінчив 1836 р. з званням студента. Служив у Чернігівській палаті цивільного суду, з 1846 р. – у відставці. Титулярний радник (1846) – 146, 167
- Юркевич Николай – див. *Юркевич Микола Михайлович*
- Юркевич Петр – див. *Юркевич Петро Михайлович*
- Юркевич Петро Михайлович* (1809–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Титулярний радник – 126, 129, 132, 135, 141, 144, 148, 150, 158, 175, 189, 191, 194, 202, 204, 211, 217, 219, 220, 222–224, 226, 231, 234, 235, 238, 242, 243, 246, 247, 250, 255
- Юркевич Степан – див. *Юркевич Степан Михайлович*
- Юркевич Степан Михайлович* (1810–?) – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині. Колезький реєстратор – 126, 129, 132, 135, 141, 144, 148, 150, 158, 175, 189, 191, 194, 201, 204, 211, 216
- Ющенко Олекса Якович* (1917–2009) – український поет. Вчився у Ніжинському педінституті – 331
- Якобсон Яків* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 106, 110, 115, 121
- Якобсон Яков – див. *Якобсон Яків*
- Яковець* – студент Ніжинського державного педагогічного інституту – 334
- Якубіна Ю.В.* – сучасна дослідниця творчості Гоголя, викладач Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя – 5
- Ян II Казимир* (1609–1672) – польський король у 1648–1668 рр. – 346
- Яновский Николай – див. *Гоголь Микола Васильович*
- Яновский-Гоголь Николай – див. *Гоголь Микола Васильович*
- Яновський Дем'ян Іванович* – пращур М.В. Гоголя. Священик Успенської церкви с. Кононівка Лубенського повіту – 10
- Ярихо Иван – див. *Ярихо Іван*
- Ярихо Іван* – вихованець Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині – 215
- Ярополк* (?–980) – князь київський з 972 р. – 155, 156
- Ярослав I – див. *Ярослав Мудрий*
- Ярослав Мудрий* (бл. 978–1054), великий князь київський з 1019 р. – 164
- Ясновський Данило Опанасович* (1767–1840) – директор Гімназії вищих наук кн. Безбородька в Ніжині у 1827 – 1830 рр., Фізико-математичного ліцею кн. Безбородька – у 1830 – 1835 рр. – 46, 49, 50, 55, 62–65, 256

ЗМІСТ

Від упорядників	3
Список скорочень	7
Розділ 1.	
Предки	9
Розділ 2.	
"Тут Гоголя геній одержав розгін і потім піднявся високо" ...	15
Розділ 3.	
"...Люблю старинные мои связи и прежних друзей моих, особенно тех, с которыми от незабвенного Нежина началась моя дружба"	67
Розділ 4.	
Вивчення рукописів М.В. Гоголя	257
Розділ 5.	
"Знаю, что имя мое после меня будет счастливей меня"	269
Коментарі	345
Перелік опублікованих документів і матеріалів	347
Іменний покажчик	361

Наукове видання

Державний архів Чернігівської області

**М.В. ГОГОЛЬ У ДОКУМЕНТАХ
ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

(до 200-річчя від дня народження)

Відповідальний редактор **Р.Б. Воробей**

Технічний редактор **В.М. Лозовий**

Комп'ютерна верстка та дизайн обкладинки **В.М. Лозового**

Коректори **А.В. Морозова, Н.М. Полетун**

Здано до набору 6.04.2009. Підписано до друку 27.04.2009.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman Cug.
Ум. друк. арк. 25,0. Ум. фарб.-відб. 25,0. Обл.-вид. арк. 23,25.
Зам. 0029. Тираж 200 прим.

Комунальне підприємство "Видавництво"Чернігівські обереги"
14000, м. Чернігів, вул. Белінського, 11

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 824 від 28.02.2002 р.

Виготовлення ФОП «Лозовий В.М.»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ЧГ № 009 від 12 серпня 2008 року